CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

NATHANIEL

HAWTHORNE

LITERA STACOJIE

În românește de EUGEN FILOTTI
Prefață de MIHAIL BOGDAN

București — 1967

DITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Nathaniel Hawthorne

THE SCARLET LETTER

Panther Books

Paul List Edition

1954

CUVÎNT ÎNAINTE

Literatura americană cunoaște prima ei perioadă de afirmare în lucrările unor scriitori — poeți, prozatori și eseiști — printre care, alături de Ralph Waldo Emerson, Henry David Thoreau, Henry Wadsworth Longfellow, Edgar Allan Poe, Herman Melville și Walt Whitman, numele lui Nathaniel Hawthorne ocupă un loc de mare cinste. Acești „șapte mari" de la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut primii pași ce aveau să ducă, în cele din urmă, la eliberarea scrisului american de aservirea față de cultura europeană — îndeosebi față de cea britanică — și la plasarea literaturii americane pe orbita literaturii universale. Pînă la ei literatura Lumii Noi își căuta febril o existență proprie, nereușind decît să urmeze umil modele europene sau, în cazuri extreme, să respingă total tradiția lumii vechi, dînd naștere unor producții mediocre, stîngace și naive.

Revoluția din secolul al XVIII-lea aducea Statelor Unite independență politică și economică, dar sub raport cultural tînăra republică rămînea tributară lumii vechi. Pînă la mijlocul secolului al XIX-lea literatura americană continua să fie o palidă imitație a literaturii engleze. Problema unei literaturi naționale se punea acut în fața scriitorilor americani în acest mijloc de veac. Într-un discurs ținut în fața studenților Universității Harvard în 1837, Emerson dădea alarma arătînd că, la 60 de ani de la declararea independenței Statelor Unite, se putea vorbi doar despre o independență politică dar nicidecum despre o independență culturală. Pentru Emerson, cultura europeană era un „coșmar", și el îi îndemna pe studenți să alunge acest „demon" care sugruma tînăra cultură ameri-

cană. Puternic „europenizat" el însuşi, Emerson n-a putut să-şi urmeze propriile sfaturi. A ştiut însă să îndrume pe alţii spre eliberarea de un servilism excesiv faţă de tot ceea ce era britanic sau european, servilism care la unii ajungea atît de departe încît — după cum remarca poetul Edgar Allan Poe — nu citeau o operă literară decît dacă era acceptată de criticii englezi.

Urmînd sfatul, dar nu şi exemplul lui Emerson, protagoniştii literaturii americane de la mijlocul secolului al XIX-lea au adoptat o atitudine ce urmărea promovarea unei literaturi care, continuînd să reflecte oarecum spiritul european, trata însă teme americane. Aceasta avea să dea artei şi literaturii americane o înviorare şi o vigoare care o va duce, spre sfîrşitul secolului, la maturizare şi independenţă. Primii scriitori de seamă ai Statelor Unite se orientau îndeosebi spre subordonarea elementelor estetice, intelectuale şi chiar politice şi economice ale vremii, aspectului etic : omul era în primul rînd considerat ca un agent moral în limitele înguste ale puritanismului. În filozofie, aceşti scriitori îl urmau pe Emerson în devotamentul lui faţă de scrierile lui Fichte, Schelling, Hegel, Coleridge şi Carlyle. O trăsătură de seamă a acestei epoci în literatura americană o constituie căutarea unor răspunsuri la problemele ce-i frămîntau pe scriitori : natura, omul şi originea răului. Numai că ei căutau răspunsurile în filozofia eclectică a transcendentalismului emersonian, după care morala era o manifestare a esenţei lui Dumnezeu, şi respingeau morala laică a iluminiştilor americani. Totuşi, în centrul preocupărilor lor se aflau condiţia umană, problemele omului, slăbiciunile şi posibilităţile lui ; omul devenea centrul spiritual al universului, el singur putînd dezlega misterele naturii şi ale vieţii. Şi, pentru că omul nu era pentru ei decît o copie în mic a universului, preconizau studiul omului — ca prim pas spre cunoaşterea universului. După Emerson, omul era în esenţă intelect. La Whitman, socialul predomină : „Fiecare atom al meu este şi al tău". La Hawthorne, în ciuda unei puternice tendinţe spre individualizare, întîlnim adesea în prezentarea omului o fericită îmbinare a particularului cu tipicul.

În ceea ce priveşte relaţiile omului cu lumea exterioară, Emerson şi Thoreau credeau — în mod paradoxal — în posibilitatea unei armonii depline prin ignorarea lumii exterioare şi concentrarea tuturor forţelor psihice spre o cunoaştere a propriului eu. Pentru Whitman, armonia deplină poate fi atinsă printr-o dragoste nemărginită faţă de tot ceea ce există — prin contopirea cu uni-

versul. Hawthorne şi Melville sînt sceptici și se îndoiesc că ar putea exista o armonie deplină între individ și univers; deși omul tînjește după o astfel de armonie, ea nu poate fi împlinită din cauza imperfecțiunilor atît ale ființei umane cît și ale universului. Pentru Hawthorne există o incompatibilitate între om — ființă trufașă dar slabă — și societate — realitate dură și rigidă.

Ideile şi atitudinile acestea nu erau noi. Ele își aveau în mod vădit sursele în bătrîna Europă. Dar, prin vehicularea lor pe solul noului continent, primii scriitori de seamă ai Statelor Unite mențineau o punte de legătură cu vechiul continent, făcînd totodată mai accesibilă creația literară americană, facilitînd intrarea ei în circuitul literaturii universale.

Printre corifeii literaturii americane din secolul al XIX-lea, Nathaniel Hawthorne ocupă un loc aparte. Mai realist decît Emerson al cărui transcendentalism îl satiriza, mai practic decît Thoreau ale cărui experimentări cu „viața primitivă și originală" îl lăsau indiferent, Hawthorne contempla cu amărăciune condiția umană într-o epocă ce nu-i oferea decît un lanț nesfîrșit de suferințe.

Nathaniel Hawthorne s-a născut la 4 iulie 1804 în orășelul Salem din statul Massachusetts. Avea doar patru ani cînd și-a pierdut tatăl; copilăria și adolescența și-o petrece împreună cu cele două surori ale lui în preajma unei mame deprimate și neconsolate, într-o atmosferă de melancolie și austeritate puritană. Spre marele lui noroc, tînărul Nathaniel a fost îndeaproape supravegheat de unchiul său Robert, care l-a ferit să cadă total sub influența melancoliei mamei sale. Totuși, încă din copilărie, Hawthorne înclina spre izolare, tendință accentuată de o infirmitate de cîțiva ani, provocată în urma unui accident. Neputînd lua parte astfel la întrecerile și jocurile colegilor săi, a devenit un pasionat cititor al operelor lui Shakespeare, Milton, Smollett, Scott și ale Annei Radcliffe (în zilele de lucru), rezervînd duminica pentru *Pilgrim's Progress* (Călătoria pelerinului) a lui Bunyan.

Cînd Hawthorne avea paisprezece ani, familia s-a mutat la ferma bunicului său, la Raymond, în statul Maine, unde scriitorul petrece, cum avea să mărturisească mai tîrziu, cele mai fericite zile ale vieții în mijlocul naturii: „trăiam ca o pasăre a văzduhului, atît de desăvîrșită era libertatea de care mă bucuram; dar tot acolo am dobîndit afurisitele mele înclinații spre singurătate".

Părăsind Raymondul doi ani mai tîrziu, Hawthorne îi petrece pe următorii doi pregătindu-se pentru a intra la universitate, perioadă în care i se maturizează gustul literar, iar talentul artistic începe să se concretizeze. Primele încercări literare sînt legate de un „ziar“ pentru elevi, intitulat *The Spectator* (Spectatorul), redactat de Hawthorne și scris cu mîna pe foi de caiet. Avînd o existență destul de scurtă — patru numere „publicate“ între 21 august și 18 septembrie — „ziarul“ rămîne o dovadă grăitoare a talentului și preocupărilor tînărului literat, două eseuri reținînd în mod deosebit atenția prin titlurile lor semnificative: *Solitude* (Singurătate) și *Industry* (Hărnicie).

La colegiul Bowdoin, Hawthorne urmează cursurile cu sîrguință, fără a se putea decide asupra unei cariere. Preoția nu-l atrage, considerînd-o „prea plictisitoare“; avocatura nici atît, căci „cel puțin jumătate dintre avocații pe care-i cunosc sînt muritori de foame“; medicina îi repugnă „nevrînd să trăiesc din suferințele semenilor mei“. Așadar, se hotărăște să îmbrățișeze o carieră literară. În cursul studiilor se distinge mai cu seamă la latină și engleză. „Afurisitele înclinații spre singurătate“, cîștigate în copilărie, îl izolează întrucîtva, fără să devină însă un însingurat. Dimpotrivă, numeroase sînt mărturiile despre sociabilitatea lui Hawthorne ca student și despre bucuria ce o găsea în compania unor prieteni ca Henry Wadsworth Longfellow, Horatio Bridge și Franklin Pierce (care mai tîrziu avea să fie ales al 14-lea președinte al Statelor Unite).

După absolvirea universității, Hawthorne se întoarce la Salem, unde se încadrează din nou în viața solitară și melancolică a familiei și a orășelului. Într-un eseu intitulat *The Custom House* (Vama), Hawthorne se plînge că în Salem nu găsește o atmosferă favorabilă activității literare. Își petrece zilele citind și studiind, izolat și de membrii familiei, și nu se deranjează nici pentru a lua masa (i se așază mîncarea la ușa camerei). În această perioadă Hawthorne se complace în singurătate, lăsînd frîu liber imaginației să creeze o galerie întreagă de ființe — copii preferați ai inimii sale — în mijlocul cărora scriitorul se refugiază spre a scăpa de frămîntările vremii. În liniștitul orășel Salem, trăind într-o izolare temporară, se poate consacra în întregime artei cuvîntului, revizuind — uneori aruncînd în foc — schițe, povestiri, căutînd necontenit perfecționarea măiestriei literare.

Ar fi greșit să credem că Hawthorne era cu totul izolat de viața cotidiană, de problemele și frămîntările de toate zilele. Le-

gătura sa cu viața era destul de strînsă. Faptul că a fost în două rînduri funcționar de vamă (la Boston și la Salem), că a participat cu entuziasm la experimentul de socialism utopic de la Brook Farm, că a îndeplinit funcția de consul american la Liverpool, că a călătorit prin Franța și Italia — sînt tot atîtea dovezi de participare la realitățile vieții, de amîndouă părțile Atlanticului. Formația puritană va da însă gîndirii lui, de-a lungul întregii vieți, sobrietatea și austeritatea strămoșilor. Primul dintre aceștia venise din Anglia în secolul al XVII-lea și se numea William Hathorne[1]. Strănepotul amintește de el ca de „un soldat, legislator, judecător ; era un suveran în biserică ; avea toate trăsăturile puritane, cele bune și cele rele". Iar fiul acestuia, John, „s-a evidențiat atît de mult în vînătoarea de vrăjitoare, încît se poate spune că sîngele lor l-a pătat pe vecie". Potrivit unei tradiții a familiei, amintită de scriitor în *Casa cu șapte frontoane*, una din victimele lui John Hathorne l-ar fi blestemat pe el și pe urmașii lui, spunîndu-i că „Dumnezeu vă va da să beți sînge".

Spiritul puritan al lui Nathaniel Hawthorne refuza însă să accepte fără rezerve învățămintele austerilor săi înaintași, căutînd un drum propriu în labirintul moral ce-i da lui Emerson atîta certitudine și năștea în Thoreau atîta scepticism. De acești doi iluștri contemporani, Hawthorne se mai deosebea și prin străduința de a desluși în viețile oamenilor simpli, chinuiți de ceea ce el numea „o pată pe suflet" — un sens moral.

Mergînd pe urmele predecesorului său Charles Brockden Brown, care cu romanul ***Wieland*** (1798) și-a asigurat titlul de „părinte al romanului american", Hawthorne urmărește mult mai îndeaproape mecanismul gîndirii puritane în toate complexitățile sale, devenind astfel fondatorul romanului psihologic american. În cele o sută șaisprezece nuvele și patru romane ale sale, Hawthorne se adîncește mereu în „misterele" moralei puritane din care scoate material pe care îl prelucrează artistic într-o manieră ce reamintește literatura „gotică" a Angliei secolului al XVIII-lea ; opera lui e însă lipsită de ororile și fantasmagoriile proprii genului, căci ea se fundamentează pe realitatea adevărată, vie, complexă dar rece și cenușie a unor comunități religioase americane din trecut.

Prima lucrare cu care se înfățișează atenției publice, ***Fanshawe***, reprezintă o culme a strădaniilor lui de adolescent. Acest roman

[1] Ortografia numelui cu *w* (Hawthorne) aparține scriitorului.

de tinerețe, publicat în 1826, pe cont propriu, distonează azi prin stîngăciile construcției, prin dialogul pretențios și personajele bidimensionale — în care recunoaștem totuși prototipuri ale protagoniștilor din operele de maturitate.

Eșecul romanului *Fanshawe* nu-l descurajează, și tînărul scriitor se dedică elaborării unei serii de nuvele, pe care însă nici un editor nu vrea să le publice, și pe care le încredințează, pînă la urmă, flăcărilor.

Reputația literară a lui Hawthorne avea să înceapă însă cu publicarea, în 1837, a nouăsprezece povestiri într-o primă serie a ceea ce scriitorul a numit *Twice-Told Tales* (Povești repovestite) publicate la îndemnul, și dedicate colegului său de facultate Horatio Bridge, căruia Hawthorne îi mulțumește, scriindu-i: „Dacă cineva poartă răspunderea pentru că azi sînt scriitor, acela ești numai tu". De altfel Bridge a fost cel care — fără știrea lui Hawthorne — finanțase publicarea volumului. Și tot Bridge îi scrie o scrisoare, în timp ce volumul era sub tipar, încurajîndu-l și arătîndu-i că „nenorocirea ta în viață este că-ți lipsește încrederea în tine însuți".

Succesul primei culegeri de povestiri — printre altele o recenzie favorabilă din partea lui Longfellow — a determinat apariția, în 1842, a unui volum mai mare care a prilejuit celebra recenzie elogioasă a lui Poe, unde poetul și nuvelistul își expune teoria sa despre nuvelă.

Apariția celui de al doilea volum a mai avut darul de a-l trezi pe Hawthorne din izolarea în care se complăcea. Într-o scrisoare către Longfellow, prozatorul își exprimă mulțumirea pentru interesul pe care i-l arată poetul, spunînd că „nu există situație mai oribilă decît aceea de a nu participa la bucuriile și durerile lumii. În ultimii zece ani n-am trăit... n-am avut nici un imbold... am văzut atît de puțin din lumea înconjurătoare, încît trebuie să-mi alcătuiesc povestirile din umbre". În același an, Hawthorne se căsătorește cu Sophia Peabody și după patru ani, în 1846, publică al treilea volum de nuvele, de astă dată intitulat *Mosses from an Old Manse* (Mușchi de pe un vechi prezbiteriu). Cele trei volume conțin cele mai reprezentative nuvele și schițe ale lui. Vor urma după aceea alte cinci, care nu fac decît să repete maniera artistică a precedentelor. Multe dintre povestirile scrise de Hawthorne în această perioadă sînt imitații după romanele istorice ale lui Walter Scott, scriitorul american încercînd să valorifice artistic epi-

soade din epoca colonială a Noii Anglii. Unele dintre ele au fost chiar distruse de autor, iar cele publicate, cel mai adesea anonim în diferite reviste, n-au atras atenția publicului. Astăzi le socotim doar ca niște documente prețioase ale unei perioade de experimentare ce va constitui pentru scriitor un izvor bogat în material literar : teme și personaje pe care le va exploata și le va dezvolta în scrierile de mai tîrziu.

În acest timp Hawthorne reînnoadă legăturile cu vechii săi prieteni, cultivînd relațiile cu Emerson, Thoreau și alții. Tot din această perioadă datează dovezile de prietenie strînsă cu Herman Melville, și se pare că unele idei despre viață și literatură ale lui Hawthorne au fost introduse în *Moby Dick*, operă, de altfel, dedicată lui.

În 1850, Hawthorne își publică romanul ce-i aduce faimă mondială, *The Scarlet Letter* (Litera stacojie), în care Hawthorne, împletind elemente reale cu altele imaginare, ne dă un tablou complex al vieții americane în secolul al XVII-lea. Un tablou sumbru, în culori monotone și triste, din care răzbat însă puternice raze de lumină. Urmează apoi alte lucrări, care nu vor atinge niciodată culmea capodoperei sale.

În 1860 se întoarce în Statele Unite unde, în atmosfera politică încărcată ce prevestea războiul civil, Hawthorne nu găsește echilibrul sufletesc necesar vreunei lucrări literare majore. În 1864 sănătatea i se șubrezește, moare în timp ce-l vizitează pe prietenul său Franklin Pierce la Plymouth, în statul New Hampshire, și e înmormîntat la Concord.

•

Temele tratate de Hawthorne aparțin în mod esențial lumii puritanismului. Preocuparea sa de căpetenie este păcatul, sub o formă sau alta. Dar păcatul ca temă fundamentală este studiat și redat de Hawthorne nu prin prizma unui moralist, ci a unui artist care urmărește implicațiile psihologice și nu cele etice ale faptei, deși elementul etic nu este cu totul neglijat.

Astfel *Litera stacojie* nu este un roman avînd drept temă o pasiune ce duce la păcat, nu este cu alte cuvinte un roman de dragoste. Hawthorne urmărește cu măiestrie efectele păcatului asupra celor doi protagoniști ai povestirii, în condițiile unei comunități religioase dominate de puritarism. În *Casa cu șapte frontoane*, de asemenea, autorul este preocupat nu de natura faptei originare, ci de efectul păcatului asupra generației următoare.

Utilizînd un material istoric familial de o mare tensiune dramatică — Hawthorne era mereu obsedat de faptele străbunului său vînător de vrăjitoare — autorul înfățișează în acest roman urmarea blestemului uneia dintre victime asupra generațiilor de mai tîrziu. Degenerarea familiei aristocrate Pyncheon este descrisă cu meticulozitate severă pe mai multe planuri. În aparență roman „gotic", *Casa cu șapte frontoane* este de fapt o narațiune realistă, în care „supranaturalul" își găsește o explicare logică : degenerarea familiei Pyncheon își are, în cele din urmă, izvorul în condițiile sociale.

I se atribuie adesea lui Hawthorne înveșmîntarea subiectelor într-o atmosferă de mister, lucru doar în parte adevărat dacă ne gîndim că opera lui se caracterizează prin simplitate, claritate și logică în desfășurarea acțiunii și în descrierea personajelor. La Hawthorne a fost socotită drept „mister" predilecția pentru contururile estompate ale amurgului, în care lucrurile își dezvăluie aspectele neobișnuite. Dacă Hawthorne se complace uneori în prezentarea lucrurilor la lumina lunii, o face pentru a le învălui într-un farmec nou, și nu pentru a le lipsi de realitate.

Nici fantezia lui Hawthorne nu este de ordinul irealului — prin jocul imaginației sale, prozatorul „poetizează" realitatea, o face mai vie, mai arzătoare și mai pregnantă, comunicînd astfel cititorului cu mai multă expresivitate mesajul său artistic și etic. În cultivarea elementelor de mister și fantastic, Hawthorne este în mod vădit un discipol al școlii „gotice" engleze dar nu în ceea ce această școală avea mai grotesc și absurd, ci mergînd pe urmele Annei Radcliffe, care explica elemente aparent supranaturale arătînd originea lor naturală. Fantasticul și misterul la Hawthorne țin de spiritul său romantic ; romantismul lui Hawthorne era, de altfel, de o factură moderată și rece, o altă trăsătură fundamentală a artei hawthorniene fiind detașarea sa, am putea spune aproape științifică, de realitățile pe care le înfățișează. El disecă, analizează, cîntărește cu grijă și atenție, dar nu freamătă. Hawthorne intelectualizează dramele pe care le descrie și nu arareori ajunge, prin intelectualismul său, la un umor uneori sec și astringent, dar mai adeseori la umorul blajin și potolit al unui poet gînditor.

Litera stacojie, capodopera lui Hawthorne, este indiscutabil una dintre cele mai cunoscute și mai apreciate opere ale literaturii universale. Tema ca atare — povestea unei femei adultere

condamnată să poarte litera A pe piept — nu era nouă, nouă fiind doar dimensiunea tragică a personajelor, caracterul inexorabil al deznodămîntului.

Tratînd un subiect luat din istoria timpurie a Statelor Unite, romanul și-a cîștigat dreptul la universalitate prin măiestria autorului în a înfățișa probleme etern umane, implicațiile relațiilor dintre oameni, consecințele faptelor și mai ales sentimentul responsabilității, al culpabilității pentru greșeala săvîrșită.

Firul povestirii propriu-zise este foarte subțire, ceea ce i-ar putea face eventual pe unii să tăgăduiască *Literei stacojii* calitatea de roman. Subiectul însuși — bazat pe presupuse întîmplări reale — este extrem de simplu și prezentat de scriitor într-o succesiune de scene vii, din care datele istorice sînt excluse, dar unde atmosfera epocii este magistral redată prin cîteva linii, formînd fundalul acestei povestiri a „slăbiciunii și durerii omenești". Prin cîteva trăsături de condei, Hawthorne ne introduce în plină atmosferă a epocii, cu rigorile și stringențele ei. Simțim de-a lungul povestirii prezența închisorii, a cimitirului, a bisericii și a reprezentanților acesteia, a vrăjitoarelor, a autorității. Descendent al unui lung șir de puritani, autorul nu-și cruță strămoșii de ironie și critică usturătoare. Întunecatul început al romanului ne introduce de la prima pagină în lumea austeră a puritanilor. Păcatul comis de protagoniști — care formează punctul de plecare al romanului — a fost săvîrșit înainte de începerea narațiunii, iar cititorii asistă doar la urmările acestui act.

Dacă ne gîndim la desfășurarea acțiunii, *Litera stacojie* este o scriere statică. În structura romanului predomină descrierea atît a realității exterioare cît și — mai ales — a lumii interioare: gînduri, frămîntări ale personajelor. Hawthorne realizează însă o mișcare interioară intensă și vie, ce dă narațiunii nervul necesar reflectării artistice a zbuciumului sufletesc al celor trei personaje principale, în „cel mai emoționant și cel mai frumos construit dintre romanele americane" [1].

În acest „tablou" care este romanul *Litera stacojie*, Hawthorne uzează din plin de nuanțe sumbre, posomorîte, ce redau atmosfera întunecată a complexităților sociale în care se desfășoară trista poveste a sărmanei Hester Prynne. Din primele trăsături de pe-

[1] Roy R. Male, *Hawthorne's Tragic Vision*, Norton, New York, 1964, pag. 90.

nel, prozatorul-poet învederează nu numai caracterul întunecos și rece al acestui mediu, dar și duritatea și implacabilitatea ce-l caracterizează deopotrivă. Întîlnim aici oameni care nu cunosc compătimirea, nici bunăvoința, oameni care știu doar să condamne și să pedepsească[1]. La duritatea și întunecimea lor se adaugă incompetența de a judeca un fapt atît de complex ca păcatul comis de tînăra femeie, într-o societate în care „virtutea izvorăște din teama de spînzurătoare". Acești reprezentanți ai austerității puritane „erau fără îndoială oameni buni, drepți și înțelepți", dar „dintre toți oamenii de pe fața pămîntului ar fi fost greu să alegi unii mai incompetenți să judece inima unei femei care a greșit".

Pe acest fond social se desfășoară povestea Hesterei Prynne, mai precis conflictul dintre ea și comunitatea austeră și rigidă a puritanilor din Noua Anglie. În caracterul lui Arthur Dimmesdale, autorul ilustrează doctrina puritană potrivit căreia omul, născîndu-se din păcat, e predestinat condamnării. Luptînd împotriva acestui principiu, Hester Prynne întruchipează principiul romantic al credinței nestrămutate în drepturile omului de a-și găsi fericirea într-o iubire pămîntească care — departe de a fi un păcat — este, prin însăși natura sa, sfîntă. În personajul principal al romanului, Hawthorne a creat o eroină de statură impresionantă, frumoasă, curajoasă, mărinimoasă. În lupta dîrză cu comunitatea puritană, victoria ei e prevestită din primele pagini. La ieșirea eroinei pe ușa închisorii avem în fața ochilor o femeie plină de tărie de caracter și demnitate naturală, izvorîte din sentimentul căinței. Hester acceptă cu seninătate regulile jocului — la urma urmei și ea trăiește în acest colț puritan al pămîntului în secolul al XVII-lea — dar depășește mentalitatea coreligionarilor săi. Litera stacojie ce o poartă pe piept, Hester Prynne o preface dintr-un stigmat într-un semn de luptă, afirmîndu-și superioritatea morală[2]. Nu o descurajează faptul că este arătată cu degetul, că o ocólesc oameni mai vinovați decît ea. Își va duce existența — nu acoperită de rușine, ci împăcată cu lumea și cu sine însăși, ajutîndu-și semenii în nevoie, cîștigînd pînă la urmă respectul și admirația concetățenilor săi, cu

[1] Hyatt H. Waggner, *Hawthorne, a Critical Study*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1963, p. 155.

[2] Richard Harter Fogle, *Hawthorne's Fiction*, University of Oklahoma Press, p. 145.

litera stacojie mereu pe piept, transformînd stigmatul într-un simbol al purității, într-un semn al triumfului vieții. Astfel Hawthorne, scriitorul cu viziune tragică[1] își afirmă credința în victoria finală a vieții, își afirmă optimismul.

Popularitatea lui Hawthorne în zilele noastre rezidă, credem, în curajul cu care a atacat problemele morale ale societății americane — îndeosebi etica puritană — în una din cele mai zbuciumate perioade ale comunității americane. Aceste probleme, Hawthorne a știut să le îmbrace într-o limbă de o frumusețe ce-i asigură un loc printre marii stiliști ai lumii.

Puțini scriitori americani s-au supus cu atîta abnegație tiraniei geniului lor ca Nathaniel Hawthorne. El n-a cunoscut dorința de succes facil, iar arta sa a rămas simplă, extrem de naturală, lipsită de prețiozitate, într-un fel inimitabilă.

Hawthorne a fost unul dintre scriitorii care au contribuit la ridicarea literaturii americane la rangul de literatură universală. Măsura geniului său, ca și al lui Emerson, Thoreau, Longfellow, Poe, Melville și Whitman, este aceea de a fi reușit să transforme în stare de fapt o posibilitate existentă. Prin strădaniile lor literatura americană a realizat un lucru fără de care nici o literatură nu e cu adevărat mare. Încetînd de a mai fi o rudă săracă a literaturii engleze, ea a devenit profund originală și în același timp — reflectînd climatul spiritual al secolului, realizînd pe plan artistic o experiență general umană — s-a integrat în literatura universală fără a-și pierde caracterul național proaspăt cîștigat.

În ce măsură opera lui Hawthorne constituie obiectul unui interes general, ne arată succesul său în Europa. Aici el a fost considerat, de la bun început, un scriitor de mare talent, iar opera i-a fost analizată și apreciată, cu înțelegere și pătrundere, de criticii de prestigiu ai vremii. Scrierile sale cele mai importante au fost traduse în Franța, Germania, Rusia și Spania la puțin timp după apariție.

Urmărind destinul romanului american de-a lungul anilor, îl putem considera deci pe Hawthorne — fără teama de a greși — drept unul dintre precursorii tendinței de investigație

[1] Roy R. Male, op. cit.

psihologică, care se continuă pînă în zilele noastre în scrierile unui William Faulkner, de pildă. Proza lui Hawthorne, prin imaginile vii, simbolurile și alegoriile ei, constituie un monument care desfide timpul. Privindu-l pe Hawthorne azi, în perspectiva evoluției literaturii americane, critica îi acordă un loc de cinste în galeria precursorilor, tocmai datorită complexității, dramatismului și profunzimii operei sale.

Prof. univ. MIHAIL BOGDAN

PREFAŢA AUTORULUI

la ediţia a doua

Spre marea surprindere a autorului şi (dacă îi este îngăduit s-o spună fără a pricinui supărări noi) spre nemăsurata lui înveselire, şi-a dat seama că schiţa lui despre viaţa oficială, menită să slujească drept introducere la „Litera stacojie“, a stîrnit o emoţie fără precedent în sînul respectabilei comunităţi din preajma lui. Emoţia ar fi putut cu greu să fie mai mare dacă el ar fi dat foc vămii, făcînd-o să ardă pînă în temelii, şi ar fi stins ultimul tăciune fumegînd al incendiului în sîngele unui anumit personaj venerabil, pentru care se crede că ar nutri o deosebită duşmănie. Cum dezaprobarea publică ar apăsa foarte greu pe umerii lui — dacă fireşte ar crede că o merită — autorul îşi permite să declare că a recitit cu grijă paginile acestei introduceri pentru a schimba sau a îndepărta ceea ce ar putea fi socotit o greşeală şi a îndrepta pe cît îi stă în putinţă atrocităţile de care a fost acuzat. I se pare însă că singurele trăsături remarcabile ale schiţei constau în hazul lor sincer şi autentic şi în exactitatea cu care a redat impresiile lui reale despre personajele descrise. Cît despre ideea că ar fi fost mînat de vreo duşmănie sau rea intenţie de orice fel, fie ea personală sau politică, el o respinge cu hotărîre. Schiţa ar fi putut, eventual, să fie omisă pe deplin fără vreo pagubă pentru public sau vreun neajuns pentru cartea însăşi ; cum totuşi s-a apucat s-o scrie, so-

cotește că n-ar fi putut s-o întocmească cu intenții mai curate și mai binevoitoare, și nici — în măsura în care capacitățile sale i-au permis-o — cu o mai fidelă respectare a adevărului.

Autorul simte, de aceea, nevoia să publice iarăși schița introductivă fără a schimba în ea vreo iotă.

Salem, 30 martie 1850.

VAMA

(Drept introducere la „Litera stacojie")

Cu toate că nu am obiceiul să vorbesc despre mine și despre treburile mele la gura sobei sau față de prieteni, este un lucru demn de reținut că un impuls de natură autobiografică m-a împins de două ori în viață s-o fac într-o scriere destinată publicului. Prima dată s-a întîmplat acum trei sau patru ani, cînd — într-un chip de neiertat și fără vreun motiv valabil, pe care cititorul indulgent sau autorul indiscret să-l poată concepe — i-am oferit cititorului descrierea felului cum trăiam în liniștea adîncă a unui vechi prezbiteriu [1]. Și pentru că am avut fericirea cu totul nemeritată de a găsi cu acel prilej cîțiva ascultători, apuc și de astă-dată publicul de nasturele hainei ca să-i vorbesc de experiența mea de trei ani la o vamă. Exemplul vestitului „P.P., țîrcovnic al acestei parohii" [2] n-a fost nicicînd urmat cu mai multă fidelitate. Adevărul pare a fi însă că, atunci cînd își trimite filele în lume, autorul se adresează nu marelui număr al acelora care vor azvîrli

[1] Aluzie la vechea casă parohială din Concord, lîngă Boston, în care a locuit Hawthorne după căsătoria sa, și la culegerea lui de nuvele „Mușchi de pe un vechi prezbiteriu" (Mosses from an Old Manse") apărută în 1846.

[2] Eroul „Memoriilor lui P.P., țîrcovnic al acestei parohii", scrise de satiricul englez Dr. John Arbuthnot (1667—1735), prieten al lui Swift. Autorul pretinselor memorii dă o mare importanță persoanei și vieții sale meschine.

deoparte volumul său, sau nici nu-l vor lua vreodată în mînă, ci puţinilor cititori care îl vor înţelege mai bine chiar decît colegii de şcoală sau cunoscuţii lui. E drept că unii autori merg mult mai departe, lăsîndu-se în voia unor destăinuiri intime şi confidenţiale, cum nu s-ar cuveni să fie făcute decît numai şi numai unor oameni cu care se găsesc într-o deplină identitate de gîndire şi simţire, ca şi cum cartea tipărită, aruncată în lumea largă, ar fi sigură că va da de urma segmentului despărţit al propriei lor firi şi va întregi astfel cercul lor de viaţă, punîndu-i în comuniune cu el. Or, nu e prea indicat să spunem totul, chiar şi atunci cînd vorbim în chip impersonal. Cum însă gîndurile îngheaţă şi exprimarea lor e paralizată dacă între vorbitor şi auditoriul lui nu s-a stabilit o relaţie sinceră, e poate scuzabil să ne închipuim că un prieten amabil şi înţelegător, chiar dacă nu cel mai apropiat, ascultă ceea ce spunem ; idee înviorătoare care, slăbindu-ne rezerva înnăscută, ne îngăduie să sporovăim despre cele ce ne înconjoară şi chiar despre noi înşine, fără a ridica însă nicicînd vălul ce acoperă Eul nostru cel mai ascuns. În această măsură şi în aceste limite, un autor poate, după părerea mea, să facă operă de autobiografie, fără a încălca nici drepturile cititorului şi nici pe ale sale.

Se va vedea de asemenea că această schiţă despre casa vămii îşi găseşte o anumită îndreptăţire în faptul, întotdeauna admis în literatură, că lămureşte în ce fel o mare parte a paginilor ce urmează a ajuns în posesia mea, aducînd în acelaşi timp dovezi despre autenticitatea unor alte povestiri. Acesta, şi nu altul — anume dorinţa de a mă aşeza în poziţia reală de redactor sau doar cu foarte puţin mai mult decît redactor al uneia dintre cele mai prolixe povestiri — e motivul adevărat care m-a împins să intru în relaţii personale cu publicul. Urmărind acest scop principal, mi s-a părut de asemenea potrivit să schiţez, prin cîteva trăsături de penel suplimentare, o slabă imagine a unui mod de viaţă care n-a mai fost descris pînă acum şi a cîtorva personaje ce l-au reprezentat, printre care, din întîmplare, se numără şi autorul acestor pagini.

În oraşul meu natal Salem, la capătul cheiului, care acum o jumătate de veac — în zilele bătrînului Rege

Derby[1] — pulsa de activitate dar unde acum nu se mai află decît magazii de lemn dărăpănate și nu se vede, ca să zicem așa, nici un semn de viață comercială, cu excepția poate a unei corăbii cu trei catarge sau vreunui bric ce descarcă piei într-un punct al întinderii sale melancolice, ori a unei goelete din Noua Scoție ce-și aruncă într-un loc mai apropiat încărcătura de lemne de foc — la capătul, zic, al acestui chei căzut în ruină, pe care adesea fluxul îl inundă și în lungul căruia, în fața și în spatele șirului de case o fîșie de iarbă sărăcăcioasă stă mărturie a scurgerii multor ani de lîncezeală, se înalță o clădire spațioasă de cărămidă, ale cărei ferestre din față oferă o vedere asupra acestei priveliști nu tocmai înviorătoare și, dincolo de ea, asupra portului. În vîrful acoperișului ei, în fiecare dimineață, exact timp de trei ore și jumătate fîlfîie în vînt sau atîrnă în aerul calm drapelul republicii ; dar cele treisprezece dungi ale lui sînt îndreptate în sens vertical, iar nu orizontal, indicînd astfel că aici își are sediu un serviciu civil, iar nu unul militar al guvernului Unchiului Sam[2]. Fațada clădirii este decorată cu un portic format din șase stîlpi de lemn ce sprijină un pridvor, de unde coboară spre stradă o scară cu trepte largi de granit. Deasupra intrării planează, cu aripile întinse, un exemplar al vulturului american, cu scut pe piept și, dacă îmi amintesc bine, cu un mănunchi de fulgere amestecate cu săgeți ascuțite în fiecare gheară. Prin obișnuita dispoziție agresivă care caracterizează această nenorocită pasăre, prin ferocitatea ciocului și a privirii ei, prin sălbăticia atitudinii ei generale, pare să amenințe cu mînia ei inofensiva comunitate și îndeosebi să avertizeze pe toți cetățenii care țin la siguranța lor să se ferească de a pătrunde în localul pe care-l ocrotește cu aripile ei. Totuși, în pofida înfățișării ei atît de crunte, sînt mulți oameni, chiar în momentul acesta, care caută să se adăpostească sub aripa vulturului federal, închipuindu-și poate că vor găsi la pieptul lui calda mo-

[1] Denumirea populară a unuia dintre cei mai mari negustori din Salem, din jurul anului 1800.

[2] Unchiul Sam (Uncle Sam) — denumire populară a Statelor Unite, derivată din inițialele U.S.

liciune a unei perne de puf. Dar vulturul nu dă dovadă de prea multă gingășie nici chiar în toanele sale cele mai bune și e capabil mai curînd sau mai tîrziu — ca să spun drept, de cele mai multe ori mai curînd decît mai tîrziu — să-și zvîrle puii din cuib printr-o lovitură de gheară, o împunsătură cu ciocul sau o rănire cu săgețile-i ascuțite.

În crăpăturile caldarîmului din jurul clădirii descrise mai sus, care — de ce n-am spune-o îndată? — este vama portului, cresc destule buruieni pentru a dovedi că în vremea din urmă acesta n-a prea fost bătut de mulți pași grăbiți. În unele luni ale anului se întîmplă totuși ca, în cîte o dimineață, afacerile să capete un ritm mai viu. Cetățenii mai în vîrstă își amintesc, poate, într-un asemenea prilej, de perioada de dinaintea ultimului război cu Anglia, cînd Salemul mai era încă un port în toată puterea cuvîntului, iar nu ca acum un loc disprețuit de proprii săi negustori și armatori, care lasă cheiurile să cadă în ruină, în timp ce tranzacțiile lor merg să îngroașe în mod inutil și imperceptibil năvalnicul curent comercial al porturilor New York și Boston. În asemenea dimineți, cînd se întîmplă să sosească deodată trei sau patru nave — de obicei din Africa sau America de Sud — sau să fie pe punctul de a porni într-acolo, se poate auzi zgomotul pașilor ce urcă sau coboară în grabă treptele de granit. Aici, înainte chiar să-l fi întîmpinat soția lui, îl puteți saluta pe căpitanul cu chipul tăbăcit, care tocmai a aruncat ancora în port și strînge sub braț, într-o cutie turtită de cositor, actele de bord. Tot aici vine și patronul lui, vesel ori încruntat, afabil ori ursuz, după cum călătoria încheiată acum i-a adus mărfuri ce vor putea fi lesne schimbate în aur, sau l-a îngropat sub o încărcătură de ciurucuri de care nimeni nu-și va bate capul să-l scape. Și tot aici îl poți întîlni pe tînărul funcționar de birou — sămînță de viitor negustor cu fruntea încrețită, barba sură și obrazul chinuit de griji — care începe să prindă gustul afacerilor, la fel cum prinde un pui de lup pe acela al sîngelui, și încarcă marfă de nimic pe vasele stăpînului său, în loc să se joace cu corăbioare pe iazul unei mori. Un alt personaj al acestei scene e marinarul gata să se îmbarce și care are nevoie de certificat, sau cel abia sosit, palid și slab, care cere un buletin de

internare la spital. Nu trebuie uitaţi nici căpitanii micilor goelete ruginite ce aduc lemne de foc din provinciile britanice — bandă de lupi-de-mare grosolan cioplíţi, care n-au nimic din înfăţişarea vioaie a yankeilor, dar care contribuie într-o măsură ce nu e de dispreţuit la comerţul nostru în declin.

Adunaţi-i pe toţi aceşti oameni laolaltă, aşa cum se găsesc uneori, adăugînd şi pe alţii de tot felul pentru a da o mai mare diversitate grupului, şi veţi avea o imagine a spectacolului animat pe care-l oferea vama la unele ocazii. Mai adesea însă, urcînd treptele ei, aţi fi zărit doar — în vestibul, pe timp de vară, şi în birourile lor în zilele de iarnă sau de vreme rea — un şir de personaje venerabile şezînd în fotolii de modă veche, răsturnate pe picioarele de dinapoi şi sprijinite de perete. De cele mai multe ori dormeau ; dar uneori puteau fi auziţi vorbind între ei, cu glasuri ce semănau mai degrabă a sforăit şi cu lipsa de energie caracteristică pensionarilor din azilurile de bătrîni şi tuturor celorlalte fiinţe omeneşti care atîrnă, în ce priveşte întreţinerea lor, de mila publică, de munca altora sau de orice altceva în afară de eforturile lor personale. Aceşti domni bătrîni — însărcinaţi ca Matei cu perceperea vămilor, dar nu prea expuşi de a fi chemaţi, ca el, la o misiune apostolică — erau funcţionarii vămii.

Cînd intri pe uşa din faţă, pe mîna stîngă se află o anumită încăpere înaltă, cu o suprafaţă de vreo cincisprezece picioare pătrate ; două dintre ferestrele ei boltite dau spre cheiul dărăpănat pomenit mai sus, iar a treia are vedere asupra unei uliţe înguste şi asupra unei părţi din Derby Street. Toate trei îngăduie să se zărească prăvăliile băcanilor, fabricanţilor de macarale, negustorilor de haine marinăreşti şi furnizorilor de provizii pentru corăbii, unde stau îndeobşte în jurul intrărilor, rîzînd şi flecărind, grupuri de lupi-de-mare şi de alţi şobolani ai cheiurilor obişnuiţi în toate porturile maritime. Încăperea însăşi este năpădită de pînze de păianjen, iar zugrăveala veche a pereţilor arată murdară şi pătată ; pardoseaua e aşternută cu nisip cenuşiu, după o modă care în alte locuri a căzut de mult în desuetudine. După aspectul neîngrijit al întregii încăperi se poate uşor deduce că este un sanctuar la care neamul femeiesc, cu ale sale unelte magice — mătura şi

pămătuful — nu are decît rareori acces. Mobilierul constă într-o sobă cu un burlan voluminos, un pupitru vechi din lemn de pin, flancat de un taburet cu trei picioare, două sau trei scaune de lemn aflate într-o stare înaintată de decrepitudine și infirmitate, și — ca să nu uităm biblioteca — cîteva rafturi încărcate cu vreo douăzeci de volume de dezbateri ale Congresului și o culegere groasă de legi fiscale. O țeavă de tablă trece prin tavan, formînd un mijloc de comunicare verbală cu celelalte părți ale clădirii. Acum vreo șase luni, ai fi putut, cinstite cititor, să recunoști în individul ce măsura încăperea în lung și-n lat, sau care, lenevind pe taburetul înalt, cu coatele pe pupitru, își plimba ochii în sus și în jos peste coloanele ziarului de dimineață, pe același personaj care te-a primit și odinioară cu prietenie în micul și veselul lui cabinet de lucru, unde soarele lucea atît de plăcut printre crengile de salcie, în partea de apus a vechiului prezbiteriu. Dar dacă te-ai duce acolo azi ca să-l cauți, ai întreba în zadar de controlorul vamal numit de partidul democrat. Mătura reformei l-a înlăturat din post și un urmaș mai vrednic e învestit cu demnitatea, băgîndu-și în buzunar remunerația lui.

Acest bătrîn Salem — orașul meu natal, cu toate că am trăit multă vreme departe de el, atît în copilărie, cît și în anii mai maturi — are, sau a avut, asupra mea o atracție a cărei putere n-am simțit-o însă niciodată în perioadele cît am locuit efectiv în el. Într-adevăr, în ce privește aspectul exterior, cu suprafața lui plană, monotonă, pe care se înalță mai ales case de lemn, foarte puține sau chiar nici una neavînd poate pretenții de frumusețe arhitectonică, cu neregularitatea lui, nici pitorească, nici bizară, ci doar fadă, cu strada lui lungă și leneșă care-și plimbă plictiseala în tot lungul peninsulei, cu Dealul Spînzurătorii și Noua-Guinee la un capăt, și o vedere asupra azilului de săraci la celălalt — cam acestea sînt trăsăturile orașului meu natal — ar fi tot atît de absurd de a nutri un atașament față de el ca de a te îndrăgosti de o tablă de șah dezordonată. Și totuși — deși m-am simțit, în mod invariabil, mai fericit în altă parte — păstrez față de bătrînul

Salem un simțămînt pe care, în lipsa unui termen mai bun, sînt nevoit să mă mulțumesc a-l numi afecțiune. Acest simțămînt trebuie probabil atribuit adîncilor și vechilor rădăcini pe care familia mea le-a înfipt în solul lui. Sînt aproape două veacuri și un sfert de cînd primul emigrant ce-mi purta numele, un englez de obîrșie, și-a făcut apariția în așezarea mărginită de păduri, care de atunci a devenit un oraș. Și tot aici s-au născut și au murit urmașii săi, amestecînd substanța lor terestră cu pămîntul ; astfel încît o parte nu tocmai neglijabilă a acestuia din urmă trebuie neapărat să fie înrudită cu învelișul muritor sub care, pentru scurtă vreme, străbat eu însumi străzile. De aceea, atașamentul despre care vorbesc nu este, în parte, decît simpla atracție materială a țărînei față de țărînă. Puțini dintre compatrioții mei cunosc probabil natura acestui sentiment ; dar cum transplantările frecvente sînt poate mai favorabile neamului nostru, nu cred necesar ca ei să dorească a-l cunoaște.

Sentimentul amintit are însă și un aspect moral. Figura acelui înaintaș al meu, învestită în tradiția familiei cu o întunecată măreție legendară, a fost prezentă în imaginația mea de copil încă din primii ani de care îmi pot aminti. Ea îmi stăpînește mintea și acum, dîndu-mi un fel de nostalgie a trecutului, lucru ce nu-l pot spune despre actuala stare a orașului. Îmi vine să cred că acest strămoș îmi conferă un drept mai trainic de a locui aci, decît persoana mea al cărei nume se aude rar și al cărei chip abia dacă-l cunoaște cineva. Grav, bărbos, purtînd o mantie neagră și o pălărie țuguiată, acel strămoș a venit de timpuriu în oraș, cu biblia și cu spada sa, pășind mîndru și drept pe strada puțin bătută încă și impunîndu-se respectului obștesc ca om al păcii și al războiului. A fost soldat, legiuitor și jude, a fost epitrop al bisericii și avea toate trăsăturile puritane, atît în bine cît și în rău. A fost de asemenea un neîndurat prigonitor în treburile religioase ; despre aceasta stau mărturie istoriile quakerilor, unde e pomenit și unde se povestește un incident în care a dovedit o deosebită asprime față de o femeie din secta

lor [1]. Mă tem că amintirea acestui fapt va dăinui mai mult decît aceea a acţiunilor lui mai bune, deşi acestea au fost numeroase. Fiul lui a moştenit şi el acest spirit de persecuţie şi s-a remarcat atît de mult în martiriul vrăjitoarelor, încît se poate spune cu drept cuvînt că sîngele acestora a lăsat o pată atît de adîncă, într-adevăr, încît bătrînele lui oase uscate din cimitirul de pe Charter Street trebuie s-o poarte şi azi, dacă nu s-au prefăcut cu totul în ţărînă. Nu pot să ştiu dacă aceşti strămoşi ai mei s-au gîndit să se căiască şi să ceară iertare cerului pentru cruzimile săvîrşite, sau dacă nu gem acum, în altă formă a existenţei, sub povara grelelor lor urmări. Oricum ar fi, eu, cel care scriu acum şi care sînt reprezentantul lor, iau aci asupra mea ruşinea acestor fapte, rugîndu-mă ca toate blestemele pe care şi le-au atras — cum am auzit povestindu-se şi cum starea tristă şi puţin prosperă a neamului nostru de un şir prelung de ani pare s-o dovedească — să fie de acum înainte ridicate.

Nu mă îndoiesc de altfel că şi unul şi celălalt, amîndoi severi şi sumbri puritani, ar fi văzut o pedeapsă suficientă pentru păcatele lor în faptul că după atîta amar de vreme, pe bătrînul trunchi al arborelui nostru familial, acoperit de un muşchi atît de venerabil, a crescut un ram despre care nu ar putea spune decît că e un pierde-vară. Nici unul din ţelurile pe care le-am urmărit vreodată nu li s-ar părea vrednic de laudă, nici unul din succesele mele — dacă viaţa mea, dincolo de graniţele ei domestice, a fost vreodată încununată de succes — nu ar fi socotit de ei decît ca neînsemnat, dacă nu chiar de-a dreptul ruşinos. „Cu ce se îndeletniceşte ?" şopteşte umbra cenuşie a unuia dintre străbuni către cealaltă. „Scrie cărţi de povestiri ! Ce fel de muncă, ce chip de a-l slăvi pe Dumnezeu sau de a-i sluji pe oamenii din vremea şi din generaţia lui o mai

[1] Primul strămoş american al autorului, William Hathorne, originar din Anglia, imigrat în 1630 şi stabilit ca negustor la Salem, a fost fruntaş politic al coloniei puritane şi maior în miliţia ei. In nuvela sa „Strada Mare", Hawthorne vorbeşte mai pe larg despre acest strămoş al său, prigonitor fanatic al quakerilor. Asemenea prigoniri au format oarecum preludiul proceselor împotriva „vrăjitoarelor" din Salem la sfîrşitul secolului al XVII-lea.

fi și ăsta ? Zău, prăpăditul ăsta de băiat putea tot atît de bine să se facă scripcar." Acestea sînt complimentele schimbate între străbunicii mei și mine peste prăpastia vremei ! Și totuși — oricît de mult m-ar dispreţui ei ! — simt că unele trăsături puternice ale firii lor s-au împletit cu ale mele.

Adînc plantat în prima copilărie și tinerețe a orașului de către acești doi bărbați zeloși și plini de vlagă, neamul meu s-a menținut de atunci neîntrerupt aci ; și a rămas totdeauna respectabil, nefiind, pe cîte știu, dezonorat măcar de un singur membru nevrednic, dar nesăvîrșind, pe de altă parte, după primele două generații, decît arar sau niciodată vreo faptă memorabilă sau a atrage măcar prin vreun oarecare merit atenţia publică asupra lui. Treptat a căzut în uitare, dispărînd aproape cu totul din ochii oamenilor, așa cum, ici și colo pe străzi, unele case vechi sînt îngropate aproape pînă la acoperiș de noile straturi de pămînt. Din tată în fiu, vreme de peste un veac, vlăstarele neamului meu au fost navigatori. În fiecare generaţie, un căpitan încărunţit se retrăgea de pe dunetă la căminul lui, în timp ce un băiat de paisprezece ani își ocupa locul ereditar în faţa catargului, ţinînd piept valurilor și vînturilor care-l biciuiseră înainte pe tatăl și pe bunicul lui. La rîndul lui, cînd îi sosea vremea, băiatul trecea de pe puntea de la proră în cabina de comandă și, după o maturitate furtunoasă, se întorcea din colindarea lumii spre a îmbătrîni, și a muri, și a-și amesteca cenușa cu pămîntul natal. Această îndelungată legătură a unei familii cu un unic loc, din leagăn pînă la mormînt, creează între ființa omenească și acel petic de pămînt o rudenie care nu ţine nici de farmecul peisajului, nici de condițiile morale ce-l înconjoară. Nu e vorba aici de sentiment, ci de instinct. Noii locuitori — veniți ei înșiși, sau ai căror tați ori bunici au venit dintr-o ţară străină — nu prea au dreptul să-și zică salemiți ; ei nu au nici măcar idee despre tenacitatea de scoică cu care un vechi colonist ajuns într-al treilea veac se agață de locul unde odihnește un lung șir de generații dinaintea lui. Nu cade în cumpănă faptul că acel loc nu-i dăruiește bucurii, că omul e sătul de vechile case de lemn, de noroaie și de praf, de monotonia priveliștii, de micimea

simţămintelor, de vîntul îngheţat de est şi de atmosfera socială şi mai îngheţată ; toate acestea, ca şi cusururile pe care le-ar vedea sau închipui pe lîngă ele, nu pot schimba nimic. Farmecul dăinuie mai departe cu aceeaşi putere, ca şi cum locul de naştere ar fi raiul pe pămînt. Aşa a fost şi cu mine. Era aproape ca un destin că trebuia să fac din Salem reşedinţa mea, astfel încît trăsăturile fizice şi morale, care de totdeauna au fost atît de bine cunoscute aci, să poată fi văzute şi recunoscute în oraş şi în timpul modestei mele vieţi ; căci ori de cîte ori un reprezentant al neamului nostru mergea să se odihnească în mormînt, un alt membru al familiei îşi pornea, ca să zic aşa, paşii de santinelă de-a lungul Străzii Mari. Nu e mai puţin adevărat că pînă şi acest sentiment dovedeşte că legătura a devenit nesănătoasă şi ar trebui, în sfîrşit, să fie ruptă. Natura omenească, la fel ca şi cartoful, nu poate prospera dacă e plantată şi replantată timp de prea multe generaţii în acelaşi sol secătuit. Copiii mei s-au născut în altă parte şi, în măsura în care voi putea interveni în soarta lor, îşi vor înfige rădăcinile într-un pămînt cu care nu sînt deprinşi.

Acestui straniu ataşament, pasiv şi fără bucurie, pentru oraşul meu natal îi datorez în primul rînd faptul că, atunci cînd am plecat din vechiul prezbiteriu, am acceptat să ocup un post în clădirea de cărămidă a unchiului Sam, cînd aş fi putut tot atît de bine să mă duc în altă parte. Destinul mă urmărea. Nu era prima dată, nici a doua, că părăsisem oraşul — pentru totdeauna, pe cît se părea. Şi totuşi revenisem, ca o monedă falsă, sau mai degrabă ca şi cum Salemul ar fi fost pentru mine centrul de neocolit al Universului. Şi astfel, într-o bună zi am urcat treptele de granit, cu numirea semnată de Preşedinte în buzunar, şi am fost prezentat grupului de domni ce aveau să mă ajute în grelele mele sarcini de inspector şef al vămii.

Mă întreb — sau, mai bine zis, nu mă întreb de loc — dacă vreun funcţionar public al Statelor Unite, fie el civil sau militar, a avut vreodată sub ordinele lui un corp de veterani atît de patriarhal ca acesta. Ar fi fost de prisos să cercetez unde se putea găsi cel mai bătrîn locuitor al ţării, din clipa cînd m-am uitat la ei. Căci de peste două-

zeci de ani, poziția independentă a colectorului[1] ținuse vama din Salem în afara vîrtejului vicisitudinilor politice, care fac în general atît de nesigură deținerea unei funcții publice. Soldat — cel mai distins soldat al Noii Anglii — el a stat neclintit pe piedestalul serviciilor vitejești ce le adusese și, sigur de situația lui datorită înțeleptei toleranțe a administrațiilor succesive sub care își păstrase postul, fusese totodată pavăză subordonaților săi în multe ceasuri de primejdii și emoții. Generalul Miller[2] era un conservator înfocat; avea o fire prietenoasă, supusă într-o măsură destul de mare puterii obișnuinței; atașîndu-se puternic de figurile ce-i erau familiare, se decidea greu să facă schimbări în cadrul personalului, chiar dacă în felul acesta ar fi îmbunătățit în chip neîndoios mersul serviciului. Așa se face că atunci cînd mi-am luat în primire postul, n-am văzut acolo decît bătrîni. Erau, în cea mai mare parte, foști căpitani de vase de comerț, care, după ce fuseseră scuturați de toate mările și ținuseră piept cu dîrzenie rafalelor vijelioase ale vieții, eșuaseră în cele din urmă în acest colțișor pașnic, unde, feriți de alte prilejuri de griji decît neliniștea periodică a alegerilor prezidențiale, se treziseră din nou la viață cu toții. Deși nu erau nicidecum mai scutiți decît alții de neajunsurile bătrîneții și de infirmitățile legate de ea, posedau de bună seamă vreun talisman care ținea moartea la respect. Doi sau trei dintre ei, cum am fost asigurat, aveau podagră și reumatism, sau erau chiar nevolnici de tot și nu s-ar fi gîndit nici o clipă să-și facă apariția la vamă în timpul unei îndelungate părți a anului; dar după o iarnă de toropeală, ieșeau la iveală sub soarele cald din mai sau iunie, își vedeau alene de ceea ce numeau îndatoririle lor, ca apoi, după placul și pofta lor, să se retragă din nou în fundul patului. Trebuie să mă declar vinovat de a fi scurtat viața oficială a mai mult decît unuia dintre acești venerabili slujitori ai republicii. Ei au fost autorizați, la propunerea mea, să se odihnească după greaua lor trudă, și curînd după aceea —

[1] Perceptor general al veniturilor vamale.

[2] James Miller (1776—1851), general american și funcționar administrativ; a fost din 1825 pînă la 1849 „colector" al portului Salem.

ca şi cum singurul lor principiu de viaţă ar fi fost zelul de a-şi servi ţara, şi cred că aşa şi era — s-au retras într-o lume mai bună. Este o pioasă mîngîiere pentru mine că, mulţumită intervenţiei mele, au avut un răstimp destul de lung pentru a se căi de practicile rele şi corupte cărora, în chip firesc, orice funcţionar al vămii este presupus a se deda. Căci nici uşa din faţă a vămii, nici cea din dos nu dau spre calea ce duce în rai.

Cei mai mulţi dintre funcţionarii mei erau whigi [1]. A fost un noroc pentru venerabila lor comunitate că noul inspector nu era politician şi că, deşi în principiu democrat credincios, nu obţinuse postul şi nu s-a menţinut în el datorită vreunor servicii politice. Dacă ar fi fost altfel — vreau să spun dacă un politician activ ar fi fost aşezat în acest post influent, spre a lua asupră-şi sarcina lesnicioasă de a se împotrivi unui colector *whig*, pe care infirmităţile sale îl împiedicau de a-şi îndeplini personal funcţiunile — abia dacă un om din vechea gardă ar mai fi respirat aerul vieţii oficiale la o lună după ce îngerul exterminator ar fi urcat treptele vămii. Potrivit uzului consfinţit în această materie, un politician nu şi-ar fi făcut decît datoria trimiţînd toate aceste capete ninse sub cuţitul ghilotinei. Era destul de uşor să vezi că aceşti bătrîni se temeau de o asemenea bădărănie din partea mea. Mă durea şi totodată mă amuza să observ spaima care însoţea sosirea mea; să văd cîte un obraz brăzdat, ars de vînturile şi de furtunile unei jumătăţi de veac, devenind cenuşiu la vederea unui ins atît de inofensiv ca mine; să descopăr, atunci cînd vreunul dintre ei îmi vorbea, un tremur într-un glas care, în zile de mult apuse, fusese deprins să urle răguşit printr-o pîlnie, cu destulă putere ca să-l sperie şi să-l reducă la tăcere pe însuşi Boreu [2]. Ştiau bine toţi aceşti moşnegi admirabili, ştiau foarte bine că după toate regulile stabilite — agravate în ceea ce-i privea pe unii dintre

[1] În America, acest nume (care în Anglia a desemnat începînd din secolul al XVII-lea pe membrii partidului progresist, adversar al privilegiilor regale) era purtat la început de sprijinitorii mişcării de independenţă, iar de la 1834 de membrii partidului naţional-republican, opus celui democrat. Autorul se referă la această ultimă perioadă.

[2] În mitologia antică, zeul vînturilor de nord.

ei de nepriceperea lor în afaceri — ar fi trebuit să facă loc unor oameni mai tineri, mai ortodocşi în politică şi, în în general, mai apţi de a-l servi pe Unchiul Sam. O ştiam şi eu, dar inima nu m-a lăsat niciodată să acţionez cum trebuia. De aceea, spre marea şi meritata pagubă a numelui meu şi în dauna conştiinţei mele de funcţionar, ei au continuat, atîta timp cît am ocupat acest post, să se plimbe în lungul cheiurilor şi să se tîrască alene în sus şi în jos pe treptele vămii. O bună parte din timp şi-o petreceau de asemenea moţăind în colţurile lor obişnuite, cu scaunele răsturnate pe spate şi sprijinite de perete; se deşteptau însă o dată sau de două ori în cursul dimineţii, spre a se plictisi unul pe altul repetînd pentru a zecea mia oară vechi poveşti marinăreşti sau snoave prăfuite, care deveniseră între ei un fel de lozinci.

Descoperiră repede, îmi închipui, că noul inspector şef nu era prea primejdios. Atunci, cu inima uşurată şi cu convingerea plăcută că vor putea fi mai departe de folos — cel puţin lor înşişi, dacă nu şi scumpei noastre ţări — aceşti buni moşnegi primiseră să îndeplinească diferitele ritualuri ale funcţiilor lor. Pe după ochelari începură să arunce priviri iscoditoare în calele corăbiilor. Se agitau în chip nemaipomenit pentru lucruri de nimic, lăsînd, în schimb, cu o uimitoare orbire să le scape printre degete altele mai însemnate. De cîte ori li se întîmpla o asemenea nenorocire şi, de pildă, un camion întreg de marfă valoroasă era descărcat prin contrabandă, poate chiar în toiul zilei şi de-a dreptul sub nasul lor nebănuitor, nimic nu putea întrece vigilenţa şi graba cu care se apucau să încuie şi să asigure cu sfoară roşie şi peceţi de ceară toate ieşirile vasului contrabandist. În locul unei mustrări pentru neglijenţa lor anterioară, păreau să merite mai degrabă un panegiric pentru precauţiile demne de laudă pe care le luaseră după ce răul fusese săvîrşit şi o manifestare de recunoştinţă pentru zeloasa promptitudine de care dăduseră dovadă atunci cînd nu mai era nimic de făcut.

Atîta vreme cît oamenii nu sînt neobişnuit de neplăcuţi, am prostescul obicei de a mă ataşa de ei. Partea mai bună a caracterului vecinului meu — dacă o asemenea parte există — este aceea care de obicei îmi sare mai mult în ochi şi după care judec omul. Cum cei mai mulţi dintre

acești bătrîni aveau părți bune și cum poziția părintească și ocrotitoare în care mă aflam față de ei era prielnică dezvoltării unor sentimente prietenești, am ajuns curînd să țin la ei toți. În diminețile de vară, cînd dogoarea aerului, care aproape că lichefia restul neamului omenesc, transmitea doar puțină căldură trupurilor lor pe jumătate amorțite, era plăcut să-i auzi trăncănind la intrarea din dos; ședeau, ca de obicei, cu toții în șir, pe scaunele sprijinite, în două picioare, de perete, în timp ce glumele răsuflate ale unor generații trecute le curgeau spumoase de pe buze, însoțite de chicoteli. Voia bună a bătrînilor are multă asemănare cu voioșia copiilor; intelectul nu are nimic de a face cu ea, și nici simțul adînc al umorului; și la unii și la alții este doar o sclipire care rămîne la suprafață și dă un aspect însorit și vesel atît crengii verzi cît și trunchiului cenușiu și putred. În primul caz, sclipirea este a unui soare veritabil, în celălalt seamănă mai degrabă cu licărul fosforescent al lemnului muced.

Ar fi o gravă nedreptate — și cititorul trebuie să înțeleagă acest lucru — să înfățișez pe toți acești minunați bătrîni, care erau prietenii mei, ca pe niște oameni căzuți în mintea copiilor. În primul rînd, nu toți colaboratorii mei erau, fără excepție, bătrîni; se găseau printre ei și bărbați în floarea și puterea vîrstei, cu o netăgăduită pricepere și energie, vădit nepotriviți pentru viața trîndavă de subalterni pe care steaua lor rea le-o hărăzise. Apoi, pletele albe ale bătrîneții se dovedeau uneori a nu fi decît acoperișul de stuf sub care sălășluia o minte încă în bună stare. În ce privește însă pe cei mai mulți dintre membrii corpului meu de veterani, nu voi săvîrși nici o greșeală caracterizîndu-i în general ca pe un lot de moșnegi plicticoși, care nu adunaseră nimic demn de a fi păstrat de pe urma feluritei experiențe a vieții lor. Păreau să fi risipit toată sămînța aurie a înțelepciunii de viață, pe care avuseseră atîtea ocazii s-o recolteze, și să fi strîns în memorie doar pleava ei. Vorbeau cu mult mai mult interes și mai multă onctuozitate despre micul dejun sau despre prînzul lor de ieri, de azi ori de mîine, decît despre naufragiul pe care-l suferiseră cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă și despre toate minunile lumii pe care le văzuseră în tinerețea lor.

Decanul de vîrstă al vămii — patriarhul nu numai al acestui mic pluton de funcționari, ci, îndrăznesc să spun, al respectabilului corp de vameși portuari de pe întreaga întindere a Statelor Unite — era un anumit inspector permanent. I s-ar fi putut da, cu drept cuvînt, numele de fiu legitim al sistemului fiscal, predestinat sau, mai bine zis, născut în purpură, dat fiind că tatăl său, colonel în vremea revoluției și mai înainte colector vamal al portului, înființase un post anume pentru el în vremurile de altădată, de care puțini oameni în viață își mai aduc aminte. Atunci cînd l-am cunoscut eu, acest inspector era un om de vreo optzeci de ani și, fără doar și poate, unul dintre cele mai minunate exemplare de vigoare iernatică pe care te poți aștepta să le descoperi în cursul unei vieți întregi de căutări. Cu obrajii înfloriți, cu silueta vînjoasă, haina elegantă de postav albastru cu nasturi lucitori, cu umbletul vioi și semeț și aspectul robust și sănătos, avea aerul — firește nu al unui tînăr — dar al unei noi minuni a Mumii Natura, un miracol cu chip de om, de care vîrsta și infirmitățile erau oprite să se atingă. Glasul și rîsul lui, care răsunau veșnic în localul vămii, nu aveau nimic din gîngăveala tremurată și cotcodăcitul unui moșneag, ci izbucneau triumfătoare din plămînii lui, ca un cîntat de cocoș sau ca un semnal de trîmbiță. Dacă-l priveai numai ca animal — și erau puține temeiuri de a-l privi altfel — era o făptură dintre cele mai demne de admirație, din pricina sănătății și a vigoarei organismului său cît și a capacității sale de a gusta, la o vîrstă atît de înaintată, toate sau aproape toate plăcerile la care rîvnise sau pe care le imaginase vreodată. Viața sigură și lipsită de griji pe care o ducea la vamă, bazată pe un venit regulat și tulburată doar rareori de ușoare temeri de a fi scos din slujbă, ajutaseră negreșit ca timpul să treacă fără a lăsa urme. Cauzele primordiale și hotărîtoare trebuiau căutate totuși în rara desăvîrșire a naturii sale animale, în proporțiile moderate ale intelectului său și în adausul foarte neînsemnat de ingrediente morale și spirituale, aceste ultime calități fiind, într-adevăr, tocmai suficiente pentru a-l împiedica pe bătrînul gentleman să umble în patru labe. Nu poseda nici

putere de gîndire, nici adîncime de simţire, nici sensibilităţi stingheritoare — pe scurt nimic în afară de cîteva instincte obişnuite, care, ajutate de temperamentul lui vesel, produs firesc al bunăstării fizice, îi serveau în mod foarte respectabil şi spre mulţumirea generală în loc de inimă. Avusese trei soţii — toate moarte de mult — şi douăzeci de copii, dintre care cei mai mulţi se întorseseră şi ei în ţărînă la diferite vîrste ale copilăriei sau ale maturităţii. S-ar putea vedea în aceasta un izvor suficient de jale pentru a îndolia adînc chiar şi firea cea mai veselă. Nimic de acest fel la bătrînul nostru inspector! Un scurt oftat îi ajungea ca să se uşureze de toată povara acestor dureroase amintiri. În clipa următoare, era tot atît de gata să zburde ca orice băieţel care mai poartă încă rochiţă — mult mai dispus de fapt decît tînărul secretar al colectorului, care, la cei nouăsprezece ani ai lui, era pe departe cel mai vîrstnic şi mai aşezat dintre ei doi.

Îl observam şi îl studiam pe acest venerabil patriarh cu mai multă curiozitate, cred, decît pe toate celelalte specimene umane ce se ofereau acolo atenţiei mele. Era într-adevăr un fenomen rar : atît de perfect dintr-un punct de vedere şi atît de plat, de înşelător, de insezisabil, de complet inexistent din toate celelalte. Concluzia mea era că nu avea nici inimă, nici suflet, nici spirit ; nimic, după cum am mai spus, decît instincte. Şi totuşi, cele cîteva elemente ce-i compuneau caracterul fuseseră îmbinate cu atîta dibăcie, încît nu puteai descoperi la el vreo deficienţă penibilă, iar eu, dinspre partea mea, eram pe deplin mulţumit cu ceea ce găseam în el. Putea fi greu — da, era într-adevăr greu — să-ţi închipui ce avea el să facă pe lumea cealaltă, pînă într-atît părea de terestru şi de stăpînit de simţuri ; ceea ce e sigur, însă, e că existenţa lui pe acest pămînt, admiţînd că avea să se termine o dată cu ultima-i suflare, nu-i fusese dăruită fără bunătate, ca una ce era lipsită de răspunderi morale mai înalte decît acelea ale vitelor de pe cîmp — dispunînd însă de o sferă mai largă de plăceri decît acestea, dar bucurîndu-se totodată de binecuvîntata lor imunitate faţă de tristeţile şi amărăciunile bătrîneţii.

Un punct în care avea o mare superioritate asupra fraţilor săi cu patru picioare era capacitatea lui de a-şi

aminti de mesele bune de care avusese parte și care aduseseră o contribuție însemnată la fericirea vieții lui. Pasiunea lui pentru plăcerile stomacului era o trăsătură extrem de atrăgătoare ; și a-l auzi vorbind despre friptură îți dădea aceeași poftă de mîncare ca un castravecior acru sau o stridie. Cum nu avea nici o însușire mai înaltă și nu jertfea sau păgubea vreun dar spiritual prin faptul că-și folosea toate energiile și toată inventivitatea spre binele și mulțumirea pîntecului, era totdeauna plăcut să-l aud flecărind despre pește, păsări sau specialități de carne și despre cele mai potrivite metode de a le pregăti. Amintirile sale despre feluri alese, oricît de îndepărtată ar fi fost data banchetului la care se referea, aproape că ne făceau să adulmecăm mirosul fripturii de porc sau de curcan. Simțea pe limbă arome ce stăruiau acolo de șaizeci sau șaptezeci de ani, părînd să fie tot atît de proaspete ca aceea a cotletului de berbec pe care-l mestecase în dimineața respectivă. L-am auzit plescăind din buze în timp ce pomenea de prînzuri ai căror comeseni, cu excepția lui, căzuseră de multă vreme pradă viermilor. Era un lucru uimitor să observi fantomele unor vechi ospețe ivindu-se neîncetat în fața lui, nu mînioase sau răzbunătoare, ci parcă spre a-și arăta recunoștința pentru aprecierea ce le-o arătase odinioară și a căuta să împrospăteze o serie nesfîrșită de desfătări, himerice și totodată concrete. Un mușchi de vacă, o pulpă de vițel, un cotlet de porc, un anume pui de găină sau un curcan vrednic de laude deosebite, care poate îi împodobise masa în zilele lui Adams cel bătrîn [1], îi rămăseseră întipărite în memorie, în timp ce toate încercările de mai tîrziu pe care le suferise poporul nostru, cît și toate evenimentele luminoase sau întunecate ale propriei sale existențe trecuseră peste el, lăsînd tot atît de puține urme ca briza trecătoare a mării. Principalul eveniment tragic din viața acestui bătrîn fusese, pe cît îmi puteam da seama, o pățanie neplăcută cu o anume gîscă ce trăise și murise cu vreo douăzeci sau patruzeci de ani în urmă — o gîscă cu aspectul cel mai promițător, dar

[1] Este vorba de John Adams (1735—1826), președinte al Statelor Unite (1797—1801).

care, ajungînd pe masă, se dovedise de o tărie atît de îndărătnică, încît cuţitul mare de servit nu făcuse nici o impresie asupra carcasei ei, astfel încît putuse fi tăiată în bucăţi doar cu o secure şi un ferăstrău.

Cred însă că e timpul să părăsim acest portret, cu toate că mi-ar fi plăcut să stărui încă îndelung asupra lui, căci dintre toţi oamenii pe care i-am cunoscut vreodată acesta era desigur cel mai potrivit pentru a fi vameş. Cei mai mulţi oameni — din cauze pe care nu am destul loc ca să le analizez — îşi pierd moralul de pe urma acestui fel special de viaţă. Bătrînul inspector era însă incapabil de aşa ceva; şi chiar de ar fi fost menţinut în slujbă pînă la sfîrşitul veacurilor, ar fi rămas mereu în formă şi s-ar fi aşezat la masă mereu cu aceeaşi poftă de mîncare.

Mai era acolo o figură fără care galeria mea de portrete ale oamenilor vămii ar fi ciudat de incompletă; cum însă ocaziile de a-l observa au fost relativ rare pentru mine, n-am decît putinţa de a-i schiţa în chip sumar conturul. E vorba de colector — viteazul şi bătrînul nostru general — care după o strălucită carieră militară, în urma căreia guvernase un teritoriu sălbatic din vest, se stabilise de douăzeci de ani în Salem spre a-şi petrece anii de declin ai unei vieţi pe cît de variate pe atît de onorabile. Bravul soldat atinsese, dacă n-o depăşise chiar, vîrsta de şaptezeci de ani şi îşi căra pe drumul ce-i mai rămăsese de parcurs pe lumea aceasta metehnele, pe care nu reuşea să i le uşuşureze nici chiar muzica marţială a înviorătoarelor sale amintiri. Pasul lui mîndru, ce fusese primul la atac, era paralizat acum. Doar cu ajutorul unui slujitor şi sprijinindu-şi cu putere mîna pe rampa de fier a scării, putea bătrînul general să urce încet şi anevoie treptele vămii şi, străbătînd cu mare efort încăperea, să ajungă la fotoliul său tradiţional de lîngă cămin. Acolo obişnuia să stea, urmărind cu o privire calmă, dar cam împăienjenită, pe toţi cei care intrau şi ieşeau. Foşnetul hîrtiilor, prestările de jurăminte, discuţiile de afaceri şi micile conversaţii de birou — toate aceste zgomote şi întîmplări păreau să producă asupra simţurilor lui doar o impresie confuză, pătrunzînd prea puţin în sfera intimă a reflecţiilor sale. Avea, în această poziţie de repaus, un aer blînd şi binevoitor. Cînd cineva îi adresa cîteva cuvinte, o expresie de

curtenie și interes îi licărea în ochi, dovedind că făclia minții lui mai lumina încă și că doar mediul ce o înconjura împiedica razele acesteia să treacă. Cu cît răzbeai mai aproape de substanța spiritului său, cu atît îți apărea ea mai sănătoasă. Cînd nu era nevoit să vorbească sau să asculte — operații care, și una și alta, îi cereau un vădit efort — pe fața lui se așternea imediat expresia de liniște zîmbitoare. Nu era nimic penibil în această expresie, căci deși stinsă, nu avea îndobitocirea proprie senilității. Făptura lui, robustă și masivă în tinerețe, nu căzuse încă în ruină.

A observa și a defini caracterul lui în condiții atît de neprielnice era totuși o sarcină la fel de grea ca aceea de a întregi și a reconstrui în imaginație o veche fortăreață, cum ar fi Ticonderoga, văzîndu-i doar dărăpănăturile cenușii. Ici, colo, zidurile vor fi rămas din întîmplare aproape intacte ; în altă parte, însă, nu se va găsi poate decît o movilă informă, stînjenitoare prin însăși trăinicia ei și năpădită de ierburi și buruieni în atîția ani de pace și neîngrijire.

Totuși, privindu-l pe bătrînul soldat cu afecțiune — căci cu toate că legătura dintre noi era slabă, sentimentul pe care-l nutream pentru el, la fel ca acela al tuturor bipedelor și patrupedelor ce-l cunoșteau, putea în chip propriu să fie numit astfel — izbuteam să deslușesc principalele trăsături ale portretului său. Purta pecetea unor însușiri nobile și eroice ce dovedeau că nu din pură întîmplare, ci pe bună dreptate dobîndise renumele de care se bucura. Spiritul lui nu s-a deosebit, cred, niciodată printr-o activitate înfrigurată, ci a avut nevoie, în oricare din perioadele vieții sale, de un impuls din afară pentru a se pune în mișcare ; dar de îndată ce era stîrnit și pus în fața unor piedici care trebuiau să fie învinse și a unei ținte demne de atins, nu era el omul care să renunțe sau să cunoască înfrîngerea. Focul ce arsese odinioară în el și care nu se stinsese încă pe deplin nu era o vîlvătaie ce izbucnește împrăștiind scîntei, ci mai degrabă o sclipire incandescentă ca aceea a fierului topit dintr-un furnal. Prestanță, trăinicie, fermitate — iată ce exprima repausul lui, chiar și în starea de șubrezire prematură căreia îi

căzuse pradă la vremea cînd l-am cunoscut. Dar chiar și atunci puteam să-mi închipui că sub puterea unei emoții ce-ar fi pătruns adînc în conștiința lui — ceva ca un sunet de trompetă, destul de tare pentru a-i trezi toate energiile ce nu muriseră ci erau doar ațipite — ar fi fost în stare să-și arunce cît colo infirmitățile, ca un halat de bolnav, și să lepede bastonul bătrîneții spre a apuca o spadă și a se ridica din nou la luptă. Și într-un asemenea moment de încordare, atitudinea lui ar fi rămas tot calmă. Numai că un astfel de spectacol putea fi plăsmuit doar în imaginație, iar nu să fie așteptat și nici dorit. Ceea ce vedeam în bătrîn — tot atît de clar ca în meterezele indestructibile ale vechii fortărețe Ticonderoga, care mi-a slujit mai sus de cea mai potrivită comparație — erau semnele unei rezistențe greoaie și tenace, care putea prea bine să fi mers în tinerețea lui pînă la îndărătnicie ; ale unei integrități care, asemenea celor mai multe din celelalte însușiri ale sale, îmbrăca forma unei mase grele, tot atît de nemaleabile și de anevoie de mînuit ca o tonă de minereu de fier ; ale unei bunăvoințe pe care, în ciuda furiei cu care-și condusese soldații în atacurile la baionetă de la Chippewa și Fort Erie, o socotesc nu mai puțin autentică decît aceea ce-i animă pe polemiștii filantropi din zilele noastre. Ucisese, pe cît știu, cu mîna lui, și oamenii căzuseră ca iarba sub coasă în fața șarjelor cărcia ardoarea lui le împrumuta o energie triumfală ; și totuși, nu avusese niciodată destulă cruzime în inimă pentru a fi în stare să șteargă pulberea de pe aripa unui fluture. N-am cunoscut nicicînd vreun om la a cărui bunătate înnăscută să fi avut mai multă încredere de a apela.

Firește că multe din trăsăturile-i caracteristice — și tocmai acelea care contribuiseră mai mult să dea asemănare unei schițe de portret — se șterseseră sau dispăruseră înainte ca eu să-l fi cunoscut pe general. Toate atributele ce nu au decît un rol decorativ sînt de obicei cele mai efemere ; iar natura nu împodobește ruinele omenești cu flori proaspete, de o frumusețe nouă, care să-și aibă rădăcinile și să-și găsească hrana în crăpăturile și fisurile decrepitudinii, așa cum seamănă micșunele printre ruinele fortăreței de la Ticonderoga. Totuși, se aflau la el indicii demne de a fi notate, vădind o anume grație

și frumusețe. O rază de umor se strecura din cînd în cînd prin învelișul opac, sclipind prietenos spre noi. O trăsătură de o eleganță naturală, ce se întîlnește rar în caracterul masculin după vîrsta copilăriei și a primei tinereți, era aceea a dragostei generalului pentru flori și a plăcerii de a simți mireasma lor. S-ar putea crede că un bătrîn soldat prețuiește doar laurul însîngerat ce-i încununează fruntea; acesta însă părea să aprecieze, ca o tînără fată, lumea florilor.

Acolo deci, lîngă cămin, obișnuia bătrînul general să șadă, în timp ce inspectorul — deși evita pe cît posibil sarcina anevoioasă de a intra într-o conversație cu el — stătea cu plăcere la oarecare distanță și contempla fața lui liniștită, aproape adormită. Părea să fie pierdut într-o altă lume, cu toate că-l vedeam la cîțiva pași; depărtat, cu toate că treceam foarte aproape de fotoliul lui; inaccesibil, cu toate că, întinzînd mîna, am fi putut s-o atingem pe a lui. Poate că în lumea gîndurilor sale petrecea o viață mai reală decît aceea din ambianța, puțin potrivită pentru el, a vămii. Desfășurarea unei parăzi, tumultul unei bătălii, sunetele eroice ale unei fanfare auzite cu treizeci de ani în urmă — acestea erau scenele și zgomotele care-i mai stăruiau încă în minte. În acest timp, negustori și armatori, funcționari comerciali dichisiți și marinari neciopliți intrau și ieșeau; forfota vieții comerciale și a activității vamale îl învăluia cu murmurul ei, dar generalul nu părea să aibă nici cea mai vagă legătură nici cu oamenii, nici cu treburile lor. Era tot atît de puțin la locul potrivit în acest mediu cum ar fi fost o veche spadă — ruginită acum, dar care odinioară fulgerase pe cîmpul de luptă și mai păstra încă o sclipire în lungul tăișului ei — printre călimările, dosarele și riglele de lemn de mahon de pe biroul vice-colectorului.

Un lucru mă ajuta mult să întregesc și să împrospătez imaginea acestui om de adevărată și simplă energie, a viteazului luptător de la granițele de pe Niagara. Era amintirea memorabilelor cuvinte „Voi încerca, sir!“, rostite de el față de superiorul său pe pragul unei acțiuni desperate și eroice, cuvinte ce exprimă tot curajul sufletului și spiritului Noii Anglii, recunoscînd toate primejdiile și înfruntîndu-le pe toate. Dacă în țara noastră vitejia ar fi răsplătită prin cinstiri heraldice, aceste cuvinte — care

par ușor de rostit, dar pe care numai el a știut să le rostească în fața unei sarcini atît de primejdioase și de glorioase — ar constitui cea mai frumoasă și mai potrivită deviză pentru blazonul generalului.

E de un mare folos pentru sănătatea morală și intelectuală a unui om ca acesta să aibă prilejul de a întreține legături continue de camaraderie cu persoane care nu seamănă cu el, care nu se sinchisesc de țelurile lui și îl obligă oarecum să iasă din el însuși pentru a le aprecia sfera de preocupări și aptitudinile. Peripețiile vieții mele mi-au oferit adeseori acest avantaj ; niciodată însă în chip mai deplin și mai variat decît în perioada slujbei mele la vamă. Era acolo îndeosebi un om care mi-a dat, prin observarea caracterului său, o idee nouă despre talent. Avea în primul rînd darurile unui om de afaceri : era prompt, iute, ager, lucid, înzestrat cu un ochi care pătrundea toate încurcăturile și cu o capacitate de a le face să dispară ca printr-o baghetă magică. Fiind crescut din copilărie la vamă, aceasta constituia cîmpul lui firesc de activitate ; și numeroasele complicații ale vieții de afaceri, atît de sîcîitoare pentru un neinițiat, aveau pentru el claritatea unui sistem perfect coerent. În ochii mei, el era reprezentantul ideal al profesiei sale. Era o adevărată întrupare a vămii, sau, în orice caz, resortul motor care menținea în mișcare roțile și rotițele ei, căci într-o instituție ca aceasta, unde funcționarii sînt numiți spre a-și satisface propriile lor interese și ambiții și numai rareori pe temeiul capacității lor de a îndeplini sarcinile prevăzute, ei trebuie în chip firesc să caute în altă parte îndemînarea ce le lipsește. Și astfel, dintr-o nevoie de neînlăturat, omul nostru de afaceri atrăgea în cîmpul lui, la fel cum un magnet atrage pilitura de oțel, toate greutățile de care se ciocneau ceilalți. Cu un aer suveran, o amabilă indulgență față de stupiditatea noastră, care în ochii lui trebuie să fi apărut aproape ca o crimă, izbutea îndată, ca printr-o simplă atingere cu degetul, să transforme tot ce era de neînțeles într-un lucru limpede ca lumina zilei. Negustorii îl prețuiau tot atît de mult ca și noi, prietenii lui neinițiați. Integritatea lui fără cusur era la el mai degrabă o lege a naturii decît rezultatul unei alegeri sau un principiu ; pentru o minte de o atît de remarcabilă claritate și precizie ca a lui, nici nu putea

exista o altă condiție fundamentală decît o comportare perfect cinstită în treburile de serviciu. O pată pe conștiința lui în legătură cu cel mai mic lucru care cădea în sfera lui de atribuții l-ar fi tulburat în același chip, dar într-o măsură mult mai mare, ca o greșeală în soldul unui cont sau o pată de cerneală pe pagina unui registru de contabilitate. Într-un cuvînt, am întîlnit în persoana lui — caz rar în viața mea — un om cu totul adaptat funcției pe care o deținea.

Așa arătau deci cîțiva dintre oamenii cu care mă găseam acum în legătură. M-am declarat de acord cu hotărîrea providenței de a mă plasa într-o poziție atît de puțin corespunzătoare cu vechile mele obiceiuri și m-am apucat serios să trag din ea toate foloasele posibile. După ce împărtășisem munca și visurile irealizabile ale fraților de la Brook Farm [1] ; după ce trăisem timp de trei ani sub influența subtilă a unui spirit ca acela al lui Emerson [2], după zilele de libertate sălbatică petrecute împreună cu Ellery Channing [3] la Assabeth [4], unde ne pierdeam în speculații fantastice lîngă focul nostru de crengi uscate ; după ce discutasem cu Thoreau [5] despre atîtea și atîtea și chiar despre vestigii indiene în sihăstria lui de la Walden ; după ce devenisem mai pretențios prin contactul cu rafinata cultură clasică a lui Hillard [6] ; după ce mă pătrunsesem de simțire poetică lîngă vatra lui Longfellow [7] — după toate

[1] Falanster fourierist, înființat de un grup de intelectuali americani între 1841 și 1847.

[2] Ralph Waldo Emerson (1803—1882), eseist și filozof idealist american, prieten cu Hawthorne.

[3] William Ellery Channing (1818—1901), poet și filozof transcedentalist, autor al unor cunoscute „Poeme".

[4] Afluent al rîului Concord, unde Channing și Hawthorne obișnuiau uneori să pescuiască.

[5] Henry Thoreau (1817—1862), scriitor american, discipol al lui Emerson. Retras în 1845—1847 într-o colibă de lemn construită chiar de el pe marginea lacului Walden, a căutat desăvîrșirea personalității prin viața în sinul naturii. Reflecțiile sale din timpul acestei sihăstrii stau la baza cărții „Walden sau viața în pădure" (1852), una din operele clasice ale literaturii americane.

[6] George Stillman Hillard (1808—1879), scriitor și jurist american.

[7] Henry Wadsworth Longfellow (1807—1882), poet american ; a folosit legendele și folclorul pieilor-roșii în poemul său „Hiawatha".

acestea sosise, în sfîrșit, vremea să aplic alte facultăți ale caracterului meu și să mă alimentez cu o hrană pentru care avusesem pînă atunci puțină poftă. Chiar și bătrînul colector era binevenit, ca o schimbare de regim pentru un om care-l cunoscuse pe Alcott[1]. Faptul că după frecventarea și legătura strînsă cu asemenea personalități m-am putut amesteca cu oameni de o calitate cu totul diferită, fără să murmur vreodată împotriva acestei schimbări, îmi apare în oarecare măsură ca o dovadă a unei firi bine echilibrate și căreia nu-i lipsea nimic esențial.

Literatura, eforturile și obiectele ei aveau acum puțină importanță în ochii mei. Cărțile nu mă interesau în perioada aceasta; îmi rămîneau străine. Natura — cu excepția celei umane — care se oferă ochilor pe pămînt și în cer îmi era oarecum ascunsă; și toată încîntătoarea imaginație cu care odinioară o însuflețisem se stinsese în spiritul meu. Un dar, o anume facultate, chiar dacă nu mă părăsise, zăcea amorțită, fără viață în mine. Toate acestea ar fi fost negrăit de dureroase și de triste, dacă n-aș fi fost conștient că nu atîrna decît de mine să rechem la viață tot ce avea o valoare în trecutul meu. Poate că într-adevăr n-aș fi putut duce multă vreme o asemenea viață fără a risca să devin pentru totdeauna diferit de cum fusesem, dar fără ca transformarea să merite a fi suferită. N-am socotit-o însă niciodată decît ca o etapă tranzitorie. Aveam un instinct profetic, auzeam o șoaptă în ureche ce-mi spunea că nu peste mult timp și de îndată ce un nou fel de trai va deveni esențial pentru binele meu, schimbarea nu avea să întîrzie.

Deocamdată totuși, mă găseam acolo, eram inspector al vămii și, pe cît puteam singur să judec, un inspector atît de bun cît se cerea. Un om de gîndire, imaginație și simțire (chiar de ar poseda aceste daruri într-o măsură de zece ori mai mare decît le aveam eu) este capabil să devină, în orice moment, un om de afaceri — e de ajuns

[1] Amos Bronson Alcott (1799—1888), filozof transcedentalist înclinînd spre misticism; a făcut și el o încercare de înființare a unei comunități fourieriste.

numai să-şi dea osteneala. Colegii mei, precum și negustorii şi căpitanii de corăbii cu care îndatoririle mele oficiale mă puneau în legătură, nu mă vedeau în altă lumină și, probabil, nici nu mă cunoşteau sub un alt aspect. Bănuiesc că nici unul dintre ei nu citise vreodată o pagină ieșită de sub condeiul meu şi că n-ar fi dat nici măcar un ban mai mult pe mine chiar de le-ar fi citit pe toate ; și lucrurile nu ar fi stat cu nimic mai bine dacă acele pagini de prisos ar fi fost scrise de o pană ca aceea a lui Burns[1] sau a lui Chaucer[2], care amîndoi, la fel ca mine, au fost în zilele lor funcţionari de vamă. E o lecţie bună — deși poate adesea grea — pentru un om ce a visat să-și cîștige o faimă literară și să-și asigure astfel un loc printre mai-marii lumii, e o bună lecţie, zic, ca el să iasă din cercul strîmt în care pretenţiile îi sînt recunoscute şi să constate cît de puţină însemnătate are, pentru cei ce nu aparțin acelui cerc, tot ce a înfăptuit şi ce rîvneşte să înfăptuiască. Nu ştiu dacă am avut neapărat nevoie de această lecţie, fie ca avertisment, fie ca dojană, dar sigur e că am învăţat-o bine ; și mi-e plăcut să-mi amintesc că adevărul, atunci cînd am ajuns să-l înţeleg, nu mi-a pricinuit nici o durere şi nici dorinţa de a-l respinge cu un oftat. În ce privește conversaţiile literare, e adevărat că ofiţerul naval — un băiat excelent, care a intrat în funcţie odată cu mine şi a părăsit-o doar puţin mai tîrziu — mă atrăgea adesea într-o discuţie asupra uneia din temele sale favorite : Napoleon sau Shakespeare. De asemenea, secretarul colectorului, un tînăr care, cum șopteau oamenii, acoperea din cînd în cînd cîte o foaie din hîrtia de scrisori a Unchiului Sam cu ceea ce (la cîţiva metri distanță) semăna foarte mult a poezie, îmi vorbea uneori despre cărţi, ca despre un subiect cu care s-ar fi putut să fiu familiarizat. La aceasta se reduceau toate relaţiile mele în materie de literatură și, trebuie s-o spun, ele îmi ajungeau pe deplin.

[1] Robert Burns (1759—1796), poetul popular scoţian a fost în ultimii şase ani ai vieţii funcţionar fiscal.

[2] Geoffrey Chaucer (1340—1400), cel mai mare poet al evului mediu englez, autorul „Povestirilor din Canterbury", a fost multă vreme şef al vămilor portului Londrei.

Cum nu mai năzuiam ca numele meu să fie proclamat în lumea largă pe paginile de titlu ale unor cărţi, zîmbeam la gîndul că el se bucura acum de o altă vogă. Marcatorul vămii îl imprima cu un şablon şi vopsea neagră pe saci cu piper, pe coşuri cu cîrmîz, pe cutii de ţigări de foi şi pe baloturi de tot felul de mărfuri taxabile, spre a atesta că toate aceste produse plătiseră impozitul şi trecuseră în mod legal prin vamă. Purtată de asemenea vehicole de glorie, vestea existenţei mele, în măsura în care un nume ajunge s-o răspîndească, era dusă în locuri unde nu pătrunsese niciodată pînă atunci şi, sper, nu va mai ajunge niciodată.

Trecutul însă nu murise. La intervale mari, gînduri care păruseră atît de vii şi de active, şi care totuşi fuseseră atît de lesne adormite, se trezeau din nou. Şi unul dintre cele mai remarcabile prilejuri cînd deprinderile mele din zilele apuse au reînviat a fost acela care, în cadrul legii proprietăţii literare, îmi îngăduie să ofer publicului schiţa de acum.

La catul de sus al clădirii vămii se află o încăpere mare, unde cărămida şi grinzile goale n-au fost acoperite niciodată cu lambriuri, nici cu tencuială. Edificiul — conceput pe o scară corespunzătoare vechii activităţi comerciale a portului şi în perspectiva unei prosperităţi viitoare ce nu avea să se realizeze niciodată — cuprindea mult mai mult spaţiu decît putea fi folosit de cei ce-l ocupau. Această sală înaltă de deasupra camerelor perceptorului a rămas, de aceea, neterminată pînă azi şi, în ciuda vechilor păienjenişuri ce garniseau întunecatele-i bîrne, pare să aştepte încă munca dulgherului şi a zidarului. La un capăt al încăperii, într-o adîncitură, se aflau nişte butoaie, stivuite unul peste altul, în care erau depozitate vechi legături de documente oficiale. Mari cantităţi de asemenea hîrţoage zăceau îngrămădite pe podea. Era întristător să te gîndeşti ce multe zile, şi săptămîni, şi luni, şi ani de trudă fuseseră risipite cu aceste hîrtii mucede, acum doar o povară inutilă pe pămînt, aruncate în acest cotlon uitat, unde nu aveau să mai fie privite nicicînd de ochii vreunui om. Dar cîte teancuri de alte manuscrise

— umplute nu cu plicticoase formule oficiale, ci cu gîndirea unor creiere inventive și cu efuziile unor inimi simțitoare — căzuseră deopotrivă în uitare, și încă fără a fi slujit vreunui scop în vremea lor, așa cum măcar o făcuseră aceste mormane de hîrtii, și — lucru mai trist — fără a fi procurat autorilor lor viața confortabilă pe care conțopiștii vămii și-o asiguraseră prin aceste mîzgăleli fără valoare! Și totuși, poate nu erau lipsite de orice valoare ca materiale pentru istoria locală. Aici puteau fi descoperite, fără îndoială, statistici cu privire la vechiul comerț al portului Salem și memorii ale falnicilor lui negustori — bătrînul King Derby, bătrînul Billy Gray, bătrînul Simon Forrester și mulți alți asemenea magnați din vremea veche, ale căror capete pudrate nici nu fuseseră bine așezate în mormînt, că munții lor de bogății și începuseră să se prăbușească. Aici ar putea fi urmărit istoricul celei mai mari părți a familiilor din care se compune astăzi aristocrația Salemului, pornind de la modestele și obscurele începuturi ale traficurilor lor, în epoci îndeobște mult posterioare Revoluției, și pînă la rangul pe care urmașii lor îl consideră acum ca dobîndit de mult.

Pentru perioada anterioară Revoluției, mărturii scrise sînt puține, căci documentele și arhivele mai vechi ale vămii au fost, pe cît se pare, duse la Halifax cînd toți funcționarii regelui au însoțit armata engleză în retragerea ei precipitată de la Boston. Faptul acesta a fost pentru mine adesea un motiv de regret, întrucît actele acelea, care datau poate încă din vremea Protectoratului [1], trebuie să fi conținut multe referiri la oameni, uitați sau nu, și la obiceiuri vechi, a căror dezgropare mi-ar fi dăruit tot atîta plăcere ca și capetele de săgeți indiene pe care le culesesem pe cîmpul de lîngă vechiul prezbiteriu.

Dar într-o zi ploioasă, cînd nu prea era de lucru, am avut norocul să fac o descoperire care mi s-a părut că nu era lipsită de interes. În timp ce scotoceam și scormoneam printre vechiturile îngrămădite în cotlon, desfăcînd ici și

[1] Este vorba de epoca dintre 1653 și 1659 în care Oliver Cromwell, urmat pentru scurt timp de fiul său Richard, a condus, după detronarea Stuarților, Anglia ca lord-protector și în care a început să se dezvolte Noua Anglie.

colo un document şi citind numele unor corăbii ce zăceau de mult pe fundul mării sau putreziseră la chei, ori pe acelea ale unor negustori de care nu se mai aude pomenindu-se la bursă şi care nici nu pot fi lesne descifrate pe pietrele lor de mormînt acoperite de muşchi ; în timp ce-mi plimbam privirea peste aceste lucruri, cu atenţia întristată, obosită, pe jumătate dezgustată pe care o acordăm cadavrului unei activităţi moarte, şi căutam cu un efort al închipuirii mele amorţite să fac să răsară din aceste oseminte uscate o imagine a vremurilor mai luminoase ale vechiului oraş, cînd India [1] mai era încă un ţinut nou şi numai Salemul cunoştea drumul spre ea — îmi căzu din întîmplare în mînă un mic pachet învelit cu grijă într-o bucată de pergament vechi şi îngălbenit. Acest înveliş părea să ateste existenţa unui document oficial dintr-o vreme de mult apusă, cînd diecii îşi aşterneau scriitura lor ţeapănă şi ceremonioasă pe materiale mai solide decît azi. Era în aspectul lui ceva care-mi trezi instinctiv curiozitatea ; şi cu sentimentul că aveam să scot la lumină o comoară, am dezlegat panglica roşie ofilită ce lega pachetul. Dezdoind învelişul rigid de pergament, am văzut că era o veche diplomă purtînd semnătura şi sigiliul guvernatorului Shirley şi prin care un anume Jonathan Pue era numit inspector al vămilor Maiestăţii Sale în portul Salem din provincia Massachusetts Bay. Îmi aminteam a fi citit, probabil în analele lui Felt [2], o notiţă despre moartea inspectorului Pue, intervenită acum vreo optzeci de ani ; de asemenea întîlnisem într-un ziar recent o dare de seamă despre dezhumarea osemintelor lui în cimitirul bisericii Sf. Petru, cu ocazia restaurării acesteia. Dacă îmi aduc bine aminte, nimic nu mai rămăsese din respectabilul meu predecesor, în afară de un schelet incomplet, cîteva zdrenţe din îmbrăcămintea lui şi o perucă cu bucle maiestuoase care, spre deosebire de capul pe care-l împodobise odinioară, se conservase în chip foarte satisfăcător. Examinînd însă hîrtiile învelite în diploma de

[1] Autorul se referă la „India de Vest" (Antilele).

[2] „Felt Annals" (1827), lucrare a istoricului american Joseph Barlow Felt (1789—1869), originar din Salem, specialist în istoria Noii Anglii.

pergament, am dat de mai multe urme ale activității depuse și ale operațiilor la care se dedase acest cap decît cele păstrate de peruca frizată de pe venerabilul craniu pe care-l acoperise.

Pe scurt, era vorba de niște documente, nu oficiale, ci cu caracter privat, sau în orice caz scrise de mîna domnului Pue în calitatea lui de persoană particulară. Îmi puteam explica prezența lor printre vechiturile vămii numai prin faptul că moartea domnului Pue intervenise subit și că aceste hîrtii, pe care le ținuse probabil în biroul lui oficial, nu ajunseseră niciodată la cunoștința moștenitorilor săi, sau că fuseseră considerate ca fiind în legătură cu treburile fiscale. Cu prilejul mutării arhivelor la Halifax, acest pachet, dovedindu-se lipsit de vreun interes de ordin public, rămăsese acolo și nu mai fusese deschis niciodată de atunci.

Vechiul inspector — care, după cum bănuiesc, nu prea era hărțuit în acele vremuri depărtate de treburile legate de serviciul lui — pare să fi închinat unele din numeroasele sale ore de odihnă unor cercetări istorice locale și altor investigații de acest soi. Astfel mintea lui, care altminteri ar fi fost mîncată de rugină, găsise un mic cîmp de activitate. O parte din însemnările sale mi-au fost de altfel de mare folos la întocmirea schiței „Strada Mare". Restul va putea servi mai tîrziu unor scopuri tot atît de onorabile, sau va fi încorporat unei istorii complete a orașului Salem, dacă vreodată — ceea ce nu e exclus — venerația mea pentru pămîntul natal mă va împinge să-mi iau o sarcină atît de pioasă. Între timp le țin la dispoziția oricărei persoane competente și dispuse să ia din mîinile mele această muncă neaducătoare de cîștig. Mă gîndesc că aș putea, pînă la urmă, să le încredințez Societății istorice a ținutului Essex [1].

Dar, ceea ce mi-a atras cel mai mult atenția în misteriosul pachet era un anumit obiect de postav roșu fin, foarte uzat și pălit. Avea pe el urme de broderie de aur, foarte destrămată însă și înnegrită, astfel încît nu mai

[1] Asociație din Salem care se ocupa cu istoria comitatului Essex din Massachusetts.

păstra nimic sau aproape nimic din strălucirea ei. Fusese lucrată, cum era ușor de văzut, cu o admirabilă dibăcie în mînuirea acului, și cusătura (după cum mă asigură doamnele cunoscătoare ale acestor mistere) dovedește o artă astăzi uitată, care nu poate fi reconstituită nici chiar scoțînd firele. Această zdreanță de stofă stacojie — căci timpul, și uzura, și o molie nelegiuită făcuseră din bucata de postav aproape o zdreanță — luă, sub cercetarea mea atentă, forma unei litere. Era litera majusculă *A*. O măsurătoare precisă arătă că fiecare picior al ei avea lungimea exactă de trei țoli și un sfert. Fusese negreșit menită să împodobească un veșmînt. Dar în ce fel trebuia purtată, sau care erau rangul, onorurile și demnitatea desemnate prin ea în vremurile trecute ? Era o enigmă pe care aveam puțină nădejde s-o dezleg — pînă într-atît sînt de efemere modele lumii în ce privește aceste amănunte. Și totuși, această literă trezea în mine un straniu interes. Stăteam cu ochii ațintiți asupra vechii litere stacojii și nu eram în stare să-i desprind de ea. Desigur că ascundea un înțeles adînc, care merita în chip deosebit să fie deslușit și care parcă țîșnea din misteriosul simbol, vorbind în chip subtil simțirii mele, dar susträgîndu-se analizei minții.

Pe cînd stăteam nedumerit și mă întrebam, printre altele, dacă litera nu putea să fi fost cumva una din acele podoabe pe care albii le imaginau spre a impresiona pieile-roșii, mi-am pus-o din întîmplare pe piept. Mi s-a părut atunci — cititorul va rîde poate, dar nu trebuie să-mi pună la îndoială cuvintele — mi s-a părut deci că încercam o senzație, nu pe de-a întregul fizică, dar nici prea departe de ea — o senzație ca de căldură arzătoare, de parcă litera n-ar fi fost de postav roșu, ci de fier înroșit. Înfiorat, am lăsat-o fără voie să cadă pe podea.

Absorbit de contemplarea literei stacojii, omisesem pînă atunci să examinez un mic sul de hîrtie murdară în jurul căruia fusese înfășurată. M-am apucat acum să-l desfac și am avut satisfacția de a găsi, scrisă de mîna bătrînului inspector, o explicație destul de completă a întregii chestiuni. Erau cîteva foi de hîrtie de cancelarie ce conțineau multe amănunte despre viața și faptele unei oarecare Hester Prynne, care părea să fi fost o personalitate destul de demnă de atenție în ochii înaintașilor noștri. Trăise în

perioada dintre primele zile ale coloniei Massachusetts și sfîrșitul secolului al șaptesprezecelea. Persoane în vîrstă, care mai trăiau în vremea domnului inspector Pue și după mărturiile orale ale cărora își scrisese el relatarea, își mai aminteau de dînsa, de pe vremea tinereții lor, ca de o femeie foarte bătrînă, dar nu neputincioasă, cu o ținută impunătoare și solemnă. Din vremuri aproape imemoriale, avea obiceiul să colinde țara ca un fel de infirmieră benevolă și să facă oamenilor tot binele ce-i stătea în putință, dînd de asemenea sfaturi în tot felul de probleme și îndeosebi în acelea ale inimii. Și astfel, cum e firesc pentru o persoană cu asemenea înclinații, își cîștigase din partea multor oameni respectul ce se cuvine unui înger, fiind însă, îmi închipui, privită de alții ca o intrusă și o pacoste. Examinînd mai departe manuscrisul, am dat de relatarea unor fapte și suferințe ale acestei femei neobișnuite ; dar cu privire la cele mai multe dintre acestea, îl trimit pe cititor la povestirea intitulată „Litera stacojie", rugîndu-l să nu piardă nici o clipă din vedere că faptele principale ale acestei istorii sînt certificate și întărite de documentul domnului inspector Pue. Manuscrisul original, dimpreună cu însăși litera stacojie — o rămășiță extrem de stranie — se află încă în posesia mea și vor fi arătate cu plăcere oricărei persoane care, împinsă de interesul deosebit al narațiunii, ar simți dorința să le vadă. Vreau să fiu bine înțeles : nu afirm că întocmind povestirea și imaginînd motivele și pasiunile de care au fost conduse personajele ce apar în ea, m-am menținut fără nici o abatere în limitele celor cinci sau șase file de hîrtie scrise de bătrînul inspector. Dimpotrivă, mărturisesc că mi-am acordat tot atîta sau aproape tot atîta libertate ca și cum faptele ar fi fost în întregime inventate de mine. Ceea ce susțin este autenticitatea faptelor, în liniile lor generale.

Întîmplarea aceasta mi-a readus spiritul, pînă la un anumit grad, în vechiul lui făgaș. Părea că descoperisem aici bazele unei povestiri. Eram impresionat ca și cum venerabilul inspector, în ținuta lui de acum un veac și purtînd nepieritoarea-i perucă ce-i supraviețuise în mormînt, m-ar fi vizitat în încăperea părăsită a vămii. Avea atitudinea demnă a unui bărbat ce deținuse o funcție în slujba

Maiestăţii Sale, astfel încît cădea şi asupra lui o rază din splendoarea orbitoare ce învăluie tronul cu lumina ei. Ce deosebire, vai, faţă de înfăţişarea jalnică a unui funcţionar republican, care, ca servitor al poporului, se simte cel din urmă dintre cei din urmă şi cel mai neînsemnat dintre cei neînsemnaţi, în mijlocul stăpînilor săi ! Cu mîna ei de fantomă, umbra nedesluşită, dar maiestuoasă, mi-a predat simbolul stacojiu şi micul sul al manuscrisului lămuritor. Cu vocea-i de stafie, m-a îndemnat ca, în temeiul sacrei mele datorii filiale şi al respectului faţă de el — care se putea pe drept cuvînt considera strămoşul meu administrativ — să ofer publicului elucubraţiile sale mucede şi roase de molii. „Fă treaba asta", rosti stafia domnului inspector Pue dînd stăruitor din capul atît de impunător sub memorabila-i perucă, „fă-o şi tot cîştigul va fi al tău ! Vei avea curînd nevoie de el, căci în vremea ta lucrurile nu se petrec ca în vremea mea, cînd slujba unui om era pe viaţă şi adesea se lăsa ca moştenire. Un lucru te rog însă în ce priveşte istoria aceasta a bătrînei doamne Prynne : dă amintirii înaintaşului tău cinstirea ce cu dreptate i se cuvine !" Şi am răspuns stafiei domnului inspector Pue : „Voi face aşa cum spui !"

Am reflectat după aceea îndelung asupra istoriei lui Hester Prynne. Ea a devenit obiectul meditaţiilor mele în cursul multor ore, cînd măsuram în lung şi în lat camera mea, sau străbăteam de zeci de ori încoace şi încolo lunga distanţă dintre poarta principală a vămii şi intrarea laterală, spre marea plictiseală şi oboseală a bătrînului colector cît şi a cantaragiilor şi măsurătorilor, întrucît tropăitul nemilos al paşilor mei le tulbura moţăiala, ori de cîte ori treceam pe lîngă ei. Amintindu-şi de propriile lor deprinderi de altădată, obişnuiau să spună că inspectorul se plimbă pe puntea dinspre pupă. Îşi închipuiau, de bună seamă, că unicul meu scop — şi, într-adevăr, ce alt motiv putea avea un om cu mintea sănătoasă să se pună de bună voie în mişcare ? — era de a-mi face poftă de mîncare pentru prînz. Şi, drept să spun, o poftă de mîncare stîrnită de vîntul de răsărit, care bătea îndeobşte în lungul coridorului, era singurul rezultat cu care mă alegeam de pe urma unui exerciţiu atît de neobosit. Atmosfera unei vămi e atît de puţin priincioasă gingaşelor roade ale închipuirii

și simțirii, încît, de-aș fi rămas acolo chiar pe durata mandatului a zece viitori președinți ai Statelor Unite mă îndoiesc că povestirea „Litera stacojie“ ar fi ajuns vreodată sub ochii publicului. Imaginația mea era o oglindă ce pălise. Ea nu mai reflecta decît cel mult cu o lamentabilă nebulozitate figurile cu care mă căzneam s-o populez. Nu izbuteam să fac personajele povestirii să se încălzească și să devină maleabile la focul slab pe care-l ațîțam în vatra forjei mele spirituale. Nu se lăsau pătrunse nici de patimă arzătoare, nici de simțire gingașă, ci păstrau toată rigiditatea unor cadavre și mă priveau țintă în obraz cu un rînjet groaznic de sfidare și dispreț. „Ce vrei de la noi ?“ părea să spună expresia lor. „Toată bruma de putere pe care ai avut-o odată asupra lumii închipuirilor s-a dus ! Ai schimbat-o pe o pomană din aurul public ! Du-te dar și cîștigă-ți leafa !“ Pe scurt, creaturile aproape inerte ale propriei mele imaginații mă acuzau de imbecilitate, și nu cu totul pe nedrept.

Dar această nenorocită amorțeală nu punea stăpînire pe mine numai în timpul celor trei ore și jumătate pe care Unchiul Sam le revendica din viața mea zilnică. Ea nu mă părăsea nici în plimbările pe malul mării și în hoinărelile peste cîmp, de cîte ori — și o făceam rar și în silă — îmi adunam puterile spre a căuta farmecul înviorător al naturii, care dădea odinioară gîndurilor mele atîta prospețime și avînt, din clipa cînd ieșeam în aer liber pe ușa vechiului prezbiteriu. Aceeași toropeală care frîna orice efort intelectual mă însoțea și acasă și mă apăsa în camera pe care într-un chip nespus de absurd o intitulam cabinetul meu de lucru. Și nu scăpam de ea nici cînd, tîrziu în noapte, ședeam în salonul pustiu, luminat doar de licărirea focului de cărbuni și de razele lunii, silindu-mă să plăsmuiesc scene imaginare care, a doua zi, să poată să se reverse în descrieri pline de culoare pe pagini de hîrtie lucioasă.

Dacă puterea de imaginație rămînea cu îndărătnicie inactivă chiar la o asemenea oră, cazul putea desigur să fie privit ca desperat. Lumina lunii, care într-o încăpere familiară cade albă pe covor, lăsînd să se recunoască atît de precis toate desenele lui și făcînd toate obiectele atît de clar vizibile și totuși atît de diferite de felul cum arată dimineața sau la amiază, creează ambianța cea mai favo-

rabilă pentru a permite unui romancier să facă cunoștință cu oaspeții lui iluzorii. În jurul lui e micul decor domestic al încăperii bine cunoscute : scaunele, din care fiecare își are individualitatea proprie ; masa din mijloc, cu un coș de lucru de mînă, o carte sau două și o lampă stinsă pe ea ; sofaua ; raftul cu cărți ; tabloul de pe perete — toate aceste amănunte, limpede percepute, sînt atît de spiritualizate de lumina neobișnuită, încît par să-și piardă substanța reală și să devină obiecte ale spiritului. Nimic nu e prea mic sau prea neînsemnat spre a suferi această transformare și a dobîndi prin ea o nouă demnitate. Ghetuța unui copil, păpușa așezată în trăsurica ei de răchită, calul de lemn, într-un cuvînt toate obiectele sau jucăriile din timpul zilei au acum ceva straniu și depărtat, cu toate că sînt aproape tot atît de clar conturate ca la lumina zilei. Și astfel, încăperea familiară nouă a devenit un teritoriu neutru, situat undeva între lumea adevărată și cea de basm, unde realul și imaginarul se întîlnesc și se impregnează fiecare cu natura celuilalt. Fantome ar putea să intre aci fără să ne sperie. Și ar fi într-o concordanță atît de totală cu întregul cadru încît n-am fi surprinși dacă, uitîndu-ne în jurul nostru, am zări în lumina acestui magic clar de lună o ființă scumpă nouă, dar dispărută, șezînd într-un fotoliu, cu o înfățișare ce ne-ar face să ne întrebăm dacă s-a întors acum din locuri depărtate sau dacă nu s-a mișcat poate niciodată din locul ei de lîngă cămin.

Prin palida lui licărire, focul de cărbuni are o funcție esențială în producerea efectului pe care încerc să-l descriu. El împrăștie o pîlpîire discretă prin toată încăperea, așternînd o roșeață ușoară pe pereți și pe tavan și reflectîndu-se slab pe luciul mobilei. Și această lumină mai caldă se îmbină cu recea spiritualitate a razelor lunii, împrumutînd parcă un suflet și o gingașă simțire umană figurilor pe care fantezia le evocă. În felul acesta imagini reci devin chipuri de bărbați și femei. Aruncîndu-ne privirea în oglindă, zărim — departe în adîncimea ei vrăjită — sclipirea antracitului pe jumătate stins, albele raze ale lunii pe podea și o replică a întregului tablou, cu luminile și umbrele lui, dar mai depărtată de realitate și mai apropiată de lumea închipuirii. Dacă la o asemenea oră și cu

această scenă în faţă, un om ce şade singuratic nu e în stare să viseze lucruri stranii şi să le facă să-i apară aievea, un astfel de om n-ar trebui să încerce niciodată să scrie un roman.

În ceea ce mă priveşte, însă, clarul de lună, lumina soarelui şi sclipirea focului au fost, în toată vremea pe care am petrecut-o ca funcţionar al vămii, tot una în ochii mei ; şi toate trei nu mă ajutau cu nimic mai mult decît slaba pîlpîire a unui opaiţ de seu. Un şir întreg de posibilităţi şi darul ce le însoţea — un dar nu prea bogat şi nici de mare preţ, dar cel mai bun pe care-l aveam — mă părăsiseră.

Cred totuşi că dacă mi-aş fi încercat puterile cu un alt soi de scrieri, mijloacele mele nu s-ar fi dovedit atît de tocite şi de neîndestulătoare. Aş fi putut, de pildă, să mă mulţumesc să aştern pe hîrtie istoriile unui fost căpitan de corabie — şi el inspector de vamă — pe care aş fi ingrat dacă nu l-aş aminti, dat fiind că nu trecea o zi fără să-mi stîrnească rîsul şi admiraţia prin minunatele lui daruri de povestitor. De-aş fi fost în stare să păstrez puterea de evocare a stilului său şi culoarea cu care avea darul să-şi coloreze descrierile, cred sincer că rezultatul ar fi fost ceva cu totul nou în literatură. Sau puteam găsi uşor o sarcină mai serioasă. Era o nebunie din partea mea ca, în timp ce realitatea acestei vieţi mi se impunea atît de stăruitor atenţiei, să încerc a mă cufunda într-o altă epocă sau să mă încăpăţînez a plăsmui din năluciri o lume care să pară adevărată, cînd vedeam bine cum în fiecare clipă frumuseţea impalpabilă a băşicii mele de săpun se spărgea ciocnindu-se de vreun fapt real. Mai înţelept ar fi fost dacă m-aş fi străduit să împrăştii gîndire şi imaginaţie în masa opacă a prezentului şi să-i dau astfel o transparenţă luminoasă ; să spiritualizez povara ce începea să apese din ce în ce mai greu asupră-mi ; să caut cu hotărîre valoarea adevărată şi indestructibilă care zăcea ascunsă în întîmplările mărunte, monotone, şi în oamenii obişnuiţi cu care eram familiarizat acum. Greşeala era a mea. Pagina de viaţă ce stătea întinsă în faţa mea părea întunecată şi banală doar pentru că n-o sondasem mai adînc. Se afla acolo o carte mai bună decît aş putea s-o scriu vreodată ; ea mi se oferea foaie cu foaie, de parcă ar fi fost gata

ticluită de realitatea orelor fugare, pierind însă la fel de iute cum fusese scrisă, doar pentru că mintea mea nu era destul de pătrunzătoare și mîna mea destul de abilă pentru a o copia. Poate că va veni și ziua cînd îmi voi aminti cîteva frînturi răzlețe și paragrafe pline de lacune și cînd, așternîndu-le pe hîrtie, să constat că literele se prefac în aur.

Îmi dau seama prea tîrziu de aceasta. În zilele acelea, simțeam numai că ceea ce înainte ar fi fost o plăcere era acum o trudă deznădăjduită. Nu avea rost să mă plîng prea mult de această stare de lucruri. Încetasem de a fi autorul unor povestiri și eseuri destul de mediocre și devenisem un inspector de vamă destul de bun. Asta era tot. Totuși, nu e de loc plăcut să fii obsedat de bănuiala că mintea îți scade sau se evaporă pe nesimțite ca eterul dintr-o sticluță, astfel încît la fiecare nouă aruncătură de ochi găsești un reziduu mai mic și mai puțin volatil. Faptul însă nu putea fi pus la îndoială ; și examinîndu-mă pe mine ca și pe ceilalți, ajungeam, în legătură cu efectul muncii administrative asupra caracterului, la concluzii nu tocmai favorabile pentru acest fel de viață. E de ajuns să spun aci că un funcționar vamal care rămîne multă vreme în serviciu poate cu greu să fie un personaj respectabil și demn de laudă, și aceasta din mai multe pricini. Una din ele stătea în dependența și obligațiile față de mai-marii lui ; cealaltă, în caracterul însuși al activității, care — oricît de cinstită ar fi, cum cred că și este — nu-l face să participe la efortul comun al omenirii.

Un efect al acestei munci, care cred că poate fi observat, mai mult sau mai puțin, la orice individ ce a deținut o asemenea situație este că, atîta timp cît omul se sprijină pe brațul puternic al republicii, propriile lui puteri îl părăsesc. Și omul pierde, într-o măsură corespunzătoare cu slăbiciunea sau forța naturii lui, capacitatea de a se întreține singur. Dacă posedă o energie înnăscută de proporții neobișnuite sau dacă nu este expus prea multă vreme farmecului paralizant al locului, nu este exclus ca puterile-i pierdute să poată fi redobîndite. Funcționarul scos din slujbă — firește dacă are norocul să primească la timp lovitura brutală care-l trimite să se zbată în mijlocul unei lumi bătăioase — poate să se regăsească și să devină iarăși

tot ce a fost înainte. Dar asta se întîmplă rar. De obicei își păstrează postul tocmai destulă vreme ca să se distrugă ; și cînd este dat afară, are mușchii prea atrofiați și poate doar să-și tîrască pașii pe cărarea anevoioasă a vieții. Conștient de propria lui infirmitate, dîndu-și seama că și-a pierdut tăria și elasticitatea, ca un oțel descălit, nu va înceta în viitor să-și plimbe privirea în jur, în căutarea unui sprijin din afară. Nădejdea lui fierbinte și statornică — halucinația care, în ciuda tuturor decepțiilor și piedicilor, continuă să-l stăpînească tot restul vieții și, asemenea convulsiilor spasmodice produse de holeră, îmi închipui că-l urmărește chiar și cîtva timp după moarte — rămîne acum aceea că în curînd, printr-un concurs fericit de împrejurări, se va vedea reintegrat în vechea funcție. Această credință îl sleiește de vlagă mai mult decît orice și-l face incapabil de orice inițiativă. De ce ar mai năduși și s-ar chinui, de ce s-ar strădui să iasă din tină, de vreme ce nu va trece mult pînă cînd brațul vajnic al Unchiului Sam îl va ridica și-l va sprijini ? De ce s-ar speti să-și cîștige viața aci, sau s-ar duce să caute aur în California, cînd în curînd un mic fișic de monezi strălucitoare din buzunarul Unchiului Sam îl va ferici din nou în fiecare lună ? Este curios dar întristător de constatat că e de ajuns ca un biet om să guste cît de puțin din viața de slujbaș, pentru ca să contracteze această boală ciudată. Aurul Unchiului Sam — o spun fără a vrea să aduc nici cea mai mică jignire bătrînului și demnului domn — are în această privință aceeași putere de a vrăji ca și simbria diavolului. Oricine îl atinge ar trebui să bage bine de seamă, căci altminteri tîrgul ar putea să-l nenorocească, punîndu-i în joc dacă nu sufletul, măcar cele mai bune însușiri ale sale : tăria neclintită, curajul și statornicia, lealitatea, încrederea în sine și tot ce dă accent caracterului bărbătesc.

Frumoasă perspectivă de viitor ! Nu că inspectorul ar fi reținut această lecție pentru sine, sau că ar fi admis că ar putea să ajungă și el într-un asemenea hal de decădere, fie dacă ar fi rămas în slujbă, fie dacă ar fi fost dat afară. Totuși, reflecțiile nu erau dintre cele mai plăcute. Începeam să devin melancolic și neliniștit, scrutîndu-mi fără încetare mintea, spre a descoperi care din mediocrele mele facultăți mă părăsiseră și în ce măsură suferiseră cele

ce-mi rămîneau. Mă sileam să calculez cît timp voi mai putea rămîne în vamă, dacă voiam să ies din ea om. Ca să spun adevărul, mă temeam cel mai mult — dat fiind că nu ar fi fost o politică bună ca un om atît de pașnic ca mine să fie scos din slujbă și că, pe de altă parte, nu prea intra în obiceiurile unui funcționar public să demisioneze — mă temeam cel mai mult, așadar, că voi încărunți și voi cădea în decrepitudine în postul ce-l dețineam, devenind un fel de animal, în genul bătrînului inspector. Nu aveam oare să ajung, o dată cu scurgerea monotoniei vieții de funcționar care mă aștepta, să fac în cele din urmă din masa de prînz, la fel ca venerabilul meu prieten, momentul suprem al zilei și să-mi petrec tot restul timpului dormind la soare sau la umbră ca un cîine bătrîn ? Da, era o tristă perspectivă pentru un om care vedea cea mai bună definiție a fericirii în a putea folosi din plin întreaga gamă a facultăților sale și a darurilor sale sufletești ! Dar teama ce o nutream în toată această vreme era cu totul de prisos. Providența găsise pentru mine o soartă mult mai bună decît mi-aș fi putut-o închipui.

Un eveniment remarcabil din al treilea an al inspectoratului meu — pentru a folosi tonul din „P.P." — a fost alegerea generalului Taylor ca președinte al țării. Ca să poți aprecia pe deplin avantajele vieții de slujbaș al statului, este esențial să-l observi pe deținătorul unui post la intrarea în funcție a unui nou guvern. Situația lui în acel moment e una dintre cele mai neobișnuit de enervante, în orice caz dintre cele mai neplăcute în care un biet muritor se poate afla ; de cele mai multe ori el nu are în fața lui decît alternativa a două rele, cu toate că acela ce i se pare cel mai mare poate adesea să fie cel mai mic. Dar este o stranie încercare pentru un om mîndru și sensibil să vadă că interesele lui stau în mîna unor oameni care nici nu-l iubesc, nici nu-l înțeleg și de care — dat fiind că unul dintre cele două lucruri trebuie neapărat să se întîmple — ar prefera să fie mai degrabă lovit decît îndatorat. E straniu de asemenea pentru cineva care, în tot timpul luptei electorale, și-a păstrat calmul, să observe setea de sînge ce se manifestă în ceasul izbînzii și să-și dea seama că el însuși e unul din obiectele ei ! Puține trăsături ale naturii umane sînt mai urîte decît

această tendință — pe care mi-am dat seama că o au oameni nu mai răi decît semenii lor — de a deveni deodată cruzi, doar pentru că le stă în putință să lovească în alții. Dacă ghilotina, ca mijloc folosit împotriva funcționarilor, ar fi o realitate, iar nu una din cele mai potrivite metafore, sînt sincer convins că membri activi ai partidului victorios ar fi fost în stare, în agitația lor, să taie capetele noastre ale tuturora și să mulțumească cerului de a le fi dat acest prilej ! Mi se pare — mie care am fost totdeauna, atît în victorie cît și în înfrîngere, un observator calm și curios — că acest sălbatic, acest aprig spirit de dușmănie și răzbunare n-a marcat niciodată numeroasele izbînzi ale partidului meu, așa cum a caracterizat-o atunci pe a whigilor. Democrații pun mîna în general pe funcțiile publice pentru că au nevoie de ele și pentru că anii îndelungați de cînd se practică acest sistem au făcut din el o lege a luptei politice, împotriva căreia ar fi o dovadă de slăbiciune și lașitate să murmurăm, atîta timp cît un alt sistem mai bun nu va fi instituit. Dar lunga lor deprindere cu victoria i-a făcut generoși. Ei știu să cruțe cînd li se prezintă ocazia, iar cînd lovesc, securea poate într-adevăr să fie ascuțită, dar tăișul ei e rareori otrăvit de ură ; și nu au nici obiceiul josnic de a izbi cu piciorul în capul pe care tocmai l-au tăiat.

Pe scurt, oricît de neplăcută ar fi fost situația mea, aveam destule motive să mă felicit că mă găseam de partea învinșilor, și nu a învingătorilor. Dacă pînă atunci nu mă numărasem printre partizanii cei mai zeloși, începeam acum, în această perioadă de primejdii și adversități, să simt în chip foarte ascuțit către care partid mergeau preferințele mele ; și socoteam nu fără oarecare regret și rușine, după o cumpănită evaluare a șanselor, că aveam perspective mai favorabile de a rămîne în slujbă decît frații mei democrați. Dar cine poate privi în viitor mai departe decît vîrful propriului său nas ? Capul meu căzu cel dintîi !

Momentul căderii capului unui om nu este cred decît rareori, sau niciodată, cel mai plăcut din viața lui. Cu toate acestea, la fel ca majoritatea nenorocirilor noastre, chiar și un eveniment atît de grav aduce cu sine remediul și

mîngîierile lui, cu condiția numai ca victima să privească acest accident în ce are bun, iar nu în ce are mai rău. În cazul meu special, motivele de mîngîiere îmi stăteau la îndemînă și, de fapt, se oferiseră meditațiilor mele cu multă vreme înainte ca nevoia de a recurge la ele să se facă simțită. Întrucît eram sătul de munca de birou și mă gîndisem vag să demisionez, soarta mea semăna oarecum cu aceea a unui om care nutrește gînduri de sinucidere și care, fără a fi îndrăznit să spere, are norocul să fie asasinat. La vamă, ca și odinioară la vechiul prezbiteriu, petrecusem trei ani — termen destul de lung pentru a odihni un creier obosit ; destul de lung pentru a putea lepăda vechi obiceiuri intelectuale și a dobîndi alte deprinderi ; destul de lung, ba chiar prea lung, pentru a fi trăit într-o stare potrivnică naturii, îndeplinind o sarcină ce nu era în realitate nici plăcută, nici de folos vreunei ființe omenești — sustrăgîndu-mă unui efort care ar fi potolit măcar neliniștea mea lăuntrică. Așadar, în ceea ce privește brutala lui dare afară, inspectorul nu era în fond nemulțumit de a fi privit de whigi ca dușman, căci inactivitatea lui în viața politică, înclinația lui de a hoinări în voie pe cîmpul întins și liniștit unde se poate întîlni cu tot neamul omenesc, mai degrabă decît de a se mărgini să bată cărările înguste pe care membrii unei aceleiași familii sînt siliți să se depărteze unul de altul, îi făcuse uneori pe frații săi din tabăra democrată să pună la îndoială că le-ar fi prieten. Acum însă, cînd dobîndise cununa de martir (chiar dacă nu mai avea cap pe care s-o poarte), chestiunea putea fi privită ca lămurită. În sfîrșit, oricît de puțin sînge de erou avea, i se părea mai onorabil să fie tîrît în căderea partidului căruia fusese fericit să i se alăture, decît să rămînă un supraviețuitor stingher, atunci cînd atîți bărbați mai vrednici decît el cădeau ; și aceasta pentru ca, după ce avea să trăiască timp de patru ani din mila unui guvern ostil, să se vadă silit în cele din urmă a-și defini din nou poziția și a cerși îndurarea și mai umilitoare a unui guvern prieten.

Între timp, presa luase în mînă cazul meu, făcîndu-mă să galopez timp de o săptămînă sau două peste paginile ziarelor, în starea mea de decapitat, asemenea călărețului

fără cap al lui Irving [1] : macabru și înfiorător, și avid de a fi înmormîntat, așa cum trebuie să fie un om politicește mort. Atîta în ce privește Eul meu simbolic. Cît despre făptura mea omenească adevărată, căreia capul îi mai șade solid pe umeri, ea ajunsese la concluzia întăritoare că totul era spre binele ei ; și investindu-și banii în cerneală, hîrtie și penițe de oțel, își deschisese pupitrul de scris, rămas de multă vreme fără întrebuințare, și redevenise scriitor.

Acesta a fost momentul cînd elucubrațiile vechiului meu înaintaș, domnul inspector Pue, au intrat în joc. Ruginită de pe urma prelungitei ei inactivități, mașinăria mea intelectuală a avut nevoie de cîtva timp pentru a fi făcută să lucreze într-un chip cît de cît mulțumitor la această povestire. Dar chiar și acum, cu toate că între timp mi-a absorbit pe de-a-ntregul gîndurile, povestea păstrează în ochii mei un aspect sever și sumbru, prea puțin atenuat de lumina înviorătoare a soarelui, prea puțin înseninat de influențele plăcute și prietenoase ce îndulcesc orice priveliște a naturii și orice scenă din viața reală, și ar trebui să îndulcească orice tablou al lor. Acest efect neatrăgător se datorește, poate, perioadei de revoluție abia încheiate și de tumult încă clocotitor, în care povestirea a luat naștere. Ea nu constituie totuși un semn că spiritul autorului ar fi lipsit de voie bună, căci în timp ce rătăcea prin întunecimea acestor plăsmuiri neînsorite, se simțea mai fericit decît a fost vreodată de cînd plecase din vechiul prezbiteriu. Unele din bucățile mai scurte care completează acest volum [2] au fost scrise de asemenea după sustragerea mea involuntară de la ostenelile și onorurile vieții publice, iar restul lor este cules din almanahuri și reviste de dată atît de veche, încît și-au încheiat de mult circulația și au redobîndit atracția noutății. Păstrînd metafora ghilotinei politice,

[1] Aluzie la fantoma fără cap, încălecată pe un cal, din povestirea „Legenda văii adormite" a scriitorului american Washington Irving (1783—1859).

[2] În vremea cînd a scris această introducere, autorul își propunea să publice, o dată cu „Litera stacojie", cîteva povestiri și schițe mai scurte. A socotit însă util apoi să amîne publicarea lor (N.A.).

culegerea poate fi intitulată „*Scrierile postume ale unui inspector decapitat*", iar dacă această schiță, pe care sînt pe punctul s-o închei, e poate prea autobiografică pentru a fi publicată de un om modest cît timp mai e în viață, ea va fi ușor iertată unui bărbat ce scrie de dincolo de mormînt. Pace lumii întregi ! Binecuvîntarea mea prietenilor ! Iertați fie-mi vrăjmașii ! Căci mă găsesc în împărăția odihnei !

Viața de la vamă zace în urma mea ca un vis. Bătrînul colector — care nu demult, o spun cu regret, a fost răsturnat și omorît de un cal, nenorocire fără care ar fi trăit desigur o veșnicie — și toate celelalte personaje venerabile care ședeau împreună cu el în clădirea vămii nu sînt decît umbre în ochii mei, siluete cu capete ninse și obrazuri zbîrcite, cu care fantezia mea obișnuia să se joace și pe care acum le-a aruncat deoparte pentru totdeauna. Negustorii — Pingree, Phillips, Shepard, Upton, Kimball, Bertram, Hunt — aceste nume și multe altele, care nu mai departe decît acum șase luni aveau o sonoritate atît de clasică și familiară pentru urechea mea, toți oamenii de afaceri care păreau să ocupe un loc atît de însemnat în lume, ce puțină vreme a fost de ajuns ca să mă despartă de ei toți, și nu numai în fapt, ci și în amintire ! Îmi trebuie un efort ca să rechem în minte chipurile și numele lor. Curînd, și vechiul meu oraș natal îmi va apărea din ce în ce mai șters prin vălurile memoriei, învăluit de negură, de parcă nu ar fi o parte a pămîntului adevărat, ci un sat pierdut în lumea norilor, cu locuitori imaginari care să-i populeze casele de lemn și să străbată ulițele fără farmec și nesfîrșita și monotona lui stradă mare. De acum înainte, el încetează de a mai fi o realitate a vieții mele : aparțin altui loc. Bunii mei concetățeni nu mă vor regreta prea mult ; căci — deși în străduințele mele literare una din țintele cele mai scumpe a fost aceea de a cîștiga o oarecare însemnătate în ochii lor și de a lăsa o amintire plăcută în acel loc unde au trăit și sînt înmormîntați atîția dintre strămoșii mei — n-am găsit niciodată acolo atmosfera caldă de care un scriitor are nevoie pentru ca cele mai alese roade ale minții lui să se poată coace. Mă voi simți mai bine printre alte obrazuri ; iar chipurile familiare din orașul meu de baștină — e

aproape de prisos s-o spun — se vor simți la fel de bine fără mine.

S-ar putea totuși — o, gînd înălțător și triumfal! — ca strănepoții generației actuale să îndrepte uneori un cuget binevoitor spre scriitorașul dintr-o epocă apusă, atunci cînd arheologul din zilele viitoare le va arăta, printre locurile memorabile ale istoriei orașului, pe acela unde se găsea *vechea cișmea comunală*[1]!

[1] Aluzie la nuvela „Cișmeaua comunală" apărută în volumul „Povestiri repovestite" și în care, prin gura acestei cișmele din Salem, autorul evocă trecutul orașului său natal.

LITERA STACOJIE

I

Poarta închisorii

O gloată de oameni bărboşi, în haine de culori mohorîte şi cu pălării cenuşii ţuguiate, printre care se vedeau femei, unele cu capişoane iar altele cu capul gol, se afla adunată în faţa unei clădiri de lemn, a cărei poartă era întărită cu traverse grele de stejar şi presărată cu ţepi de fier.

Întemeietorii unei noi colonii, oricare ar fi fost idealul utopic de virtute şi de fericire omenească pe care-l urmăriseră la origine, au trebuit să recunoască în mod invariabil că una dintre primele lor necesităţi practice era de a destina o porţiune de sol virgin unui cimitir şi o altă porţiune construirii unei închisori. Potrivit acestei reguli, se poate presupune fără teamă de a greşi că strămoşii oraşului Boston au înălţat primul penitenciar undeva în apropiere de Cornhill, după cum tot ei au delimitat locul de înmormîntări pe pămînturile lui Isaac Johnson [1], de jur împrejurul mormîntului său, care s-a pomenit astfel în centrul tuturor mormintelor din vechiul ţintirim de la King's Chapel. Sigur este că la cincisprezece sau douăzeci de ani după întemeierea oraşului, închisoarea de lemn ajunsese să poarte urmele intemperiilor şi alte semne de

[1] Isaac Johnson, întemeietorul oraşului Boston.

vechime, care dădeau un aspect și mai întunecat fațadei lugubre și amenințătoare. Rugina ce acoperea ferecăturile masive ale ușii de stejar părea să fie anterioară oricărui alt lucru din Lumea Nouă. Ca tot ce are legătură cu nelegiuirile, părea să nu fi cunoscut niciodată o epocă de tinerețe. În fața acestei posomorîte clădiri, și între ea și făgașul drumului, se întindea un petic de iarbă năpădit de brusturi, scaieți, urzici și alte buruieni puțin plăcute la vedere, care erau vădit la largul lor într-un sol ce dăduse atît de timpuriu viață negrei flori a societății civilizate : o temniță. Dar chiar lîngă intrare și cu rădăcinile aproape în prag se afla o tufă de trandafir sălbatic care, acum în iunie, era numai flori gingașe ; puteai să-ți închipui că ele ofereau condamnatului cînd intra sau cînd ieșea pentru a fi dus la locul de execuție parfumul și frumusețea lor, ca mărturie a capacității naturii de a simți în adîncul inimii ei milă și a-i arăta bunătate.

Printr-o ciudată întîmplare, această tufă de trandafir înfruntase scurgerea timpului ; cît despre a ști dacă supraviețuise pur și simplu vechii și asprei sălbăticii a acestor locuri atîta vreme după prăbușirea pinilor și stejarilor gigantici care o umbriseră la origine, sau dacă, așa cum s-ar putea presupune nu fără temei, răsărise sub pașii sfintei Ann Hutchinson [1] cînd aceasta intrase pe poarta închisorii, e un lucru pe care nu ne vom lua sarcina a-l stabili. Dar pentru că ne întîlnim cu ea chiar în pragul povestirii noastre, care va porni chiar din acest loc nefast, ne-ar fi greu să ne reținem de a culege un boboc pentru a-l oferi cititorului. Acest boboc va simboliza, nădăjduim, o dulce floare de moralitate ce va fi, poate, găsită în drum, sau va îndulci deznodămîntul întunecat al unei povestiri despre fragilitatea și suferința umană.

[1] Ann Hutchinson (1600—1643), conducătoare a sectei „antinomiștilor" din Noua Anglie. Izgonită din sînul bisericii pentru „coruperea preoțimii", a continuat să se bucure printre aderenții ei din Massachusetts de renumele unei sfinte.

II

Piața

Peticul de iarbă din fața închisorii de pe ulița care-i purta numele era înțesat în acea dimineață de vară — sînt peste două veacuri de atunci — de numeroși locuitori ai Bostonului, care-și țineau cu toții privirile ațintite asupra porții ferecate din stejar masiv. În mijlocul oricărei alte populații, sau la o perioadă mai tîrzie din istoria Noii Anglii, rigiditatea severă care împietrea fețele bărboase ale acestor oameni cumsecade ar fi lăsat să se prevadă apropierea unui eveniment înspăimîntător, ca de pildă execuția vreunui vinovat notoriu, prin condamnarea căruia un tribunal legal nu făcea decît să confirme verdictul opiniei publice. Dar în acea epocă mai timpurie a severității caracterului puritan, o concluzie de acest fel nu putea fi desprinsă într-un chip atît de neîndoielnic. S-ar fi putut să fie vorba doar de corecția prin biciuire la stîlp a vreunui serv leneș sau a vreunui copil nesupus, pe care părinții lui îl dăduseră pe mîna autorităților civile ; de flagelarea și izgonirea din oraș a vreunui antinomist, quaker sau adept al vreunei alte religii eterodoxe. Sau poate că vreun indian trîndav și vagabond, pe care apa-de-foc a omului alb îl făcuse să tulbure liniștea de pe stradă, avea să fie alungat cu lovituri de curea în adîncul pădurilor. S-ar fi putut de asemenea ca o vrăjitoare ca bătrîna doamnă Hibbins [1], văduva arțăgoasă a magistratului, să fi ajuns la momentul cînd avea să fie spînzurată. Oricare din aceste împrejurări ar fi determinat aproape aceeași atitudine solemnă a spectatorilor, așa cum se cuvenea din partea unui popor în concepția căruia religia și legea erau aproape identice, întrepătrunzîndu-se în chip atît de deplin, încît cele mai blînde ca și cele mai severe măsuri de disciplină obștească îmbrăcau un caracter deopotrivă de sacru și de înfricoșător. Era într-adevăr zgîrcită și rece compătimirea la care putea să se aștepte un in-

[1] Ann Hibbins, sora guvernatorului Bellingham, acuzată de vrăjitorie, a fost executată în 1656 la Salem.

fractor trimis pe eșafod de la asemenea spectatori. Pe de altă parte, o penalitate care în zilele noastre n-ar atrage decît un anumit grad de batjocură și de ridicol putea să fie învestită cu o demnitate aproape tot atît de austeră ca însăși pedeapsa cu moartea.

În dimineața de vară în care începe povestirea noastră, un fapt demn de a fi reținut era acela că femeile amestecate în mulțime păreau să arate un interes deosebit pentru pedeapsa, oricare ar fi fost ea, ce avea să fie aplicată în fața tuturor. Epoca aceea nu era atît de rafinată încît un sentiment de cuviință să împiedice pe purtătoarele de jupoane și de fuste înfoiate să iasă pe căile publice și să-și strecoare, dacă se prezenta ocazia, siluetele lor destul de voluminoase în rîndurile cele mai apropiate de eșafod spre a asista la o execuție. Din punctul de vedere moral ca și din cel material, femeile și fetele de spiță și educație veche englezească erau dintr-o stofă mai grosolană decît frumoasele lor urmașe de șase sau șapte generații mai tîrziu ; căci în tot lungul acestui lanț de strămoși, fiecare mamă ce a urmat alteia i-a transmis fetei sale o culoare mai delicată, o frumusețe mai gingașă și mai trecătoare, o constituție fizică mai fragilă, dacă nu chiar un caracter mai puțin robust și mai puțin ferm decît al ei. Femeile care stăteau acum în fața porții închisorii nu erau despărțite nici printr-o jumătate de veac de vremea cînd bărbăteasca Elisabeta[1] fusese destul de reprezentativă pentru sexul ei. Erau compatrioatele ei, iar carnea de vacă și berea țării natale, ca și un regim moral întru nimic mai rafinat, intrau din plin în alcătuirea lor. De aceea, soarele luminos al dimineții strălucea asupra unor umeri vînjoși și a unor piepturi bine dezvoltate, precum și asupra unor obraji roșii și rotunzi, care se maturizaseră în îndepărtata insulă de origine și nu avuseseră încă timpul să pălească sau să se subțieze în atmosfera Noii Anglii. Exista pe deasupra la aceste matroane — cum păreau să fie cele mai multe dintre ele — o îndrăzneală și o franchețe de limbaj, care ne-ar face azi să tresărim atît prin înțelesul cît și prin tonul lui.

[1] Elisabeta I, regina Angliei (1558—1603).

— Vecinelor, spuse o femeie de vreo cincizeci de ani, cu trăsături aspre, am să vă spun ce socotesc eu ! Sîntem femei în toată firea, prețuite pentru credința noastră ; ar fi de cel mai mare bine pentru obște dacă asemenea nelegiuite ca Hester Prynne ar fi lăsate pe mîna noastră. Nu credeți la fel, cumetrelor ? Dacă destrăbălata asta ar fi fost judecată de noi cinci care ne găsim adunate aci, ar fi scăpat ea oare cu o osîndă ca aceea pe care i-au dat-o prea cinstiții noștri juzi ? Nici gînd !

— Oamenii zic, se amestecă alta, că reverendul Dimmesdale, cuviosul ei pastor, pune grozav la inimă faptul că o asemenea rușine a putut cădea pe capul parohiei lui.

— Dregătorii sînt oameni cu frica lui Dumnezeu dar mult prea iertători — ăsta-i adevărul, adăugă o a treia matroană tomnatică. S-ar fi cuvenit măcar s-o însemne pe Hester Prynne cu fierul roșu pe frunte. Îmi pun capul că s-ar fi cutremurat. Dar puțin o să-i pese, lepădăturii, de ceea ce o să-i atîrne la piept ! O să poată acoperi semnul, v-o spun eu, cu o pafta sau cu vreo altă podoabă păgînă și o să se plimbe așa pe străzi, mai îndrăzneață ca oricînd !

— Da de unde ! interveni ceva mai blînd o femeie tînără, care ținea un copil de mînă. Poate să acopere semnul cît o vrea, dar suferința o să-i rămînă mereu în inimă.

— Ce tot vorbim de semne și înfierări, fie ele la piept, fie pe frunte ? strigă o altă muiere, cea mai urîtă și totodată cea mai neîndurată dintre aceste judecătoare improvizate. Femeia asta ne-a acoperit de rușine pe toate ; trebuie să moară. Oare nu e o lege pentru asta ? Firește că e, atît în scriptură cît și în cărțile de legi. Dacă-i așa, judecătorii care au nesocotit-o vor purta singuri vina atunci cînd nevestele și fiicele lor vor apuca pe căi greșite.

— Ferească Dumnezeu, exclamă un om din mulțime. Ce, vrei să spui că nu e altă virtute în femei decît aceea izvorîtă din sfînta teamă de spînzurătoare ? E vorba cea mai de ocară din cîte au fost rostite pînă acum ! Și acum, tăceți din gură, țațelor, căci poarta temniței se descuie și iat-o ieșind pe doamna Prynne însăși.

Cînd poarta închisorii fu larg deschisă pe dinăuntru, se ivi întîi ca o umbră neagră ce iese la lumina soarelui

silueta sumbră și sinistră a armașului orășenesc, cu o spadă atîrnată de mijloc și cu toiagul funcției sale în mînă. Acest personaj prefigura și întruchipa în înfățișarea lui întreagă întunecata severitate a codului puritan, pe care avea sarcina să-l aplice cu cea mai mare asprime și cu toate consecințele sale, infractorului. Îndreptînd înainte cu stînga toiagul oficial, își sprijinea dreapta pe umărul unei tinere femei, împingînd-o astfel înainte ; cînd ajunseră însă în pragul închisorii, ea îl respinse printr-o mișcare plină de demnitate firească și de forță de caracter, și păși singură în aerul liber de afară. Ținea în brațe un copil, un prunc de vreo trei luni, care clipea din ochi și își ferea fața de lumina prea vie a zilei ; căci în existența lui de pînă atunci, nu cunoscuse decît penumbra cenușie a celulei sau a vreunei alte încăperi a temniței.

Cînd tînăra femeie — mama acestui copil — se pomeni expusă privirilor mulțimii, prima ei mișcare păru să fie de a strînge pruncul mai tare la piept ; nu atît dintr-un impuls de afecțiune maternă, cît pentru a putea ascunde în acest fel un anumit semn brodat sau prins pe rochia ei. În clipa următoare, însă, socotind pe bună dreptate că unul din semnele rușinii ei n-ar putea sluji cel mai bine ca să-l ascundă pe celălalt, luă copilul pe braț și, roșind adînc, dar totuși ca un zîmbet semeț și cu o privire ce nu se arăta rușinată, își roti privirea asupra concetățenilor și vecinilor ei. Și iată că pe pieptul rochiei ei se văzu, tăiată dintr-un frumos postav roșu și înconjurată de o broderie complicată și de bogate înflorituri de fir, litera A [1]. Era lucrată cu atîta artă și cu atîta fantezie și somptuozitate, încît devenea suprema și cea mai potrivită podoabă a veșmîntului pe care-l purta ; și acest veșmînt era de o splendoare, care deși corespundea gustului din acea epocă, depășea cu mult limitele fastului îngăduit în colonie.

Tînăra femeie era înaltă și avea o siluetă de o eleganță desăvîrșită. Părul bogat, de nuanță închisă, era atît de lucios, încît reflecta sclipind razele soarelui, iar chipu-i frumos impresiona nu numai prin trăsăturile regulate și

[1] Inițiala cuvîntului „adulteress" (adulteră).

prin tenul strălucitor, ci şi prin fruntea înaltă şi ochii de un negru adînc. Avea o înfăţişare distinsă, aşa cum era înţeleasă distincţia feminină în vremurile acelea ; mai degrabă o anumită maiestate şi demnitate, decît graţie delicată, vaporoasă şi inefabilă, care trece astăzi drept semn al distincţiei. Şi nicicînd Hester Prynne nu păruse mai nobilă, în înţelesul antic al cuvîntului, decît în momentul cînd ieşi pe poarta închisorii. Cei care o cunoscuseră înainte şi care se aşteptaseră s-o vadă înnegurată şi întunecată parcă de un nor de dezastru, rămaseră miraţi, ba chiar uluiţi, să-i vadă frumuseţea strălucind şi pe Hester însăşi făcîndu-şi un nimb din nenorocirea şi infamia ce o învăluiau. E adevărat, însă, că un observator sensibil ar fi putut discerne în înfăţişarea ei ceva infinit de dureros. Rochia ei, pe care şi-o cususe singură în închisoare pentru această împrejurare, croind-o după propria ei fantezie, părea să exprime printr-o originalitate extravagantă şi pitorească starea ei de spirit, nepăsarea deznădăjduită a dispoziţiei ei. Dar lucrul care atrăgea toate privirile şi care transfigura oarecum pe aceea care-l purta — în aşa măsură încît toţi acei bărbaţi şi femei care o cunoscuseră bine pe Hester Prynne erau impresionaţi acum, de parcă ar fi văzut-o pentru prima oară — era acea *literă stacojie*, brodată şi înflorată în chip atît de fantastic, de pe pieptul ei, care producea un efect magic, sustrăgînd-o pe tînăra femeie raporturilor obişnuite cu ceilalţi oameni şi închizînd-o într-o altă sferă.

— E dibace la cusut, nimic de zis, reflectă una dintre spectatoare, dar s-a pomenit oare, înainte de această tîrîtură neruşinată, ca vreo femeie să aleagă acest fel de a-şi arăta îndemînarea ? Păcatele mele, cumetrelor, oare asta nu înseamnă că-şi bate joc pe faţă de cucernicii noştri dregători şi că-şi face o fală din ceea ce aceşti preacinstiţi bărbaţi au înţeles să-i fie o pedeapsă ?

— Ar trebui, mormăi motroana cu faţa aspră, să-i smulgem cucoanei rochia bogată de pe umerii ei gingaşi ; cît despre litera roşie pe care şi-a brodat-o într-un chip atît de ciudat, i-aş da un petic din vechea mea flanea de reumatisme ca să-şi facă una mai potrivită.

— Linişte, vecinelor, linişte! şopti cea mai tînără dintre femei. Aveţi grijă să nu vă audă. Eu zic că nu e împunsătură de ac în această literă brodată pe care să n-o fi simţit-o în inima ei.

Fiorosul armaş îşi ridica tocmai toiagul.

— Faceţi loc, oameni buni, faceţi loc, în numele regelui! strigă el. Deschideţi drum şi vă făgăduiesc că doamna Prynne va fi aşezată într-un loc unde bărbaţii, femeile şi copiii vor putea s-o vadă bine în frumosul ei veşmînt, de acum şi pîn' la ora unu după-amiază. Binecuvîntată fie virtuoasa colonie Massachusetts, unde nelegiuirea este scoasă la lumina zilei! Vino, cucoană Hester, vino să-ţi arăţi litera stacojie în piaţă!

O trecere se deschise de îndată prin mulţimea de spectatori. Precedată de armaş şi însoţită de o procesiune pestriţă de bărbaţi cu fruntea încruntată şi de femei cu feţe neîndurătoare, Hester Prynne se îndreptă spre locul unde avea să-şi execute pedeapsa. Un cîrd de şcolari agitaţi şi curioşi, care înţelegeau prea puţin despre ce era vorba, afară doar că întîmplarea le prilejuia o jumătate de zi liberă, alergau înaintea ei, întorcîndu-şi mereu capetele ca s-o privească mai bine şi să se uite la copilul ce clipea în braţele ei şi la litera de ocară de pe piept. Distanţa de la poarta închisorii pînă în piaţă nu era mare pe vremea aceea. Măsurată însă după chinurile deţinutei, ea putea fi socotită totuşi ca o călătorie destul de lungă, căci oricît de semeaţă era atitudinea femeii, ea cunoştea de bună seamă o suferinţă sfîşietoare la fiecare pas de pe urma celor ce se înghesuiau s-o vadă. Era ca şi cum inima i-ar fi fost aruncată în mijlocul străzii, pentru a fi respinsă cu dispreţ şi călcată în picioare de toţi. Există totuşi în firea noastră ceva pe cît de minunat pe atît de milostiv, care face ca cel ce suferă să nu simtă niciodată intensitatea chinurilor îndurate prin tortura prezentă, ci mai degrabă prin durerea arzătoare ce-l roade după aceea. Hester Prynne trecu prin această parte a încercării ei şi ajunse la un fel de eşafod, ridicat în extremitatea de apus a pieţii, care se înălţa aproape sub streaşina primei biserici din oraş şi părea aşezat acolo pe vecie.

De fapt, eşafodul constituia o parte dintr-un aparat de pedeapsă, care de două sau trei generaţii încoace nu mai prezintă pentru noi decît un interes istoric şi tradiţional, dar care în vremurile mai vechi era considerat un instrument de promovare a virtuţii civice, tot atît de eficace ca şi ghilotina pentru exercitarea teroarei în Franţa. Era, pe scurt, platforma stîlpului infamiei, deasupra căreia se înălţa scheletul acelui instrument disciplinar fasonat să cuprindă ferm capul omenesc în strînsoarea lui şi să-l expună astfel privirilor publicului. Acest dispozitiv de lemn şi fier întruchipa şi concretiza însăşi concepţia ideală a infamiei. Nu poate exista, cred, nici un ultragiu împotriva naturii noastre a tuturor — oricare ar fi păcatele individului — nici un ultragiu mai flagrant decît acela de a interzice unui vinovat să-şi ascundă de ruşine faţa, cum o făcea în esenţă această pedeapsă. În cazul lui Hester Prynne, însă, ca şi în alte cazuri destul de dese, sentinţa prevedea că avea să stea un anumit timp pe platformă, fără a suferi strînsoarea în jurul gîtului şi imobilizarea capului, care forma caracteristica cea mai diabolică a acestei groaznice unelte. Cunoscîndu-şi bine rolul, Hester urcă o mică scară de lemn şi se găsi astfel expusă mulţimii, cam la înălţimea umerilor celorlalţi.

Dacă în mulţimea de puritani s-ar fi aflat vreun papistaş, această femeie frumoasă, atît de deosebită prin îmbrăcămintea şi expresia ei, şi care ţinea un prunc la piept, i-ar fi amintit imaginea maternităţii divine pe care atîţia pictori iluştri s-au zbătut s-o înfăţişeze, evocîndu-i într-adevăr, dar numai prin contrast, imaginea sacră a mamei neprihănite al cărei prunc avea să mîntuiască lumea. Aici însă, cel mai greu dintre păcate întinase cea mai sacră funcţie a vieţii omeneşti, şi urmarea era că lumea devenise mai întunecată prin frumuseţea acestei femei, şi mai pierdută prin copilul pe care-l născuse.

Scena nu era lipsită de o oarecare reculeasă oroare, pe care spectacolul vinovăţiei şi al ruşinii unui seamăn trebuie să-l fi inspirat totdeauna, înainte ca societatea să fi devenit destul de coruptă pentru a zîmbi în faţa lui în loc de a se cutremura. Martorii dezonoarei lui Hester Prynne luau încă aceste lucruri în serios. Erau destul de austeri

spre a privi moartea ei, dacă așa ar fi sunat sentința, fără a murmura împotriva severității pedepsei, dar nu aveau nimic din lipsa de suflet care, în alt stadiu al dezvoltării sociale, ar fi găsit doar un subiect de glumă într-o astfel de exhibiție. Chiar dacă ar fi existat printre ei o înclinație spre batjocură, ea ar fi fost reprimată și înfrîntă prin prezența solemnă a unor bărbați atît de impunători cum erau guvernatorul și cîțiva consilieri, un judecător, un general și clericii orașului, care se aflau toți, șezînd sau stînd în picioare, pe balconul casei de rugăciune, uitîndu-se în jos spre platformă. De vreme ce asemenea personaje puteau lua parte la spectacol fără a primejdui maiestatea sau respectul datorat rangului și funcțiilor lor, se putea deduce în mod sigur că sentința legală se va aplica cu toată seriozitatea și greutatea. Ca urmare, mulțimea avea și ea un aer sumbru și grav. Nefericita osîndită se ținea cît putea ea mai bine, sub greaua povară a o mie de priviri neîndurate, ațintite toate asupra ei și concentrate asupra pieptului ei. Era aproape cu neputință de suportat. Fire impulsivă și pătimașă, se pregătise să înfrunte săgețile otrăvite și loviturile de cuțit ale indignării obștești, care aveau să se descarce împotriva ei prin întreaga gamă de insulte; dar această dispoziție solemnă a spiritului popular, pe care o vedea în fața ei, avea un caracter mult mai teribil. Ar fi preferat ca toate aceste fețe împietrite să fie schimonosite de o veselie batjocoritoare, avînd-o pe ea drept țintă. Dacă mulțimea ar fi izbucnit într-un hohot de rîs — în care și-ar fi avut partea fiecare bărbat, fiecare femeie, fiecare voce stridentă de copil — Hester Prynne ar fi putut să le răspundă tuturor printr-un zîmbet amar și plin de dispreț. Dar sub greutatea de plumb a pedepsei pe care era sortită s-o îndure, simțea parcă uneori nevoia de a striga din toată puterea plămînilor ei și de a se arunca de pe eșafod la pămînt, ca să nu-și iasă de-a dreptul din minți.

Erau totuși clipe cînd întreaga scenă, în care ea forma punctul central, părea să-i dispară din ochi, lucindu-i nedeslușit în față ca o serie de imagini spectrale, abia conturate. Mintea și îndeosebi memoria îi erau nefiresc de vii și nu încetau să-i evoce alte scene decît această stradă

grosolan tăiată într-un mic oraș de la marginea unei lumi sălbatice, alte fețe decît acelea ce o priveau amenințător de sub borurile pălăriilor țuguiate. Reminiscențe cu totul neînsemnate și imateriale, episoade din copilărie și din zilele cînd mergea la școală, jocuri, certuri puerile și mici amănunte domestice din anii adolescenței o năpădeau într-un șir nesfîrșit, amestecate cu amintiri ale împrejurărilor mai grave din viața ei de după aceea ; fiecare imagine era la fel de vie, ca și cum toate ar fi avut aceeași însemnătate sau ar fi fost deopotrivă în joc. Poate că era un subterfugiu instinctiv al spiritului ei, pentru a-și ușura, cu ajutorul acestor întruchipări fantasmagorice, cruda povară și asprimea realității.

Oricum va fi fost, eșafodul stîlpului de infamie era pentru Hester Prynne un fel de punct de observație, de unde i se perinda prin fața ochilor tot drumul străbătut din zilele copilăriei ei fericite. Stînd pe această platformă infamă, revedea satul natal din vechea Anglie și căminul părintesc — o casă dărăpănată de piatră cenușie, cu aspect sărăcăcios, păstrînd însă deasupra portalului un blazon pe jumătate șters, mărturie a unei străvechi nobleți. Vedea obrazul tatălui ei, cu fruntea-i pleșuvă și venerabila barbă albă ,care se revărsa peste gulerul încrețit după vechea modă elisabetană ; de asemenea, chipul mamei, cu acea expresie de dragoste atentă și grijulie pe care o păstra totdeauna în amintire și care ridicase atît de des, chiar și după moarte, piedica unei blînde mustrări în calea fiicei ei. Și-și vedea și propria-i față, strălucind de feciorelnică frumusețe și iluminînd toată adîncimea oglinzii pălite în care obișnuise să se privească. Zărea acolo și un alt obraz, acela al unui bărbat încărcat de ani, cu o față lividă, trasă, de savant, cu ochii stinși și încețoșați de pîlpîirea lumînării ce-l ajutase să se adîncească în multe tomuri groase. Și totuși, aceeași ochi tulburi aveau o stranie putere de pătrundere atunci cînd posesorul lor căuta să citească în sufletul omenesc. Această siluetă de om al studiilor și al claustrării era, după cum imaginația feminină a lui Hester Prynne nu omitea să-și amintească, ușor diformă, umărul său stîng fiind puțin mai ridicat decît cel drept. Apoi, în galeria de tablouri a memoriei, răsăriră străzile

înguste și întortocheate, casele cenușii înalte, uriașele catedrale și edificiile publice de arhitectură bizară, clădite de mult, ale unui oraș de pe continent, unde o viață nouă o așteptase tot în legătură cu diformul savant; o viață nouă, care se alimenta însă cu elemente uzate de vreme, ca o tufă de mușchi verde pe un zid căzut în ruină. În sfîrșit, în locul acestor scene schimbătoare, reapăru piața rudimentară din așezarea puritană, cu toți locuitorii orașului adunați laolaltă și îndreptîndu-și privirile severe spre Hester Prynne — da, spre ea însăși — care stătea pe platforma stîlpului infamiei cu un prunc în brațe și cu litera A de un roșu aprins, brodată în chip fantastic, cu fir de aur, pe sînul ei.

Oare să fie adevărat? Strînse cu atîta înfocare copilul la piept, încît acesta scoase un țipăt; își lăsă ochii în jos asupra literei stacojii, o atinse chiar cu mîna pentru a se convige că pruncul și rușinea erau reale. Da! Aceasta era realitatea ei — tot restul pierise!

III

Recunoașterea

De această senzație intensă, aceea de a fi ținta privirilor severe ale tuturor, femeia cu litera stacojie pe piept fu în sfîrșit ușurată, distingînd la marginea mulțimii de oameni o siluetă care puse în chip irezistibil stăpînire pe gîndurile ei. Un indian în portul indigen stătea acolo; numai că pieile-roșii nu erau vizitatori atît de rari în așezările engleze încît unul din ei să fi putut atrage atenția lui Hester Prynne într-un asemenea moment; cu atît mai puțin să fi alungat orice alte imagini și gînduri din mintea ei. Dar lîngă indian, și fiind în chip vădit tovarăș de drum cu el, se afla un om alb într-o bizară ținută pe jumătate civilizată, pe jumătate sălbatică.

Era mic de stat, cu fața brăzdată de zbîrcituri, dar care cu greu ar fi putut fi socotită față de un om bătrîn. Trăsă-

turile sale erau de o inteligenţă remarcabilă, ca acelea ale cuiva ce-şi cultivase într-o asemenea măsură spiritul, încît acesta nu putuse să nu modeleze fizicul după asemănarea sa şi să nu se manifeste prin semne neîndoielnice. Cu toate că omul acela se silise, prin aranjamentul în aparenţă neglijent al îmbrăcăminţii sale eteroclite, să ascundă sau să atenueze această particularitate, Hester Prynne îşi dădu seama destul de limpede că unul din umerii săi era mai înalt decît celălalt. Şi văzîndu-i faţa subţiată şi uşoara diformitate a trupului, îşi strînse din nou pruncul la piept cu o mişcare atît de convulsivă, încît bietul copilaş scoase un nou ţipăt de durere. Mama însă păru să nu-l audă.

Cînd străinul sosise în piaţă, cu puţin timp înainte ca dînsa să-l fi zărit, îşi îndreptase ochii spre Hester Prynne la început cu nepăsare, ca un om obişnuit cu observaţia interioară şi pentru care lucrurile exterioare nu au mare valoare sau importanţă, atîta timp cît nu au vreo legătură cu preocupările minţii. Foarte curînd însă privirea lui se făcu ascuţită şi pătrunzătoare. Trăsăturile obrazului i se schimonosiră, zvîcnind de oroare, ca şi cum un şarpe ar fi alunecat repede peste ele, oferind vederii toate contursiunile şi răsucelile sale. Faţa i se întunecă sub efectul unei emoţii puternice, pe care totuşi, printr-un efort de voinţă, o stăpîni atît de iute încît, cu excepţia unui singur moment, expresia lui ar fi putut trece drept calmă. După un scurt interval, zvîcnetul deveni aproape imperceptibil, şi în cele din urmă se pierdu în profunzimile firii lui. Cînd văzu că ochii lui Hester Prynne erau aţintiţi spre ai lui şi înţelese că ea părea să-l recunoască, ridică încet şi calm degetul, făcu un gest şi-l puse pe buze.

Pe urmă, atingînd umărul unui orăşean ce stătea lîngă dînsul, i se adresă pe un ton politicos.

— Rogu-te, domnule, spuse el, cine este femeia aceea — şi de ce e dată pradă ocării obşteşti ?

— Se vede că eşti străin de acest ţinut, prietene, răspunse orăşeanul uitîndu-se curios spre cel ce pusese întrebarea şi spre însoţitorul său sălbatic, căci altminteri ai fi auzit negreşit de doamna Hester Prynne şi de faptele ei rele. A căşunat, crede-mă, o mare ruşine comunităţii piosului pastor Dimmesdale.

— Adevăr grăiești, răspunse celălalt. Sînt străin și am bătut îndelung drumurile, spre durerea și fără vrerea mea. Am trecut prin încercări grele pe mare și pe uscat, și am fost ținut multă vreme în robie de păgînii din ținuturile de la miază-zi ; și acum am fost adus aici de acest indian, ca să fiu răscumpărat din robie. Fii deci bun, rogu-te, și povestește-mi despre Hester Prynne — înțeles-am bine numele ei ? — despre păcatele acestei femei și despre ce anume a adus-o pe platforma infamiei.

— Nici vorbă, prietene, spuse orășeanul. Și nu mă îndoiesc că ți se umple inima de bucurie să te afli, în sfîrșit, după necazurile dumitale și după șederea în ținuturile sălbatice, într-o țară unde nelegiuirea e urmărită și pedepsită sub ochii cîrmuitorilor și ai poporului, ca aici în pioasa noastră Nouă Anglie. Află, domnule, că femeia de acolo era soția unui om învățat, englez prin naștere, dar trăit multă vreme la Amsterdam, unde i-a venit în gînd, sînt destui ani de atunci, să străbată oceanul și să vină să împartă aceeași soartă cu noi, aici în Massachusetts. Cu ținta asta și-a trimis soția înainte, el rămînînd în Europa să-și rînduiască unele treburi. Dar ce să vezi, domnule ? De aproape doi ani de cînd femeia asta locuiește aici, nici o veste nu a sosit de la acest bărbat învățat, magistrul Prynne ; și tînăra lui soție, vezi dumneata, a fost lăsată pradă rătăcirilor ei...

— Aha ! Aha ! Înțeleg, făcu străinul cu un surîs amar. Un om atît de învățat, cum spui, ar fi trebuit să știe și asta din cărțile sale. Și cine, cu voia dumitale, domnule, poate fi tatăl pruncului — de trei sau patru luni, pe cît îmi pot da seama — pe care doamna Prynne îl ține în brațe ?

— Să-ți spun drept, prietene, asta a rămas o taină, iar un Daniil [1] care s-o deslege este încă de găsit, răspunse orășeanul. Doamna Hester nu vrea să vorbească cu nici un preț, iar judecătorii și-au frămîntat în zadar mințiie. S-ar putea ca vinovatul să fie de față și să privească acest

[1] Profet iudeu, care, potrivit legendei, a ghicit și a interpretat visul regelui babilonian Nabucodonosor și a tălmăcit inscripția de foc de pe perete, la ospățul regelui Baltazar.

trist spectacol, necunoscut de oameni și uitînd că Dumnezeu îl vede.

— Învățatul ar trebui să vină singur ca să pătrundă această taină, reflectă străinul zîmbind din nou.

— S-ar cuveni, într-adevăr, dacă mai e în viață, răspunse orășeanul. De altfel, bunul meu domn, cîrmuitorii noștri din Massachusetts, socotind că femeia e tînără și frumoasă și că, negreșit, a fost împinsă la căderea ei de o ispită puternică și, în sfîrșit, că — așa cum se poate crede — soțul ei zace pe fundul mării, nu s-au încumetat să ridice împotriva ei toată asprimea dreptei noastre legi. Pedeapsa faptei este moartea. Dar în marea milostenie și bunătate a inimii lor, au osîndit-o pe doamna Prynne să stea doar vreme de trei ceasuri pe platforma stîlpului infamiei și să poarte de acum înainte, cît va mai avea de trăit, semnul rușinii pe piept.

— Înțeleaptă judecată ! rosti străinul, aplecîndu-și cu gravitate capul. În chipul acesta, litera rușinii va rămîne o predică vie împotriva păcatului, pînă cînd va fi săpată pe piatra ei de mormînt. Mă supără însă că acela cu care a săvîrșit păcatul nu se află lîngă ea. Dar va fi găsit ! — va fi găsit ! — va fi găsit !

Se înclină curtenitor în fața vorbărețului orășean și, șoptind cîteva cuvinte indianului ce-l însoțea, își croiră împreună drum prin mulțime.

În tot timpul acestei convorbiri, Hester Prynne rămăsese nemișcată pe piedestal, ținîndu-și ochii ațintiți asupra străinului. Îl privea atît de fix, încît în unele momente tot ce era împrejur părea să dispară, nelăsîndu-i decît pe ei amîndoi. O asemenea întrevedere între patru ochi ar fi fost, poate, mai teribilă încă decît întîlnirea de acum — așa cum stătea sub soarele dogoritor al amiezii ce-i cădea pe față și-i lumina rușinea, purtînd pe piept semnul stacojiu al infamiei și ținînd în brațe copilul păcatului. Și toate acestea în mijlocul unei mulțimi, adunate ca la o serbare și zgîindu-se la trăsăturile care n-ar fi trebuit să fie văzute decît în licărirea pașnică a focului din cămin, în penumbra fericită a interiorului unei case, sau sub un văl, la biserică. Oricît de groaznică era încercarea, femeia avea sentimentul de a găsi adăpost în prezența atîtor mar-

tori. Era mai bine să stea pe platformă, cu nenumărații oameni între ea și acel bărbat, decît să se găsească față-n față cu el, fără nimeni în jurul lor. Găsea oarecum refugiu în faptul de a se găsi în public și se temea de momentul în care această protecție avea să-i fie retrasă. Absorbită de aceste gînduri, abia dacă auzi o voce ce răsuna în spatele ei, pînă cînd numele îi fu repetat de cîteva ori pe un ton ridicat și solemn, care răsună peste întreaga mulțime.

— Ascultă-mă, Hester Prynne ! rosti vocea.

Am arătat înainte că drept deasupra platformei pe care stătea Hester Prynne, se afla un fel de balcon sau de galerie deschisă, alipită de casa de rugăciune. Era locul de unde se citeau de obicei proclamațiile, în mijlocul unei adunări de demnitari și cu întregul ceremonial ce însoțea în acele vremuri asemenea solemnități. Aci, spre a fi martor la scena pe care o descriem, ședea guvernatorul Bellingham, în persoană, flancat, drept gardă de onoare, de patru sergenți înarmați cu halebarde. Purta o pană neagră la pălărie, o manta cu marginile brodate, iar dedesubtul ei o tunică de catifea neagră. Era un om înaintat în vîrstă, care trecuse prin încercări grele, înscrise în ridurile adînci ale feței. Nu era nepotrivit pentru a fi capul și reprezentantul unei comunități care-și datora originea, dezvoltarea și stadiul actual nu impulsurilor tinereții, ci energiilor austere și călite ale vîrstei mature și întunecatei înțelepciuni a bătrîneții, și care înfăptuia atît de multe lucruri tocmai pentru că imagina și spera în atît de puține. Celelalte personaje eminente, de care era înconjurat cîrmuitorul suprem, se distingeau prin ținuta demnă, proprie unei perioade cînd formele autorității erau socotite ca avînd caracterul sacru al instituțiilor divine. Erau fără îndoială oameni cinstiți, drepți și înțelepți. Dar în tot neamul omenesc n-ar fi fost ușor de ales un număr egal de persoane chibzuite și virtuoase care să fie mai puțin capabile să judece inima unei femei rătăcite și să descurce în ea ițele binelui și ale răului decît înțelepții cu înfățișare țeapănă către care Hester Prynne își întorcea acum fața. Și se pare că-și dădu seama că puțina simpatie la care se putea aștepta zăcea în inima mai largă și mai caldă a mulțimii ; căci

atunci cînd își ridică ochii spre balcon, nefericita femeie păli și începu să tremure.

Vocea care i se adresase era aceea a vestitului reverend John Wilson, cel mai în vîrstă dintre pastorii Bostonului, mare învățat, ca majoritatea colegilor săi întru preoție, și totodată om cu spirit blînd și iertător. Dar această ultimă calitate fusese dezvoltată cu mai puțină grijă decît darurile sale intelectuale și era, de fapt, pentru el mai degrabă un motiv de rușine decît de mulțumire personală. Stătea acolo, un șir de bucle sure ieșindu-i de sub tichia de catifea, și ochii săi cenușii, deprinși cu lumina mohorîtă a cabinetului de lucru, clipeau sub razele neiertătoare ale soarelui asemenea acelora ale pruncului lui Hester. Arăta ca acele sumbre portrete gravate pe frontispiciile vechilor volume de predici, și nu era mai îndreptățit ca vreunul din acele portrete să intervină, așa cum o făcea acum, într-o chestiune de vinovăție, de pasiune și de suferință omenească.

— Hester Prynne, grăi pastorul, m-am străduit pe lîngă tînărul meu confrate aici de față, pe care ai avut prilejul să-l auzi predicînd cuvîntul sfînt — și spunînd aceasta domnul Wilson puse mîna pe umărul unui tînăr palid ce stătea lîngă ei — am căutat, zic, să-l conving pe acest tînăr cuvios să-ți vorbească aici, în fața cerului și a acestor înțelepți și drepți cîrmuitori, precum și în auzul tuturor oamenilor, despre mîrșăvia și josnicia păcatului tău. Cunoscîndu-ți mai bine firea decît mine, ar fi mai în măsură să cîntărească argumentele ce ar fi în stare să învingă, fie prin înduioșare, fie prin spaimă, împietrirea și îndărătnicia ta, făcîndu-te să nu mai ascunzi numele aceluia care te-a ispitit să cazi în acest dureros păcat. El însă îmi răspunde (cu prea marea lui blîndețe de om tînăr, cu toate că înțelepciunea îi întrece vîrsta) că ar însemna să vătămăm firea însăși a femeii, silind-o să dezvăluie tainele inimii ei în plină lumină a zilei și în fața unei mulțimi atît de numeroase. Adevărul este însă — așa cum am căutat să-l fac să înțeleagă — că rușinea zace în săvîrșirea păcatului, iar nu în destăinuirea lui. Ce spui despre aceasta, te întreb încă o dată, frate Dimmesdale ? Vei fi tu acela care se va îngriji de sufletul acestei sărmane păcătoase, sau va trebui să fiu eu ?

Un murmur se auzi printre venerabilele și demnele personaje adunate pe balcon; și guvernatorul Bellingham dădu glas înțelesului acestor șoapte, adresîndu-se tînărului pastor pe un ton autoritar, deși temperat de respect.

— Bunul meu reverend Dimmesdale, spuse el, răspunderea pentru sufletul acestei femei cade în mare măsură în sarcina dumitale. Ești chemat deci s-o îndemni la căință și, ca dovadă și urmare a acesteia, la mărturisire.

Acest apel direct atrase privirile întregii mulțimi asupra reverendului Dimmesdale, un cleric tînăr care, după ce studiase la una din marile universități din Anglia, venise să aducă toată învățătura epocii în sălbatica noastră țară păduroasă. Elocința și fervoarea lui religioasă făcuseră de la început dovada seriozității și înaltelor sale calități în exercițiul misiunii sale. Era un om cu o înfățișare foarte izbitoare; avea o frunte palidă, înaltă și proeminentă, ochi căprui, mari și melancolici, și o gură care, atunci cînd nu strîngea voit din buze, avea tendința să tremure, ceea ce denota o mare sensibilitate nervoasă și totodată o deosebită stăpînire de sine. Cu toate aceste remarcabile daruri naturale și cu toate cunoștințele sale de erudit, acest tînăr preot avea în el ceva — o expresie de teamă, de neliniște, aproape de spaimă, ca un om ce se simte rătăcit și pierdut pe drumul existenței omenești și nu poate găsi liniște decît izolat cu sine însuși, în sihăstria lui. De aceea, în măsura în care i-o permiteau îndatoririle, bătea cărările umbrite și dosnice, păstrîndu-și în felul acesta o simplicitate de copil; iar cînd se prezenta prilejul, dădea dovadă de o prospețime, de o seninătate înmiresmată, de o puritate cristalină de gîndire care, după cum spuneau mulți, îi mișca de parcă ar fi văzut un înger.

Așa era tînărul pe care reverendul Wilson și guvernatorul îl propuseseră atît de fățiș atenției publice, îndemnîndu-l să vorbească în auzul tuturor unui suflet tainic de femeie, atît de sacru chiar și în pîngărirea lui. Situația grea în care se găsea îi goni sîngele din obraz și-i făcu buzele să tremure.

— Vorbește-i, frate, acestei femei, stărui pastorul Wilson. E de o mare însemnătate pentru sufletul ei și — așa cum a spus-o venerabilul guvernator — pentru sufletul

tău care îl are în seamă pe al ei. Îndeamn-o să mărturisească adevărul.

Reverendul Dimmesdale își lăsă capul în piept, părînd să se roage în tăcere, apoi făcu un pas înainte.

— Hester Prynne, spuse el aplecîndu-se peste balcon și privind-o drept în ochi, ai auzit ce a grăit acest om cucernic. Gîndește-te la răspunderea ce apasă pe umerii mei. Dacă simți că va fi spre pacea sufletului tău și că pedeapsa pămîntească va duce mai sigur la mîntuirea ta, îți poruncesc să rostești numele aceluia care e părtaș la păcatul și la suferința ta ! Nu-ți ține gura pecetluită, dintr-o greșită milă și duioșie pentru el ! Căci, crede-mă, Hester, chiar dacă omul acela ar trebui să coboare dintr-un loc înalt ca să stea acolo lîngă tine, pe piedestalul tău de rușine, ar fi mai bine pentru el decît să ascundă toată viața vina în inimă. Ce-ar putea să facă tăcerea ta pentru el, dacă nu să-l ispitească — da, chiar să-l silească — să adauge păcatului fățărnicia ? Cerul ți-a îngăduit să-ți porți fățiș rușinea, pentru ca în acest fel să te poți strădui să învingi fățiș răul din tine și mîhnirea din afara ta. Ia seama să nu-i tăgăduiești acelui om — care poate nu are bărbăția să întindă mîna ca s-o apuce — cupa amară, dar binefăcătoare care se oferă acum buzelor tale.

Vocea tînărului pastor suna dulce și gravă, adîncă, plină și frîntă de emoție. Simțirea pe care o trăda într-un chip atît de evident, mai degrabă decît înțelesul direct al cuvintelor, făcea să vibreze inimile tuturor și trezea simpatia tuturor ascultătorilor. Chiar și bietul copilaș pe care Hester îl ținea la pieptul ei îi simți influența ; căci își îndreptă ochii, care pînă atunci priviseră în gol, spre pastorul Dimmesdale, ridicîndu-și mînuțele cu un gungurit pe jumătate mulțumit, pe jumătate plîngăreț. Apelul preotului părea atît de puternic, încît mulțimea nu se îndoi că Hester Prynne avea să rostească numele vinovatului, sau că însuși acest vinovat, oricît de înaltă sau umilă ar fi fost poziția lui, avea să fie împins de o irezistibilă nevoie lăuntrică să urce pe platformă alături de femeie.

Dar Hester clătină din cap.

— Femeie, nu trece dincolo de marginile îndurării cerești ! strigă reverendul Wilson cu o voce mai aspră ca înainte. Pruncul ce-l ții în brațe a fost hărăzit cu glas, ca

să însoţească şi să întărească sfatul ce l-ai auzit. Rosteşte-i numele ! Iar aceasta, ca şi căinţa ta, vor sluji poate să înlăture litera stacojie de pe pieptul tău.

— Niciodată ! răspunse Hester Prynne, uitîndu-se nu la reverendul Wilson, ci în ochii adînci şi tulburaţi ai preotului mai tînăr. Arsura ei a pătruns prea adînc. Nu mai puteţi s-o ştergeţi. O, de-aş putea să îndur chinul lui împreună cu al meu !

— Vorbeşte, femeie ! se auzi o altă voce, rece şi severă, pornind din mijlocul mulţimii adunate în jurul eşafodului. Vorbeşte şi dă un tată copilului tău.

— N-am să vorbesc ! strigă Hester, palidă ca o moartă, răspunzînd glasului pe care-l cunoştea prea bine. Copilul meu va trebui să-şi caute un tată în cer, căci nu va cunoaşte nicicînd vreunul pe pămînt.

— Nu vrea să vorbească ! murmură pastorul Dimmesdale, care, aplecat peste balustrada balconului, cu mîna pe inimă, aşteptase rezultatul apelului său. Se trase acum înapoi, respirînd adînc. Ce minunată putere şi generozitate într-o inimă de femeie ! Nu va vorbi !

Dîndu-şi seama că sărmana vinovată va rămîne neînduplecată, bătrînul pastor care se pregătise cu grijă pentru acest prilej, ţinu în faţa mulţimii o predică despre păcat, în toate formele lui, dar referindu-se neîncetat la litera infamantă. Vreme de o oră sau mai mult, cît peroraţia sa se revărsă peste capetele oamenilor, el stărui cu atîta vigoare asupra acelui simbol, încît acesta dobîndi în imaginaţia lor noi aspecte înfiorătoare, părîndu-li-se pînă la urmă că-şi trage culoarea stacojie de la flăcările iadului. În acest timp, Hester Prynne continuase să stea pe piedestalul ruşinii, avînd în ochi o privire sticloasă şi un aer de oboseală şi indiferenţă. Îndurase în dimineaţa aceea tot ce firea omenească poate îndura ; şi cum nu era dintre acelea care scapă de o suferinţă prea intensă printr-un leşin, spiritul ei nu putea găsi apărare decît sub carapacea dură a nepăsării, în vreme ce facultăţile ei fizice rămîneau intacte. Astfel, vocea predicatorului tuna în urechile ei fără milă, dar zadarnic. În cursul ultimei părţi a supliciului, pruncul sfîşia aerul prin vaietele şi ţipetele lui ; mama căuta maşinal să-l liniştească, dar părea să participe prea puţin la suferinţele lui. Păstră aceeaşi atitudine rigidă cînd fu con-

dusă înapoi la închisoare şi pieri din ochii publicului, în spatele porţii ferecate. Cei care o urmăriră cu privirea şoptiră apoi că litera stacojie arunca o licărire sinistră în lungul întunecatului coridor dinăuntru.

IV

Întrevederea

Întoarsă în închisoare, Hester Prynne căzu într-o stare de surescitare nervoasă care ceru o supraveghere continuă, întrucît exista temerea că ar putea să săvîrşească vreun act de violenţă asupra ei înseşi sau să facă, pe jumătate nebună cum era, vreun rău bietului copil. Cum noaptea se apropia şi nesupunerea ei se dovedea cu neputinţă de potolit prin mustrări şi ameninţări, domnul Brackett, temnicerul, găsi de cuviinţă să cheme un medic. Îl descrise ca pe un bun cunoscător al ştiinţei medicale a lumii creştine şi totodată familiarizat cu toată învăţătura indigenilor despre ierburile şi rădăcinile de leac ce creşteau în pădure. Adevărul e că era mare nevoie de un ajutor medical nu numai pentru Hester însăşi, ci încă şi mai grabnic pentru copil, care trăgîndu-şi hrana din sînul matern, părea să fi supt totodată din el întregul zbucium, teama şi deznădejdea care chinuiau fiinţa mamei. Pruncul se zvîrcolea acum cuprins de spasme dureroase, şi trupşorul lui întruchipa imaginea vie a chinurilor morale pe care le îndurase Hester Prynne în cursul zilei.

Urmîndu-l de aproape pe temnicer, în lugubra încăpere apăru omul cu înfăţişare ciudată, a cărui prezenţă în mulţimea din piaţă stîrnise un interes atît de adînc la purtătoarea literei stacojii. Era găzduit în închisoare nu pentru că ar fi fost bănuit de vreo încălcare a legii, ci pentru că acesta era modul cel mai comod şi mai potrivit de a-l avea la dispoziţie pînă ce dregătorii aveau să stabilească cu şefii tribului indian condiţiile răscumpărării. Spusese că-l cheamă Roger Chillingworth. După ce-l introduse în celulă,

temnicerul rămase o vreme acolo, mirîndu-se de calmul relativ ce urmă intrării lui ; căci Hester Prynne devenise deodată liniştită ca o moartă, cu toate că pruncul continua să scîncească.

— Rogu-te, prietene, lasă-mă singur cu pacienta, spuse practicianul. Încrede-te în mine, bunule temnicer, şi vei avea îndată pace în casa ta. Îţi făgăduiesc că doamna Prynne se va arăta de acum înainte mai supusă faţă de legiuita autoritate decît ai găsit-o poate pînă azi.

— Vai, dacă luminăţia voastră ar putea să facă una ca asta, răspunse domnul Brackett, v-aş socoti un om cu adevărat iscusit ! Femeia asta, spun drept, se poartă de parcă ar fi stăpînită de diavol, şi puţin a lipsit ca să mă apuc să scot necuratul dintr-însa bătînd-o cu biciul.

Străinul intrase în celulă cu aerul liniştit caracteristic profesiei căreia declarase că-i aparţine. Şi atitudinea lui nu se schimbă nici după plecarea temnicerului, cînd rămase singur cu femeia a cărei încordată atenţie faţă de el, în mijlocul mulţimii, lăsase să se înţeleagă existenţa unei strînse legături între ei doi. Primele lui îngrijiri fură destinate copilului care, prin zvîrcolelile lui pe patul de lemn pe care era culcat, impunea înainte de orice altă treabă sarcina de a-l linişti. Străinul examină cu grijă copilaşul şi apoi deschise o pungă de piele pe care o scoase de sub haină, plină de o seamă de preparate medicale, din care alese unul, amestecîndu-l într-o ceaşcă cu apă.

— Vechile mele studii de alchimie, reflectă el cu glas tare, şi şederea mea de peste un an în mijlocul unui neam cunoscător al însuşirilor binefăcătoare ale ierburilor au făcut din mine un medic mai bun decît mulţi dintre aceia ce revendică titlul de doctor. Ţine, femeie ! Copilul e al tău — şi nicidecum al meu — şi nu mi-ar recunoaşte nici după glas, nici după înfăţişare calitatea de tată. Dă-i de aceea leacul ăsta cu mîna ta.

Hester respinse leacul, privindu-l în acelaşi timp cu pronunţată neîncredere şi teamă pe cel ce i-o întindea.

— Vrei poate să te răzbuni pe acest copil nevinovat ? şopti ea.

— Neghioabă ce eşti ! răspunse medicul pe un ton rece şi totodată liniştitor. La ce mi-ar sluji să fac vreun rău

acestui nenorocit bastard ? Leacul e cu adevărat puternic ; și chiar dacă pruncul ar fi al meu — da, al meu ca și al tău ! — n-aș putea să fac nimic mai bun pentru el.

Cum ea continua să șovăie, nefiind la drept vorbind stăpînă pe mințile ei, omul luă copilul în brațe și-i administră singur leacul. Acesta își produse curînd efectul, împlinind făgăduiala vraciului. Gemetele micuțului se liniștiră, zvîrcolelile convulsive se domoliră treptat și, după cîteva momente, așa cum fac copiii mici cînd li se potolește durerea, căzu într-un somn adînc și sănătos. Medicul, cum avea tot dreptul să fie numit, își îndreptă apoi atenția către mamă. Supunînd-o cu calm unui examen minuțios, îi pipăi pulsul, se uită în ochii ei — privire atît de familiară, și totuși atît de stranie și rece, care făcu inima tinerei femei să se stringă și să tremure — și, în sfîrșit, părînd mulțumit de ceea ce văzuse, purcese să amestece o altă poțiune.

— Nu pot să-ți dau să bei nici din apele Lethei [1] nici din nepenthe [2], zise el, dar am aflat multe taine noi în ținuturile sălbatice, și iată una din ele — o rețetă învățată de la un indian, în schimbul unor învățături ale mele care se trag de altfel de pe vremea lui Paracelsus [3]. Bea ! Va fi poate mai puțin liniștitoare decît o conștiință fără păcat, dar pe aceasta nu pot să ți-o dau. O să potolească însă măcar zbuciumul și zvîcniturile patimii tale, ca uleiul pe valurile unei mări furtunoase.

Îi întinse lui Hester ceașca, pe care ea o primi, privindu-l încet și grav : nu era tocmai o privire temătoare, dar una plină de îndoială și de nesiguranță în privința intențiilor lui. Se uită și la copilul adormit.

— M-am gîndit la moarte, spuse femeia, mi-am dorit-o, m-aș fi închinat chiar ca să vină, presupunînd că una ca mine ar avea dreptul să se roage pentru orice ar fi. Dacă însă moartea e în această ceașcă, îți cer să mai chibzuiești

[1] Lethe — în mitologia greacă, fluviu al uitării din Infern ; bînd din apele lui, umbrele morților uitau plăcerile și durerile vieții.

[2] Nepenthe — în legendele antice, băutură fermecată care alina mîhnirea, mînia și toate suferințele ; menționată de Homer în Odiseea.

[3] Teofrast Paracelsus (1493—1541) — alchimist și medic elvețian, inovator al medicinii Renașterii.

o dată, înainte de a mă vedea golind-o. Uite! În clipa aceasta e la buzele mele.

— Bea-o atunci, răspunse el cu aceeaşi stăpînită răceală. Mă cunoşti atît de puţin, Hester Prynne? Oare intenţiile mele sînt de obicei atît de mărginite? Chiar dacă aş nutri un gînd de răzbunare, ce-aş putea face mai potrivit cu ţelul meu decît să te las să trăieşti, pentru ca ruşinea asta arzătoare să scînteieze mai departe pe pieptul tău, decît să-ţi dau un leac împotriva suferinţelor şi primejdiilor vieţii? Spunînd aceasta, el puse lungul lui deget arătător pe litera stacojie, care păru îndată să se înfigă arzînd, ca un fier înroşit, în pieptul lui Hester. O văzu tresărind involuntar şi spuse zîmbind: Trăieşte dar, şi poartă-ţi osînda, sub ochii bărbaţilor şi ai femeilor, sub ochii aceluia pe care-l numeai odată soţul tău, sub ochii pruncului de colo! Şi ca să poţi trăi, bea pînă la fund leacul acesta.

Fără a se mai împotrivi şi fără a mai zăbovi, Hester Prynne goli ceaşca pînă la cea din urmă picătură; apoi, urmînd unui semn al învăţatului, se aşeză pe patul unde dormea copilul. El îşi trase singurul scaun din încăpere, aşezîndu-se în apropiere. Hester se simţi înfricoşată în faţa acestor pregătiri, dîndu-şi seama că acum, după ce săvîrşise tot ce omenia sau principiile lui, sau poate o rafinată cruzime îl împinseseră să facă pentru a-i uşura suferinţele fizice, el era gata să se poarte ca un om căruia dînsa îi adusese cea mai adîncă şi mai ireparabilă insultă.

— Hester, făcu el, nu te întreb pentru ce sau în ce chip ai căzut în prăpastie ori, aş spune mai curînd, te-ai suit pe piedestalul infamiei unde te-am găsit. Pricina nu trebuie căutată departe; ea stă în nebunia mea şi în slăbiciunea ta. Ce aveam a face eu, un om de gîndire, un şoarece al marilor biblioteci, un bărbat în declin, care îmi închinasem cei mai buni ani ai vieţii hrănindu-mi visul nesăţios de ştiinţă — ce aveam a face cu o tinereţe şi o frumuseţe ca a ta? Schilod încă din clipa naşterii, cum de-am fost în stare să mă îmbăt cu gîndul înşelător că darurile minţii ar putea să acopere în ochii unei fete tinere diformitatea trupului? Oamenii mă privesc ca pe un înţelept. Dacă înţelepţii ar folosi totdeauna înţelepciunea în folosul propriei lor fiinţe, aş fi putut să prevăd toate acestea. Aş fi putut

să știu că atunci cînd aveam să ies din uriașele și întunecatele păduri spre a pune piciorul în această așezare de creștini, cel dintîi lucru pe care ochii mei aveau să-l întîlnească aveai să fi tu, Hester Prynne, stînd ca o statuie a infamiei în fața norodului. Da, încă din clipa cînd am coborît împreună, ca noi căsătoriți, treptele vechii biserici, ar fi trebuit să zăresc flacăra nefastă a acestei litere stacojii lucind la capătul cărării noastre.

— Știi bine, spuse Hester — căci oricît de abătută era, nu putea îndura această ultimă și rece lovitură de cuțit împotriva mărturiei rușinii ei — știi bine că am fost sinceră cu tine. Nu te iubeam și nici nu m-am prefăcut că te iubesc.

— E adevărat, răspunse el, de vină e nerozia mea. Am mai spus-o. Dar pînă atunci, trăisem în zadar. Lumea fusese pentru mine atît de lipsită de bucurii ! Inima mea era un locaș destul de încăpător pentru mulți oaspeți, dar pustie și înghețată, lipsită de focul unui cămin. Mi-era dor să pot aprinde unul ! Deși eram bătrîn, și trist, și schilod, nu socoteam atît de nesăbuit visul de a avea totuși parte de acea fericire modestă, răspîndită peste tot locul pentru ca toți oamenii s-o culeagă. Și astfel, Hester, te-am atras în inima mea, în cămăruța ei cea mai ascunsă, și am căutat să te încălzesc la dogoarea pe care ființa ta o aducea acolo.

— Ți-am făcut un mare rău, murmură Hester.

— Ne-am făcut rău amîndoi. Eu cel dintîi, atunci cînd am înșelat tinerețea ta în floare, momind-o către o legătură falsă și, din cauza decreptitudinii mele, potrivnică naturii. Iată de ce, ca un om care n-a cugetat și filozofat în zadar, nu caut răzbunare, nu pun la cale nimic rău împotriva ta. Între tine și mine balanța e aproape egală. Dar omul ce a păcătuit față de noi trăiește, Hester. Cine e ?

— Nu mă întreba ! răspunse Hester Prynne, uitîndu-se cu hotărîre în ochii lui. Asta nu vei afla-o niciodată !

— Niciodată, zici ? ripostă el cu zîmbetul de nepătruns al unei inteligențe sigure de ea. N-am să aflu niciodată ! Crede-mă, Hester, sînt puține lucruri — fie în lumea dinafară, fie la oarecare adîncime, în sfera nevăzută a gîndirii — puține lucruri, zic, care să rămînă ascunse aceluia care caută cu aprindere și stăruință dezlegarea unei taine.

Poţi să-ţi ascunzi secretul în faţa gloatei iscoditoare. Îl poţi de asemenea ascunde preoţilor şi dregătorilor, aşa cum ai făcut-o azi, cînd au încercat să-ţi stoarcă din inimă numele lui şi să-ţi dea un tovarăş care să stea alături de tine pe locul ruşinii. Cît despre mine, purced la cercetarea aceasta cu alte simţuri decît ei. Îl voi căuta, aşa cum am căutat adevărul în cărţi, aşa cum am căutat aurul în alchimie. Îl voi simţi cînd va fi lîngă mine. Îl voi vedea tremurînd. Mă voi simţi, deodată şi fără voia mea, eu însumi tremurînd. Mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să-mi cadă în mînă !

Ochii zbîrcitului învăţat sclipeau atît de aprins uitîndu-se la ea, încît Hester Prynne îşi puse mîinile pe inimă, temîndu-se că-i va citi îndată taina ascunsă acolo.

— Nu vrei să-mi dezvălui numele lui ? Şi totuşi, pe omul acela îl am în mînă, reluă el cu un aer încrezător ca şi cum ar fi fost întruchiparea destinului. Nu poartă nici o literă de ruşine pe haina lui, aşa cum porţi tu ; dar am să i-o citesc în inimă. Să nu-ţi fie însă teamă pentru el ! Să nu-ţi închipui că am să mă pun în calea pedepsei pe care i-o hărăzeşte cerul şi nici că, spre propria mea pierzanie, am să-l predau în mîinile dreptăţii omeneşti. Şi nici să nu crezi că voi unelti, cît de cît, împotriva vieţii lui : nu, nici împotriva faimei lui, dacă, aşa cum socotesc, e un om cu renume. Să rămînă în viaţă ! Să se ascundă sub cinstea de care se bucură, dacă e în stare ! Şi totuşi va fi al meu !

— Faptele tale seamănă a milă, spuse Hester, tulburată şi înfricoşată. Dar vorbele tale te arată ca pe o fiinţă de spaimă.

— Un lucru îţi poruncesc, ţie, care ai fost soţia mea, urmă învăţatul. Ai păstrat taina ibovnicului tău. Păstreaz-o şi pe a mea ! Sînt cu totul necunoscut în ţara aceasta. Să nu sufli nici o vorbă nimănui că mi-ai dat odată numele de soţ ! Aici, la această margine sălbatică a pămîntului, îmi voi întinde cortul, căci fără căpătîi în orice altă parte a lumii şi singuratic printre oameni, găsesc aici o femeie, un bărbat şi un copil, care au cu mine cea mai strînsă legătură — fie ea de dragoste sau de ură, fie că ar izvorî din bine sau din rău ! Tu şi ai tăi, Hester Prynne, sînteţi ai mei. Căminul mi-e acolo unde eşti tu şi unde este el. Dar nu mă trăda !

— De ce-mi ceri asta ? întrebă Hester, dîndu-se înapoi, fără a şti bine pentru ce, înaintea acestui pact secret. De ce să nu dai pe faţă cine eşti şi să nu te lepezi îndată de mine ?

— Poate că vreau să mă feresc de necinstea ce mînjeşte pe soţul unei femei necredincioase, răspunse el. Poate din alte pricini. Destul că dorinţa mea este să trăiesc şi să mor necunoscut. Lasă-l de aceea pe soţul tău să fie socotit mort şi nici o veste să nu sosească vreodată despre el. Să nu mă recunoşti — nici prin cuvînt, nici prin vreun semn, nici prin privire ! Şi mai presus de orice, să nu dezvălui taina mea bărbatului pe care-l ştii. Ia seama să nu calci acest cuvînt ! Renumele lui, poziţia lui, viaţa lui vor fi în mîna mea. Ia seama !

— Îţi voi păstra taina aşa cum o păstrez pe a lui, zise Hester.

— Jură ! răspunse el.

Şi ea jură.

— Şi acuma, doamnă Prynne, spuse bătrînul Roger Chillingworth (cum avem să-l numim pe viitor), te las singură — singură cu pruncul tău şi cu litera stacojie ! Spune-mi, Hester, oare osînda te sileşte să-ţi porţi semnul şi în somn ? Nu ţi-e teamă de visuri apăsătoare şi hidoase ?

— De ce zîmbeşti aşa ? întrebă Hester, tulburată de expresia privirii lui. Eşti oare asemenea Omului Negru ce bîntuie pădurea care ne împresoară ? M-ai ademenit la un legămînt ce va însemna pierzania sufletului meu ?

— Nu a sufletului tău, răspunse el cu un alt zîmbet. Nu, nu mă gîndesc la al tău !

V

Hester la gherghef

Termenul de detenţiune al lui Hester Prynne se împlinise. Poarta închisorii se deschise şi ea ieşi la lumina soarelui care, deşi cădea deopotrivă asupra tuturor, îi păru inimii ei îndurerate şi bolnave că nu are alt scop decît să

scoată la iveală litera stacojie prinsă pe pieptul ei. Pe cînd făcea primii pași în libertate dincolo de pragul închisorii, îndură poate un chin mai adevărat decît chiar și în timpul procesiunii și al spectacolului pe care le-am descris și în care fusese obiectul oprobriului public și arătată cu degetul de întreaga obște, chemată să asiste. Fusese susținută atunci de o încordare nervoasă mai tare decît firea și de întreaga energie combativă a caracterului ei, care îi dăduse putință să-și prefacă supliciul într-un fel de triumf sinistru. Fusese, în afară de asta, un eveniment unic și izolat ce nu avea să se petreacă decît o dată în viața ei și căruia, de aceea, putea să-i facă față adunîndu-și, fără a se gîndi s-o cruțe, forța vitală ce i-ar fi ajuns pentru mulți ani de trai liniștit. Însăși legea care o condamna — acea uriașă cu trăsături neînduratoare dar cu puterea de a sprijini ca și de a nimici cu brațele ei de fier — o susținuse în tot timpul cumplitului chin al înjosirii. Acum însă, pășind liberă pe ușa închisorii, știa că începe pentru ea viața de fiecare zi ; și avea să fie nevoită ori s-o îndure și să și-o ducă mai departe cu ajutorul mijloacelor obișnuite ale firii ei, ori să se prăbușească. Nu mai putea să apeleze la viitor pentru a trece prin durerile prezente. Ziua de mîine avea să aducă alte încercări ; și tot așa ziua de poimîine, și cea de după aceea ; da, fiecare zi avea să fie însoțită de suferința ei, aceeași însă ca și de cea de acum, atît de greu de îndurat. Zilele viitorului îndepărtat aveau să se scurgă anevoie, impunîndu-i să poarte mereu pe umeri aceeași povară și s-o ducă mai departe, fără să scape de ea nicicînd ; iar șirul zilelor și al anilor avea să adauge suferințe noi la rușinea acumulată. Pierzîndu-și propria personalitate în cursul lor, va deveni un simbol viu, invocat de predicatori și moralizatori pentru a ilustra cuvîntările lor despre fragilitatea femeii și pasiunile ei vinovate. Astfel ea, fiică a unor părinți onorabili, mamă a unui prunc menit să devină mai tîrziu femeie, ea care fusese odată nevinovată și pe pieptul căreia ardea acum litera stacojie, avea să fie arătată tinerelor fecioare ca o întruchipare, ca o incarnare, ca realitatea însăși a păcatului. Iar deasupra mormîntului, semnul rușinii pe care era

silită să-l poarte pînă pe marginea lui avea să-i fie singurul monument.

Ar putea să pară de neînțeles că avînd tot universul în fața ei, întrucît nu era silită prin nici o îngrădire cuprinsă în condamnarea suferită de a rămîne în limitele acestei așezări puritane atît de depărtate și obscure, fiind liberă deci să se întoarcă în țara ei natală sau în orice țară europeană și să-și ascundă acolo atît de deplin trecutul și identitatea, de parcă ar renaște sub o nouă formă de existență — și avînd de asemenea putința de a se înfunda în codrul întunecat și insondabil, unde sălbăticia firii ei putea să se adapteze unui popor a cărui viață și ale cărui obiceiuri erau străine de legea ce o osîndise — ar putea, zic, să pară, de neînțeles ca această femeie să socotească și în continuare drept cămin al ei acel unic loc unde era sortită în chip inevitabil să înfățișeze imaginea însăși a rușinii. Există însă o fatalitate, un sentiment tot atît de irezistibil și de neînlăturat ca însăși puterea destinului, care silește aproape totdeauna făpturile omenești să dea tîrcoale și să nu părăsească, asemenea unor stafii, locul unde un eveniment însemnat și hotărîtor și-a pus pecetea asupra vieții lor ; și aceasta, în mod cu atît mai imperios cu cît are o nuanță mai sumbră și mai tristă. Păcatul ei, infamia ei — acestea erau rădăcinile pe care le înfipsese în acest pămînt. Era ca și cum o nouă naștere, legată de o adaptare mai puternică decît cea dintîi, ar fi prefăcut această țară de păduri — atît de respingătoare încă pentru orice alt pelerin sau drumeț — într-o patrie sălbatică și tristă, dar aleasă pentru toată viața. Orice alt peisaj al lumii — chiar și acel sat din vechea Anglie, unde copilăria-i fericită și adolescența nepătată păreau a se afla încă în păstrarea maică-si, ca niște veșminte vechi de multă vreme lepădate — îi era mai străin în comparație cu acesta. Lanțul ce o ținea legată de acest loc avea verigi de fier și o rănea pînă în adîncul inimii, dar nu putea fi rupt.

S-ar fi putut de asemenea — și negreșit așa era, cu toate că își ascundea chiar sieși această taină și pălea de cîte ori ea i se strecura din inimă, ca un șarpe din gaura lui — s-ar fi putut ca un alt simțămînt s-o rețină pe locul și pe cărarea ce-i fuseseră atît de fatale. Aici trăia, aici

își purta pașii un om cu care se simțea unită printr-o legătură, deși nerecunoscută pe pămînt, ce avea să-i ducă împreună în fața Judecății de Apoi, făcînd din acesta altarul cununiei lor, în vederea unui viitor comun de ispășire veșnică. Mereu și mereu, cel ce ispitește sufletele îi însuflase lui Hester această idee, rîzînd de bucuria pătimașă și deznădăjduită cu care ea o îmbrățișase, luptîndu-se apoi din răsputeri să se lepede de ea. Abia dacă privea în față acest gînd, și se și grăbea cu spaimă să-l închidă în ungherele tainice ale inimii. Ceea ce se silea singură să creadă, ceea ce, la urma urmei, motiva în cugetul ei rămînerea mai departe în Noua Anglie era pe jumătate adevăr, pe jumătate înșelare de sine. Aici, își spunea ea, fusese locul unde săvîrșise păcatul și tot aici trebuia să fie locul unde să-și primească pedeapsa pămîntească; și astfel, poate, chinul zilnic al rușinii ei avea, în cele din urmă, să-i purifice sufletul și să-i dăruiască o altă puritate decît aceea pe care o pierduse: cu atît mai sfîntă, cu cît se născuse din martiriu.

De aceea, Hester Prynne nu fugi din acea așezare. La marginea orașului, tot în cuprinsul peninsulei dar la oarecare depărtare de orice altă locuință, se afla un fel de căscioară acoperită cu stuf. Fusese ridicată mai de mult de un colonist și apoi părăsită, solul din vecinătatea ei fiind prea sărac pentru a fi cultivat, iar relativa lui depărtare lăsîndu-l în afara sferei de activitate socială care caracteriza de pe atunci obiceiurile emigranților. Era așezată pe malul mării, deschizînd, peste un golfuleț, vederea asupra dealurilor păduroase dinspre apus.

Un pîlc de arbori chirciți — cum erau toți care creșteau pe peninsulă — nu părea pe atît să ascundă căscioara cît să indice că aci se afla ceva ce dorea sau măcar ar fi trebuit să rămînă ascuns. Cu modestele ei mijloace și cu încuviințarea cîrmuirii, care o ținea mereu sub o supraveghere inchizitorială, Hester Prynne se stabili cu pruncul ei în această mică locuință singuratică. O misterioasă umbră de neîncredere învălui îndată acest loc. Copiii, prea fragezi pentru a înțelege de ce femeia aceasta era surghiunită din sfera îndurării omenești, se furișau destul de aproape pentru a o putea vedea cusînd lîngă fereastră, sau

stînd în ușă, sau săpînd în grădiniță, sau pornind pe cărarea ce ducea în oraș ; și deslușind pe pieptul ei litera stacojie, o apucau la fugă cuprinși de-o teamă stranie și molipsitoare.

Singuratică cum trăia și neavînd pe lume nici un prieten care să îndrăznească să se arate, nu era totuși amenințată să piară de foame. Era stăpînă pe o artă care, chiar și într-un ținut ce oferea relativ puține ocazii de a o folosi, îi îngăduia să cîștige hrana copilului ei, ce înflorea, și a ei înseși. Era arta de a coase — pe atunci ca și acum aproape singura la îndemîna unei femei. Purta pe sînul ei, în litera ciudat brodată, mărturia dibăciei și rafinatei ei imaginații, de care s-ar fi folosit cu bucurie chiar și doamnele unei curți pentru a adauga stofelor lor, țesute din fir de aur și mătase, podoaba mai bogată și mai inspirată a iscusinței omenești. E drept că datorită sobrietății întunecate ce caracteriza îndeobște moda puritană, oamenii recurgeau mai rar la cusăturile fine lucrate de mîna ei. Totuși, austerii noștri înaintași, care renunțaseră la atîtea mode destul de greu de lepădat, nu erau în măsură să închidă cu totul ochii în fața gustului vremii care cerea o compoziție cît mai complicată a podoabelor de acest fel. Solemnitățile publice — sfințirea unui preot, instalarea unor demnitari și tot ce poate împrumuta măreție formelor în care un nou guvern se înfățișează poporului — erau, ca principiu politic, rînduite după un ceremonial impunător îndeplinit cu grijă și însoțite de o pompă sumbră, dar bine chibzuită. Gulere late cu crețuri, jabouri lucrate cu multă artă, mănuși minunat brodate — de nimic din toate acestea nu se putea lipsi ținuta oficială a bărbaților ce luau în mînă frînele puterii, portul lor fiind îngăduit persoanelor învrednicite prin rang sau avere, pe cîtă vreme legile împotriva luxului și risipei tăgăduiau păturii plebee dreptul la asemenea extravaganțe. Și în ce privește decorul înmormîntărilor — fie că era vorba de a-l găti pe mort, fie de a simboliza prin numeroase ornamente și embleme de postav negru sau de pînză albă fină jalea celor rămași — se făcea deseori simțită nevoia îndemînării cu care Hester Prynne fusese hărăzită. Găteala noilor născuți — căci

sugacii erau îmbrăcaţi pe vremea acea în veşminte de paradă — îi ofereau încă un prilej de muncă şi cîştig.

Treptat, dar într-un răstim destul de scurt, lucrul ei de mînă ajunsese, cum am spune azi, la modă. Fie din milă pentru o femeie a cărei soartă era atît de nefericită, fie din acea curiozitate bolnăvicioasă care atribuie o valoare fictivă chiar şi obiectelor celor mai obişnuite şi mai lipsite de preţ, fie din orice alte pricini tainice care făceau pe atunci — cum fac şi azi — pe unii oameni să aibă parte de ceea ce alţii căutau în zadar, fie în sfîrşit pentru că Hester umplea cu adevărat un gol care altminteri ar fi rămas neîmplinit — sigur este că ea găsi uşor de lucru, şi chiar cu o plată bună, pentru oricît de multe ore era gata să închine muncii cu acul. Poate că trufia găsise cu cale să se umilească singură, îmbrăcînd pentru ocaziile solemne şi de mare fast veşminte lucrate de mîinile ei păcătoase. Cusăturile ei puteau fi văzute pe gulerul încreţit al guvernatorului ; ofiţerii le purtau pe eşarfele lor, iar pastorul pe jabou. Ele împodobeau micile bonete ale sugacilor şi erau aşezate în sicriile morţilor spre a mucezi şi a putrezi acolo. Dar nu se pomeneşte nici chiar un singur caz în care iscusinţa lui Hester să fi fost chemată în ajutor pentru a broda vălul alb menit să ascundă casta rumeneală a unei mirese. Această excepţie aduce mărturie neînduplecatei asprimi cu care condamna societatea păcatul ei.

Hester nu căuta să agonisească mai mult decît îi trebuia pentru o viaţă simplă şi ascetică, asigurîndu-i fetiţei o modestă îndestulare. Rochiile ei erau de culorile cele mai închise şi croite din ţesăturile cele mai grosolane, avînd drept singură podoabă slova stacojie pe care soarta i-o impusese. În schimb, îmbrăcămintea fetiţei se caracteriza printr-o inventivitate plină de fantezie sau, am spune mai degrabă, fantastică, sporindu-i într-adevăr graţia aeriană, ce începu de timpuriu să se dezvolte la fetiţă şi care părea să aibă un tîlc mai adînc. Despre aceasta vom vorbi însă mai tîrziu. În afară de ceea ce cheltuia pentru găteala fetiţei, Hester folosea tot prisosul cîştigului ei ca să dea ajutor unor nenorociţi, mai puţin loviţi de soartă decît ea, dar care adesea priveau cu dispreţ mîna ce-i hrănea. O mare parte din timpul pe care ar fi putut prea bine să-l

dedice produselor mai alese ale artei ei, ea îl folosea cusînd haine grosolane pentru săraci. De bună seamă că în această îndeletnicire zăcea un gînd de pocăință și că înțelegea să aducă o jertfă adevărată, din toată inima, închinînd atîtea ceasuri unui lucru de mînă mai simplu. Era în firea ei ceva oriental, o trăsătură somptuoasă, voluptuoasă, un gust pentru frumusețea fastuoasă, care nu găsea în nici o altă împrejurare a vieții ei vreo posibilitate de a se manifesta decît aceea oferită de încîntătoarele ei cusături. Femeile găsesc o plăcere, neînțeleasă de bărbați, în munca delicată cu acul. Pentru Hester Prynne era poate un mijloc de a exprima și de a potoli pasiunea ce ardea în ea. Dar ca pe toate celelalte bucurii, o respingea socotind-o un păcat. Amestecul bolnăvicios al conștiinței într-o chestiune atît de neînsemnată trăda, e cazul să ne temem, nu o căință sinceră și stăruitoare, ci prezența subterană a unui element îndoielnic și poate adînc vicios.

Și astfel Hester Prynne ajunse să aibă un rol de jucat în lume. Din cauza forței ei de caracter înnăscute și a rarei ei capacități, societatea nu putea s-o renege pe deplin, cu toate că-i aplicase un stigmat, mai arzător pentru inima unei femei decît semnul ce înfierase fruntea lui Cain. În toate relațiile cu societatea, nu exista totuși nimic care s-o facă să simtă că-i aparținea. Fiecare gest, fiecare cuvînt și chiar tăcerea acelora cu care intra în contact îi dădeau de înțeles — și adesea și exprimau — că era surghiunită și atît de singură de parcă ar fi locuit în altă sferă sau ar fi comunicat cu natura prin alte simțuri decît restul genului uman. Se găsea în afara intereselor morale ale semenilor ei, și totuși foarte apropiată de ei, ca o stafie care revine să viziteze căminul familiar dar nu mai e în stare să se facă văzută sau simțită, nici să ia parte cu un zîmbet la bucuria celor din casă, sau să împartă, plîngînd alături de ei, jalea lor și care, chiar de-ar izbuti să-și exprime această simpatie interzisă, nu ar stîrni decît spaimă și îngrozită silă. Într-adevăr, aceste două sentimente, la care se adăuga disprețul cel mai amar, păreau să fie singurele pe care inima oamenilor le nutreau pentru ea. Nu era o epocă în care domnea cruțarea și gingășia ; și Hester, deși își înțelegea prea bine situația și nu era în primejdie s-o

uite vreodată, era adesea silită s-o resimtă cu putere cînd alții o atingeau brutal în punctul cel mai dureros. Cum am mai spus, săracii care aveau parte de dărnicia ei respingeau adesea cu ocări mîna ce-i ajuta. Iar cucoanele de rang înalt, al căror prag îl călca silită de îndeletnicirea ei de acum, aveau de asemeni obiceiul să-i picure stropi amari în inimă, fie cu ajutorul acelei alchimii de calmă răutate de care femeile știu să se slujească pentru a stoarce un venin subtil din lucruri de nimic, fie aruncîndu-i o vorbă mai grea care cădea pe pieptul lipsit de apărare al victimei ca o lovitură cruntă pe o rană ulcerată. Hester se învățase și nu răspundea niciodată acestor atacuri decît prin roșeața intensă ce-i năvălea irezistibil în obraz, dispărînd apoi din nou în adîncul ființei ei. Era răbdătoare — o adevărată martiră — dar se ferea să se roage pentru vrăjmașii ei, de teamă că, în pofida năzuinței iertătoare, cuvintele de binecuvîntare să nu se schimbe cu îndărătnicie într-un blestem.

Simțea neîncetat și în o mie de chipuri nenumăratele clipe de chin ce-i fuseseră rezervate cu atîta viclenie prin nestinsa, veșnic activa sentință a tribunalului puritan. Cîte un pastor se oprea pe stradă spre a-i adresa cuvinte de îndemn, adunînd astfel în jurul bietei păcătoase o gloată la care rînjetele se amestecau cu încruntarea. Dacă intra într-o biserică spre a se bucura de zîmbetul duminical al tatălui ceresc, avea adesea nenorocul să vadă cum devenea ea însăși obiectul predicii. Ajunsese să-i fie teamă de copii, căci ei înțeleseseră în mod vag de la părinții lor că ceva groaznic zăcea în această femeie tristă, care străbătea în tăcere orașul neînsoțită niciodată decît de copilul ei. De aceea, după ce o lăsau mai întîi să treacă, o urmăreau la oarecare distanță cu țipete stridente, strigînd acel cuvînt care nu avea nici un înțeles precis în mintea lor dar care, ieșind de pe buza ce-l bolboroseau inconștient, era cu atît mai îngrozitor pentru ea. Era ca și cum vestea faptei ei rușinoase se răspîndise pînă într-atît încît întreaga natură luase cunoștiință de ea ; și Hester n-ar fi putut să simtă în inimă un junghi mai sfîșietor, dacă frunzele arborilor și-ar fi șoptit între ele trista poveste, dacă vîntul de vară ar fi murmurat-o, dacă viscolele iernii ar fi urlat-o ! O

altă tortură îi era pricinuită de cîte o privire nouă. Cînd străinii își aținteau cu curiozitate ochii asupra literei stacojii — și nu era unul care să n-o facă — își simțea din nou inima sfîșiată, astfel încît se putea cu greu reține (dar se reținea totuși totdeauna) de a acoperi simbolul cu mîna. Tot atît de chinuitor însă era pentru ea să se întîlnească cu un ochi deprins să-l vadă. Familiaritatea rece a privirii era de neîndurat. Într-un cuvînt, Hester suferea mereu și mereu aceeași groaznică tortură, ori de cîte ori simțea uitătura unui om fixată asupra semnului pe care-l purta ; rana nu se cicatriza, ci dimpotrivă părea să devină din zi în zi mai simțitoare la acest chin.

Din cînd în cînd, totuși, o dată la un număr de zile, sau poate de luni, simțea căzînd pe stigmatul ei o privire plină de omenie care părea s-o ușureze un moment, ca și cum privirea aceea i-ar fi împărtășit suferința. Dar în clipa următoare durerea o năpădea din nou, cu o putere și mai mare, căci în acest scurt răstimp Hester păcătuise iarăși. Oare păcătuise numai ea ?

Viața-i singuratică și chinuitoarea ei neliniște sufletească îi aprindeau oarecum imaginația, și ar fi aprins-o și mai mult dacă Hester ar fi avut mai puțină tărie morală și spirituală. Umblînd solitară prin micul univers cu care nu avea decît o legătură pur exterioară, i se părea cînd și cînd — dacă nu era în fond decît o iluzie, era totuși prea puternică pentru ca Hester să-i poată rezista — zic, simțea sau își închipuia că litera stacojie o înzestrase cu un simț nou. Se înfiora, dar totuși nu se putea împiedica să creadă că semnul pe care-l purta pe piept îi dădea printr-un fel de simpatie putința de a citi păcatul ascuns în inimile altora. Era înspăimîntată de ceea ce i se revela într-un asemenea chip. Ce însemnau aceste descoperiri ? Oare nu erau decît șoaptele viclene ale îngerului celui rău care căuta s-o convingă, cu toată împotrivirea ei, că masca de curățenie a celorlalți era o minciună și că, dacă adevărul ar fi ieșit pretutindeni la lumină, semnul roșu ar fi scînteiat și pe pieptul multor altora, nu numai pe al ei ? Sau trebuia ca să ia aceste șoapte, atît de tainice dar atît de deslușite, drept adevăr ? În nenorocirea ei, nimic nu-i inspira mai multă groază și dezgust decît acest simț. O

încurca şi, totodată, o tulbura prin inoportunitatea şi lipsa de respect cu care intra în acţiune. Uneori semnul roşu al infamiei de pe pieptul ei palpita misterios cînd Hester trecea pe lîngă un preot venerabil sau pe lîngă un magistrat — modele de pietate şi de spirit de dreptate, care pe acea vreme de smerenie moştenită din bătrîni erau priviţi cu umilinţă ca nişte muritori înfrăţiţi cu îngerii. „Ce lucru necurat se va fi aflînd în apropiere?" se întreba atunci Hester. Ridicîndu-şi cu inima îndoită ochii, nu zărea nici o altă fiinţă omenească în afară de acest sfînt pămîntesc! Altădată, un misterios simţămînt de înrudire se manifesta cu îndărătnicie cînd întîlnea privirea virtuoasă şi dispreţuitoare a vreunei matroane, care, după zvonurile din oraş, ar fi purtat gheaţă în sîn toată viaţă. Ce puteau avea în comun gheaţa, neatinsă vreodată de razele soarelui, de pe pieptul matroanei şi ruşinea arzătoare de pe acela al lui Hester Prynne? Sau, iarăşi altădată, un fior o vestea: „Priveşte, Hester, iată una ca tine!" — şi ridicîndu-şi ochii, surprindea privirea piezişă a unei tinere fete, oprită cu sfială asupra literei stacojii şi întorcîndu-se repede, în timp ce o uşoară roşeaţă i se ridica în obraz, ca şi cum puritatea ei ar fi fost întrucîtva pătată prin această uitătură fugară. Oare demonul, al cărui talisman era acest simbol fatal, nu voia să lase bietei femei păcătoase nimic demn de respect — nici la tineri, nici la bătrîni? O asemenea pierdere a credinţei în virtute este totdeauna una dintre cele mai triste urmări ale păcatului. Să socotim deci că totul nu era încă stricat la această nefericită victimă a propriei ei slăbiciuni şi a legii aspre a oamenilor, dacă Hester Prynne se mai silea să creadă că nici unul din semenii ei nu era atît de vinovat ca ea însăşi.

Vulgul, care în acele depărtate vremuri de întunecime adăuga totdeauna un element de grotescă oroare tuturor lucrurilor ce-i captivau imaginaţia, povestea despre litera stacojie o istorie din care s-ar putea lesne face o legendă înfiorătoare. Se spunea că litera simbolică nu era o simplă bucată de stofă roşie, vopsită într-o oală de pe acest pămînt, ci că era înroşită la focul iadului şi putea fi văzută luminînd ca o văpaie ori de cîte ori Hester Prynne

ieşea în timpul nopţi. Şi trebuie să spunem că bucata de pînză roşie ardea atît de adînc inima lui Hester, încît zvonurile cuprindeau poate mai mult adevăr decît e dispusă să admită neîncrederea noastră modernă.

VI

Pearl

Abia dacă am vorbit pînă acum despre copil, despre mica făptură a cărei viaţă nevinovată răsărise ca o floare drăgălaşă şi nepieritoare, prin hotărîrea insondabilă a destinului, din vălvătaia unei patimi vinovate. Ce straniu i se părea mamei, în mîhnirea ei, să vadă copila crescînd, frumuseţea ei devenind din zi în zi mai strălucitoare şi deşteptăciunea scăldînd într-o lumină tremurătoare gingaşele ei trăsături. Pearl — perla ei! Căci aşa o numise Hester pe fiica ei; nu pentru că ar fi vrut să exprime înfăţişarea copilei, ce nu avea nimic din sclipirea domoală, albă, lipsită de pasiune pe care comparaţia cu un mărgăritar ar fi părut s-o indice. Îi dăduse copilului numele de Pearl ca fiind singura ei comoară — cumpărată cu preţul a tot ce avusese în trecut! Ce straniu, într-adevăr! Oamenii înfieraseră păcatul acestei femei cu o literă sîngerie, al cărei efect era atît de puternic şi de nimicitor încît nici o compătimire omenească nu putea să se îndrepte către aceea ce o purta decît dacă era tot atît de vinovată ca şi dînsa. Dumnezeu însă îi dăruise, ca urmare a păcatului pe care oamenii îl pedepsiseră în acest chip, un prunc fermecător; şi hărăzindu-i un loc lîngă acelaşi sîn pîngărit, o lega pentru totdeauna de neamul celor muritori şi de coborîtorii lor, făcînd în cele din urmă din ea un suflet binecuvîntat în ceruri! Aceste gînduri îi inspirau totuşi lui Hester mai puţină nădejde decît teamă. Ştia că săvîrşise o faptă rea; nu putea deci să creadă că urmarea acestei fapte avea să fie bună. Zi de zi, urmărea înfricoşată dezvoltarea caracterului copilei, temîndu-se să nu descopere

în el vreo trăsătură întunecată, sălbatică, pe măsura vinii care o adusese pe lume.

N-avea desigur nici un cusur trupesc. Prin formele ei desăvîrşite, prin vigoarea şi îndemînarea de a se servi de toate membrele ei nepuse încă la încercare, copila era vrednică de a se fi născut în rai, vrednică de asemenea de a fi fost lăsată acolo pentru a fi jucăria îngerilor, după ce primii părinţi ai lumii fuseseră izgoniţi din el. Avea o graţie înnăscută, care nu însoţeşte totdeauna frumuseţea fără cusur; îmbrăcămintea, oricît de simplă, făcea totdeauna impresia că era tocmai aceea care îi stătea mai bine. Dar mica Pearl nu era îmbrăcată ca un copil de la ţară. Dintr-o pornire bolnăvicioasă, care va fi poate mai bine înțeleasă în cele ce vor urma, maică-sa îi cumpăra cele mai bogate ţesături ce puteau fi găsite, dînd frîu liber darurilor ei de imaginaţie în cusătura şi împodobirea rochiţelor pe care copila le purta în public. Era atît de minunată mica siluetă gătită în acest chip și atît de strălucitoare propria frumuseţe a lui Pearl ce ieşea la iveală sub aceste rochii somptuoase (care ar fi putut înăbuși un farmec mai palid), încît răspîndea în jurul ei, pe întunecata podea a colibei, un adevărat cerc de lumină. Și totuși, chiar şi o rochie de dimie, ruptă şi murdară de pe urma jocurilor zburdalnice ale copilei, îi dădea o înfăţișare tot atît de încîntătoare. Pearl avea un farmec de o nesfîrşită varietate ; în acest unic copil se ascundeau mai mulţi, îmbrățișînd întreaga gradaţie dintre gingășia de floare sălbatică a unui prunc de ţăran și strălucirea în germene a unei mici prinţese. Trebuie spus însă că în toate aceste aspecte era o nuanţă de pasiune, o anumită tonalitate gravă pe care n-o pierdea niciodată ; şi dacă în vreuna din aceste ipostaze ar fi devenit mai ștearsă, mai palidă, dacă ar fi încetat de a fi ea însăși — n-ar mai fi fost Pearl !

Această mutabilitate exterioară era o mărturie şi o reflectare fidelă a feluritelor trăsături ale vieţii ei lăuntrice. Firea ei părea să posede nu numai posibilitatea de a se manifesta felurit, ci şi profunzime ; dar — dacă temerile lui Hester n-o înşelau — era lipsită de legătură și cu totul neadaptată la lumea în care se născuse. Copila nu putea fi făcută să se supună regulilor. Prin aducerea ei pe lume

o lege însemnată fusese călcată, și din nesocotirea acestei legi se născuse o ființă ale cărei trăsături erau poate frumoase și strălucitoare, dar în totală dezordine, sau cel mult într-o ordine proprie numai lor, al cărui principiu de diversitate și rînduială era greu sau cu neputință de descoperit. Hester își putea explica firea copilei — și încă numai într-un chip vag și nedesăvîrșit — amintindu-și de propria ei stare de spirit în acea perioadă hotărîtoare cînd sufletul lui Pearl își primise hrana din elementele lumii spirituale, iar trupul, din materia pămîntească. Exaltarea pasionată a mamei fusese mediul prin care îi fuseseră transmise copilei încă nenăscute razele vieții ei pieritoare ; și oricît de albe și de pure fuseseră la origine aceste raze, ele căpătaseră nuanțele închise de purpură și aur, strălucirea învăpăiată, umbra adîncă și lumina intensă proprii acestui mediu. Înainte de orice, spiritul combativ de care fusese stăpînită Hester în acea perioadă se perpetua în Pearl. Mama recunoștea în copilă dîrzenia sălbatică, deznădăjduită, sfidătoare, toanele schimbătoare, și chiar norii de tristețe și descurajare care îi înnegurаseră inima. Toate acestea erau luminate acum de strălucirea matinală a firii unei tinere copile ; mai tîrziu însă, în cursul vieții, puteau da naștere la furtuni și vifore.

Disciplina în familie era în acea vreme mult mai rigidă decît în zilele noastre. Încruntarea sprîncenelor, dojana aspră, folosirea deasă a nuielii, prescrise de autoritatea Scripturii, erau privite nu numai ca pedepse pentru greșeli reale, ci și ca un regim sănătos pentru dezvoltarea și promovarea tuturor virtuților într-un copil. E drept că Hester Prynne, ca mamă solitară a acestui unic copil, nu era expusă primejdiei de a greși printr-o severitate nejustificată. Amintindu-și însă de propriile ei erori și nenorociri, căută devreme să exercite un control blînd, dar strict, asupra sufletului de copil aflat în grija ei. Numai că sarcina aceasta îi întrecea mijloacele. După ce încercase să folosească față de Pearl atît zîmbetele cît și privirile încruntate, și constatase că nici unele, nici altele nu aveau asupra ei vreo influență apreciabilă, Hester se văzu, în cele din urmă, silită să rămînă deoparte și să lase copila să-și urmeze propriile-i impulsuri. Constrîngerea fizică

sau opreliştea îşi producea, fireşte, efectul — dar numai atîta timp cît durau. Cît despre orice alt mijloc de a o disciplina, fie că se adresa minţii ori inimii, ea putea sau nu putea să obţină rezultate, după toanele din acel moment ale micuţei Pearl. Încă din vîrsta cea mai fragedă a copilei, maică-sa observase o anumită privire ciudată, care o vestea ori de cîte ori ar fi fost zadarnic să stăruie, să încerce s-o convingă sau s-o roage. Era o privire atît de inteligentă, dar inexplicabilă, atît de îndărătnică şi răutăcioasă, dar însoţită în general de o revărsare de nestăpînită veselie, încît în asemenea momente Hester nu se putea împiedica să se întrebe dacă Pearl era cu adevărat o fiinţă omenească. Părea mai degrabă un spiriduş care, după ce avea să se dedea cîtva timp jocurilor lui năstruşnice pe duşumeaua colibei, se va face nevăzut cu un zîmbet batjocoritor. De cîte ori expresia aceea se ivea sclipind sălbatic în negrul adînc al ochilor ei, fetiţa părea ciudat de depărtată şi de intangibilă; s-ar fi zis că pluteşte în aer şi că ar putea să dispară ca o lumină tremurătoare, care vine nu se ştie de unde şi se duce nu se ştie încotro. Atunci Hester nu se putea opri de a se repezi spre copila ei — de a-l urmări pe micul drăcuşor care o apuca totdeauna la fugă — de a o prinde şi de a o strînge la piept acoperind-o cu săruturi fierbinţi, nu atît dintr-o dragoste neînfrînată, cît pentru a se convinge că Pearl era o fiinţă în carne şi oase, iar nu o iluzie înşelătoare. Dar rîsul lui Pearl cînd se vedea prinsă, deşi muzical şi vesel, o făcea pe mama ei să fie şi mai nedumerită decît înainte.

Lovită în inimă de această vrajă care o încurca şi o dezorienta, punîndu-se prea des între ea şi singura-i comoară plătită atît de scump şi care însemna totul pentru dînsa, Hester izbucnea într-un plîns amar. Se putea întîmpla atunci ca Pearl — şi era cu neputinţă de prevăzut ce efect aveau să aibă de fiecare dată lacrimile asupra ei — să încreţească din sprincene, să-şi încleşteze pumnişorii şi să se întunece la faţă, luînd un aer de severă şi neîndurătoare dezaprobare. Adesea pornea să rîdă din nou, mai tare decît la început, ca o făptură care nu putea să simtă şi să înţeleagă suferinţa omenească. Sau — dar aceasta se întîmpla mai rar — era scuturată deodată de un

acces frenetic de jale și-și bolborosea în cuvinte întretăiate de sughițuri de plîns dragostea pentru maică-sa, vrînd parcă să arate, frîngîndu-și-o, că avea totuși o inimă. Dar Hester nu izbutea să se încreadă în aceste izbucniri furtunoase de tandrețe, care nu durau decît o clipă. Meditînd îndelung asupra acestor lucruri, mama se simțea în situația celui care a invocat un spirit dar care, printr-o omisiune în formula de invocare, nu a rostit cuvîntul magic care să poată stăpîni această ființă nouă și de neînțeles. Adevărata liniște nu și-o găsea decît atunci cînd copila era cufundată în somn. Atunci era sigură de fiica ei și se bucura de ore de pace și de calmă fericire, pînă cînd — poate cu aceeași răutăcioasă sclipire printre pleoapele-i pe jumătate deschise — Pearl se trezea.

Cît de curînd — cu ce stranie repeziciune, într-adevăr ! — ajunse Pearl la vîrsta unor relații omenești, altele decît zîmbetul de pe buzele mamei și cuvintele ei dezmierdătoare ! Și ce mare ar fi fost bucuria lui Hester Prynne dacă ar fi avut prilejul să audă vocea clară și ciripitoare a fetiței amestecîndu-se cu zarva altor glasuri copilărești și-ar fi putut deosebi și descîlci accentele odorului ei în vălmășagul țipetelor unui grup de copii zglobii ! Dar asta nu se putea întîmpla ! Pearl era surghiunită de nașterea ei din lumea copiilor. Mic demon al răului, simbol și rod al păcatului, nu avea dreptul să se amestece cu copiii aduși creștinește pe lume. Nimic nu era mai uimitor decît instinctul, pare-se, cu care Pearl își înțelegea izolarea, destinul ce trăsese un cerc de netrecut în jurul ei, pe scurt toată poziția ei stranie față de alți copii. De la ieșirea din închisoare, Hester nu se arătase niciodată în public fără fetiță. În toate drumurile prin oraș, Pearl era de față și ea : întîi ca prunc purtat în brațe, apoi ca fetiță — mică însoțitoare a mamei sale — ținîndu-se cu mînuța de degetul ei arătător și făcînd cîte trei sau patru pași mărunți și iuți la unul al lui Hester. Vedea la marginea uliței sau pe pragul caselor copiii coloniei distrîndu-se, în chipul sever impus de educația puritană, cu jocuri ca : mersul la biserică, biciuirea quakerilor, scalparea pieilor-roșii după o luptă simulată, sau speriindu-se unii pe alții cu mișcări cabalistice imitînd practicile vrăjitorești. Pearl vedea și observa cu atenție aceste jocuri, dar nu căuta niciodată să

se amestece printre ceilalţi. Dacă i se adresa vreo vorbă, nu răspundea. Cînd copiii se adunau în jurul ei, cum făceau cîteodată, devenea de-a dreptul teribilă în mînia-i copilărească ; aduna pietre cu care să arunce în ei, scotea ţipete stridente şi incoerente care o înspăimîntau pe maică-sa, căci răsunau ca nişte imprecaţii de vrăjitoare într-o limbă necunoscută.

Adevărul e că micii puritani, care aparţineau liotei celei mai intolerante ce a existat vreodată, simţeau într-un mod vag că mama şi copila aveau în ele ceva straniu, neliniştitor, în contradicţie cu felul obişnuit de a fi ; şi de aceea le priveau cu dispreţ şi adesea le terfeleau cu vorbele lor. Pearl era conştientă de această animozitate şi îi răspundea prin ura cea mai aprigă care poate fierbe în pieptul unui copil. Aceste izbucniri sălbatice de mînie aveau o anumită valoare şi însemnau chiar o mîngîiere pentru mama ei, pentru că starea sufletească pe care o trădau avea o seriozitate lesne de înţeles, spre deosebire de toanele schimbătoare care o neliniştcau atît de des la copila ei. Era totuşi speriată, recunoscînd şi aci un reflex întunecat al răului de care ea însăşi fusese stăpînită. Toată această duşmănie şi pasiune, Pearl o moştenise printr-un drept inalienabil din inima lui Hester. Mama şi fiica se aflau izolate amîndouă de restul obştiei omeneşti în acelaşi cerc al surghiunului ; şi în firea copilei păreau să se perpetueze aceleaşi elemente de nelinişte care o tulburaseră pe Hester Prynne înainte de naşterea fetiţei, dar care începuseră să se domolească sub influenţa alinătoare a maternităţii.

Acasă, în căscioara unde trăiau şi împrejurul ei, Pearl nu ducea lipsa unui cerc larg şi felurit de cunoştinţe. O vrajă dătătoare de viaţă emana din spiritul ei inventiv şi veşnic treaz, transmiţîndu-se asupra unei infinităţi de obiecte, asemenea unei torţe care aprinde o flacără în orice loc de care e apropiată. Cele mai neaşteptate lucruri — un băţ, o legătură de cîrpe, o floare — erau marionetele vrăjitoriei lui Pearl, adaptîndu-se spiritualiceşte, fără a suferi vreo schimbare exterioară, oricărei drame ce se desfăşura pe scena lumii ei lăuntrice. Prin vocea ei de copilă vorbeau o sumedenie de personaje imaginare, tinere ori bătrîne. Pinii chirciţi de vreme, negri şi solemni, care

încredințau vîntului gemetele și plînsetele lor melancolice luau lesne în ochii ei înfățișarea unor bătrîni puritani; cele mai urîte buruieni din grădină erau copiii lor, pe care Pearl îi călca în picioare și-i smulgea din rădăcini fără milă. Plăsmuirile minții ei erau de o uimitoare diversitate; trecătoare și fără șir, ele răsăreau și dansau veșnic, cuprinse de o agitație supranaturală, și se prăbușeau curînd, istovite parcă de rapida și înfrigurata lor perioadă de viață, fiind urmate apoi de alte plăsmuiri pline de aceeași energie nestăpînită. Nici o asemănare mai izbitoare n-ar putea fi găsită pentru aceste năluciri decît aceea cu jocul fantasmagoric al aurorei boreale. În fantezia și în vioiciunea jucăușă a minții ei în dezvoltare, fetița nu se deosebea poate prea mult de alți copii înzestrați cu o mare agerime; numai că Pearl, lipsită de tovarăși de joacă, era redusă în mai mare măsură să trăiască printre nenumăratele făpturi imaginare create de ea. Ciudată era însă dușmănia cu care copila privea toate aceste odrasle ale inimii și minții ei. Nu plăsmuia niciodată un prieten, ci părea totdeauna să semene cu brațul dinți de balaur, din care răsărea o oaste întreagă de vrăjmași înarmați, împotriva cărora pornea la luptă. Era nespus de trist — și ce dureros pentru o mamă care simțea că pricina trebuia căutată în propria ei inimă! — să observi la o ființă atît de fragedă această neîncetată evocare a unei lumi ostile și o atît de dîrză încordare a energiilor menite să ducă la izbîndă cauza ei, în lupta ce avea să urmeze.

Adesea, privind-o pe fetiță, Hester Prynne lăsa lucrul de mînă să-i cadă pe genunchi și exclama cu o durere pe care ar fi dorit mult s-o poată ascunde, dar care izbucnea fără voie într-un geamăt pe jumătate articulat: „O părinte ceresc, — dacă mai ești tatăl meu — ce ființă e aceasta pe care am adus-o pe lume?“ Iar Pearl, prinzînd cu urechea oftatul, sau percepînd pe altă cale mai subtilă acest zbucium înfricoșat, își îndrepta obrăjorul frumos și plin de vioiciune spre maică-sa, zîmbea cu o șiretenie de spiriduș și continua să se joace.

În purtarea copilei mai era o ciudățenie care se cuvine amintită. Primul lucru pe care îl observase în viața ei fusese — ce anume? — nu zîmbetul mamei căruia să-i

fi răspuns, asemenea altor copii nou-născuţi, prin acea vagă încercare de a schiţa cu buzele micuţe un început de surîs, de care mamele îşi amintesc mai tîrziu cu atîta îndoială întrebîndu-se cu dragoste dacă a fost într-adevăr un surîs ? Nicidecum ! Primul lucru pe care Pearl păruse să-l remarce fusese — s-o spunem ? — litera stacojie de pe pieptul lui Hester. Într-o zi, cînd mama se aplecase asupra leagănului, privirea pruncului fusese atrasă de luciul broderiei de aur din jurul literei şi, ridicîndu-şi mînuţa, încercase s-o apuce, nu cu un zîmbet îndoielnic, ci cu o sclipire hotărîtă în ochi care îi împrumutase o expresie matură. Cu răsuflarea curmată, Hester Prynne apucase semnul fatal, căutînd instinctiv să şi-l smulgă, atît de nemărginită era tortura pe care mîna parcă ştiutoare a copilei i-o provocase atingîndu-l. Şi iarăşi, ca şi cum gestul chinuit al mamei n-ar fi urmărit decît s-o amuze, mica Pearl o privise în ochi şi zîmbise ! De atunci, în afară de ceasurile cînd copilul dormea, Hester nu se simţise niciodată în siguranţă, nu cunoscuse nici o clipă de care să se poată bucura în linişte. E drept că uneori treceau săptămîni fără ca privirea lui Pearl să se oprească vreodată asupra literei stacojii ; pe urmă, însă, ochii îi rămîneau pe neaşteptate aţintiţi iarăşi asupra semnului roşu, sfredelind-o de moarte, împreună cu acel zîmbet ciudat şi cu acea stranie expresie în ochi.

O dată, această uitătură bizară, ghiduşă, se ivi din nou în ochii copilei, în timp ce Hester căuta să-şi vadă în ei propria-i imagine, aşa cum obişnuiesc mamele ; şi brusc — căci femeile singuratice şi cu durere în inimă sînt hărţuite de vedenii inexplicabile — i se păru că în mica oglindă neagră a ochilor nu vede propriul ei portret în miniatură, ci un alt chip. Era o faţă satanică, plină de răutate zîmbitoare, dar ale cărei trăsături aduceau cu ale unui obraz pe care-l cunoscuse bine, deşi îl văzuse rareori zîmbind, şi niciodată cu răutate. S-ar fi zis că fetiţa era stăpînită de un duh rău, care tocmai atunci aruncase o privire batjocoritoare din ochii ei. Mai tîrziu Hester fusese adesea torturată, deşi nu cu atîta putere, de aceeaşi vedenie.

Într-o după-amiază de vară Pearl, care devenise destul de mare pentru a alerga încoace și încolo, se juca culegînd mănunchiuri de flori de cîmp și aruncîndu-le una cîte una în pieptul mamei ei. De cîte ori nimerea litera stacojie, începea să joace și să ţopăie ca un drăcușor. Primul impuls al lui Hester fusese de a-și acoperi pieptul cu mîinile. Dar fie din mîndrie sau resemnare, fie din sentimentul că nimic nu putea ajuta mai mult la penitenţa ei decît această negrăită suferinţă, rezistă imboldului și rămase așezată — dreaptă, palidă ca o moartă, uitîndu-se cu tristeţe în ochii sălbatici ai fetiţei. Salvele de flori continuau, atingîndu-și aproape totdeauna ţinta și acoperind pieptul mamei de tot atîtea răni, pentru care nu putea găsi nici un balsam pe lumea aceasta și nici nu știa cum să caute unul într-o altă lume. În cele din urmă, cînd își cheltuise toată muniţia, copila se opri privind-o pe Hester ; și iarăși i se păru mamei că zărește în adîncul insondabil al ochilor negri ai fetiţei acea mică imagine zîmbitoare a unui demon ce o observa.

— Copilule, cine ești tu ? strigă mama.

— Sînt mica ta Pearl !

Dar spunînd acestea, Pearl începu să rîdă și să sară încoace și încolo cu gesturile poznașe ale unui spiriduș, al cărui următor capriciu putea foarte bine să fie de a zbura prin hornul de deasupra vetrei.

— Ești copilul meu cu adevărat ? întrebă Hester.

Întrebarea nu era cu totul fără rost, ci avea în ea, pentru moment, o bună parte de seriozitate ; căci isteţimea lui Pearl era atît de deosebită, încît mama aproape că se întreba dacă fetiţa nu cunoștea cumva taina existenţei ei, pe care avea să i-o dezvăluie pe dată.

— Da, sînt mica ta Pearl ! repetă copila continuîndu-și ghidușiile.

— Nu ești copilul meu ! Nu ești Pearl a mea ! spuse mama pe jumătate în glumă, căci i se întîmpla adesea ca în mijlocul celei mai adînci dureri să fie apucată de poftă de joacă. Spune-mi atunci cine ești și cine te-a trimis aci.

— Spune-mi-o tu, mamă ! răspunse copila pe un ton serios, apropiindu-se de Hester și lipindu-se de genunchii ei. Trebuie să-mi spui !

— Tatăl ceresc te-a trimis aici! zise Hester Prynne. Rosti însă cuvintele cu o șovăială care nu scăpă agerimii copilei. Împinsă fie de unul din obișnuitele ei capricii, fie de un duh rău, Pearl își ridică degetul arătător și atinse litera stacojie.

— Nu m-a trimis el, strigă ea cu hotărîre. N-am tată ceresc!

— Taci, Pearl, taci! Nu trebuie să vorbești așa, ripostă Hester înăbușind un geamăt. El ne-a trimis pe toți aici, în lume. M-a trimis chiar pe mine, mama ta; cu atît mai mult pe tine. Dacă nu e așa, de unde ai putut veni, spiriduș micuț și ciudat?

— Spune-mi! Spune-mi tu! repetă Pearl, de astă-dată nu pe un ton serios, ci rîzînd și săltînd din nou primprejur. Tu trebuie să-mi spui!

Dar Hester nu găsi nici un răspuns, fiind ea însăși pierdută într-un sumbru labirint de îndoieli. Își aduse aminte — între un zîmbet și un fior — de spusele oamenilor din oraș, care căutînd în zadar în altă parte pe tatăl copilei și observînd unele din ciudățeniile ei, proclamaseră că sărmana Pearl era o făptură a demonului, de felul acelora care încă din vechile vremuri ale catolicismului bîntuaiu din cînd în cînd pe pămînt, spre a sluji unor țeluri sinistre și perverse. Luther fusese și el, potrivit bîrfelilor răspîndite de călugării ce-l dușmăneau, un vlăstar al spiței diavolești; iar Pearl nu era nici ea singurul copil căruia acastă nefastă obîrșie să-i fie atribuită printre puritanii din Noua Anglie.

VII

În casa guvernatorului

Într-o zi Hester Prynne se duse la reședința guvernatorului cu o pereche de mănuși pe care, din porunca lui, le împodobise cu franjuri și broderii. Aceste mănuși, guvernatorul urma să le poarte la o însemnată ceremonie oficială, căci deși hazardurile unei alegeri populare îl

făcuseră pe fostul cîrmuitor suprem să coboare de la rangul cel mai înalt, mai deţinea încă un loc onorabil şi influent printre demnitarii coloniali.

Dar mai era şi un alt motiv, mult mai important decît livrarea unei perechi de mănuşi brodate, care o îndemna în acel moment pe Hester să caute o întrevedere cu un personaj atît de puternic şi cu un rol atît de activ în treburile coloniei. Îi ajunsese la ureche că unii dintre fruntaşii oraşului, partizani ai celor mai rigide principii în materie de religie şi de guvernare, se gîndeau să-i ia copila. Pornind, după cum am mai spus, de la bănuiala că Pearl era de obîrşie diavolească, aceşti oameni pioşi susţineau, nu fără o aparenţă de dreptate, că interesul creştinesc pentru mîntuirea sufletului mamei le impunea să înlăture din calea ei această piedică. Dacă, pe de altă parte, copila putea cu adevărat să fie crescută în principii morale şi religioase şi avea în ea germenii izbăvirii finale, perspectivele de a fi salvată aveau negreşit să fie sporite în cazul cînd Pearl avea să fie încredinţată unei tutele mai înţelepte şi mai bune decît aceea a mamei sale. Se spunea că guvernatorul Bellingham era unul dintre cei mai activi sprijinitori ai proiectului. Poate să pară ciudat şi chiar foarte ridicol ca o chestiune de acest gen, care la o epocă mai tîrzie nu ar fi fost supusă unei jurisdicţii mai înalte decît aceea a consiliului orăşenesc, să facă pe atunci obiectul discuţiei publice şi ca eminenţi bărbaţi de stat să ia atitudine în privinţa ei. Numai că în acele vremuri de naivă primitivitate, chiar şi probleme de un interes public mai redus, avînd în sine o însemnătate infinit mai mică decît mîntuirea sufletească a lui Hester şi a copilei ei, erau amestecate în chip ciudat printre deliberările legiuitorilor şi chestiunile de stat. Epoca în care se petrecea povestirea noastră nu era mult, ba chiar nicidecum, mai înaintată decît aceea în care o ceartă privitoare la dreptul de proprietate asupra unui porc nu numai că stîrnise o dispută aprinsă şi veninoasă în sînul corpului legiuitor al coloniei, ci dusese la o modificare importantă în structura însăşi a legislaţiei.

Plină de nelinişte deci — dar atît de conştientă de dreptul ei încît lupta dintre public şi o femeie singură,

dar care avea de partea ei legile naturii, abia dacă i se părea inegală — Hester Prynne părăsise căsuţa ei solitară. Fireşte că mica Pearl o însoţea. Ajunsese acum la o vîrstă cînd era în stare să alerge cu paşi uşori pe lîngă mama ei ; şi cum era deprinsă să nu stea o clipă locului, ar fi putut străbate un drum mult mai lung decît acela ce o aştepta. Totuşi, mai degrabă din capriciu decît de nevoie, deseori cerea să fie luată în braţe, pretinzînd însă în curînd tot atît de poruncitor să fie lăsată jos, şi zburda atunci în faţa lui Hester pe cărarea acoperită de iarbă, poticnindu-se şi căzînd de nenumărate ori, dar fără a se lovi. Am mai vorbit de frumuseţea radioasă şi plină de viaţă a lui Pearl, o frumuseţe ce izbucnea în culori intense şi calde prin tenul ei luminos, prin ochii-i sclipitori şi adînci, prin părul ce lucea de pe atunci într-un ton castaniu-închis şi care cu trecerea anilor avea să devină aproape negru. Toată fiinţa ei era plină de văpaie ; apărea într-adevăr ca rodul unui moment de pasiune necugetată. Pentru a coase îmbrăcămintea copilei, Hester dăduse frîu liber înclinaţiei spre fast a imaginaţiei ei, înveşmîntînd-o într-o tunică de catifea purpurie de o croială deosebită şi bogat brodată cu arabescuri şi înflorituri de fir de aur. O asemenea splendoare de culori, care ar fi făcut să pară palizi şi şterşi nişte obraji mai puţin înfloriţi, se potrivea de minune cu frumuseţea lui Pearl, aşa că fetiţa apărea ca cea mai scînteietoare flăcăruie ce ţîşnise şi jucase vreodată pe pămînt.

Ceea ce era însă remarcabil în această ţinută şi, de fapt, în întreaga înfăţişare a copilei, era că ea amintea în chip irezistibil şi inevitabil de semnul pe care Hester Prynne era osîndită să-l poarte pe piept. Era litera stacojie sub altă formă, litera stacojie înzestrată cu viaţă ! Mama însăşi — ca şi cum stigmatul roşu i s-ar fi întipărit atît de adînc în creier încît toate ideile ei îi luau forma — scosese cu grijă în evidenţă această asemănare, jertfind multe ceasuri de inventivitate morbidă spre a crea o analogie între obiectul afecţiunii şi simbolul vinii şi al chinului ei. De fapt, Pearl era şi unul şi celălalt ; şi numai în virtutea acestei identităţi izbutise Hester să întruchipeze atît de desăvîrşit litera stacojie prin înfăţişarea copilei.

Cînd cele două drumeţe intrară în oraş, copiii puritanilor îşi ridicară ochii de la jocurile lor — sau de la ceea ce trecea drept jocuri la aceste mici şi sumbre haimanale — spunîndu-şi pe un ton grav unul altuia :

— Uite colo, femeia cu litera stacojie ; şi uite, zău, şi o altă literă stacojie care aleargă lîngă ea ! Hai să aruncăm în ele cu noroi !

Dar Pearl, care era un copil neînfricat, bătu întîi din picior şi-şi scutură pumnul micuţ făcînd tot felul de gesturi ameninţătoare, iar apoi se repezi la grămada de duşmani, punîndu-i pe goană. În timp ce-i urmărea cu furie, semăna cu întruparea unei molime de copii — a scarlatinei poate — sau cu vreun înger al judecăţii, încă fără aripi, care avea misiunea să pedepsească păcatele generaţiei în creştere. Totodată ţipa şi urla cu glas răsunător, încît inimile fugarilor tremurau negreşit de spaimă. După această victorie, Pearl se întoarse liniştită la maică-sa şi îşi ridică zîmbind ochii spre ea.

Fără alte peripeţii ajunseră amîndouă la locuinţa guvernatorului Bellingham. Era o casă mare de lemn, clădită după o modă care a mai lăsat în urma ei, pe străzile oraşelor noastre mai vechi, cîteva specimene, acoperite acum de muşchi, căzute aproape în ruină şi impregnate de melancolie de pe urma numeroaselor întîmplări, triste sau vesele, uitate sau nu, care s-au iscat şi au trecut prin încăperile lor întunecoase. Pe atunci însă clădirea arăta nouă şi proaspătă, iar prin ferestrele însorite radia veselia unei locuinţe omeneşti în care moartea nu intrase încă niciodată. Casa avea într-adevăr un aspect foarte luminos, cu pereţii ei acoperiţi de un fel de stuc încrustat din belşug cu cioburi mici de sticlă, în care se reflectau razele soarelui, sclipind şi scînteind ca şi cum cineva ar fi aruncat peste ei cu amîndouă mîinile diamante. Această strălucire s-ar fi potrivit mai degrabă palatului lui Aladin decît reşedinţei unui bătrîn şi serios cîrmuitor puritan. În afară de aceasta, toată casa era decorată, după gustul ciudat al epocii, cu ornamente şi arabescuri stranii, de o aparenţă cabalistică, care gravate în stucul proaspăt deveniseră tari şi durabile, oferindu-se admiraţiei posterităţii.

La vederea acestei minunate clădiri, Pearl se apucă să salte și să joace, cerînd pe un ton poruncitor ca întreg învelișul de lumină să fie desprins de pe fațadă și să-i fie dat ca să se joace cu el.

— Nu, fetița mea, îi spuse Hester. Trebuie să-ți culegi singură lumina. Eu n-am de unde să ți-o dau.

Se apropiară de ușa boltită, flancată în amîndouă părțile de două ieșituri în formă de turle ale căror ferestre erau prevăzute cu zăbrele și cu obloane de lemn ce puteau fi închise la nevoie. Ridicînd ciocanul de fier atîrnat de portal, Hester Prynne bătu cu el în tăblie ; ușa fu deschisă îndată de unul din servii guvernatorului, un englez liber prin naștere, acum însă rob pe șapte ani, perioadă în care avea să fie bunul stăpînului său, o marfă de vîndut la fel ca o vită sau un scaun. Purta o haină albastră, îmbrăcămintea obișnuită a servilor din acea vreme, adoptată cu mult înainte la vechile reședințe nobiliare din Anglia.

— Prea-cinstitul guvernator Bellingham e acasă ? întrebă Hester.

— Da, e acasă, răspunse servul holbînd ochii la litera stacojie pe care, sosit de curînd în țară, n-o mai văzuse niciodată. Da, luminăția sa e acasă, dar are oaspeți : cîțiva preoți și un doctor. Nu-l puteți vedea acum.

— Am să intru totuși, zise Hester Prynne ; iar servul, socotind poate după aerul ei hotărît și după simbolul strălucitor de pe piept că era vreo doamnă înaltă a coloniei, nu se împotrivi.

Și astfel mama și cu mica Pearl intrară în casa guvernatorului. Cu o serie de modificări dictate de caracterul materialelor de construcție, de diferența de climă și de modul deosebit de viață socială, guvernatorul Bellingham își concepuse noua locuință după modelul conacelor de pe domeniile nobiliare din țara lui de baștină. Se găsea deci aici o sală spațioasă, destul de înaltă, care se întindea de la un capăt la celălalt al casei, stabilind o legătură mai mult sau mai puțin directă cu toate celelalte încăperi. La unul din capete, sala aceasta își primea lumina prin ferestrele celor două turle, care formau o mică adîncitură

de amîndouă părțile intrării. La celălalt capăt, mascat în parte printr-o perdea, ea era mai puternic luminată de una din acele ferestre în formă de firidă pomenite în cărțile vechi, sub care se găsea o banchetă lată și capitonată. Pe perna banchetei se putea vedea un volum in-folio, probabil al „Cronicilor Angliei" sau al vreunui alt op substanțial de acest gen — tot astfel cum în zilele noastre împrăștiem pe masa din mijloc tomuri cu muchea aurită pentru a fi răsfoite de vizitatori ocazionali. Mobilierul sălii se compunea din cîteva scaune masive de stejar, ale căror speteze erau sculptate cu ghirlande complicate, și dintr-o masă în același stil, toate datînd din epoca elisabetană sau poate chiar de mai înainte — piese de familie, aduse aici din casa părintească a guvernatorului. Pe masă — drept mărturie că vechiul simț de ospitalitate englez nu fusese uitat — se afla o cană de cositor destul de mare, pe fundul căreia, dacă Hester și cu Pearl și-ar fi aruncat privirea într-însa, ar fi putut vedea rămășițele spumoase ale unei proaspete porții de bere.

Pe pereți atîrna un șir de portrete reprezentîndu-i pe strămoșii neamului Bellingham, unii cu platoșă pe piept, alții purtînd, mai pașnic, splendide robe de ceremonii și gulere cu crețuri. Toate erau caracterizate prin acea expresie rigidă și severă pe care o iau invariabil vechile portrete, ca și cum ar fi mai degrabă fantomele decît chipurile demnilor răposați și ar privi cu o dezaprobare aspră și intolerantă îndeletnicirile și bucuriile celor în viață.

Cam pe la mijlocul panourilor de stejar care îmbrăcau pereții sălii era suspendată o armură — nu străveche și păstrată ca relicvă ancestrală asemenea portretelor, ci de dată destul de recentă, căci fusese făurită de un iscusit armurier din Londra chiar în anul cînd guvernatorul Bellingham plecase spre Noua Anglie. Era compusă dintr-un coif, o platoșă, un grumăjer și jambiere de oțel, sub care atîrnau o pereche de mănușare și o spadă — toate, și îndeosebi coiful și pieptarul, atît de lustruite încît metalul reflecta cu o sclipire albă lumina, împrăștiind-o în toate părțile pe podea. Această armură scînteietoare nu era destinată numai să servească drept decor, ci fusese purtată de guvernator la multe parăzi și manevre militare, și strălucise de

asemenea în fruntea unui regiment în războiul împotriva indienilor pequoţi. Căci deşi primise o instrucţie de jurist şi obişnuia să vorbească despre Bacon, Coke, Noye şi Finch[1] ca despre nişte confraţi ai săi, exigenţele acestei patrii noi îl transformaseră pe guvernatorul Bellingham în soldat ca şi în om de stat şi guvernator.

Mica Pearl — pe care strălucitoarea armură o fermeca tot atît de mult cum o încîntase sclipitoarea faţadă a casei — stătu cîtva timp uitîndu-se în oglinda lucioasă a platoşei.

— Mamă, strigă ea, te pot vedea aici. Uite ! Uite !

Hester îşi aruncă privirea asupra armurii pentru a face pe plac copilei, dar nu zări, poate prin efectul deosebit al acestei oglinzi convexe, decît litera stacojie reflectîndu-se în dimensiuni exagerate, gigantice, devenind trăsătura cea mai izbitoare a înfăţişării ei. Părea într-adevăr cu desăvîrşire ascunsă în spatele acestui semn. Pearl arătă cu degetul spre o imagine asemănătoare oglindită de coif şi-i zîmbi mamei ei cu acea expresie inteligentă de spiriduş, atît de nelipsită în obrăjorul ei. Acest aer de răutăcioasă veselie era şi el reflectat cu atîta amploare şi intensitate de luciul armurii, încît Hester Prynne nu putea crede că era imaginea propriei ei copile, ci aceea a unui mic demon care furase chipul lui Pearl.

— Vino, Pearl, spuse ea trăgînd-o la o parte. Vino să vezi ce grădină frumoasă ! Uite ce flori sînt acolo — flori mai minunate decît cele pe care le găsim în pădure.

Pearl alergă la fereastra arcuită de la capătul sălii şi îşi aruncă privirea asupra unei alei, acoperită cu iarbă tunsă scurt şi mărginită de nişte boschete sărăcăcioase şi pipernicite. Se părea însă că proprietarul renunţase la efortul cu totul zadarnic de a perpetua în această parte a Atlanticului, unde tăria solului nedesţelenit cerea omului să lupte din greu spre a-şi asigura existenţa, gustul înnăscut al englezilor pentru grădinăritul ornamental. Căpăţîni de varză creşteau la vedere şi un lujer de dovleac, înrădăcinat la oarecare distanţă, se întinsese peste spaţiul intermediar şi-şi depusese unul din giganticele sale produse drept sub fereastra sălii, ca pentru a-l vesti pe guvernator că acest

[1] Jurisconsulţi de seamă englezi din sec XVI şi XVII.

bulgăre uriaş de aur vegetal era cea mai bogată podoabă pe care ţărîna Noii Anglii putea să i-o ofere. Se aflau totuşi acolo mai multe tufe de trandafir şi cîţiva meri, desigur urmaşi ai celor plantaţi de reverendul Blackstone, primul colonist al peninsulei, acel personaj aproape mitologic care străbate primele noastre anale călare pe un taur.

Văzînd acele tufe, Pearl se apucă să ceară în gura mare un trandafir roşu.

— Taci, copilă, taci ! o îndemnă cu seriozitate maică-sa. Nu ţipa, mica, scumpa mea Pearl ! Aud voci în grădină. Iată-l venind pe guvernator împreună cu alţi domni !

Într-adevăr, la capătul aleii cîţiva bărbaţi se vedeau apropiindu-se de casă. Nesocotind cu totul încercările mamei ei de a o potoli, Pearl scoase un strigăt sălbatic, după care tăcu — dar nu dintr-un sentiment de supunere, ci pentru că apariţia acestor noi personaje stîrnise curiozitatea firii ei iuţi şi schimbătoare.

VIII

Spiriduşul şi preotul

Guvernatorul Bellingham, într-o robă largă şi cu o bonetă moale pe cap — aşa cum le plăcea să se înveşmînteze domnilor mai vîrstnici în intimitate — păşea în frunte, părînd să le arate celorlalţi proprietatea sa şi să le descrie pe larg proiectele sale de îmbunătăţire. Sub barba-i sură, cercul lat al gulerului, bogat încreţit după moda veche din timpul domniei regelui Iacob [1], făcea să-i semene capul cu acela al lui Ioan Botezătorul [2] pe talger. Impresia pe care o producea înfăţişarea lui atît de rigidă şi de severă, marcată de o vîrstă mai mult decît tomnatică, se împăca prea puţin cu atmosfera de bucurie lumească pe care se

[1] Iacob I Stuart, rege al Angliei (1603—1625).

[2] Potrivit legendei, după ce Ioan Botezătorul a fos decapitat la cererea Salomeei, capul lui a fost prezentat fiicei Herodiadei pe un talger.

silise în chip vădit și din toate puterile s-o creeze în jurul lui. Dar am greși dacă am crede că severii noștri străbuni — oricît de deprinși ar fi fost să vorbească și să gîndească despre existența omenească doar ca despre o perioadă de încercări și de lupte, și oricît de sincer dispuși ar fi fost să-și jertfească bunurile și viața poruncilor datoriei — că deci străbunii noștri considerau ca o chestiune de conștiință să respingă mijloacele de trai confortabil și chiar luxos ce le stăteau la îndemînă. Un asemenea crez n-a fost niciodată propovăduit, de pildă, de venerabilul pastor John Wilson, a cărui barbă, albă ca un troian de zăpadă, se zărea după umărul guvernatorului Bellingham, în timp ce posesorul ei sugera că s-ar putea încerca aclimatizarea perelor și piersicilor în Noua Anglie și că poate chiar vița de vie ar putea să rodească lîngă zidul însorit al grădinii. Bătrînul preot, hrănit la sînul opulent al Bisericii Anglicane, avea o predilecție legitimă și de mult înrădăcinată pentru toate lucrurile plăcute care asigurau bunăstarea omului ; și oricît de aspru se arăta pe amvon sau atunci cînd stigmatiza în mod public abaterile de la drumul cel drept, ca aceea a lui Hester Prynne, își cîștigase prin atitudinea-i binevoitoare și jovială în viața particulară o afecțiune mai caldă decît oricare dintre contemporanii săi întru preoție.

În spatele guvernatorului și al pastorului Wilson pășeau alți doi oaspeți : reverendul Arthur Dimmesdale care, așa cum cititorul își va aminti poate, jucase un rol scurt și cam silit în scena expunerii lui Hesetr Prynne la stîlpul infamiei, iar alături de el, bătrînul Roger Chillingworth, acel personaj foarte priceput în ale medicinei care se stabilise de vreo doi-trei ani în oraș. Se știa că acest bărbat învățat era medicul și prietenul tînărului preot, a cărui sănătate fusese serios zdruncinată în ultima vreme de pe urma nemăsuratei jertfiri de sine în îndeplinirea îndatoririlor și a activității sale de păstor sufletesc.

Precedîndu-și vizitatorii, guvernatorul urcă două-trei trepte și, deschizînd canaturile imensei uși cu geamuri ce dădea în sală, se pomeni drept în fața micuței Pearl. Umbra perdelei cădea asupra lui Hester Prynne și o ascundea în parte.

— Cine-o mai fi și asta ? se miră guvernatorul Bellingham uitîndu-se întrebător la mica siluetă purpurie din fața lui. Mărturisesc că n-am mai văzut nimic asemănător din zilele pline de deșertăciune din vremea bătrînului rege Iacob, cînd socoteam ca o mare favoare să fiu admis la cîte o mascaradă a curții ! Pe atunci doar mai puteai vedea roind de sărbători o sumedenie de asemenea mici apariții, cărora obișnuiam să le spunem copiii Marelui maestru al dezmățului. Dar cum o fi ajuns o asemenea vizitatoare în casa mea ?

— Adevărat ! exclamă bătrînul și bunul pastor Wilson. Cine poate fi păsărica asta cu penajul purpuriu ? Pare-mi-se a fi văzut asemenea chipuri cînd soarele strălucea printr-un vitraliu bogat colorat, aruncînd imagini aurii și cîrmîzii pe pardosea. Dar aceasta se întîmpla în țara noastră de baștină. Rogu-te, micuța mea, spune-mi cine ești și ce-a îndemnat-o pe mumă-ta să te înzorzoneze în ăst chip ciudat ? Ești o copilă creștină ? Știi catehismul? Sau ești vreunul din drăcușorii sau zînele rele pe care socoteam a le fi lăsat în urma noastră, dimpreună cu alte rămășițe papistășești, în vesela și bătrîna Anglie ?

— Sînt copila maică-mi, răspunse arătarea stacojie, și mă cheamă Pearl !

— Pearl ? Mărgărea ? Rubin mai degrabă ! Ori mărgean ! Ori trandafiraș roșu măcar, judecînd după culoarea ta, zise bătrînul pastor, întinzîndu-și mîna într-o încercare zadarnică de a o bate ușor pe obraz pe mica Pearl. Dar unde ți-e maica aceasta ? A, înțeleg, adăugă el ; și întorcîndu-se către guvernatorul Bellingham, șopti : Nu e alta decît copila despre care am stat de vorbă împreună ; și iat-o aici și pe mama ei, nenorocita Hester Prynne.

— Adevărat ? strigă guvernatorul. Eh, am fi putut să ne dăm seama că mama unui asemenea copil nu poate fi decît desfrînata stacojie, vrednica urmașă a celei babilonice[1] ! Dar sosește la timp ; vom cerceta îndată treaba aceasta.

[1] Aluzie la „desfrînata cea mare, numită Babilonul, îmbrăcată în purpură și stacojiu, mama tîrfelor și a urîciunilor pămîntului", din Apocalipsul Sf. Ioan (17,5).

Şi guvernatorul Bellingham intră pe uşa cu geamuri în sală, urmat de cei trei oaspeţi ai săi.

— Hester Prynne, spuse el aţintindu-şi privirea severă asupra purtătoarei semnului stacojiu. Situaţia ta ne-a preocupat mult în vremea din urmă. Am discutat şi am chibzuit îndelung dacă noi, cei cu autoritate şi influenţă, nu lucrăm împotriva conştiinţei noastre încredinţînd călăuza unui suflet nemuritor, ca acela ce sălăşluieşte în astă copilă, unei făpturi ce s-a împiedicat şi a căzut în capcanele acestei lumi. Grăieşte tu însăţi, care eşti mama copilei! Nu socoteşti oare că ar fi spre binele pămîntesc şi spre cel veşnic ale micii tale copile să fie luată de sub îngrijirea ta, îmbrăcată cuviincios, supusă unei discipline stricte şi învăţată despre adevărurile cerului şi ale pămîntului ? Ce poţi face tu în această privinţă pentru copila ta ?

— O pot învăţa pe mica mea Pearl ceea ce am învăţat din asta ! răspunse Hester Prynne punîndu-şi degetul pe semnul roşu.

— Femeie, aceea este emblema păcatului tău ! răspunse neînduplecatul demnitar. Tocmai din pricina vinii pentru care stă mărturie litera aceea vrem să trecem copila în alte mîini.

— Totuşi, spuse mama cu calm devenind însă mai palidă, această emblemă mi-a dat, îmi dă în fiecare zi, ba chiar în clipa aceasta, lecţii care o vor face poate mai bună şi mai înţeleaptă pe copila mea, cu toate că mie nu-mi mai pot fi de vreun folos.

— Vom judeca cu chibzuinţă, rosti Bellingham, şi ne vom cîntări cu grijă hotărîrea. Rogu-te, bunule pastor Wilson, cerceteaz-o pe perla aceasta — de vreme ce aşa o cheamă — şi vezi dacă are educaţia creştină ce se cuvine unui copil de vîrsta ei.

Bătrînul preot se aşeză într-un fotoliu, încercînd s-o atragă pe Pearl pe genunchi. Dar copila, neobişnuită a fi atinsă în chip familiar de altcineva decît de mamă-sa, fugi pe uşa dinspre grădină, oprindu-se pe treapta cea mai de sus, asemenea unei sălbatice păsări tropicale cu penajul bogat colorat, gata parcă să-şi ia zborul. Pastorul Wilson, nu puţin mirat de această evadare — căci avea o purtare

de bunic și era îndeobște foarte iubit de copii — încercă totuși să procedeze la examinarea cerută.

— Pearl, grăi el cu voce solemnă, trebuie să iei aminte la învățăturile ce ți se dau pentru ca, atunci cînd va sosi sorocul, să poți purta sub sîn perla cea mai de preț. Ai putea să-mi spui, copila mea, cine te-a creat ?

Pearl știa prea bine cine o crease, căci Hester Prynne, născută dintr-o familie de oameni pioși, începuse îndată după prima convorbire cu copila despre tatăl ceresc s-o învețe adevărurile de care spiritul omenesc, oricît de necopt ar fi, se pătrunde cu un interes atît de avid. De aceea, Pearl avea destule cunoștințe pentru cei trei anișori ai ei încît să poată trece destul de bine un examen asupra Cărții de citire din Noua Anglie sau asupra primei coloane a Catehismului de la Westminster, cu toate că nici nu cunoștea măcar aspectul exterior al acestor două vestite lucrări. Dar îndărătnicia, proprie într-o măsură mai mică sau mai mare tuturor copiilor și care la Pearl era înzecită, puse acum, în momentul cel mai inoportun, cu totul stăpînire pe ea, închizîndu-i buzele sau împingînd-o să bată cîmpii. După ce-și vîrî degetul în gură și refuză multă vreme cu încăpățînare să răspundă la întrebările bunului pastor Wilson, copila declară în cele din urmă că nu fusese creată de loc, ci că mamă-sa o culesese în tufa de trandafiri sălbatici ce creștea lîngă poarta închisorii.

Această scornire îi fu probabil sugerată de trandafirii roșii ai guvernatorului, pe care, așa cum stătea în fața ușii, îi vedea în apropiere, cît și de amintirea tufei de măceș din fața închisorii, pe lîngă care trecuse venind spre casa guvernatorului.

Bătrînul Roger Chillingworth șopti zîmbind ceva la urechea tînărului pastor. Hester Prynne îl privi pe iscusitul om de știință și, chiar în momentul acela cînd soarta ei era în joc, observă cu uimire cît de mult i se schimbaseră trăsăturile — cît de mult se urîțiseră, cît de tare părea să se fi întunecat fața lui sumbră și să se fi accentuat diformitatea trupului din vremea cînd îl cunoscuse de aproape. Îi întîlni o clipă privirea, dar fu imediat silită să-și îndrepte toată atenția spre cele ce se petreceau.

— E îngrozitor ! exclamă guvernatorul, revenindu-și încet din stupoarea în care-l aruncase răspunsul micii

Pearl. Iată o copilă de trei ani care nu știe măcar cine a creat-o ! Nu încape îndoială că e la fel de neștiutoare și în privința sufletului ei, a depravării lui prezente și a destinului ce-l așteaptă ! Socotesc, domnilor, că e de prisos s-o cercetăm mai departe.

Hester o apucă pe Pearl și, trăgînd-o cu putere la sînul ei, îl înfruntă cu o privire aproape sălbatică pe bătrînul demnitar puritan. Singură pe lume, respinsă de toți și neavînd decît această singură comoară spre a-și păstra inima vie, simțea că avea asupra copilei un drept de neînvins, pe care era hotărîtă să-l apere, pînă la moarte, împotriva lumii întregi.

— Dumnezeu mi-a dat copilul ! strigă ea. Mi l-a dat ca o compensație pentru toate celelalte lucruri de care m-ați lipsit. E fericirea mea — fericirea și totodată chinul meu ! Pearl mă păstrează în viață ! Și tot ea înseamnă pedeapsa mea ! Nu credeți oare că e însăși litera stacojie, dar demnă de a fi iubită și, prin urmare, înzestrată cu o putere înmiită de a mă face să-mi ispășesc păcatul ? Nu vă las să mi-o luați ! Primesc mai degrabă moartea !

— Sărmană femeie, spuse nu fără bunătate bătrînul pastor, copila va fi bine îngrijită — mult mai bine decît ai putea s-o îngrijești tu.

— Dumnezeu a încredințat-o grijii mele, repetă Hester Prynne aproape strigînd. Nu v-o dau ! Și, dintr-un impuls subit, se întoarse către tînărul preot Dimmesdale, spre care abia dacă păruse pînă atunci să-și fi îndreptat o dată privirea. Vorbește tu pentru mine ! strigă ea. Ai fost pastorul meu, mi-ai avut în grijă sufletul și mă cunoști mai bine decît acești oameni. Nu vreau să pierd copilul ! Vorbește în numele meu ! Tu știi ce se petrece în inima mea, căci ai o înțelegere care lor le lipsește, știi care sînt drepturile unei mame și cît sînt ele de întărite cînd această mamă nu are nimic pe lume decît copilul ei și litera aceasta stacojie ! Ajută-mă tu ! Nu vreau să-mi pierd copilul ! Ajută-mă !

La acest apel frenetic și bizar, care dovedea că situația lui Hester Prynne o adusese pe pragul nebuniei, tînărul preot ieși îndată înainte, palid și ducîndu-și mîna la inimă, cum obișnuia să facă ori de cîte ori temperamentul său

deosebit de nervos era pradă agitației. Arăta acum mai copleșit de griji și mai istovit decît cu prilejul scenei înfierării publice a lui Hester Prynne ; și fie din cauza sănătății șubrede, fie din orice altă pricină, ochii săi mari și negri ascundeau în adîncul lor tulbure și melancolic o lume întreagă de dureri.

— E adevăr în vorbele ei, începu preotul cu un glas blînd și mișcat, dar atît de puternic, încît răsună în toată sala și făcu armura să vibreze, e adevăr în ceea ce spune Hester și în simțămîntul ce o însuflețește ! Dumnezeu i-a dat copilul și i-a dat de asemenea o cunoaștere instinctivă a firii și trebuințelor lui — deopotrivă de stranii pare-se — pe care nici o altă ființă omenească nu o poate avea. Și pe lîngă aceasta, nu e oare ceva înfricoșător de sacru în legătura dintre această mamă și copilul ei ?

— Ce vrei să spui, bunul meu pastor Dimmesdale ? îl întrerupse guvernatorul. Lămurește-ne mai bine, rogu-te.

— Așa trebuie să fie, reluă preotul. Căci dacă am socoti altfel, n-am spune oare prin aceasta că tatăl ceresc, creatorul a tot ce e viață, a trecut cu ușurință peste o faptă vinovată și n-a făcut deosebire între desfrîul nelegiuit și amorul sacru ? Acest copil al păcatului tatălui său și al rușinii mamei sale a ieșit din mîna lui Dumnezeu spre a înrîuri în multe chipuri asupra inimii aceleia care își apără cu atîta aprindere și atîta amărăciune dreptul de a-l păstra. Copila i-a fost ursită ca binecuvîntare, singura binecuvîntare a vieții ei ! A fost menită de asemenea, fără îndoială — așa cum mama ne-a spus ea însăși — să însemne o pedeapsă, un chin pe care să-l resimtă în cele mai neașteptate clipe, o mușcătură, o împunsătură, o suferință sfîșietoare, mereu trezită în mijlocul unor bucurii neliniștite ! Nu a exprimat ea oare acest gînd în îmbrăcămintea bietei copile, care ne amintește atît de viu simbolul roșu ce-i veștejește pieptul ?

— Bine zici ! exclamă blajinul pastor Wilson. Mă temeam că această femeie n-avea alt gînd mai bun decît să facă din copila ei o paiață.

— O, nu, nu ! urmă pastorul Dimmesdale. Ea recunoaște, credeți-mă, minunea solemnă pe care Dumnezeu a săvîrșit-o dînd viață acestei copile. Și-i doresc să poată

simţi de asemenea — căci acesta, socotesc, e adevărul însuși — că darul i-a fost făcut, mai presus de orice, pentru a-i păstra viu sufletul și a o apăra de prăpastia unor păcate mai întunecate încă, în care altminteri diavolul ar fi putut căuta s-o prăbușească ! De aceea, este bine pentru această sărmană femeie căzută în păcat să aibă în grija ei un mic suflet nemuritor, o ființă sortită bucuriei sau suferinței veșnice, pe care s-o crească în cinste și virtute, care să-i amintească în fiecare clipă de greșeala ei, dar să-i arate, ca printr-o sfîntă făgăduială a Creatorului, că dacă îi va deschide copilului calea spre cer, copilul o va duce și pe ea acolo ! În această privință, mama vinovată este mai fericită decît tatăl ce a păcătuit. Spre binele lui Hester Prynne, nu mai puțin decît spre acela al bietei ei copile, să le lăsăm deci așa cum providența a găsit cu cale să le așeze.

— Vorbești cu o ciudată aprindere, prietene ! făcu bătrînul Roger Chillingworth zîmbindu-i.

— În cele spuse de tînărul meu frate îmi pare a zace multă greutate, adăugă reverendul Wilson. Ce ziceți, preacinstite domnule Bellingham ? N-a apărat-o bine pe sărmana femeie ?

— E adevărat, răspunse dregătorul. Și a adus asemenea argumente, încît vom lăsa lucrurile așa cum se găsesc ; măcar atîta vreme cît femeia nu va fi o nouă pricină de scandal. Trebuie totuși să aveți grijă ca această copilă să fie catehizată în chipul cuvenit și examinată de către dumneata sau de magistrul Dimmesdale. Pe lîngă aceasta, la timpul potrivit, vătafii orășenești vor trebui să vegheze ca ea să meargă atît la școală cît și la orele de biblie.

Tînărul preot, după ce spusese ce avea de spus, se depărtase la cîțiva pași de grup. Stătea lîngă fereastră, cu fața ascunsă în parte de faldurile grele ale perdelei ; și umbra siluetei lui, proiectată pe pardosea de lumina soarelui, tremura încă de pe urma vehemenței apelului său. Pearl, acest drăcușor de obicei atît de sălbatic și zvăpăiat, se furișă tiptil lîngă el și strîngîndu-i mîna între mînuțele ei, și-o apăsă pe obraz într-o mîngîiere atît de gingașă și totodată atît de discretă, încît mama, care o urmărea cu privirea, se întrebă : „Să fie oare aceasta Pearl a mea ?"

Știa însă că inima copilei nu era lipsită de dragoste, cu toate că se revela de obicei prin izbucniri pătimașe și că abia o dată sau de două ori se manifestase cu atîta blîndețe și duioșie. Pastorul — căci în afară de atențiile îndelung rîvnite ale unei femei, nimic nu e mai dulce decît o asemenea dovadă de afecțiune din partea unui copil, acordată în chip spontan, dintr-un instinct sufletesc, și care pare să ateste că în noi zace ceva cu adevărat demn de a fi iubit — pastorul, zic, se uită în jurul lui, puse mîna pe capul copilei, șovăi o clipă și o sărută apoi pe frunte. Dar neobișnuita dispoziție sentimentală a lui Pearl nu ținu multă vreme ; fetița izbucni în rîs și porni să salte de-a curmezișul sălii în chip atît de eterat, încît bătrînul pastor Wilson se întrebă dacă măcar vîrful picioarelor ei atingeau pardoseaua.

— Micuța aceasta trebuie să aibă puteri de vrăjitoare în ea, crede-mă, spuse el către reverendul Dimmesdale. Nu are nici măcar nevoie de o coadă de mătură ca să-și ia zborul.

— Ciudat copil ! observă bătrînul Roger Chillingworth. E ușor de recunoscut în ea ce a moștenit de la maică-sa. Dar credeți, domnilor, că ar fi peste puterile unui filozof să analizeze firea acestei copile și să deducă cu ascuțime din însușirile și trăsăturile ei cine îi poate fi tatăl ?

— Nu, zise pastorul Wilson, ar fi să se săvîrșească un păcat urmînd într-o asemenea problemă căile filozofiei profane. E mai bine să postim și să ne rugăm ; și poate și mai bine să lăsăm misterul neatins, în afară doar dacă providența îl va desluși din propria ei voință. În acest chip, orice bun creștin va avea dreptul să arate o bunătate părintească bietei copile năpăstuite.

Chestiunea fiind astfel încheiată în mod atît de mulțumitor, Hester Prynne plecă împreună cu Pearl. În timp ce coborau treptele de la intrare, oblonul ferestrei unei camere de sus fu dat la o parte — pe cît se povestește — și fața arțăgoasei doamne Hibbins, sora guvernatorului, aceea care cu cîțiva ani mai tîrziu avea să fie executată ca vrăjitoare, se ivi în plină lumină a soarelui.

— Pst, pst ! făcu ea, pe cînd obrazul ei de cobe păru să arunce o umbră peste fațada luminoasă a casei celei noi. Vrei să vii cu noi la noapte ? Vom avea o reuniune veselă

în pădure și aproape că am făgăduit Omului Negru că frumoasa Hester Prynne va fi printre noi.

— Scuză-mă pe lîngă el, te rog ! răspunse Hester cu un zîmbet triumfător. Trebuie să stau acasă ca să-mi păzesc copilul. Dacă mi l-ar fi luat, aș fi mers cu plăcere împreună cu tine în pădure și m-aș fi iscălit cu însuși sîngele meu în cartea Omului Negru.

— Las' că punem noi mîna pe tine în curînd, spuse vrăjitoarea încruntîndu-și sprîncenele și trăgîndu-și capul înapoi.

Dar dacă presupunem că acest dialog a avut loc cu adevărat și nu e doar o parabolă, el confirmă argumentul adus de tînărul preot împotriva despărțirii unei mame căzute în păcat de rodul greșelii ei. Căci chiar de pe atunci copila o scăpase de ispitele satanei.

IX

Vraciul

Sub numele de Roger Chillingworth se ascundea, după cum cititorul își va aminti, un nume pe care acel ce-l purtase înainte jurase a nu-l mai lăsa să fie rostit niciodată. Am arătat că în mulțimea ce asista la expunerea lui Hester Prynne la stîlpul infamiei se afla un bărbat mai vîrstnic, obosit de călătorii și care, abia ieșit din primejdioasele ținuturi sălbatice, o zărise pe femeia în care sperase să găsească întrupate căldura și bucuriile unui cămin — înfățișată privirilor poporului ca o imagine a păcatului. Cinstea ei de soție era călcată în picioare de întreaga lume. Cuvinte de ocară erau rostite în jurul ei în piața publică. Cît despre neamurile ei, dacă vestea ar fi ajuns vreodată pînă la ele, și despre toți cei ce trăiseră în apropierea ei pe vremea cînd dusese o viață nepătată, dezonoarea urma să cadă și asupra lor, în măsura exactă a intimității și a caracterului sacru al relațiilor pe care le avuseseră înainte cu ea. De ce așadar — de vreme ce avea putința de a alege — omul a cărui legătură cu femeia căzută fusese cea mai intimă și cea

mai sacră dintre toate, ar fi ieșit înainte spre a revendica drepturile sale la o moștenire atît de puțin de dorit? Se hotărî deci să nu împartă cu ea piedestalul infamiei. Necunoscut de toți în afară de Hester Prynne și posedînd cheia tăcerii ei, se decisese să șteargă numele său de pe listele omenirii, iar în ce privește legăturile și preocupările din trecut, să dispară din viață tot atît de deplin ca și cum ar fi zăcut într-adevăr pe fundul oceanului, unde zvonul public îl situase de mult. De îndată ce acest scop avea să fie atins, noi interese aveau să se ivească și totodată și un nou țel; un țel sinistru, e drept, dacă nu chiar scelerat, dar care-i poruncea să-i închine plenitudinea facultăților sale.

Pentru a-și înfăptui deci scopul pe care și-l fixase, se stabili în orașul puritan sub numele de Roger Chillingworth, fără altă recomandație decît învățătura și inteligența pe care le poseda într-o măsură puțin obișnuită. Cum studiile sale dintr-o perioadă anterioară îl înarmaseră cu cunoștințe întinse din domeniul științei medicale a vremii, se prezentă drept medic și fu primit cu căldură în această calitate. Medicii și chirurgii pricepuți erau pe atunci rari în colonie. S-ar părea că oamenii cu această profesie nu erau prea des însuflețiți de zelul religios care îi făcea pe alți emigranți să treacă Atlanticul. Poate că cercetările pe care le practicau asupra organismului omenesc materializaseră oarecum facultățile mai înalte și mai subtile ale acestor oameni; poate că, adînciți în complicațiile acestui minunat mecanism, care părea să implice destulă artă pentru a cuprinde în sine totalitatea vieții, pierduseră viziunea spirituală a existenței. Oricum ar fi, sănătatea vrednicei așezări puritane, în măsura în care medicina avea vreo legătură cu ea, fusese încredințată pînă atunci grijii unui bătrîn diacon și spițer, a cărui pietate și purtare virtuoasă pledau mai mult în favoarea lui decît tot ce ar fi putut prezenta ca diplome. Singurul chirurg era un om care îmbina exercitarea ocazională a acestei nobile arte cu practica zilnică a meseriei de bărbier. Pentru un asemenea corp medical, Roger Chillingworth reprezenta o achiziție strălucită. În curînd dădu dovada familiarizării sale cu greoaia și impunătoarea mașinărie a vechii medicine, în care fiecare doctorie conținea o sumedenie de ingrediente bizare și eterogene, combinate cu atîta grijă ca și cum rezultatul urmărit ar fi fost

însuşi elixirul vieţii. Pe lîngă aceasta, dobîndise în timpul captivităţii la pieile-roşii multe cunoştinţe despre proprietăţile ierburilor şi rădăcinilor indigene, şi nu ascundea pacienţilor săi că aceste leacuri simple — daruri ale naturii făcute sălbaticilor inculţi — se bucurau din partea lui de tot atîta încredere ca şi farmacopeea europeană, elaborată de-a lungul veacurilor de atîţia doctori învăţaţi.

Acest străin savant era un model de religiozitate, cel puţin în ce priveşte formele ei exterioare, şi îşi alesese, la scurt timp după sosirea sa, drept călăuză spirituală pe reverendul Dimmesdale. Tînărul preot, al cărui renume de erudit rămăsese încă viu la Oxford, era privit de admiratorii săi mai ferventi aproape ca un ales al cerului, menit — dacă avea să-i fie dat să-şi exercite sacerdoţiul pe durata obişnuită a vieţii — să săvîrşească pentru biserica, încă plăpîndă, a Noii Anglii fapte tot atît de mari ca acelea pe care le îndepliniseră vechii Părinţi în primele vremuri ale credinţei creştine. În acea perioadă, însă, sănătatea pastorului Dimmesdale începuse să slăbească în chip vădit. Cei ce îi cunoşteau mai bine obiceiurile atribuiau paloarea tînărului preot faptului că se dedica cu prea multă ardoare studiilor sale, îndeplinirii prea scrupuloase a îndatoririlor sale parohiale şi mai ales posturilor şi priveghiurilor pe care şi le impunea adesea spre a împiedica grosolănia condiţiei noastre pămînteşti să-i întunece lumina spirituală. Unii spuneau că dacă pastorul Dimmesdale avea într-adevăr să moară, aceasta avea să se întîmple negreşit pentru că pămîntul nu era vrednic să fie pe mai departe atins de paşii lui. El însuşi, pe de altă parte, îşi mărturisea cu umilinţa care îl caracteriza credinţa că, dacă providenţa ar găsi cu cale să-l îndepărteze, ar face-o doar din cauza nevredniciei lui de a îndeplini chiar şi cea mai modestă misiune a ei pe acest pămînt. Dar dacă părerile asupra cauzelor şubrezirii sale se deosebeau, faptul în sine nu putea fi pus la îndoială. Trupul i se usca ; glasul lui, deşi încă plin şi cald, avea în el o anumită notă de melancolie, care părea a-i prevesti declinul ; adesea, la cea mai uşoară sperietură sau sub impresia vreunei întîmplări neaşteptate, putea fi văzut ducîndu-şi

mîna la inimă şi roşind întîi, iar apoi pălind cuprins parcă de durere.

Aşa stăteau lucrurile cu tînărul preot şi atît de iminentă era perspectiva de a vedea stingîndu-se înainte de vreme această lumină ce abia răsărea, cînd Roger Chillingworth îşi făcu apariţia în oraş. Prima lui intrare în scenă avea un aer de mister, care fu lesne ridicat pînă la miraculoś, căci se părea că nimeni nu ştie de unde venea acest om. Căzuse oare din cer, sau răsărise din străfundurile pămîntului ? Oricum, era privit ca un bărbat foarte iscusit ; oamenii îl vedeau cum culegea ierburi şi flori sălbatice, dezgropa rădăcini şi rupea crenguţe de pe copacii din pădure, ca unul ce cunoştea virtuţile ascunse ale lucrurilor lipsite de valoare în ochii celor neştiutori. Îl auzeau vorbind despre Sir Kenelm Digby [1] şi despre alţi bărbaţi vestiţi — ale căror înfăptuiri ştiinţifice erau privite aproape ca supranaturale — ca despre oameni cu care se aflase în corespondenţă sau cu care conlucrase. Ce-l putuse oare aduce aci, de vreme ce se bucura de atîta vază în lumea învăţaţilor? Ce căuta el, a cărui sferă de preocupări se afla în marile oraşe, în aceste locuri sălbatice ? Ca răspuns la această întrebare, un zvon luă naştere şi cîştigă teren găsind crezare, în ciuda absurdităţii lui, chiar la oameni cu mult bun simţ ; şi anume că cerul săvîrşise un nemaipomenit miracol, transportînd de-a dreptul prin văzduh pe acest eminent doctor în medicină de la o universitate germană şi depunîndu-l în faţa uşii cabinetului de studii al pastorului Dimmesdale ! Dar chiar şi oameni mai chibzuiţi, care ştiau că cerul îşi atinge scopurile şi fără a căuta efectul teatral al unei aşa-zise intervenţii miraculoase, înclinau să vadă o acţiune a providenţei în sosirea atît de oportună a lui Roger Chillingworth.

Această părere era întărită prin interesul viu pe care medicul îl arăta neîncetat tînărului preot. I se alătură ca enoriaş şi căută să cîştige încrederea şi prietenia acestei firi sensibile şi rezervate. Exprima o mare îngrijorare faţă de starea sănătăţii pastorului său, dar se arăta dornic să

[1] Sir Kenelm Digby (1603—1665) — scriitor şi diplomat englez, s-a ocupat cu medicina şi trecea drept un spirit foarte învăţat.

încerce a-l vindeca și nu părea lipsit de încredere într-un rezultat favorabil, dacă această încercare avea să fie făcută la timp. Bătrînii sfetnici, diaconii, matroanele, tinerele și frumoasele fecioare din turma păstorită de reverendul Dimmesdale stăruiau care mai de care pe lîngă el ca să-l facă să încerce arta medicului, oferită cu atîta sinceritate. Dar pastorul Dimmesdale respingea cu blîndețe rugămințile lor.

— Nu-mi trebuie doctorii, spunea el.

Dar cum de putea vorbi așa tînărul preot, atunci cînd, cu fiecare duminică, obrazul lui era mai palid și mai slab, iar vocea lui mai tremurătoare, și cînd apăsarea mîinii pe inimă devenise la el un obicei constant mai degrabă decît un gest întîmplător ? Era oare obosit de activitatea desfășurată ? Dorea poate să moară ? Aceste întrebări fură puse în mod solemn pastorului Dimmesdale de către colegii lui mai bătrîni și de diaconii bisericii sale, care îl „judecară" — spre a folosi propria lor expresie — pentru păcatul de a respinge ajutorul pe care providența îl oferea atît de fățiș. Tînărul preot ascultă în tăcere și pînă la urmă făgădui să stea de vorbă cu doctorul.

— Dacă ar fi voia Domnului, spuse reverendul Dimmesdale atunci cînd, împlinindu-și făgăduința, ceru sfatul medical al bătrînului Roger Chillingworth, aș fi mai mulțumit ca truda, necazurile, păcatele și suferințele mele să ia în curînd sfîrșit o dată cu viața mea, pentru ca ceea ce în ele e al țărînei să fie îngropat în mormîntul meu, iar ceea ce e al duhului să plece cu mine spre starea mea de veci, decît să te văd punîndu-ți la încercare arta spre folosul meu.

— Vai, răspunse Roger Chillingworth cu acea liniște, firească sau voită, care-i caracteriza întreaga comportare, iată cum e în stare să vorbească un tînăr preot ! Oamenii tineri ce n-au prins încă rădăcini adînci se leapădă atît de ușor de viață ! Iar cei cucernici, care duc pe acest pămînt o viață plăcută Domnului, ar fi prea bucuroși să plece de aici spre a păși cu el pe drumurile aurite ale Noului Ierusalim.

— Nu, ripostă tînărul preot ducîndu-și mîna la inimă în timp ce o roșeață de durere îi alunecă peste frunte.

De-aş fi mai vrednic să umblu acolo, aş fi mai mulţumit să pot trudi aci.

— Oamenii de bine se cred totdeauna nevrednici, spuse vraciul.

Iată în ce chip ajunse misteriosul Roger Chillingworth consilierul medical al reverendului Dimmesdale. Cum nu-l interesa numai boala, ci se simţea puternic împins să pătrundă caracterul şi însuşirile pacientului său, aceşti doi bărbaţi, atît de deosebiţi ca vîrstă, ajunseră treptat să petreacă multă vreme împreună. Pentru a întări sănătatea preotului cît şi pentru a da putinţă vraciului să culeagă plante cu virtuţi tămăduitoare, ei făceau lungi plimbări pe malul mării sau în păduri. Atunci convorbirile lor felurite se amestecau cu clipocitul şi murmurul valurilor şi cu şuierul solemn al vîntului în vîrfurile copacilor. De asemenea, deseori unul din ei era oaspetele celuilalt în locul său de studiu şi refugiu. Preotul găsea ceva fascinant în societatea omului de ştiinţă, în care recunoştea o cultură intelectuală de o profunzime şi vastitate neobişnuite, împreună cu o lărgime şi o libertate de vederi pe care le-ar fi căutat în zadar printre membrii tagmei preoţeşti. De fapt era uimit, dacă nu chiar speriat, de a găsi aceste atribute la medic. Pastorul Dimmesdale era un preot autentic, un adevărat om al credinţei, cu un sentiment de evlavie foarte dezvoltat şi un spirit făcut să se avînte cu ardoare pe calea indicată de crez, căutînd pe zi ce trecea să se pătrundă tot mai adînc de acesta. În nici un stadiu de dezvoltare a societăţii n-ar fi fost ceea ce se cheamă un om cu vederi liberale ; totdeauna ar fi fost esenţial pentru pacea lui sufletească să simtă în jurul lui presiunea unei credinţe, care să-l susţină, strîngîndu-l totodată în chingile ei de fier. Totuşi simţea uneori — deşi cu o plăcere cam şovăielnică — o oarecare uşurare în a privi universul prin mijlocirea unei astfel de minţi decît acelea ale interlocutorilor săi obişnuiţi. Era ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis şi ar fi lăsat un aer mai liber să intre în cabinetul închis şi înăbuşitor în care viaţa lui se consuma la lumina luminării sau a cîtorva raze de soare rătăcite şi în mirosul muced, în sens fizic şi moral, pe care vechile lui cărţi îl exalau. Dar acest aer era prea proaspăt şi prea rece pentru a putea fi respirat în tihnă un timp mai înde-

lungat. De aceea preotul şi, o dată cu el, şi medicul se retrăgeau din nou înăuntrul limitelor a ceea ce biserica lor privea ca ortodox.

Roger Chillingworth îşi scruta deci cu atenţie pacientul, atît în înfăţişarea lui de fiecare zi, urmînd cărarea bătătorită a unui sistem de gîndire care-i era familiar, cît şi atunci cînd era aruncat în mijlocul unui alt peisaj moral, a cărui noutate putea scoate la suprafaţă un nou element al firii lui. Păru să considere ca esenţial să cunoască de aproape omul, înainte de a încerca să-l vindece. Căci unde există un suflet şi un spirit, bolile trupului sînt totdeauna influenţate de particularităţile acestora. La Arthur Dimmesdale, cugetul şi imaginaţia erau atît de active, iar sensibilitatea atît de intensă, încît maladia sa trupească îşi avea probabil originea în ele. De aceea Roger Chillingworth, ca un priceput practician şi ca un prieten binevoitor, se străduia să pătrundă adînc în inima pacientului său, studiindu-i principiile, scormonindu-i amintirile, explorînd totul cu mişcări precaute, asemenea unui căutător de comori într-o peşteră întunecoasă. Puţine taine pot scăpa unui cercetător atent care are prilejul şi libertatea de a întreprinde o asemenea cercetare, cît şi dibăcia de a o urmări. Un om împovărat cu un secret trebuie să evite în mod deosebit intimitatea cu medicul său. Dacă acesta din urmă posedă o perspicacitate naturală şi pe deasupra acel ceva indefinibil, căruia am putea să-i zicem intuiţie ; dacă nu dă dovadă de un egotism supărător şi nici de alte particularităţi neplăcute ; dacă are darul — care trebuie să fie înnăscut — de a stabili o asemenea afinitate spirituală între el şi pacientul său încît acesta să ajungă a rosti, fără a-şi da seama, ceea ce-şi închipuie a fi gîndit numai ; dacă asemenea destăinuiri sînt primite fără agitaţie şi mai adesea cu tăcere decît cu cuvinte de simpatie, cu un sunet nearticulat sau, din cînd în cînd, o simplă vorbă care să arate că totul a fost înţeles ; dacă la aceste însuşiri de confident se adaugă avantajele ce decurg din calitatea recunoscută de medic — atunci va veni inevitabil clipa cînd sufletul celui suferind se va topi şi se va revărsa într-un şuvoi întunecat, dar transparent, scoţînd la lumina zilei toate tainele lui.

Robert Chillingworth poseda toate sau aproape toate însuşirile enumerate mai sus. Totuşi, timpul trecea ; un fel de intimitate creştea, după cum am spus, între aceste două spirite cultivate, care aveau ca teren de întîlnire toată sfera gîndirii şi a ştiinţei omeneşti. Abordau cele mai variate probleme de etică şi religie, discutau despre treburi publice şi particulare, vorbeau mult şi unul şi altul despre chestiuni ce păreau să-i privească personal — şi totuşi nici un secret de felul aceluia care, după cum îşi închipuia medicul, trebuia să se ascundă în conştiinţa preotului nu se strecura de pe buzele acestuia în urechea tovarăşului său. Şi Roger Chillingworth ajunse chiar să bănuiască că însuşi caracterul bolii fizice de care suferea pastorul Dimmesdale nu-i fusese niciodată dezvăluit pe deplin. Se afla în faţa unei stranii reticenţe !

După cîtva timp, în urma unei sugestii a medicului, prietenii domnului Dimmesdale stabiliră un aranjament potrivit căruia amîndoi bărbaţii fură găzduiţi în aceeaşi casă, astfel încît toate fluctuaţiile pulsului vital al preotului să poată fi observate de grijuliul şi prietenosul medic. În tot oraşul domni o mare bucurie cînd acest ţel atît de dorit fu atins. Măsura era socotită drept cea mai bună ce putea fi luată pentru binele tînărului pastor, în afară bineînţeles de cazul că — aşa cum fusese îndemnat de atîtea ori de către cei ce se simţeau în drept s-o facă — ar fi ales pe una dintre numeroasele tinere fete în floare, care îi erau devotate spiritual, ca să-i devină soţie credincioasă. Dar nu se observa nici un semn că Arthur Dimmesdale ar putea fi determinat să facă un asemenea pas ; respingea toate sugestiile de acest fel, ca şi cum celibatul preoţilor ar fi fost unul din articolele disciplinei sale ecleziastice. Condamnat aşadar în mod vădit, în virtutea propriei sale hotărîri, să-şi ia totdeauna hrana searbădă la masa altuia şi să sufere toată viaţa de frigul hărăzit acelora ce nu caută să se încălzească decît la o vatră străină, se părea într-adevăr că omul cel mai indicat pentru a trăi neîncetat în apropierea pastorului Dimmesdale era bătrînul medic, perspicace, încercat şi binevoitor, cu dragostea lui părintească şi totodată reverenţioasă faţă de tînărul preot.

Noua locuinţă a celor doi prieteni se afla la o văduvă pioasă, de bună condiţie socială, a cărei casă ocupa

aproape întregul loc pe care a fost înălţată mai tîrziu venerabila clădire a micii biserici ce poartă numele de King's Chapel, învecinîndu-se într-o parte cu cimitirul unde fusese la început cîmpul fermei lui Isaac Johnson. Era deci făcută să trezească atît la preot cît şi la medic reflecţii serioase, potrivite cu profesiile lor. Prin solicitudinea maternă a bunei văduve, pastorul Dimmesdale primi o cameră însorită dinspre faţadă, prevăzută cu perdele grele care îi permiteau să creeze la amiază o umbră plăcută, dacă ar fi simţit nevoia. De pereţi erau atîrnate tapiserii, lucrate pe cît se spunea în atelierele Gobelins şi care reprezentau, în orice caz, istoria biblică a lui David şi Betseba şi a prorocului Natan în culori ce nu păliseră încă, dar care dădeau frumoasei femei un aspect de un pitoresc aproape tot atît de sinistru ca acela al vizionarului prevestitor de rele. Aici, palidul pastor îşi îndesă biblioteca, bogată în volume in-folio legate în pergament şi cuprinzînd scrierile Părinţilor bisericii, învăţătura rabinică şi documente ale erudiţiei monastice, la care preoţii protestanţi, cu toate că defăimau şi condamnau această categorie de autori, erau deseori siliţi să recurgă. În cealaltă parte a casei, bătrînul Roger Chillingworth îşi instală cabinetul de studii şi laboratorul, care, chiar dacă nu ar fi putut părea complet în ochii unui om de ştiinţă modern, era înzestrat cu un aparat de distilat şi cu mijloacele necesare pentru prepararea drogurilor şi chimicalelor pe care încercatul alchimist ştia bine să le folosească. Dispunînd de condiţii atît de prielnice, cei doi bărbaţi se instalară fiecare în domeniul lui, dar trecînd în chip familiar din camera unuia în a celuilalt şi observîndu-şi reciproc, cu un interes care nu era lipsit de curiozitate, activităţile respective.

După cum am mai arătat, prietenii cei mai clarvăzători ai reverendului Arthur Dimmesdale îşi închipuiau, în cuminţenia lor, că providenţa dînd ascultare atîtor rugăciuni publice, domestice şi secrete, săvîrşise toate acestea spre a restabili sănătatea tînărului preot. Dar — trebuie s-o spunem acum — o altă parte a membrilor comunităţii începuse în vremea din urmă să-şi facă alte idei despre relaţiile dintre pastorul Dimmesdale şi misteriosul medic. Cînd o mulţime incultă încearcă să privească lucrurile cu propriii ei ochi, se poate întîmpla de multe ori să se înşele.

)ar dacă, aşa cum se întîmplă de obicei, ea îşi formează
judecată pe baza intuiţiilor inimii ei largi şi calde, con-
luziile la care ajunge sînt adesea atît de profunde şi atît
le adevărate, încît au aproape caracterul unor revelaţii
upranaturale. În cazul despre care vorbim, poporul nu-şi
utea explica prejudecata împotriva lui Roger Chilling-
vorth prin nici un fapt şi nici un argument demn de o dis-
uţie serioasă. Exista, e drept, un meseriaş care fusese
etăţean al Londrei la epoca uciderii lui Sir Thomas
)verbury[1], adică cu vreo treizeci de ani în urmă ; el de-
lara a-l fi văzut pe medic — cunoscut pe atunci sub un alt
ume, pe care cel ce povestea această istorie nu şi-l mai
mintea — în compania doctorului Forman[2], vestitul con-
pirator implicat în afacerea Overbury. Vreo doi sau trei
nşi insinuau că în timpul captivităţii sale printre pieile-
oşii, vraciul îşi îmbogăţise talentele medicale învăţînd
lin descîntecele preoţilor sălbatici, care erau universal
ecunoscuţi ca dibaci făcători de farmece, înfăptuind ade-
ea vindecări aparent miraculoase cu ajutorul iscusinţei
or în magia neagră. Mulţi alţii — printre care se numărau
i destule persoane cu o judecată atît de cumpănită şi o ve-
lere atît de clară, încît părerea lor ar fi fost de folos în alte
reburi — afirmau că înfăţişarea lui Roger Chillingworth
uferise o schimbare ciudată de cînd se stabilise în oraş, şi
n deosebi de cînd locuia cu pastorul Dimmesdale. La
nceput, spuneau ei, expresia lui fusese calmă şi medita-
ivă, ca a unui savant. Acum, faţa lui avea în ea ceva
idos şi rău, pe care nu-l observaseră înainte şi care de-
venea cu atît mai izbitor cu cît îl priveau mai des. Se
optea chiar în popor că focul din laboratorul său venea
lin regiuni subterane şi era alimentat cu combustibil adus
lin iad, ceea ce explica de ce faţa lui părea înnegrită
le fum.

Pe scurt, se răspîndi tot mai larg părerea că reverendul
Arthur Dimmesdale, asemenea multor personaje deosebit

[1] Poet şi jurist englez închis în Turnul Londrei şi otrăvit acolo în anul
613 pentru a fi combătut proiectul de căsătorie dintre contele de Ro-
hester şi lady Essex, uciderea fiind pusă la cale de aceasta din urmă.

[2] Simon Forman, medic şi astrolog englez, închis de repetate ori pentru
arlatanie şi vrăjitorie. Lady Essex se număra printre pacienţii lui.

de cucernice din toate epocile creştinătăţii, era bîntuit fie de satana, fie de trimisul acestuia sub chipul bătrînului Roger Chillingworth. Acest slujitor al diavolului avea pentru o vreme încuviinţarea divină de a se amesteca în viaţa intimă a preotului şi de a-i pune la încercare sufletul. Nici un om cu mintea sănătoasă, afirmau toţi, nu se putea îndoi de partea cui avea să fie izbînda. Cu încredere neclintită aşteptau să-l vadă pe preot ieşind transfigurat de un nimb de glorie din acest conflict. Între timp însă, se gîndeau cu tristeţe la suferinţele, poate mortale, pe care era silit să le îndure în lupta pentru triumful său.

Dar vai, judecînd după mîhnirea și teroarea ce se citeau în adîncul ochilor sărmanului pastor, lupta era grea, iar victoria departe de a fi asigurată !

X

Vraciul şi pacientul său

Bătrînul Roger Chillingworth avusese toată viaţa o fire calmă și prietenoasă, deşi lipsită de calde afecţiuni, și se purtase totdeauna, în relaţiile cu alţi oameni, ca un om cinstit și dintr-o bucată. Își pornise acum cercetarea — cel puţin așa credea — în spiritul integru şi sever al unui judecător, dornic numai să afle adevărul, ca și cum n-ar fi fost vorba decît de liniile și figurile unei probleme geometrice, iar nu de pasiuni omenești și de o nedreptate suferită de el însuși. Dar pe măsură ce înainta în această cercetare, bătrînul fu cuprins de o teribilă fascinaţie, de un fel de nevoie sălbatică, deşi tot calmă, din ghearele căreia nu avea să scape nici o clipă înainte de a fi satisfăcut-o pe deplin. Săpa acum în inima nefericitului preot, ca un miner în căutarea aurului, sau mai degrabă ca un gropar ce scormoneşte un mormînt, poate pentru a da de un giuvaer înhumat o dată cu cadavrul, dar nu găseşte probabil acolo decît moarte şi putreziciune. Vai de propriul lui suflet, dacă aceasta era ce căuta !

Uneori izbucnea în ochii vraciului o scînteiere albastră, de rău augur, asemănătoare reflexelor unui furnal sau, mai bine zis, uneia din acele sclipiri sinistre ce țîșneau din poarta înfiorătoare a lui Bunyan[1] de pe povîrnișul dealului și jucau tremurînd pe obrazul pelerinului. Poate că sumbrul săpător observase în solul pe care-l scormonea semne încurajatoare.

„Acest om", își spunea el în unul din acele momente, „oricît de pur ar fi socotit, oricît de spiritualizat ar părea, a moștenit de la tatăl său sau de la mama sa o puternică natură animală. Să săpăm puțin mai adînc în direcția acestui filon ! "

Pe urmă, după îndelungi sondări ale întunecatelor adîncimi lăuntrice ale preotului, care scoteau la lumina zilei multe materiale prețioase ca bunăoară : înalte aspirații pentru propășirea neamului, caldă iubire de oameni, simțăminte pure, pietate naturală, întărită prin gîndire și studiu și luminată prin revelație — aur neprețuit care nu însemna probabil pentru căutător decît zgură — el se întorcea descurajat și reîncepea să sape în alt punct. Înainta pe dibuite, cu pași furișați și priviri pînditoare, ca un hoț care pătrunde într-o cameră unde se află culcat un om adormit doar pe jumătate sau poate chiar cu totul treaz, dornic să răpească o comoară păzită ca lumina ochilor. În ciuda precauțiilor hoțului, podeaua poate să scîrțîie din cînd în cînd, hainele lui să producă un foșnet, sau umbra să-i cadă asupra victimei, primejdios de apropiată. Cu alte cuvinte pastorul Dimmesdale, a cărui sensibilitate nervoasă îi dădea adesea un fel de intuiție a lucrurilor, începu să-și dea seama vag că o prezență ostilă liniștii lui se strecurase lîngă el. Bătrînul Roger Chillingworth nu era însă nici el lipsit de intuiție ; și atunci cînd pastorul îndrepta spre dînsul o privire speriată, ochii îi întîlneau totdeauna în persoana medicului pe același prieten blînd, atent, plin de simpatie, dar niciodată indiscret.

Poate că pastorul Dimmesdale ar fi pătruns mai bine caracterul acestui personaj, dacă o anumită morbiditate spre

[1] Poarta infernului din alegoria „Călătoria pelerinului", celebră operă a literaturii engleze, scrisă în 1678 de John Bunyan.

care înclină inimile bolnave nu l-ar fi făcut bănuitor față de întreaga omenire. Neavînd încredere în prietenia nimănui, nu era în stare să-și recunoască dușmanul atunci cînd acesta se ivea cu adevărat. De aceea păstra relații familiare cu bătrînul medic, primindu-l în fiecare zi în cabinetul său sau vizitîndu-l în laboratorul lui și urmărind, spre a se recrea, procedeele prin care ierburile erau transformate în leacuri tămăduitoare.

Cu fruntea sprijinită în palmă și cu cotul rezemat de pervazul ferestrei deschise ce dădea spre cimitir, stătea într-o zi de vorbă cu Roger Chillingworth, în timp ce bătrînul examina un mănunchi de plante neplăcute la vedere.

— Unde, bunule doctor, ai cules aceste ierburi cu frunza atît de închisă și flască ? întrebă el aruncînd o privire piezișă asupra lor, căci de la o vreme devenise o ciudățenie a pastorului să nu privească decît rar în față oamenii sau obiectele.

— Chiar în cimitirul de alături, răspunse medicul continuîndu-și treaba. Sînt noi pentru mine. Le-am găsit pe un mormînt pe care nu se afla nici lespede, nici vreun alt monument menit să-l amintească pe mort, în afară de aceste buruieni respingătoare ce și-au luat sarcina de a-i înveșnici memoria. Au crescut din inima lui și întruchipează poate vreo taină hidoasă înmormîntată odată cu el și pe care ar fi făcut mai bine s-o mărturisească în timpul vieții.

— Poate că a dorit cu aprindere s-o facă dar n-a fost în stare, spuse pastorul Dimmesdale.

— Și de ce nu ? răspunse medicul. De ce n-a putut s-o facă, de vreme ce toate puterile naturii împing atît de tare la mărturisirea păcatului, încît pînă și aceste negre buruieni au răsărit dintr-o inimă îngropată, ca să scoată la iveală o crimă neîmpărtășită ?

— Aceasta, bunul meu doctor, nu e decît o închipuire a dumitale, ripostă preotul. Nu poate fi pe lume, dacă judec bine, nici o putere, în afară de îndurarea cerească, care să dezvăluie, fie prin cuvinte fie prin semne sau simboluri, tainele îngropate o dată cu inima omenească. Inima asupra căreia apasă o astfel de taină este silită s-o păstreze pînă în ziua cînd toate lucrurile vor fi scoase la lumină. Și n-am citit și interpretat niciodînd sfînta scriptură în așa fel încît să înțeleg că dezvăluirea gîndurilor și faptelor omenești,

care va fi făcută în acea zi, este menită să fie o parte a ispășirii. Aceasta ar însemna, fără îndoială, să privim lucrurile doar pe deasupra. Nu, aceste revelații — dacă nu mă înșel cumva amarnic — nu urmăresc decît să aducă mulțumire spirituală tuturor făpturilor dotate cu gîndire care așteaptă să vadă lămurite, în ziua aceea, problema întunecată a acestei vieți. Cunoașterea inimilor omenești va fi de trebuință pentru cea mai deplină dezlegare a acestei taine. Și mai mult încă : socot că inimile ce ascund taine atît de apăsătoare ca acelea despre care pomenești le vor da în vileag în ziua Judecății de Apoi, nu în silă, ci cu o bucurie de nespus.

— Atunci, de ce să nu le destăinuiască aici ? întrebă Roger Chillingworth privindu-l calm și dintr-o parte pe preot. De ce vinovații n-ar căuta mai devreme această negrăită ușurare ?

— De cele mai multe ori o fac, zise preotul apucîndu-se cu mîna de piept, chinuit parcă de un acces de durere neașteptată. Multe, multe suflete sărmane mi s-au spovedit nu numai pe patul de moarte, ci cînd erau încă în plină putere și se bucurau de un nume bun. Și cît de mare era ușurarea pe care am văzut-o totdeauna la acești bieți oameni vinovați după o asemenea mărturisire ! S-ar fi zis că răsuflau în sfîrșit un aer curat, după ce se înăbușiseră cu propria lor suflare otrăvită. Ar putea oare să fie altfel ? De ce un nenorocit, vinovat să zicem de omor, ar păstra cadavrul îngropat în inima sa, mai degrabă decît să-l arunce îndată departe de el lăsîndu-l în grija universului ?

— Și totuși, unii oameni își îngroapă astfel tainele, observă cu liniște medicul.

— E adevărat, sînt asemenea oameni, răspunse pastorul Dimmesdale. Dar lăsînd la o parte alte pricini mai vădite, s-ar putea ca însăși firea lor să-i silească să păstreze tăcerea. Și-apoi, n-am putea oare presupune că oricît de vinovați ar fi, sînt totuși încă plini de rîvnă în a-l slăvi pe Dumnezeu și a lucra pentru binele omului, și că șovăie să se înfățișeze negri și murdari privirii oamenilor ; căci din clipa aceea, n-ar mai putea să săvîrșească o faptă bună și să-și răscumpere răul trecut printr-o viață mai cinstită. Și astfel, spre chinul lor nespus umblă printre semenii lor, părînd tot

atît de curați ca zăpada proaspăt căzută, în vreme ce inima lor e pătată și mînjită toată de păcatul de care nu pot scăpa.

— Acești oameni se înșală pe ei înșiși, spuse Roger Chillingworth puțin mai apăsat ca de obicei și făcînd un gest ușor cu degetul arătător. Ei se tem să ia asupra lor rușinea care le revine de drept. Dragostea lor de oameni, zelul lor în a-l sluji pe Domnul — toate aceste pioase porniri pot sau nu să sălășluiască în inimile lor alături de oaspeții necurați cărora vina lor le-a deschis ușa și care trebuie să dea naștere negreșit unei prăsile diavolești. Dar dacă oamenii aceștia caută a-l slăvi pe Domnul, să nu-și ridice spre cer mîinile spurcate! De voiesc să-și slujească semenii, să dovedească puterea și adevărul conștiinței lor silindu-se să-și plece capul în căință! Vrei să mă faci să cred, o înțelept și evlavios prieten, că o prefăcătorie poate fi mai de folos, poate însemna mai mult pentru slava lui Dumnezeu și binele omenirii decît însuși adevărul Domnului? Ascultă-mă pe mine: asemenea oameni se înșală pe ei inșiși!

— Se poate, spuse tînărul preot cu indiferență, ca și cum ar fi vrut să pună capăt unei discuții pe care o socotea de prisos sau nepotrivită. Avea într-adevăr capacitatea de a ocoli orice subiect care-i agita firea prea sensibilă și prea nervoasă. Dar aș vrea să întreb acum pe preaînvățatul meu medic dacă socoate cu adevărat că grija ce a purtat-o slabului meu trup mi-a folosit?

Înainte ca Roger Chillingworth să poată răspunde, auziră rîsul limpede și nebunatic al unui copil, venind din cimitirul vecin. Aruncînd fără voie o privire pe fereastra deschisă, căci era vară, pastorul o zări pe Hester Prynne și pe mica Pearl trecînd pe cărarea ce străbătea terenul îngrădit. Pearl arăta frumoasă ca o zi însorită, dar era pradă unuia din acele accese de veselie perversă care, de cîte ori o apucau, păreau s-o smulgă pe de-a întregul din sfera simpatiilor și contactelor omenești. Sărea fără respect de la un mormînt la altul, pînă ce, ajunsă la o lespede lată și netedă care purta blazonul vreunui defunct de seamă — poate al lui Isaac Johnson însuși — începu să joace pe ea. Ca răspuns la mustrările și rugămințile mamei ei, care o îndemna să se poarte mai cuviincios, mica Pearl se opri pentru a culege fructele ghimpoase ale unui scai ce creștea

lîngă mormînt. Rupînd un pumn din ele, le potrivi în jurul literii stacojii care împodobea pieptul mamei ei, și aceste globulețe rămăseseră strîns agățate. Hester nu le smulse.

Roger Chillingworth, care între timp se apropiase de fereastră, se uită afară cu un zîmbet sumbru.

— Copila aceasta nu cunoaște nici lege, nici supunere față de autoritate, nici respect față de rînduielile și părerile oamenilor, fie ele bune sau rele, remarcă el atît către sine cît și către vecinul său. Am văzut-o deunăzi stropindu-l cu apă pe însuși guvernatorul la adăpătoarea de pe Spring Lane. Ce ființă o fi aceasta, pentru numele lui Dumnezeu ? E un drăcușor stăpînit numai de porniri rele ? E în stare să iubească ? Poate fi descoperit în ea vreun principiu de viață ?

— Nici unul în afară de libertatea izvorîtă dintr-o lege încălcată, răspunse pastorul Dimmesdale pe un ton liniștit ca și cum ar fi discutat problema cu sine însuși. Iar dacă e capabilă de bine — cine poate ști ?

Copila le auzi probabil vocile, căci ridicîndu-și privirea spre fereastră cu un zîmbet sclipind de veselie și inteligență, dar și de răutate, aruncă în reverendul Dimmesdale cu unul din scaii ghimpoși. În nervozitatea lui, sensibilul pastor se trase cu teamă înapoi din fața ușorului proiectil. Observîndu-i emoția, Pearl bătu din palmele-i mici, într-un acces de exuberantă bucurie. Hester Prynne își ridicase și ea involuntar ochii ; și aceste patru persoane, mai tinere sau mai bătrîne, se priviră în tăcere pînă cînd copila izbucni în rîs și strigă :

— Vino, mamă ! Să plecăm, căci altminteri bătrînul Om Negru de acolo are să te prindă ! A și pus mîna pe pastor. Haide, mamă, ca să nu te prindă ! Dar pe mica Pearl n-o poate prinde !

Și astfel o trase pe mamă-sa după ea, săltînd, dansînd și zburdînd într-un chip fantastic printre movilele mormintelor, ca o ființă care nu are nimic comun cu generațiile trecute și îngropate și nu-și recunoștea nici o rudenie cu ele. S-ar fi zis că fusese creată spontan din elemente noi și că trebuia neapărat să fie lăsată să-și trăiască viața și să-și fie lege ea însăși, fără ca excentricitățile ei să fie socotite drept crime.

— Iată o femeie, reluă Roger Chillingworth după o pauză, care, oricît de păcătoasă ar fi, nu are în ea nimic din acel mister de vinovăţie ascunsă a cărui povară o consideri atît de dureroasă. Crezi oare că Hester Prynne e mai puţin nenorocită pentru că poartă pe piept litera aceea stacojie ?

— Da, cred în adevăr acest lucru, răspunse pastorul. Nu pot totuşi răspunde de ea. Avea pe faţa ei o expresie de suferinţă, de vederea căreia aş fi vrut mult să fiu cruţat. Cred însă şi acum că trebuie să fie mai bine pentru cel ce suferă să poată, ca această femeie, să-şi arate durerea, decît s-o ascundă toată în inima lui.

Urmă o altă pauză ; şi medicul se apucă din nou să cerceteze şi să rînduiască plantele pe care le culesese.

— M-ai întrebat adineauri, zise el în cele din urmă, ce cred despre sănătatea dumitale.

— Da, răspunse pastorul, şi aş fi fericit să aflu. Spune-mi deschis, te rog, fie că e vorba de viaţă, fie că e vorba de moarte.

— Ca să-ţi spun sincer, deci, şi pe faţă, rosti medicul continuînd să se ocupe de plantele lui, dar ţinîndu-şi privirea fixată asupra pastorului Dimmesdale, boala dumitale mi se pare ciudată ; nu atît în ea însăşi şi nici în manifestările ei exterioare, cel puţin în măsura în care simptomele nu s-au ascuns observaţiilor mele. Privindu-te zilnic, scumpul meu prieten, şi urmărindu-ţi de cîteva luni înfăţişarea, te-aş socoti mai degrabă destul de bolnav, dar nu chiar atît încît un medic încercat şi cu ochii-n patru să nu poată avea nădejdea de a te vindeca. Cu toate acestea — nu ştiu cum să spun — îmi pare să cunosc boala şi totuşi să nu o cunosc.

— Vorbeşti parcă în ghicitori, învăţatul meu doctor, spuse palidul preot uitîndu-se dintr-o parte pe fereastră.

— Atunci, ca să vorbesc mai limpede, urmă medicul — şi îţi cer iertare, bunul meu pastor, dacă sinceritatea cuvintelor mele are cumva nevoie de iertare — îngăduie-mi, ca prieten şi ca unul căruia providenţa i-a încredinţat sarcina de a veghea asupra vieţii şi sănătăţii dumitale, să-ţi pun o întrebare. Mi-ai dezvăluit şi descris oare în toate amănuntele tulburările dumitale ?

— Cum poţi să te îndoieşti de aceasta? întrebă pastorul. Ar însemna să te joci ca un copil, chemînd un doctor şi ascunzîndu-i apoi răul de care suferi!

— Vrei aşadar să spui că ştiu tot? spuse Roger Chillingworth cu hotărîre şi aţintind asupra feţei preotului o privire strălucind de concentrată intensitate şi inteligenţă. Prea bine! Dar iarăşi îţi spun: Acela căruia i se dezvăluie doar semnele exterioare, fizice ale bolii nu cunoaşte adesea decît jumătate din răul pe care este chemat să-l vindece. O boală trupească, pe care o privim ca un tot şi un întreg în sine, poate la urma urmei să nu fie decît simptomul vreunei suferinţe sufleteşti. Îţi cer din nou iertare, bunul meu reverend, dacă vorbele mele cuprind chiar numai şi umbra vreunei jigniri. Dintre toţi oamenii pe care i-am cunoscut vreodată, dumneata, pastore, eşti acela al cărui trup e cel mai strîns legat, unit şi, ca să zic aşa, contopit cu spiritul a cărui unealtă este.

— Atunci, nu am nevoie să te mai întreb nimic, spuse pastorul ridicîndu-se oarecum precipitat de pe fotoliu. Pe cît ştiu, nu te îndeletniceşti cu lecuirea sufletelor!

— Astfel, vorbi mai departe Roger Chillingworth pe un ton neschimbat fără a lua în seamă întreruperea dar sculîndu-se în picioare şi plantîndu-se, cu silueta lui scundă, întunecată şi diformă în faţa palidului şi istovitului preot, astfel o boală, un punct dureros al spiritului dumitale, dacă putem spune aşa, îşi găseşte îndată manifestarea corespunzătoare în învelişul dumitale trupesc. Ai vrea deci ca medicul dumitale să-ţi vindece boala trupească? Cum ar putea s-o facă, dacă nu-i dezvălui înainte rana sau tulburarea sufletului dumitale?

— Nu! Nu ţie! Nu unui medic pămîntesc! strigă pastorul Dimmesdale cu aprindere, îndreptîndu-şi ochii larg deschişi şi strălucitori cu un fel de furie spre bătrînul Roger Chillingworth. Nu ţie! Dacă e vorba de o boală a sufletului, atunci mă dau în seama unicului medic al sufletului! El singur poate să vindece sau să omoare, după cum îi e voia. Să facă cu mine ceea ce dreptatea şi înţelepciunea lui vor găsi de cuviinţă. Dar tu — cine eşti tu ca să te amesteci în treaba aceasta, ca să cutezi să te vîri între un om care suferă şi Dumnezeul lui?

Și cu un gest nestăpînit, ieși din cameră.

„Nu-mi pare rău că am mers atît de departe", își spuse Roger Chillingworth urmărindu-l pe pastor cu un zîmbet grav. „Nimic nu e pierdut — vom fi peste puțin iarăși prieteni. Dar ce ușor se lasă stăpînit de pasiune acest om și ce repede îl face ea să se piardă cu firea. Și așa cum se întîmplă cu o pasiune, la fel și cu alta. Acest cucernic pastor Dimmesdale a făcut negreșit și înainte vreun lucru nesăbuit în aprinderea nebunească a inimii lui !"

Intimitatea, pe același picior și la același grad ca înainte, nu fu greu de restabilit între cei doi vecini. După cîteva ceasuri de singurătate, tînărul pastor își dădu seama că nervii săi zdruncinați îl împinseseră la o ieșire pe care nimic din ce spusese medicul n-o îndreptățea cîtuși de puțin. Se miră într-adevăr de violența cu care îl respinsese pe binevoitorul bătrîn, cînd acesta nu făcuse decît să exprime părerea pe care era de datoria lui să și-o dea și pe care pastorul însuși i-o ceruse limpede. Pătruns de aceste remușcări, nu întîrzie să prezinte prietenului său cele mai ample scuze și să-l roage să continue a-i da îngrijirile care, dacă nu reușiseră să-l însănătoșească, prelungiseră după toate probabilitățile șubreda lui existență pînă în ziua aceea. Roger Chillingworth consimți bucuros și continuă să vegheze asupra sănătății pastorului, făcînd cu deplină bună-credință tot ce-i stătea în putință, dar părăsind totdeauna camera pacientului său, la sfîrșitul unei vizite profesionale, cu un zîmbet misterios și nedumerit pe buze. Această expresie rămînea ascunsă în prezența reverendului Dimmesdale, dar devenea foarte vizibilă în momentul cînd ieșea pe ușă.

— Un caz rar, murmura el. Trebuie neapărat să-l cercetez mai adînc. Ce stranie potrivire între suflet și trup ! De n-ar fi decît de dragul științei, trebuie să pătrund această problemă pînă la fund.

Puțin timp după scena relatată mai sus, se întîmplă ca reverendul Dimmesdale să cadă pe la amiază, în mod cu totul neașteptat, într-un somn adînc, pe cînd stătea așezat la masa de lucru cu un volum gros, tipărit în caractere gotice, deschis în fața lui. Trebuie să fi fost o operă dintre cele mai de seamă ale școlii literare soporifice. Uitarea

totală în care se găsea scufundat era cu atît mai surprinzătoare cu cît pastorul se număra printre acele persoane al căror somn e de obicei ușor, neliniștit și lesne de gonit, ca o păsărică ce sare încoace și încolo pe o creangă. Spiritul său se retrăsese însă în chip neobișnuit atît de departe în propriile lui adîncimi, încît pastorul nu tresări în fotoliu nici atunci cînd bătrînul Roger Chillingworth intră în cameră fără vreo precauție deosebită. Medicul înaintă direct pînă în fața pacientului, își puse mîna pe pieptul lui și dădu la o parte veșmîntul, care pînă în momentul acela îl ascunsese totdeauna chiar și privirii sale doctoricești.

Atunci, e drept, pastorul Dimmesdale se înfioră și făcu o ușoară mișcare.

O clipă după aceea, medicul se depărtă de el — dar cu ce sălbatică expresie de uimire, bucurie și oroare! Era o înfiorătoare încîntare, prea nemăsurată parcă pentru a se oglindi numai în ochii și în trăsăturile lui, căci izbucnea din întreaga hidoșenie a făpturii sale, manifestîndu-se tumultuos prin felul nestăpînit în care își aruncă brațele în sus și izbi cu piciorul în podea! Dacă cineva l-ar fi văzut pe bătrînul Roger Chillingworth în acel moment de extaz, n-ar fi avut nevoie să se întrebe în ce fel se comportă satana atunci cînd un suflet omenesc prețios este pierdut pentru cer și cîștigat pentru împărăția lui.

Dar ceea ce deosebea extazul medicului de acela al satanei, era uimirea cu care era amestecat!

XI

Tainele unei inimi

După incidentul pe care l-am descris mai sus, relațiile dintre preot și medic, deși rămînînd pe dinafară aceleași, luară în realitate un alt caracter decît pînă atunci. Mintea lui Roger Chillingworth avea acum un drum destul de neted înaintea ei, chiar dacă nu era, de fapt, același pe care își propusese să-l urmeze. Oricît de calm, de blînd și de nepătimaș ar fi părut, ne temem că în acest nefericit bă-

trîn mocnea un abis de răutate, latentă, pînă atunci, dar acum activă care îl împingea să ticluiască un plan de răzbunare atît de perfidă, cum nu fusese nicicînd pus la cale de vreun muritor împotriva dușmanului său. Să devină singurul prieten de încredere, căruia să-i fie împărtășite toate temerile, remușcările, chinurile, toată căința neaducătoare de ușurare, toate gîndurile încărcate de păcat, mereu întoarse și mereu gonite în zadar ! Toată această suferință vinovată, ascunsă lumii a cărei inimă largă s-ar fi îndurat și ar fi iertat, să-i fie dezvăluită lui, cel fără milă, cel neiertător ! Toată această comoară întunecată să revină însuși omului a cărui sete de răzbunare nu putea să fie stinsă prin nici un alt mijloc !

Rezerva sfioasă și bănuitoare a pastorului dejucase pînă acum acest plan. Roger Chillingworth înclina să fie însă aproape tot atît de mulțumit cu starea de lucruri pe care providența — care se servea de răzbunător și de victima lui pentru propriile-i scopuri, iertînd poate tocmai atunci cînd părea să pedepsească mai sever — o substituise negrelor lui proiecte. Aproape că se simțea ca după o revelație. Și avea puțină însemnătate pentru ținta lui dacă această revelație era cerească sau venea poate din alt loc. Datorită ei, în toate relațiile sale viitoare cu pastorul Dimmesdale nu numai înfățișarea exterioară, ci străfundurile ființei acestuia păreau expuse privirilor sale, astfel încît să poată vedea și înțelege toate mișcările lui sufletești. Din acest moment deveni nu numai spectator, ci actor principal în lumea lăuntrică a sărmanului pastor. Putea să cînte pe el ca pe un instrument. Voia să trezească în el un spasm de durere ? Victima era tot timpul legată pe scaunul de tortură — trebuia numai să știe ce arc punea în mișcare mecanismul ; și medicul îl știa prea bine ! Voia să-l facă să tresară brusc de spaimă ? Ca la un semn făcut de un magician cu bagheta lui, se ivea cîte o fantasmă groaznică, ba și o mie de fantasme de cele mai felurite forme — fantasme ale morții sau ale infamiei, acestea din urmă și mai înspăimîntătoare — care se strîngeau în jurul pastorului și arătau cu degetul spre pieptul lui !

Toate acestea fură săvîrșite cu atîta subtilitate, încît pastorul, deși avea neîncetat impresia vagă că o forță rău-

voitoare caută să-l țină sub influența ei, nu izbuti să desluşească adevărata-i natură. E drept că privea cu îndoială şi cu teamă — ba uneori chiar cu groază şi cu amărăciune plină de ură — silueta diformă a bătrînului vraci. Mişcările, umbletul, barba lui sură, cele mai neînsemnate şi indiferente acte ale lui, croiala însăşi a îmbrăcăminții erau odioase în ochii pastorului, semn neîndoielnic că acesta nutrea în sinea lui o antipate mai adîncă decît voia să-şi mărturisească singur. Căci întrucît îi era cu neputință să găsească vreun motiv unei neîncrederi şi aversiuni atît de mari, pastorul Dimmesdale, convins că otrava unei anume răni îi învenina toată substanța inimii, nu atribuia decît acestei cauze toate presimțirile sale. Se mustra cu asprime pentru simțămintele lui rele față de Roger Chillingworth, nesocotea învățămintele pe care ar fi trebuit să le tragă din ele şi îşi dădea toată silința să le stîrpească. Nereuşind în aceste străduințe, continuă totuşi din principiu, să întrețină aceleaşi relații familiare cu bătrînul, dîndu-i astfel neîncetat prilejul de a urmări țelul căruia — sărmană ființă părăsită, mai nenorocită chiar decît victima ei ! — i se dedicase cu întreaga-i sete de răzbunare.

În timp ce suferea astfel de o boală a trupului, fiind totodată ros şi torturat de o întunecată tulburare sufletească şi căzut pradă uneltirilor unui duşman de moarte, reverendul Dimmesdale dobîndise o mare popularitate în funcțiile sale preoțeşti. O datora, de fapt, în bună parte suferințelor sale. Darurile-i spirituale, intuiția morală, facultatea de a simți şi a comunica emoția erau menținute într-o activitate aproape supranaturală de ghimpele chinurilor sale zilnice. Faima lui, care nu înceta să crească, începuse să întunece renumele mai moderat al confraților săi, oricît de eminenți ar fi fost unii dintre ei. Se aflau printre ei savanți care-şi petrecuseră mult mai mulți ani ca să-şi însuşească ştiința ermetică necesară sacerdoțiului decît pastorul Dimmesdale ; puteau deci să fie mai stăpîni pe asemenea cunoştințe valoroase decît tînărul lor coleg. Se aflau de asemenea bărbați cu o structură spirituală mai robustă şi înzestrați cu o putere de pătrundere mai ascuțită, cu o logică de tăria

fierului sau a granitului, care, amestecate într-o proporție potrivită cu ingrediente doctrinale, constituie caracteristica unei varietăți deosebit de respectabile, de capabile, dar nu tocmai plăcute a speciei clericale. Erau în sfîrșit și alții — părinți venerabili și cucernici, ale căror facultăți fuseseră dezvoltate prin trudă îndelungată în mijlocul cărților lor și prin meditații răbdătoare, personaje sfinte transfigurate prin contactul spiritual cu o lume mai bună în care puritatea vieții lor aproape că le introdusese, cu toate că mai purtau veșminte de muritori. Nu le lipsea decît harul care pogorîse în ziua de Rusalii, în limbi de foc asupra discipolilor aleși și care simboliza, pe cît se pare, nu puterea de a grăi în limbi străine și necunoscute, ci pe aceea de a se adresa întregii omeniri în limba simplă a inimii. Acești părinți, altminteri atît de apostolici, erau lipsiți de ultima și cea mai rară atestare divină a chemării lor : limba de foc. Zadarnic ar fi căutat să exprime — dacă vreodată ar fi visat s-o încerce — cele mai înalte adevăruri prin mijlocul umil al vorbelor și imaginilor familiare. Glasul lor cobora depărtat și neînțeles, din regiunile superioare unde sălășluiau de obicei.

Pastorul Dimmesdale aparținea firește, prin multe din trăsăturile sale de caracter, acestei din urmă categorii de oameni. Și ar fi atins culmile înalte ale credinței și ale cuvioșiei dacă această năzuință n-ar fi fost zădărnicită de povara de vinovăție și teamă — oricare putea fi originea și — sub care pașii săi erau sortiți să se împleticească. Povara aceasta îl trăgea în jos, lîngă cei mai umili și mai neînsemnați, pe el care aproape că era un sfînt și care altminteri ar fi putut sta de vorbă cu îngerii ! Dar tot ea îl apropia atît de mult de obștea păcătoșilor, încît inima îi vibra la unison cu ale lor, primindu-le suferințele și făcînd ca propriile ei spasme de durere să agite mii de alte inimi prin șuvoaie de tristă și persuasivă elocință. Da, de cele mai multe ori persuasivă, dar și înfricoșătoare uneori ! Oamenii nu știau de unde izvora puterea care-i mișca în acest chip. Îl priveau pe tînărul pastor ca pe un miracol de sfințenie. Vedeau în el un crainic care le transmitea mesajele de înțelepciune, de mustrare și de iubire ale cerului. În ochii lor, însuși

pămîntul pe care călca era sfințit. Fetele tinere ce țineau de comunitatea lui păleau cînd îl vedeau, victime ale unei adorații atît de impregnate de simțire religioasă, încît își închipuiau că era toată numai evlavie și o purtau fățiș în pieptul lor neprihănit, drept cea mai frumoasă jertfă pe care o puteau aduce în fața altarului. Membrii vîrstnici ai turmei sale, văzînd cît de slăbit era trupul pastorului Dimmesdale, pe cînd ei în ciuda infirmităților rămîneau încă viguroși, convinși că va porni spre ceruri înaintea lor, le cereau copiilor lor să le îngroape bătrînele oase alături de mormîntul tînărului pastor. Și în toată această vreme reverendul Dimmesdale, gîndindu-se la mormîntul lui, se întreba dacă vreodată iarba avea să crească deasupra rămășițelor unui blestemat ca el!

Nu se poate închipui ce tortură însemna pentru tînărul preot această venerație publică! Avea un adevărat cult pentru adevăr; și toate lucrurile care nu erau pătrunse în adîncul lor de esența lui divină, le socotea doar umbre, cu desăvîrșire lipsite de greutate și valoare. Și ce era atunci el? O substanță? Sau cea mai ștearsă dintre umbre? Simțea adesea o arzătoare dorință să se denunțe cu glas tare, de pe amvon, și să mărturisească oamenilor cine era: „Eu, pe care mă vedeți îmbrăcat cu aceste negre veșminte preoțești — eu, care mă urc pe acest amvon sacru și îmi ridic fața palidă spre cer, luînd asupră-mi să comunic în numele vostru cu cel atotștiutor — eu, în a cărui viață de fiecare zi recunoașteți sfințenia unui Enoh [1] — eu, ai cărui pași lasă în urmă pe cărările pămîntești, după credința voastră, o dîră de lumină, pentru ca pelerinii care vor veni după mine să fie călăuziți spre ținuturile veșnicei fericiri — eu, care v-am botezat copiii — eu, care am rostit rugăciunea de despărțire pentru prietenii voștri muribunzi, în urechile cărora cuvîntul „Amin“ răsuna atît de slab, venind dintr-o lume pe care o părăsiseră — eu, pastorul vostru, căruia îi arătați atîta venerație și încredere, nu sînt decît pîngărire și minciună.“

[1] **Enoh, patriarh iudeu amintit în Vechiul Testament.**

Mai mult decît o dată, pastorul Dimmesdale se urcase pe amvon cu intenția de a nu coborî treptele înainte de a fi rostit cuvinte ca acestea. Mai mult decît o dată își dresese glasul și, tremurînd, trăsese adînc aerul în piept, pentru ca atunci cînd avea să-l expire, să iasă încărcat cu taina întunecată a sufletului său. Mai mult decît o dată — ba nu, mai mult de o sută de ori — vorbise cu adevărat! Vorbise? Dar în ce fel? Spusese ascultătorilor săi că era stricat pînă în măduva oaselor, că era cel mai mîrșav dintre mîrșavi, un păcătos fără seamăn, o rușine, o făptură neînchipuit de nelegiuită, și că era o adevărată minune că trupul lui nu era trăsnit în fața ochilor lor de fulgerele de mînie ale Atotputernicului. Putea el să vorbească mai limpede? Nu era oare de așteptat ca toți credincioșii să sară de pe locurile lor, într-o pornire simultană, și să-l izgonească de pe amvonul pe care-l pîngărea? Dar nicidecum! Îi auzeau spusele, dar nu făceau decît să-l venereze și mai mult. Erau departe de a bănui ce înțeles ucigător ascundeau aceste cuvinte de autocondamnare. „Ce tînăr cucernic!" își șopteau între ei. „E un adevărat sfînt pe pămînt! Dacă găsește atîta păcătoșenie în sufletul lui neprihănit, ce lucruri îngrozitoare ar putea, vai, să descopere în al tău sau în al meu! Ipocrit iscusit sub masca-i de pocăință, pastorul știa bine în ce chip va fi înțeleasă vaga lui spovedanie. Încercase să se mintă singur dezvăluindu-și conștiința încărcată, dar nu făcuse decît să se împovăreze cu un nou păcat și să încerce o altă rușine, fără a cunoaște nici măcar ușurarea trecătoare a unei amăgiri. Mărturisise adevărul prefăcîndu-l totodată în cea mai mare minciună. Și totuși, prin însăși firea lui, iubea adevărul și ura minciuna mai mult decît oricine. De aceea, mai presus de toate, își detesta Eul nemernic.

Tulburarea sa lăuntrică îl împinse la acțiuni de penitență, mai corespunzătoare vechii credințe corupte a Romei decît concepției mai luminate a religiei în care se născuse și fusese crescut. Într-un sertar ascuns al dulapului său, pastorul Dimmesdale ținea sub cheie un gîrbaci sîngeros. Adesea acest preot protestant și puritan își flagela propriii umeri, rîzînd amar în acest timp și lovin-

du-se și mai nemilos din cauza rîsului. Avea de asemenea obiceiul, care fusese și acela al multor altor puritani pioși, de a posti; dar nu postea pentru a-și purifica trupul și a-l face mai apt de a primi lumina cerească, ci într-un chip sever, ca act de penitență, pînă cînd genunchii începeau să-i tremure. Veghea tot astfel, noapte după noapte, cîteodată într-o beznă adîncă, alteori la slaba pîlpîire a luminării, și iarăși alteori privindu-și chipul în oglindă, în cea mai puternică lumină pe care o putea arunca asupră-i. Vedea în aceasta un simbol al neîncetatei introspecții cu care se tortura, fără a izbuti să se purifice. În timpul acestor nopți de veghe îndelungată, capul începea să i se învîrtească adesea și năluci păreau să-i plutească în fața ochilor, fie zărite nedeslușit, în palida lor licărire, prin ungherele cufundate în penumbră ale odăii, fie conturîndu-se mai limpede în oglindă, chiar lîngă el. Era cînd o hoardă de forme drăcești ce se strîmbau și rînjeau la palidul pastor făcîndu-i semn să le urmeze, cînd o ceată de îngeri sclipitori care se înălțau greoi în zbor, copleșiți parcă de tristețe și devenind din ce în ce mai eterați pe măsură ce se depărtau. Sau se iveau prieteni ai lui din tinerețe dispăruți, și tată-său, cu barba-i albă de sfînt, privindu-l încruntat, și mamă-sa, întorcîndu-și fața de la el pe cînd trecea. Fantoma aceasta a mamei, impalpabila ei arătare, n-ar fi putut totuși să arunce o privire miloasă fiului ei? Sau, în sfîrșit, prin camera pe care aceste spectre o făceau atît de lugubră, aluneca Hester Prynne cu mica Pearl îmbrăcată în rochia-i purpurie, arătînd cu degetul spre litera stacojie de pe sînul mamei și apoi spre pieptul pastorului.

Nici una din aceste vedenii nu-l înșela cu totul. Printr-o încordare a voinței putea să pătrundă în orice clipă cu privirea prin umbrele fără substanță și să-și dea seama că nu erau de natură solidă, ca masa sculptată de stejar sau ca volumul gros de teologie legat în piele și cu închizători de bronz. Și cu toate acestea, într-un sens erau lucrurile cele mai reale și mai substanțiale cu care sărmanul pastor avea de a face acum. E nefericirea negrăită a unei vieți de prefăcătorie ca a lui să golească de miez și de substanță toate realitățile ce ne înconjoară și pe care

cerul ni le-a destinat ca bucurie și ca hrană spirituală. Pentru omul nesincer întregul univers apare mincinos și impalpabil, nemairămînînd nimic din el. Și chiar și el însuși, pe măsură ce se arată într-o lumină falsă, devine o umbră, sau încetează în fapt de a exista. Singurul adevăr care continua să dea pastorului Dimmesdale o existență reală pe acest pămînt era chinul din străfundul sufletului său, care se oglindea fățiș pe obrazul lui. De ar fi găsit vreodată puterea să zîmbească, să arate o față veselă, n-ar mai fi fost același om !

În una din aceste teribile nopți, pe care abia dacă le-am conturat, ferindu-ne de a le descrie mai pe larg, pastorul sări în sus de pe fotoliu. O idee nouă îl izbise, care avea poate să-i aducă un moment de pace. Îmbrăcîndu-se cu grijă, ca pentru cultul public și exact în același chip, coborî tiptil scara, deschise ușa și ieși.

XII

Veghea pastorului

Umblînd parcă în umbra unui vis și poate pradă într-adevăr unui fel de somnambulism, pastorul Dimmesdale ajunse la locul unde, cu atîta vreme în urmă, Hester Prynne cunoscuse primele ei ceasuri de oprobriu public. Aceeași platformă, sau același eșafod, înnegrit de furtuni și de razele soarelui care bătuseră asupra lui vreme de șapte ani îndelungați, ros de pașii multor vinovați care se suiseră pe el de atunci, se înălța mereu sub balconul casei de rugăciuni. Pastorul îi urcă treptele.

Era o noapte întunecoasă de la începutul lunii mai. Nori groși acopereau întreaga boltă a cerului, de la zenit și pînă la orizont. Dacă aceeași mulțime care fusese martora pedepsirii lui Hester Prynne ar fi putut fi adunată acum, ea n-ar fi fost în stare să deosebească pe platformă, prin bezna cenușie a acestei nopți, nici un obraz și poate nici chiar conturul unei forme omenești. Numai

că la ora aceasta orașul dormea și pastorul nu era în primejdie de a fi descoperit. Putea să stea acolo, dacă-i plăcea, pînă cînd zorii aveau să mijească la răsărit, fără alt risc decît acela ca aerul umed și rece al nopții să-l pătrundă pînă la oase, să-i înțepenească încheieturile și să-l facă să se aleagă cu guturai și tuse, frustîndu-și prin aceasta turma nerăbdătoare de rugăciunile și predica din ziua următoare. Nici un ochi nu putea să-l vadă, în afară de acela, veșnic treaz, care-l văzuse mînuind gîrbaciul în taina odăii lui. De ce atunci venise aci ? Spre a se deda unui simulacru de penitență ? Era un simulacru, într-adevăr, dar unul în care sufletul său se juca cu sine însuși. O comedie ce-i făcea pe îngeri să roșească și să plîngă, în timp ce demonii se bucurau și își băteau joc de el rîzînd ! Fusese împins să vină aci de remușcarea care-l urmărea la orice pas și a cărei soră bună și însoțitoare nelipsită era acea lașitate ce-l trăgea invariabil înapoi, cu ghearele ei tremurătoare, în clipa însăși cînd celălalt impuls îl mînase pînă pe pragul unei destăinuiri. Sărman nenorocit ! Cu ce drept o slăbiciune ca a lui se încărcase cu o crimă ? Crima e făcută pentru oameni cu nervii de fier, care sînt în stare fie să-i poarte povara, fie, dacă este prea apăsătoare pentru ei, să se ușureze de ea îndată, încordîndu-și sălbatica și neînfrînata lor putere pentru un scop bun. Cu firea lui slabă și sensibilă, pastorul nu era în stare nici de una, nici de alta ; făcea ba un lucru, ba altul, amestecînd într-un mod inextricabil chinurile unei vinovății strigătoare la cer și suferința unei zadarnice căințe.

Și astfel, în vreme ce stătea pe platforma infamiei în această fățarnică și deșartă încercare de ispășire, pastorul Dimmesdale fu cuprins deodată de o nemărginită spaimă, ca și cum întregul univers ar fi văzut pe pieptu-i gol, drept deasupra inimii, un semn stacojiu. În acest loc simțea și simțise într-adevăr de multă vreme mușcătura otrăvită a unei dureri fizice. Fără să vrea și fără a fi în stare de a se stăpîni, scoase un strigăt puternic, un răcnet care răsună prin noapte, răsfrîngîndu-se din casă în casă și fiind retrimis în cele din urmă de colinele din depărtare. S-ar fi zis că o ceată de demoni, simțind toată deznădejdea și groaza din care izvora acest strigăt, își fă-

cuseră din el o jucărie şi îl aruncau dintr-un loc într-altul.

— S-a săvîrşit, murmură pastorul, ascunzîndu-şi faţa în mîini. Tot oraşul se va trezi, va năvăli încoace şi mă va găsi aici.

Dar nimic nu se întîmplă. Strigătul păruse poate mult mai puternic auzului său înspăimîntat decît fusese într-adevăr. Oraşul nu se trezi ; sau dacă totuşi unii se treziseră buimăciţi de somn, luaseră strigătul drept un lucru de groază dintr-un vis sau ţipăt de vrăjitoare care se auzea ades, pe vremea aceea, deasupra aşezărilor sau caselor stinghere, atunci cînd acestea călăreau prin aer împreună cu satana. Pastorul, neauzind deci nici o mişcare, îşi luă mîinile de pe ochi şi privi în jur. La una din ferestrele reşedinţei guvernatorului Bellingham, aflată la oarecare depărtare pe o stradă în vecinătate, îl zări pe bătrînul dregător în persoană, cu o lumină în mînă, o scufie albă pe cap şi înfăşurat într-un lung halat alb. Arăta ca o stafie stîrnită din mormînt. Desigur că strigătul îi tulburase somnul. La o altă fereastră a aceleiaşi case se ivi şi bătrîna doamnă Hibbins, sora guvernatorului, avînd şi ea în mînă o lumină care făcea să se vadă, chiar la această distanţă, expresia înăcrită şi nemulţumită a obrazului ei. Îşi scoase capul printre zăbrele şi se uită cu nelinişte în sus. Fără îndoială, venerabila zgripţoroaică auzise strigătul pastorului Dimmesdale cu multiplele lui ecouri, dar crezuse că e zarva demonilor şi a tartoriţelor cu care — lucru bine cunoscut — obişnuia să zboare noaptea în pădure.

Zărindu-l pe guvernatorul Bellingham, bătrîna doamnă se grăbi să stingă lumina şi să dispară. Poate că se avîntase printre nori, pentru că pastorul n-o mai zări. La rîndul lui dregătorul, după ce scrută cu atenţie întunericul — pe care nu-l putu totuşi pătrunde mai adînc cu privirea decît ar fi pătruns o piatră de moară — se retrase de la fereastră.

Pastorul se simţi relativ liniştit. Dar curînd ochii îi zăriră o mică lumină tremurătoare care, foarte depărtată la început, se apropia de-a lungul străzii. Îşi arunca razele-i slabe, ca pentru a recunoaşte drumul, cînd pe un stîlp,

cînd pe un gard, cînd pe o fereastră zăbrelită, cînd pe o cişmea cu jgheabul ei plin de apă, cînd pe o uşă cu marginea de sus arcuită, cu un ciocan de fier şi cu o bîrnă necioplită drept prag. Reverendul Dimmesdale observa toate aceste mici amănunte, deşi avea convingerea fermă că ceea ce se furişa spre el cu paşi ce începeau să se audă era propriul lui destin şi că peste cîteva clipe licărul felinarului avea că cadă asupra lui, dînd la iveală taina ce-o ascundea de atîta vreme. Cînd lumina se apropie, îl recunoscu pe confratele lui — sau, mai precis, pe părintele lui întru credinţă şi mult preţuitul său prieten — reverendul Wilson care, după cum pastorul Dimmesdale presupunea acum, fusese să se roage la căpătîiul unui muribund. Aşa şi era. Bătrînul preot venea din casa guvernatorului Winthrop, care chiar în ceasul acela trecuse pragul acestei lumi. Şi acum, înconjurat ca sfinţii de altădată de un nimb sclipitor de glorie, ce-l aureola în mijlocul acestei nopţi întunecoase de păcat — ca şi cum defunctul guvernator i-ar fi lăsat moştenire gloria lui, sau ca şi cum s-ar fi prins de el ceva din strălucirea depărtată a cetăţii cereşti spre care îşi ridicase ochii ca să-l vadă pe victoriosul pelerin intrînd pe porţile ei — bunul părinte Wilson se îndrepta spre casă luminîndu-şi drumul cu un felinar aprins. Imaginile de mai sus fuseseră trezite în mintea pastorului Dimmesdale de licărirea luminiţei, făcîndu-l să zîmbească, ba aproape să izbucnească în rîs şi să se întrebe apoi dacă nu cumva era pe cale să înnebunească.

Cînd reverendul Wilson trecu prin faţa eşafodului, strîngîndu-şi cu un braţ mantia neagră în jurul trupului şi ţinînd cu celălalt felinarul în faţa pieptului, pastorul abia de putu să se reţină de a-i spune :

— Bună seara, cucernice părinte Wilson ! Urcă aici, rogu-te, ca să petreci un ceas plăcut cu mine !

Dumnezeule ! Vorbise oare cu adevărat ? Crezu o clipă că nefericitele cuvinte îi ieşiseră de pe buze. Dar nu le rostise decît în închipuire. Venerabilul părinte Wilson îşi vedea încet de drum, căutîndu-şi cu grijă cărarea noroioasă de dinaintea picioarelor, fără a-şi întoarce măcar o dată capul spre platforma infamiei. Cînd lumina tremurătoare a felinarului dispăru cu totul, pastorul îşi dădu

seama, după slăbiciunea de care se simțea cuprins, că trecuse în momentele din urmă printr-o spaimă îngrozitoare, cu toate că fără voie făcuse o sforțare să se ușureze printr-o sinistră veselie.

Nu trecu mult și același groaznic simțămînt de voie bună se furișă din nou însoțind vedeniile ce-i năpădeau mintea. Simțea că membrele îi înțepeneau de răceala neobișnuită a nopții și se întrebă dacă avea să fie în stare să coboare treptele eșafodului. Zorile aveau să mijească găsindu-l tot aici. Vecinii aveau să se trezească și, ieșind afară în faptul zilei, cei ce se vor scula mai întîi vor zări sus, pe estrada infamiei, o siluetă nedeslușită ; și înnebuniți de spaimă ca și de curiozitate, vor alerga și vor bate din poartă în poartă, chemînd întreaga suflare să vină ca să vadă stafia — căci vor crede că e o stafie — a vreunui răufăcător mort. O întunecată agitație avea să cuprindă casă după casă. Apoi — pe măsură ce lumina dimineții avea să crească — bătrîni patriarhi îmbrăcați cu halatele lor de flanelă aveau să năvălească în grabă, la fel ca și demnele matroane ce nu vor zăbovi măcar ca să-și lepede veșmintele de noapte. Întregul trib de personaje respectabile, care nu fuseseră văzute pînă acum nici cu un singur fir de păr nepieptănat pe capetele lor, aveau să se arate într-o ținută dezordonată de adevărat coșmar. Bătrînul guvernator Bellingham avea să sosească încruntat, cu gulerul încrețit prins strîmb în jurul gîtului, urmat de doamna Hibbins, cu cîteva crenguțe din pădure agățate de fusta ei și cu o înfățișare mai acră ca oricînd, ca una ce abia dacă apucase să închidă un ochi după călătoria ei nocturnă pe o coadă de mătură. Avea să vină apoi bunul părinte Wilson, nemulțumit și el de a se vedea smuls atît de devreme din visele lui despre sfinții preamăriți, după ce-și petrecuse jumătate din noapte lîngă patul unui muribund. N-aveau să lipsească nici sfetnicii și diaconii parohiei reverendului Dimmesdale, sau tinerele fecioare ce-și idolatrizau pastorul și-i înălțaseră un altar în piepturile lor nevinovate, pe care — în treacăt fie zis — abia dacă vor avea timp, în graba și zăpăceala acelei zile, să le acopere cu un șal. Într-un cuvînt, toată suflarea avea să iasă buimăcită și să înconjoare cu priviri uimite și în-

grozite platforma infamiei. Şi pe cine aveau să descopere acolo, cu lumina roşie a zorilor pe frunte ? Chiar pe reverendul Dimmesdale, stînd pe jumătate mort de frig şi copleşit de ruşine în locul unde stătuse înainte Hester Prynne !

Izbit de înfiorătoarea ironie a acestei imagini, pastorul izbucni, fără să-şi dea seama şi spre nemărginita-i spaimă, într-un hohot de rîs răsunător. Îndată îi răspunse un rîset clar şi vesel de copil, în care, cu un fior în inimă — dar fără a şti dacă de ascuţită durere sau de plăcere tot atît de vie — recunoscu accentele micii Pearl.

— Pearl ! Micuţo ! strigă el după un moment de tăcere. Apoi, cu voce înăbuşită : Hester ! Hester Prynne ! Tu eşti ?

— Da, e Hester Prynne, răsună, uimită, vocea femeii ; şi pastorul auzi paşii ei apropiindu-se dinspre uliţa pe care trecea. Eu sînt, împreună cu mica mea Pearl.

— De unde vii, Hester ? întrebă pastorul. Ce te aduce aici ?

— Am vegheat un mort, răspunse Hester Prynne, pe guvernatorul Winthrop ; i-am luat măsura pentru o robă şi acum mă întorc la locuinţa mea.

— Urcaţi-vă aici, Hester, tu şi cu mica Pearl, zise reverendul Dimmesdale. Aţi mai fost aici amîndouă, dar nu eram împreună cu voi. Urcă-te din nou şi vom sta toţi trei alături.

Ea urcă în tăcere treptele şi ajunse pe platformă ţinînd-o de mînă pe mica Pearl. Pastorul căută dibuind cealaltă mînă a copilei şi o luă. În clipa aceea simţi parcă un şuvoi năvalnic de viaţă nouă, de altă viaţă decît a lui, revărsîndu-i-se ca un torent în inimă şi pătrunzîndu-i în toate vinele, ca şi cum mama şi copilul ar fi transmis căldura lor vitală trupului său pe jumătate amorţit. Formau toţi trei un lanţ încărcat parcă cu un curent electric.

— Pastore ! şopti mica Pearl.

— Ce vrei, copilă ? întrebă reverendul Dimmesdale.

— N-ai vrea să stai aici împreună cu mama şi cu mine mîine la amiază ? întrebă Pearl.

— Nu, nu, mica mea Pearl, răspunse pastorul, căci o dată cu acest nou suflu de viaţă, toată oroarea de a se ve-

dea expus în public, de care fusese stăpînit atîta vreme, îl cuprinsese iarăși; și compania în care se găsea în momentul acela — deși îi inspira o stranie bucurie — îl făcea să tremure. Nu, copila mea, am să stau negreșit aici cu tine și cu maică-ta într-o bună zi, dar nu mîine.

Pearl rîse și căută să-și tragă mîna înapoi. Dar pastorul nu-i dădu drumul.

— O clipă încă, copila mea! spuse el.

— Dar îmi făgăduiești, întrebă Pearl, că ai să ne iei de mînă, pe mine și pe mama, mîine la amiază?

— Nu mîine, Pearl, zise pastorul. Altă dată.

— Cînd altă dată? stărui fetița.

— În ziua cea mare a Judecății de Apoi, șopti pastorul; și, lucru straniu, ceea ce-l împingea să răspundă în felul acesta copilei era sentimentul de a fi, datorită tagmei din care făcea parte, un dascăl al adevărului. Atunci, în fața scaunului judecății, mama ta, cu tine și cu mine va trebui să stăm împreună. Dar pe această lume, lumina soarelui nu ne va vedea nicicînd laolaltă.

Pearl rîse iarăși.

Dar chiar înainte ca reverendul Dimmesdale să-și fi terminat cuvintele, o lumină luci în depărtare răspîndindu-se peste tot cerul acoperit. Venea fără îndoială de la unul din acei meteori pe care cei ce veghează noaptea îi pot vedea atît de des arzînd pînă se mistuie în spațiile pustii ale nemărginirii. Strălucirea lui era atît de puternică, încît lumină în întregime stratul des de nori dintre cer și pămînt. Imensa boltă părea clopotul unei lămpi gigantice. Dintr-o dată tabloul obișnuit al străzii apăru deopotrivă de clar ca la amiază, dar totodată sub acel aspect înfricoșător pe care-l capătă obiectele bine cunoscute într-o lumină neobișnuită. Casele de lemn, cu catul de sus ieșit în afară și cu ciudatele frontoane ascuțite, treptele și pragurile de la intrare, printre care răsăreau fire timpurii de iarbă, peticele de grădini cu pămîntul negru proaspăt săpat, făgașurile carelor încă puțin adîncite și mărginite în părți, chiar și în piață, cu verdeață — toate acestea deveniră vizibile, dar sub o înfățișare ciudată, care părea să dea lucrurilor de pe astă lume o altă semnificație morală decît cea de totdeauna. Și în lumina aceasta stătea

pastorul cu mîna pe inimă ; și Hester Prynne cu litera brodată sclipindu-i pe piept ; și mica Pearl, ea însăși un simbol și legătura vie dintre aceste două ființe. Stăteau în strania și solemna splendoare a acestei lumini ca într-o auroră ce va scoate la iveală toate tainele și îi va uni pe toți cei ce-și aparțin unul altuia.

Ochii micii Pearl aveau o expresie ciudată iar pe chipul ei, cînd și-l ridică spre pastor, era întipărit zîmbetul malițios care-i dădea adesea aerul acela de spiriduș. Își retrase mîna din aceea a preotului și arătă cu degetul spre partea opusă a străzii. Reverendul Dimmesdale își împreună mîinile pe piept și-și ridică ochii spre zenit.

Nimic nu era mai obișnuit pe vremea aceea decît faptul de a tălmăci aparițiile unor meteori și alte fenomene naturale, mai puțin regulate decît răsăritul și apusul soarelui și al lunii, ca o revelație de origine supranaturală. Astfel, o suliță sclipitoare, o spadă de foc, un arc sau un mănunchi de săgeți ivite pe cer în toiul nopții prefigurau un război cu pieile-roșii. Se știe că ciuma fusese anunțată de o ploaie de lumină purpurie. Ne putem întreba dacă vreun eveniment însemnat, în bine sau în rău, a survenit vreodată în Noua Anglie, de la întemeierea ei și pînă în vremea Revoluției, fără ca locuitorii ei să fi fost preveniți de un spectacol de acest fel ? Nu rareori fusese văzut de mulțimi întregi. Mai adesea însă autenticitatea fenomenului se întemeia pe afirmația unui singur martor ocular, care văzuse minunea prin prisma colorată, amplificatoare și deformantă a închipuirii sale, dîndu-i după aceea în mintea lui o formă mai precisă. Era într-adevăr o idee măreață aceea potrivit căreia soarta popoarelor era dezvăluită prin aceste hieroglife înfricoșătoare scrise pe bolta cerului. Un sul atît de uriaș nu era socotit prea mare pentru ca providența să însemne pe el soarta unui popor. Credința aceasta era plăcută strămoșilor noștri, căci le dădea sentimentul că tînăra lor federație se bucura de o ocrotire deosebit de atentă și grijulie din partea cerului. Dar ce să zicem cînd un singur om crede să descopere pe aceeași foaie imensă o revelație destinată numai lui ? Un asemenea fapt nu poate fi decît simptomul unei grave tulburări mintale a unui om pe care o îndelungată, intensă și tainică

suferință l-a împins la contemplarea maladivă a propriei sale ființe, făcîndu-l să-și extindă egotismul asupra naturii întregi, astfel încît firmamentul însuși nu-i mai apare decît ca o pagină potrivită pentru a consemna pe ea istoria și destinul sufletului său !

Se poate spune deci că dacă, privind spre cer, pastorul avu iluzia de a zări acolo o literă imensă, litera *A*, desenată în linii luminoase de un roșu întunecat, explicația trebuie căutată în starea bolnăvicioasă a ochilor și inimii sale. Desigur meteorul putea să fi apărut acolo, lucind vag prin vălul de nori, dar firește fără a îmbrăca forma pe care imaginația vinovată a pastorului i-o atribuia, sau avînd cel mult contururi atît de nedeslușite încît un alt păcătos ar fi putut tot atît de bine să vadă în ele un simbol diferit.

Un fapt ciudat caracteriza în acel moment starea de spirit a pastorului Dimmesdale. Pe cînd stătea cu ochii ațintiți spre zenit, își dădea totuși bine seama că mica Pearl arată cu degetul spre bătrînul Roger Chillingworth, care stătea acum nu departe de eșafod. Pastorul părea să-l zărească cu aceeași privire care distingea litera miraculoasă. Lumina meteorică împrumuta trăsăturilor bătrînului, la fel ca tuturor celorlalte lucruri, o expresie nouă ; sau poate că medicul nu avea grijă atunci, ca în alte prilejuri, să ascundă răutatea cu care își privea victima. Fără îndoială, dacă meteorul aprindea cerul și scălda pămîntul într-o înfricoșătoare lumină crepusculară, ce le amintea lui Hester Prynne și pastorului de Judecata de Apoi, apoi Roger Chillingworth putea să treacă în ochii lor drept demonul însuși, care aștepta acolo cu un rînjet sinistru să-și reclame prada. Era atît de izbitoare această expresie, sau i se întipărise pastorului atît de adînc, încît ea îi păru zugrăvită chiar pe vălul de întuneric ce se lăsă după ce meteorul pierise, scufundînd parcă deodată în neant strada și toate celelalte lucruri.

— Cine e acest om, Hester ? gîfîi reverendul Dimmesdale copleșit de spaimă. Mă cutremur uitîndu-mă la el ! Îl cunoști poate ? Hester, îl urăsc.

Dar Hester își aduse aminte de jurămînt și păstră tăcerea.

— Îți spun că sufletul îmi tremură în fața lui! murmură pastorul din nou. Cine e el? Nu poți să mă ajuți? Mi-e o groază de moarte de el.

— Părinte, spuse mica Pearl. Pot să-ți spun eu cine e?

— Repede, copilă, făcu preotul, plecîndu-se și apropiindu-și urechea de buzele ei. Repede și cît mai în șoaptă.

Pearl murmură la ureche ceva ce semăna a limbă omenească, dar nu era decît un fel de păsărească, din acelea cu care copiii pot fi auziți distrîndu-se împreună ceasuri întregi. În orice caz, dacă șoptea vreo informație secretă despre Roger Chillingworth, o făcea într-un grai necunoscut învățatului pastor, și cugetul lui fu cu atît mai tulburat. Micul spiriduș izbucni apoi în rîs.

— Vrei să-ți bați joc de mine? spuse pastorul.

— N-ai fost viteaz! N-ai fost drept! răspunse copila. N-ai vrut să făgăduiești că ai să ne ții de mînă, pe mine și pe mama, mîine în toiul zilei.

— Prea cinstite prieten, grăi medicul care acum se apropiase pînă la piciorul platformei. Cucernicul meu pastor Dimmesdale! Dumneata ești, sau mă înșel? Da, da, e adevărat! Noi, oamenii învățați care stăm veșnic cu capul adîncit în cărți, avem nevoie să fim supravegheați de aproape! Visăm în ceasurile noastre de trezie și umblăm în somn. Vino, bunule pastor și scumpe prieten; dă-mi voie să te duc acasă.

— Cum de ai știut că mă găsesc aici? întrebă pastorul cu teamă.

— Cinstit să-ți spun, și te rog să mă crezi, că-i adevărul, răspunse Roger Chillingworth, n-am știut nimic despre aceasta. Mi-am petrecut aproape toată noaptea la căpătîiul vrednicului guvernator Winthrop, făcînd tot ce priceperea mea îmi îngăduie pentru a-i aduce ușurare. Cînd sufletul lui a pornit spre o lume mai bună, iar eu pășeam în drum spre casă, am văzut lucind acea lumină stranie. Vino cu mine, rogu-te, altminteri n-ai să-ți poți îndeplini mîine îndatoririle din ziua de duminică. Ah, cărțile, cărțile — iată cum tulbură ele mintea! Ai face bine să nu studiezi atît, bunul meu pastor, ci să-ți dăruiești puțin ră-

gaz; altminteri, n-ai să mai scapi de aceşti gărgăuni noptatici.

— Mă întorc acasă cu dumneata, spuse pastorul Dimmesdale.

Îngheţat şi abătut, ca un om ce se trezeşte istovit dintr-un vis urît, se lăsă în voia vraciului, care îl luă cu dînsul.

A doua zi însă, care era duminică, pastorul ţinu o predică mai avîntată, mai viguroasă, mai bogată în inspiraţii cereşti — după părerea credincioşilor — decît toate cîte fuseseră auzite vreodată din gura lui. Multe suflete, zice-se, fură atrase prin puterea cuvintelor sale pe calea adevărului şi se legară în sinea lor să păstreze pentru totdeauna o sfîntă recunoştinţă reverendului Dimmesdale. Dar cînd coborî de pe amvon, paracliserul cel cu barba sură îi ieşi înainte ţinînd în mînă o mănuşă neagră, pe care pastorul o recunoscu ca fiind a lui.

— A fost găsită azi dimineaţă, spuse paracliserul, pe eşafodul unde răufăcătorii sînt înfăţişaţi ocării obşteşti. Socotesc că diavolul a lăsat-o să cadă acolo ca să joace o festă mîrşavă cuvioşiei voastre. Dar a fost orb şi neghiob cum e totdeauna. O mînă curată nu are nevoie de mănuşă ca s-o ascundă.

— Îţi mulţumesc, prietene, spuse pastorul pe un ton liniştit şi grav, deşi în adîncul inimii era speriat, căci îşi amintea atît de nedesluşit de întîmplările din noaptea trecută, încît aproape că ajunsese să vadă în ele nişte simple năluciri. Da, mi se pare că e în adevăr mănuşa mea.

— Şi de vreme ce diavolul a găsit cu cale s-o fure, cuvioşia voastră ar trebui pe viitor să umble fără mănuşi, zise bătrînul paracliser cu un zîmbet crud. Dar sfinţia voastră a auzit oare despre semnul ce a fost văzut astănoapte? O slovă mare, roşie, pe cer — litera A — pe care o tălmăcim ca însemnînd Angelus, înger. Căci întrucît bunul nostru guvernator Winthrop a trecut azi-noapte în rîndul îngerilor, e neîndoielnic că cerul a găsit de cuviinţă să vestească acest lucru!

— Nu, răspunse pastorul, despre asta n-am auzit încă nimic.

XIII

Hester în altă lumină

La ultima și strania ei întîlnire cu pastorul Dimmesdale, Hester Prynne fusese izbită de starea vrednică de milă în care îl găsise. Rezistența lui nervoasă părea cu desăvîrșire nimicită, forța lui morală căzută mai jos decît slăbiciunea unui copil, tîrîndu-se pe jos neputincioasă, deși facultățile lui intelectuale păstraseră vigoarea lor inițială, sau dobîndiseră poate o energie morbidă pe care numai boala le-o putuse da. Cum cunoștea un șir de împrejurări ascunse altora, ea putea să deducă ușor că, în afară de efectele firești ale zbuciumului conștiinței, un îngrozitor mecanism fusese pus în mișcare și continua să acționeze împotriva mulțumirii și liniștii pastorului Dimmesdale. Știind ce fusese odinioară acest biet om decăzut, se simți mișcată în adîncul sufletului de freamătul de groază cu care apelase la dînsa — femeie pusă în afara legii — ca să-l sprijine împotriva dușmanului pe care îl simțea instinctiv în apropierea lui. Socoti de asemenea că pastorul avea dreptul la întregul ajutor pe care putea să i-l dea. Prea puțin deprinsă în lunga ei izolare de societate să măsoare noțiunile despre bine și rău după un etalon care era străin de dînsa, Hester înțelese, sau păru să înțeleagă, că avea față de pastor o răspundere pe care nu o simțea față de nici un alt om și nici chiar față de lumea întreagă. Legăturile ce o uneau cu restul neamului omenesc — fie ele făcute din flori, din mătase, din aur sau din orice alt material — fuseseră rupte toate. Aci însă era vorba de lanțul de fier al unei crime săvîrșite împreună, pe care nici el, nici ea nu l-ar fi putut rupe. Ca orice altă legătură, ea aducea cu sine o seamă de îndatoriri.

Hester Prynne nu se mai găsea în aceeași situație ca în prima perioadă a rușinii ei. Anii trecuseră. Pearl avea acum șapte ani. Mama ei, purtînd pe piept litera stacojie ce strălucea în broderia ei fantastică, devenise de mult o apariție familiară pentru locuitorii orașului. Cum se întîmplă adesea cînd o persoană ocupă într-un fel oarecare

un loc deosebit în sînul unei comunități, fără să aducă vreo atingere intereselor sau deprinderilor obștești ori particulare, lumea ajunsese în cele din urmă să nutrească un fel de stimă pentru Hester Prynne. E spre cinstea firii omenești că acolo unde egoismul ei nu este pus în joc, ea este gata mai degrabă să iubească decît să urască. Printr-un proces treptat și domol, însăși ura ajunge să se transforme în iubire dacă schimbarea nu este împiedicată printr-o nouă și neîntreruptă stîrnire a dușmăniei inițiale. Oamenii nu nutreau față de Hester Prynne nici dușmănie nici supărare. Ea nu se războia niciodată cu lumea, ci se supunea fără să se plîngă celor mai severe comportări; nu-i cerea nimic ca răsplată pentru suferințele pe care le îndura și nu-i căuta cu de-a sila simpatia. Pe de altă parte, puritatea fără pată a vieții ei în tot cursul acestor ani în care fusese izolată în rușine cădea greu în cumpăna judecății oamenilor. Nemaiavînd nimic de pierdut în ochii lumii, lipsită de nădejdea și, pe cît se părea, și de dorința de a obține vreun lucru, sărmana rătăcită nu putuse desigur să fie readusă pe calea dreaptă decît de o adevărată dragoste pentru virtute.

Se văzuse de asemenea că, în timp ce Hester nu ridica nicicînd vreo pretenție cît de umilă de a se împărtăși din privilegiile omenirii — în afară de acela de a respira aerul tuturor și de a cîștiga pîinea zilnică pentru mica Pearl și pentru ea însăși prin munca harnică a mîinilor — era totdeauna gata să-și dovedească solidaritatea cu neamul omenesc atunci cînd era vorba de a face un bine. Nimeni nu era mai grăbit decît dînsa să dea din puținul pe care-l avea ca să răspundă rugăminților unui sărac; și aceasta chiar dacă nu se alegea de la bietul nenorocit cu inima înăcrită decît cu vorbe de ocară, drept răsplată pentru mîncarea pe care o aducea regulat la ușa lui sau pentru veșmintele cusute de mîini care ar fi putut broda mantia unui monarh. Nimeni nu era mai plin de abnegație decît Hester atunci cînd ciuma bîntuia în oraș. La orice calamitate, fie ea colectivă sau individuală, această femeie scoasă din rîndurile societății își găsea îndată locul ca să dea o mînă de ajutor. Sosea nu ca oaspe, ci ca locuitoare legitimă în casa întunecată de jale, ca și cum acest trist crepuscul ar fi fost mediul în care avea dreptul să întrețină

relaţii cu semenii ei. Acolo litera brodată sclipea, şi strălucirea ei nepămînteană iradia mîngîiere. Semn al păcatului în orice alt loc, ea devenea un izvor de lumină în camera bolnavului. În grelele clipe din urmă ale unui muribund, litera stacojie îşi proiecta licărirea dincolo de graniţele vremelniciei, arătîndu-i unde să-şi sprijine pasul atunci cînd lumina pămîntului se stingea repede, iar cea a veşniciei nu putea încă să ajungă pînă la el. În asemenea împrejurări, inima lui Hester se arăta caldă şi generoasă, izvor de milă omenească, deschis oricărei nevoi reale şi pe care nici cei mai mare din ele nu-l putea seca. Pieptul ei, purtînd stigmatul ruşinii, era cea mai dulce pernă pentru un cap fără sprijin. Se consacrase singură soră a îndurării sau, mai bine zis, mîna mai puternică a lumii îi conferise această consacrare, cu toate că nici lumea, nici dînsa nu ţintiseră la un asemenea rezultat. Litera era simbolul vocaţiei ei. Văzînd-o atît de săritoare, atît de capabilă de acţiune şi de compătimire, mulţi oameni refuzau să dea literei roşii înţelesul de la început. Spuneau că ea însemna „Aptă" — atît de mare era forţa morală a acestui suflet de femeie.

Numai casele umbrite de nenoroc erau în stare s-o reţină. Cînd soarele revenea, n-o mai găsea acolo. Umbra ei alunecase peste prag, dispăruse. Această femeie gata să ajute pe oricine pleca fără măcar să arunce o privire înapoi pentru a culege prinosul de recunoştinţă, dacă un asemenea simţămînt sălăşluia în inima acelora pe care-i slujise cu atîta zel. Cînd îi întîlnea în oraş, nu ridica niciodată capul ca să le primească salutul. Dacă încercau s-o oprească, îşi punea degetul pe litera stacojie de pe piept şi trecea înainte. Era poate un gest de orgoliu, dar semăna atît de mult a umilinţă încît oamenii începeau s-o privească pe Hester cu mai multă blîndeţe. Societatea are o fire despotică ; e în stare să tăgăduiască cea mai elementară justiţie dacă i se revendică prea vehement, ca un drept, dar tot atît de des acordă chiar mai multă decît cere dreptatea dacă — aşa cum le place despoţilor — se face apel la generozitatea ei. Interpretînd purtarea lui Hester Prynne ca un asemenea apel, societatea era dispusă să arate fostei ei victime mai multă bunăvoinţă decît îşi dorea Hester sau, poate, decît merita.

Cîrmuitorii, ca și membrii mai înțelepți și mai învățați ai comunității, erau mai înceți decît poporul în a recunoaște influența bunelor însușiri ale lui Hester. Prejudecățile pe care le împărtășeau erau întărite de armătura de fier a rațiunii și, prin urmare, mult mai greu de învins. Și totuși, fețele lor încruntate și severe se destindeau zi de zi, căpătînd o expresie ce ar fi putut să devină în cursul anilor aproape binevoitoare. Așa stăteau lucrurile cu persoanele de rang înalt, cărora poziția lor proeminentă le impunea să fie paznicii moralei publice. Cît despre oamenii mai simpli, aceștia îi iertaseră cu totul lui Hester Prynne greșeala ei — ba mai mult încă, începuseră să privească litera stacojie nu ca un simbol al păcatului pentru care îndurase o penitență atît de lungă și de grea, ci ca mărturia numeroaselor fapte bune pe care le săvîrșise de atunci. „O vedeți pe femeia aceea cu semnul brodat pe piept?" îi întrebau ei pe străini. „E Hester a noastră, a orașului nostru, care-i atît de milostivă cu sărmanii, atît de săritoare cu bolnavii, atît de aducătoare de mîngîiere pentru cei mîhniți!" Pe urmă, e drept, aplecarea firii omenești de a se învinovăți de toate relele atunci cînd acestea sînt întrupate în persoana altuia îi împingea să șoptească rușinoasa ei faptă de altădată. Totuși, nu e mai puțin adevărat că pînă și în ochii acelora care vorbeau așa, litera stacojie semăna mai degrabă cu crucea de pe pieptul unei călugărițe. Ea împrumuta aceleia ce o purta un fel de sfințenie, care o ajuta să treacă în siguranță prin toate primejdiile. Dacă Hester ar fi nimerit printre tîlhari, semnul ar fi apărat-o de ei. Se povestea, și mulți o și credeau, că un indian îl ochise cu arcul și că săgeata otrăvită, deși nimerise ținta, căzuse respinsă la pămînt.

Simbolul — sau mai degrabă poziția față de societate pe care o indica — avusese un efect puternic și adînc asupra însuși spiritului lui Hester Prynne. Tot frunzișul luminos și grațios al caracterului ei fusese veștejit de acest stigmat arzător și se scuturase de mult, nelăsînd în urmă decît rămurișul despuiat și aspru, care ar fi putut inspira aversiune, dacă Hester ar fi avut prieteni ce-ar fi putut încerca acest sentiment. Chiar și farmecul persoanei ei suferise o schimbare asemănătoare, ceea ce se da-

tora în parte austerității studiate a ținutei ei și în parte purtării modeste și rezervate. O altă tristă transformare suferise părul ei bogat și înfoiat, care fie că fusese tăiat, fie că era ascuns sub o scufie, dar fapt e că nici una din buclele lui strălucitoare nu răzbea vreodată la lumina soarelui. Da, din toate aceste pricini, dar mai mult încă din alt motiv, nimic în chipul lui Hester nu mai părea să poată atrage asupra lui iubirea, nimic în înfățișarea ei — oricît de maiestuoasă și de demnă era — nu trezea gîndul de a o strînge pătimaș în brațe, nimic în pieptul ei n-ar fi putut deveni vreodată refugiul odihnitor al dragostei. Pierduse ceva din atributele a căror plenitudine ar fi fost esențială ca să-i păstreze feminitatea. Aceasta e adesea soarta și neiertătoarea evoluție a caracterului și persoanei unei femei care a trecut printr-o încercare deosebit de grea. Dacă firea ei e toată numai duioșie, femeia e sortită morții. Dacă supraviețuiește, duioșia îi va fi nimicită sau — și în acest caz aspectul exterior va fi același — îngropată atît de adînc în inima ei, încît nu va mai putea să se manifeste niciodată. Această ultimă teorie e poate cea mai adevărată. Aceea care a fost cîndva și a încetat de a mai fi femeie poate oricînd să-și redobîndească din nou feminitatea, cu condiția ca să sufere atingerea fermecată în stare să provoace această transfigurare. Se va vedea mai departe dacă Hester Prynne avea să cunoască vreodată această vrajă și să fie astfel transformată.

Impresia de răceală marmoreană pe care o degaja Hester trebuie atribuită în mare parte faptului că în viața ei, gîndirea luase aproape cu totul locul pasiunii și al simțirii. Pomenindu-se singură pe lume — în ce privește legăturile cu societatea — și datoare s-o călăuzească și s-o ocrotească pe mica Pearl, singură și fără nădejdea de a-și recîștiga poziția, chiar dacă nu ar fi respins cu dispreț această dorință, aruncase departe de ea frînturile unui lanț ce se rupsese. Legile lumii nu mai erau legi pentru mintea ei. Trăia într-o epocă în care spiritul omenesc, emancipat de curînd, devenise mai activ și căpătase un orizont mai larg decît în veacurile anterioare. Oameni ai spadei răsturnaseră seniori și regi. Alții, mai cutezători chiar și decît cei dintîi, dărîmaseră și reîntocmiseră — dacă nu în fapt,

cel puțin în teorie, sferă unde se simțeau la largul lor — întregul sistem al vechilor prejudecăți de care erau legate multe din vechile principii. Hester Prynne se pătrunsese de acest spirit. Își însușise o libertate de gîndire, destul de răspîndită pe acea vreme de cealaltă parte a Atlanticului, dar pe care strămoșii noștri, dacă ar fi avut cunoștință de ea, ar fi socotit-o ca o crimă mult mai gravă decît aceea stigmatizată prin litera stacojie. În căsuța ei izolată de lîngă malul mării, Hester găzduia gînduri care n-ar fi cutezat să pătrundă în nici o altă locuință din Noua Anglie; dacă acești oaspeți fantomatici ar fi fost văzuți doar bătînd la ușă, ar fi primejduit tot atît de mult o casă ca și niște demoni.

Este ciudat că oamenii care se dedau celor mai îndrăznețe speculații teoretice se conformează adesea cu liniștea cea mai deplină regulilor exterioare ale societății. Ei se mulțumesc cu gîndul, fără a-i împrumuta prin acțiune o viață adevărată. Așa părea să se întîmple și cu Hester. Dar dacă cerul nu i-ar fi dăruit-o pe mica Pearl, lucrurile ar fi putut lua o întorsătură cu totul diferită, și viața ei ar fi ajuns poate pînă la noi prin mijlocirea istoriei, alături de cea a Annei Hutchinson, ca întemeietoare a unei secte religioase. Ar fi putut, într-un anumit stadiu, să devină profetă. Ar fi putut — și lucrul e chiar probabil — să fie osîndită la moarte de severele tribunale din acea vreme pentru vina de a fi încercat să submineze fundamentele așezărilor puritane. Dar iată că în educația copilului, cugetul avîntat al mamei găsise un obiect căruia să i se dedice. În persoana fetiței, providența încredințase răspunderii lui Hester germenele și floarea gingașă a feminității, ca să le îngrijească și să le facă să se dezvolte în mijlocul unui noian de greutăți. Totul i se împotrivea. Lumea îi era ostilă. Însăși firea copilei avea ceva rău în ea, care arăta că fusese născută în afara legii — rod al pasiunii neîngăduite a mamei ei — și o silea ades pe Hester să se întrebe, cu inima întristată, dacă însuși faptul că mica și sărmana creatură fusese adusă pe lume era spre bine sau spre rău.

Aceeași întrebare sumbră și-o punea adesea cu privire la întregul neam femeiesc. Merita oare viața să fie acceptată chiar pentru cea mai fericită dintre semenele ei ? În ceea ce privește propria ei existență, alesese de mult răs-

punsul negativ și socotea problema ca definitiv rezolvată. Tendința spre speculații, cu toate că poate avea o înrîurire liniștitoare asupra firii femeii la fel ca și asupra aceleia a bărbatului, duce la melancolie, căci o ajută să înțeleagă cît de zadarnice sînt problemele pe care și le pune. În primul rînd ar trebui dărîmat și reconstruit întregul sistem social. Apoi ar fi nevoie ca însuși caracterul sexului opus sau îndelungatele sale deprinderi ereditare, care au devenit o a doua natură, să fie radical schimbate înainte ca femeia să poată ajunge a ocupa în societate o poziție echitabilă, conformă naturii ei. În sfîrșit, după ce toate celelalte greutăți ar fi învinse, femeia încă n-ar putea trage folos de pe urma acestor reforme preliminare, dacă n-ar suferi ea însăși o schimbare și mai adîncă, în care s-ar putea ca întreaga gingășie eterică — esența însăși a ființei ei — să se volatilizeze. O femeie nu reușește niciodată să biruie aceste probleme. Ele nu pot fi rezolvate, sau dacă sînt — aceasta se poate face cel mult într-un singur fel. Dacă din întîmplare inima femeii iese deasupra, ele dispar. Astfel Hester Prynne, a cărei inimă își pierduse bătaia sănătoasă și regulată, rătăcea fără fir conducător prin labirintul întunecat al minții, cînd ocolind o surpătură de netrecut, cînd dîndu-se înapoi speriată în fața unei prăpăstii adînci. Avînd în jur doar priveliști sălbatice, sinistre, ea nu găsea nicăieri adăpost și mîngîiere. Uneori o îndoială înspăimîntătoare căuta să pună stăpînire pe sufletul ei. Se întreba atunci dacă n-ar fi mai bine s-o trimită îndată pe Pearl în cer, și să se îndrepte ea însăși spre acel viitor pe care Dreptatea eternă i-l va destina.

Litera stacojie își greșise efectul.

Dar iată că întîlnirea cu reverendul Dimmesdale, în noaptea lui de veghe, îi dăduse un nou subiect de meditații și-i arătase o țintă care părea vrednică de orice efort și de orice jertfă. Fusese martoră a chinurilor adînci în care pastorul se zbătea sau, mai bine zis, încetase să se zbată. Își dădea seama că omul era pe pragul nebuniei, dacă nu-l trecuse chiar. Nu încăpea îndoială că, oricît de mare ar fi fost durerea provocată de ghimpele tainic al remușcării, o otravă mai mortală îi fusese infuzată de mîna ce-i promitea să-l ajute. Un dușman ascuns stătuse neîncetat lîngă el, sub masca prietenului și a salvatorului, folosind toate

prilejurile ce se ofereau astfel ca să umble la resorturile delicate ale sufletului reverendului Dimmesdale. Hester nu putea să nu se întrebe dacă nu fusese lipsită de sinceritate, curaj și lealitate lăsîndu-l pe pastor să fie împins într-o situație din care puteau să izvorască atîtea rele și nici un bine. Singura ei justificare stătea în faptul că nu fusese în stare să găsească nici o altă cale de a-l apăra de un dezastru și mai cumplit ca al ei, decît acceptînd planul lui Roger Chillingworth de a-și ascunde identitatea. Sub acest impuls ea își făcuse alegerea, și acum se dovedea că dintre cele două rele îl alesese pe cel mai mare. Se decise să-și răscumpere greșeala, pe cît mai era cu putință. Călită prin ani de grele și severe încercări, nu se mai simțea atît de incapabilă să se măsoare cu Roger Chillingworth ca în seara cînd, dezonorată de păcat și pe jumătate înnebunită de rușinea încă proaspătă, vorbiseră împreună în celula închisorii. De atunci își croise un drum care o dusese mai sus. Bătrînul, pe de altă parte, se apropiase mai mult de nivelul ei, sau poate căzuse chiar mai jos prin răzbunarea pe care se înjosise s-o urmărească.

Așadar, Hester Prynne se hotărîse să-l întîlnească pe fostul ei soț și să facă tot ce stătea în puterile ei pentru a salva victima pe care acesta o ținea atît de vădit în ghearele lui. Prilejul se prezentă curînd. Într-o după-amiază, pe cînd se plimba cu Pearl într-o parte retrasă a peninsulei, îl zări pe bătrînul vraci, cu un coș într-o mînă și cu un băț în cealaltă, umblînd încet și aplecîndu-se în căutare de rădăcini și ierburi din care să-și fiarbă leacurile.

XIV

Hester și vraciul

Îndemnînd-o pe Pearl să alerge pînă jos la malul apei ca să se joace cu scoicile și cu algele încîlcite, Hester se îndreptă spre culegătorul de ierburi ca să stea de vorbă cu el. Copila își luă zborul ca o pasăre și, descălțîndu-și picioarele albe, porni țopăind în lungul țărmului umed al

mării. Ici, colo se oprea brusc și se uita curioasă într-un ochi de apă lăsat în urmă de reflux, ca o oglindă în care putea să-și privească obrazul. Din fundul băltoacei îi întorcea privirea o fetiță cu fața încadrată de cîrlionți castanii și cu un zîmbet de spiriduș în ochi. Neavînd altă tovarășă de joacă, Pearl o chemă să se ia de mînă și să alerge împreună. Dar mica vedenie îi făcea semn și ea, ca pentru a-i spune : „E mai bine aici ! Vino tu în băltoacă !" Și Pearl, intrînd în apă pînă la genunchi, văzu pe fund propriile-i piciorușe, în timp ce de la o adîncime mai mare se ridica sclipirea unui surîs confuz care juca încoace și încolo în apa agitată.

Între timp Hester se apropiase de medic.

— Aș vrea să stăm puțin de vorbă, spuse ea, într-o chestiune care ne privește pe amîndoi.

— Ia te uită ! Cucoana Hester are o vorbă cu bătrînul Roger Chillingworth ! răspunse el, îndreptîndu-se de mijloc. Cu dragă inimă ! De altfel, doamnă, aud peste tot locul numai lucruri bune despre dumneața. Nu mai departe decît aseară, un dregător, om înțelept și cucernic, pomenea de situația în care te afli, șoptindu-mi că în sfatul orașului a fost vorba despre dumneata. S-a vorbit dacă da sau nu, fără vreun neajuns pentru obște, slova aceea stacojie ar putea fi îndepărtată de pe pieptu-ți. Pe viața mea, Hester, am stăruit pe lîngă vrednicul dregător ca acest lucru să fie făcut fără zăbavă.

— Nu atîrnă de bunul plac al dregătorilor să înlăture semnul ăsta, îi întoarse cu liniște Hester. De-aș fi vrednică să scap de el, mi-ar cădea singur de pe piept, ori s-ar preface în alt semn, care ar grăi altfel.

— Ei bine, poartă-l atunci dacă ți-e mai pe plac, grăi vraciul. O femeie trebuie negreșit să se gătească așa cum socoate că-i șade mai bine. Slova aceea sclipitor cusută îți împodobește de minune pieptul.

In tot acest timp Hester nu încetase de a-l privi pe bătrîn, speriată și uimită să vadă cît de mult se schimbase înfățișarea lui în ultimii șapte ani. Și nu era faptul că îmbătrînise, căci deși semnele înaintării în vîrstă erau vizibile, omul purta bine povara anilor și părea să-și păstreze vigoarea și vioiciunea. Dar vechea sa înfățișare de cărturar

studios și calm — aceasta fiind latura pe care Hester și-o amintea mai bine la el — pierise cu totul din obrazul lui, fiind înlocuită printr-o expresie încordată, iscoditoare, aproape crudă, dar stăpînită cu grijă. S-ar fi zis că încerca să ascundă această expresie printr-un zîmbet ; dar acesta îl trăda, jucîndu-i atît de batjocoritor pe față, încît privitorul vedea cu atît mai limpede răutatea. Din cînd în cînd, o sclipire roșiatică îi țîșnea parcă din ochi, ca și cum sufletul bătrînului ar fi fost cuprins de un foc ce-i mocnea întunecat în piept, pînă ce un suflu de pasiune făcea să izbucnească din el o flacără trecătoare. Pe aceasta o înăbușea cît mai repede cu putință, căutînd să arate ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut.

Într-un cuvînt, bătrînul Roger Chillingworth era o mărturie izbitoare a capacității omului de a se preface în diavol, cu condiția de a juca o bucată de vreme destul de lungă rolul diavolului. Acest bărbat nenorocit suferise prefacerea amintită, dedicîndu-se cu voluptate timp de șapte ani iscodirii statornice a unei inimi chinuite și alimentînd focul mistuitor al acestor chinuri, pe care le analiza și cu care se desfăta.

Litera stacojie ardea sînul lui Hester Prynne. Avea în fața ei o nouă prăbușire, a cărei răspundere cădea în parte asupră-i.

— Ce vezi în obrazul meu, de te uiți atît de stăruitor la el ? întrebă medicul.

— Ceva care m-ar face să plîng, dacă s-ar găsi lacrimi destul de amare pentru aceasta, răspunse ea. Dar să lăsăm asta ! Aș vrea să-ți vorbesc despre acel om nefericit.

— Și ce e cu el ? strigă cu aprindere Roger Chillingworth, ca și cum subiectul i-ar fi fost pe plac, iar prilejul de a-l discuta cu singura persoană căreia i se putea încredința l-ar fi bucurat. Ca să spun adevărul, doamnă Prynne, gîndurile mele tocmai se ocupau cu acest domn. Grăiește așadar deschis și îți voi răspunde.

— Cînd am stat de vorbă cea din urmă oară, acum șapte ani, spuse Hester, ai izbutit să-mi storci făgăduiala că voi păstra tăcerea asupra legăturii ce ne-a unit odinioară. Cum viața și numele bun al acelui bărbat se aflau în mîinile dumitale, mi s-a părut că nu am altă alegere decît să rămîn mută, așa cum îmi cereai. Totuși, nu m-am

legat în acest chip fără îndoieli apăsătoare; căci cu toate că mă lepădasem de orice îndatoriri față de alți oameni, îmi rămînea o datorie față de el; și ceva îmi șoptea că o nesocoteam dîndu-mi cuvîntul că-ți voi urma porunca. Din ziua aceea, nimeni nu e mai aproape de el decît dumneata. Te ții după el la fiecare pas. Ești alături de el fie că doarme, fie că e treaz. Îi cercetezi gîndurile. Îi sapi și-i scormonești în inimă. Îi strîngi viața în gheare și-l faci să moară în fiecare zi de o altă moarte; și totuși, nu a ajuns să te cunoască. Îngăduind aceasta, l-am mințit și trădat pe singurul om față de care îmi mai stătea în putință să mă arăt sinceră.

— Puteai face altfel? întrebă Roger Chillingworth. Ar fi fost de-ajuns să arăt cu degetul spre acest om, ca să-l fac să fie tîrît de pe amvon în temniță și de acolo, poate, la spînzurătoare.

— Ar fi fost mai bine așa, zise Hester Prynne.

— Ce rău i-am făcut acestui om? întrebă iarăși Roger Chillingworth. Crede-mă, Hester Prynne, cea mai bogată răsplată pe care un medic a primit-o vreodată de la un cap încoronat n-ar putea să cumpere îngrijirile ce le-am dat cu vîrf și îndesat acestui nenorocit de preot! Fără ajutorul meu, viața i s-ar fi curmat în chinuri, în cei dintîi doi ani după săvîrșirea crimei voastre, a amîndurora. Căci, Hester, spiritul lui era lipsit de tăria — pe care a avut-o al tău — de a purta o povară ca această slovă stacojie. O, ți-aș putea dezvălui o taină minunată! Dar ajunge! Am făcut pentru el tot ce stă în puterea științei. Și dacă mai răsuflă azi și se tîrăște pe acest pămînt, e numai datorită mie!

— Mai bine murea îndată! zise Hester Prynne.

— Da, femeie, acesta-i adevărul! strigă bătrînul Roger Chillingworth, lăsînd focul sinistru ce-i ardea în inimă să scînteieze în fața ochilor lui Hester. Mai bine murea îndată! Nicicînd vreun muritor n-a îndurat ce i-a fost dat omului acestuia să îndure. Și totul, totul sub privirea celui mai crunt dușman al său! L-a simțit pe dușman lîngă el. A simțit o putere apăsîndu-l neîncetat ca un blestem. Un glas lăuntric îi spunea — căci nicicînd Creatorul n-a făcut o ființă mai simțitoare — că nu era mîna unui prieten aceea ce trăgea de coardele inimii lui și că un ochi iscodi-

tor îl cerceta, căutînd numai răul și găsindu-l. Dar nu știa că acea mînă și acel ochi erau ale mele ! După superstiția comună tagmei lui, își închipuia că era pradă unui demon ce-l chinuia cu vise de groază și gînduri cumplite, cu ghimpele remușcării și pierderea nădejdii în iertarea divină — toate numai spre a-l face să cunoască ceea ce-l așteaptă dincolo de mormînt. Era însă doar umbra prezenței mele — vecinătatea cea mai strînsă cu omul pe care l-a rănit în chip atît de josnic și care a ajuns să nu poată trăi decît din otrava nesecată a celei mai cumplite răzbunări ! Da, într-adevăr, nu se înșela, avea un demon lîngă el ! Un muritor ce avusese odată o inimă omenească, s-a prefăcut în demon, numai ca să-l chinuiască !

În timp ce rostea aceste cuvinte, nefericitul medic își ridică mîinile cu o expresie de oroare, ca și cum ar fi zărit într-o oglindă, în locul chipului său, o schimă îngrozitoare pe care nu era în stare s-o recunoască. Era unul din acele momente — care nu se ivesc poate decît o dată la mulți ani — cînd aspectul moral al unui om se dezvăluie ochilor minții lui. Este probabil că Roger Chillingworth nu se văzuse încă niciciînd așa cum se vedea acum.

— Nu l-ai chinuit de ajuns ? spuse Hester, observînd expresia bătrînului. Nu ți-a plătit încă toată datoria lui ?

— Nu ! Nu ! Și-a sporit-o doar ! răspunse vraciul, a cărui expresie fioroasă făcea loc treptat unui aer sumbru și trist. Îți mai aduci aminte, Hester, ce fel de om eram acum nouă ani ? Mă găseam și atunci în toamna zilelor mele, în plină toamnă chiar. Dar pînă atunci nu cunoscusem, în tot cursul vieții, decît ani liniștiți de studiu serios și meditație, închinați cinstit sporirii cunoștințelor mele și tot atît de cinstit creșterii bunăstării omenești, cu toate că acest din urmă țel nu era decît întîmplător alături de celălalt. Nici o viață nu fusese mai pașnică și mai nevinovată decît a mea ; puține vieți, mai bogate în binefaceri făcute altora. Îți mai aduci aminte de mine ? Nu eram — deși poate mă găseai rece — un om care purta de grijă altora, care cerea puțin pentru sine, blînd, sincer, drept și statornic, dacă nu chiar înflăcărat în afecțiunile lui ? Nu aveam oare toate aceste însușiri ?

— Pe toate, și încă mai multe, spuse Hester.

— Și ce sînt acum ? întrebă el privind-o drept în ochi și lăsînd tot răul ce zăcea în el să i se citească pe față. Ți-am mai spus ce sînt ! Un demon ! Cine m-a făcut să devin așa ?

— Eu ! strigă Hester fremătînd. Eu, nu mai puțin decît el. De ce nu te-ai răzbunat pe mine ?

— Te-am lăsat pradă slovei stacojii, răspunse Roger Chillingworth. Dacă ea nu m-a răzbunat, nu pot face nici eu mai mult.

Și cu un zîmbet își puse degetul pe semnul roșu.

— Te-a răzbunat ! spuse Hester Prynne.

— Așa m-am gîndit și eu, făcu medicul. Și acum, ce vrei de la mine în legătură cu acest om ?

— Datoria mea e să-i dezvălui taina, răspunse Hester cu hotărîre. Trebuie să afle cine ești cu adevărat. Care va fi urmarea, nu pot să știu. Dar vechea mea datorie de încredere față de acela al cărui blestem și a cărui nenorocire am fost va fi, în sfîrșit, plătită. Cît despre nimicirea sau păstrarea bunului său nume, a poziției lui și poate chiar a vieții lui — toate acestea stau în mîna ta. Și nu socotesc — eu, pe care slova stacojie a învățat-o să respecte adevărul, fie el chiar un adevăr ce pătrunde în suflet ca un fier înroșit — nu socotesc că ar fi de un mare folos pentru el să ducă pe mai departe o viață atît de îngrozitor de goală încît să mă înjosesc să-ți cerșesc mila. Fă cu el ce vrei ! Nimic bun nu-l mai poate aștepta, nimic bun nu ne așteaptă nici pe mine, nici pe tine ! Și nici pe mica Pearl. Nu e nici un drum care să ne scoată din acest labirint întunecat.

— Femeie, aproape că-mi vine să te plîng ! spuse Roger Chillingworth, care nu putea să înăbușe un freamăt de admirație, căci deznădejdea ei era pătrunsă de o anumită măreție. Aveai în tine însușiri înalte. Poate că dacă ai fi întîlnit mai devreme o iubire mai adevărată decît a mea, această nenorocire nu s-ar fi întîmplat. Mi-e milă de tine din pricina binelui ce s-a irosit în firea ta !

— Iar mie mi-e milă de tine, răspunse Hester Prynne, din pricina urii care a prefăcut un om înțelept și drept într-un demon. Nu vrei să-l gonești din tine și să fii iarăși om ? Dacă nu de hatîrul aceluia, măcar de al tău ! Iartă, și lasă de acum înainte ca pedepsirea lui să cadă în seama

Puterii căreia ea îi revine ! Am spus adineauri că nici el, nici tu, nici eu, care rătăcim în acest negru labirint al răului, poticnindu-ne la fiecare pas de vina pe care am semănat-o pe cărarea noastră, nu putem nădăjdui în nimic bun. Dar nu-i așa ! Tu, și numai tu, mai poți avea parte de bine, căci ai suferit o mare nedreptate și îți stă în putere ca să ierți. Vrei să renunți la acest unic privilegiu ? Vrei să respingi acest dar fără preț ?

— Pace, Hester, pace ! răspunse bătrînul cu sumbră severitate. Nu-mi este dat să iert ! Nu am puterea de care pomenești. Vechea mea credință, uitată de mult, mi se întoarce și-mi lămurește tot ce facem și tot ce suferim. Prin cel dintîi pas cu care te-ai abătut de pe calea dreaptă ai aruncat sămînța răului ; dar din clipa aceea totul n-a fost decît o întunecată necesitate. Tu, care mi-ai făcut o nedreptate, nu ești vinovată, chiar dacă trăiești în această închipuire ; și nici eu, care am smuls din mîinile unui demon funcția lui, nu sînt demonic. Așa ne e soarta ! Lasă floarea neagră să înflorească cum va putea ! Acum urmează-ți calea și poartă-te cu acel om cum vei voi.

Îi făcu un semn cu mîna și se apucă din nou să-și culeagă ierburile.

XV

Hester și Pearl

Astfel Roger Chillingworth — bătrîna umbră diformă al cărui chip obseda memoria oamenilor mai mult decît o doreau — își luă rămas bun de la Hester și porni mai departe cu spinarea aplecată. Culegea ici și colo cîte o plantă, sau smulgea o rădăcină punîndu-le în coșul ce-l ținea atîrnat de braț. În timp ce se tîra înainte, barba lui căruntă aproape că atingea pămîntul. Hester îl urmări o vreme din ochi, căutînd să vadă cu un fel de curiozitate ireală dacă iarba fragedă a începutului de primăvară nu avea să se veștejească sub picioarele lui, făcînd să apară în mijlocul verdeții ei zîmbitoare urma uscată și îngălbenită a pașilor lui întortocheați. Se întreba ce soi de ierburi pu-

teau fi acelea pe care bătrînul le culegea cu atîta sîrguinţă. Oare pămîntul, împins la ţeluri rele sub influenţa privirilor lui, nu avea să-i aştearnă în cale plante veninoase de specii necunoscute pînă atunci ? Sau poate era de ajuns ca o iarbă tămăduitoare să fie atinsă de el pentru ca să devină otrăvită şi vătămătoare ? Oare lumina soarelui, care strălucea atît de puternic oriunde aiurea, cădea şi asupra lui ? Sau poate mai degrabă, aşa cum se părea, un cerc de umbră ameninţătoare îi înconjura silueta diformă, însoţindu-l la fiecare pas ? Şi încotro se îndrepta acum ? Nu avea să se cufunde deodată în pămînt, lăsînd în urma lui un petic gol şi pustiit, pe unde în curînd vor răsări mătrăguna, zîrna, măselariţa şi alte soiuri de buruieni ucigătoare pe care clima le putea produce — toate înflorind cu oribilă îmbelşugare ? Sau avea poate să întindă aripi de liliac şi să-şi ia zborul, devenind din ce în ce mai hidos pe măsură ce se va înălţa către cer ?

— De-o fi un păcat sau nu, spuse Hester Prynne cu amărăciune continuînd să-l însoţească cu privirea, dar îl urăsc pe acest om !

Se mustră pentru simţămîntul acesta, dar fără să-l poată înăbuşi sau îndulci. În timp ce lupta împotriva lui, îşi aminti de zilele de demult petrecute într-o ţară îndepărtată, unde Roger Chillingworth obişnuia în fiecare seară să iasă din singurătatea cabinetului său de studii şi să se odihnească lîngă focul din cămin, în lumina zîmbetului ei de tînără soţie. Avea nevoie să se încălzească de la acest zîmbet, spunea el, ca să-şi gonească din inimă răceala atîtor ceasuri solitare, petrecute printre cărţi. Asemenea clipe îi păruseră odinioară fericite ; acum însă, privite prin prisma vieţii duse de atunci, îi apăreau a fi cele mai hidoase amintiri ale ei. Se miră că astfel de momente putuseră vreodată să existe ! Se întrebă cu uimire ce putuse s-o facă să se mărite cu el ! Socotea că cea mai mare crimă de care trebuia să se căiască era aceea de a fi suferit şi întors strînsoarea mîinii lui şi de a fi îndurat ca zîmbetul buzelor şi al ochilor ei să se întîlnească şi să se contopească cu al lui. Şi i se părea că Roger Chillingworth săvîrşise un ultragiu mai odios decît oricare altul suferit de el de atunci făcînd-o, într-o vreme cînd inima ei nu cunoştea nimic altceva, să se creadă fericită lîngă el.

— Da, îl urăsc, repetă Hester pe un ton și mai amar. M-a trădat! Mi-a făcut un rău mai mare decît jignirea pe care i-am adus-o.

Ar trebui să tremure acei bărbați care, cucerind mîna unei femei, nu cuceresc totodată întreaga pasiune a inimii ei! Căci dacă vreodată o atingere mai puternică decît a lor face să vibreze toate coardele sensibilității acelei femei, îi poate aștepta soarta nenorocită, care a fost aceea a lui Roger Chillingworth, de a-și vedea imputată pînă și mulțumirea calmă, imaginea de marmură a fericirii pe care i-o vor fi impus-o drept realitate caldă. Dar Hester ar fi trebuit de mult să treacă peste această nedreptate. Ce se petrecea în ea? Oare cei șapte ani nesfîrșiți petrecuți în chinurile pricinuite de litera stacojie o făcuseră numai să sufere, fără a trezi în ea nici o remușcare?

Emoțiile pe care le încercase în scurtul interval cît stătuse urmărind cu privirea silueta încovoiată a lui Roger Chillingworth aruncară o lumină întunecată asupra stării ei de spirit, scoțînd la iveală multe lucruri pe care altminteri nu și le-ar fi putut mărturisi.

Cînd bătrînul dispăru, Hester o chemă înapoi pe copila ei.

— Pearl! Mica mea Pearl! Unde ești?

Pearl, a cărei minte era veșnic în neastîmpăr, fusese departe de a se plictisi în timp ce mama ei stătea de vorbă cu bătrînul culegător de ierburi. La început, cum s-a mai spus, se jucase cu propria ei imagine oglindită într-un ochi de apă, făcînd semn reflexului fantomatic să iasă de acolo; și cum acesta refuza să se aventureze la suprafață, căutase să-și croiască singură drum în sfera lui, acolo unde pămîntul nu se vedea iar cerul nu putea fi atins. Găsind însă curînd că fie ea însăși, fie imaginea erau ireale, căută în altă direcție o distracție mai plăcută. Întocmi bărcuțe din coajă de mesteacăn, încărcîndu-le cu scoici, și încredință astfel imensității oceanului o flotă mai numeroasă decît a oricărui negustor din Noua Anglie; dar cele mai multe dintre bărcuțe se scufundară chiar lîngă mal. Apucă o crevetă vie de coadă, prinse cîteva stele de mare și întinse la soare o meduză ca să se topească. Ridică spuma albă ce tivea fluxul în înaintarea lui și o aruncă în vînt, alergînd apoi după ea cu pași

înaripați, pentru a prinde fulgii mari de zăpadă înainte de căderea lor. Zărind apoi un cîrd de păsări de mare care fluturau în lungul țărmului în căutare de hrană, neastîmpărata copilă își umplu șorțul cu pietricele și, furișîndu-se din stîncă în stîncă în urma zburătoarelor, dovedi o deosebită îndemînare în a-și arunca cu proiectilele în ele. O mică pasăre cenușie cu pieptul alb fu atinsă, așa cel puțin i se păru lui Pearl, de o pietricică și se depărtă în zbor cu o aripă frîntă. Atunci însă mica diavoliță oftă și renunță la jocul ei, căci o durea că făcuse rău unei mici ființe, deopotrivă de sălbatică ca briza mării sau ca ea însăși.

Ultima ei îndeletnicire fu aceea de a culege tot felul de alge și de a-și face din ele o eșarfă sau o mantie și o găteală de cap, dîndu-și înfățișarea unei mici sirene. Moștenise de la maică-sa darul de a imagina drapaje și veșminte. Pentru a-și desăvîrși costumul de sirenă, Pearl adună puțin varec și imită pe pieptul ei, pe cît putu mai bine, podoaba pe care era atît de deprinsă s-o vadă pe acela al mamei. O literă, litera A, dar de un verde proaspăt, iar nu stacojie ! Copila își sprijini bărbia de piept și contemplă emblema cu un ciudat interes, ca și cum unicul scop pentru care fusese trimisă pe lume ar fi fost acela de a ghici înțelesul ei ascuns.

„Oare mama mă va întreba ce înseamnă asta ?“ gîndi Pearl.

Tocmai atunci auzi glasul maică-si, și zburînd ușor ca una din micile păsări de mare, se ivi în fața lui Hester Prynne, jucînd, rîzînd și arătînd cu degetul ornamentul de pe pieptul ei.

— Micuța mea, spuse Hester după un moment de tăcere, litera verde, și încă pe pietul tău de copilă, nu are nici un înțeles. Știi tu, fetița mea, ce înseamnă litera aceasta pe care mama ta e osîndită s-o poarte ?

— Da, mamă, răspunse copila. E un A mare. Mi-ai arătat-o în abecedar.

Hester se uită atentă la obrăjorul fetiței, dar deși văzu în ochii ei acea expresie stranie pe care o observase atît de des, nu putea desluși dacă Pearl atribuia în adevăr vreun înțeles simbolului. Simți o dorință bolnăvicioasă să se lămurească asupra acestui punct.

— Ştii tu, copilo, de ce poartă maică-ta această literă?
— Fireşte că ştiu! răspunse Pearl privind-o isteţ pe mama ei. O porţi din aceeaşi pricină pentru care pastorul îşi ţine mîna pe inimă.
— Şi care e această pricină? întrebă Hester, pe jumătate zîmbind faţă de asociaţia absurdă a copilei; dar gîndindu-se mai bine, păli. Ce legătură poate avea litera cu orice altă inimă decît a mea?
— Zău, mamă, ţi-am spus tot ce ştiu, zise Pearl pe un ton mai serios decît de obicei. Întreabă-l pe bătrînul de acolo, cu care ai stat de vorbă! Poate că ştie el. Dar spune-mi tu, mamă dragă, ce înseamnă litera asta stacojie? Şi de ce o porţi pe piept? Şi de ce îşi pune pastorul mîna pe inimă?

Şi apucînd mîna maică-si cu amîndouă mîinile, o privi în ochi cu o gravitate de care firea ei sălbatică şi nestatornică dăduse rareori dovadă. Hester se gîndi că fetiţa căuta în adevăr să se apropie de ea cu încredere copilărească, silindu-se cu întreaga ei inteligenţă să stabilească o comuniune de simţire între ele două. Era un aspect neobişnuit al lui Pearl. Pînă atunci mama, deşi ţinea la copilă cu intensitatea unei iubiri unice, se deprinsese să nu aştepe în schimb nimic mai mult decît capricii de neprevăzut, ca ale unei brize de aprilie care îşi trece vremea într-un joc molcom, izbucnind deodată cu neînţeleasă patimă, şi care în toanele ei cele mai bune rămîne iritabilă, îngheţîndu-te mai degrabă decît să te mîngîie cînd îi deschizi braţele, dar care uneori, ca să-şi răscumpere aceste purtări rele, te săruta neaşteptat pe obraz cu un fel de gingăşie îndoielnică jucîndu-se dulce cu părul tău, pentru a porni apoi spre alte treburi nebunatice, lăsîndu-ţi în inimă calma plăcere a unui vis. Aşa judeca mama firea copilei. Orice alt observator n-ar fi găsit poate la fetiţă decît trăsături de caracter puţin plăcute şi le-ar fi dat un colorit mult mai întunecat. Acum însă, lui Hester i se înfipse cu putere gîndul că Pearl, cu neobişnuita ei precocitate şi agerime, se apropiase poate de vîrsta cînd putea să-i devină o prietenă căreia să-i încredinţeze acelea dintre necazurile ei ce puteau fi împărtăşite fără vreo pagubă nici pentru mamă, nici pentru copilă. În micul haos al caracterului lui Pearl se puteau vedea, de fapt, de la

început elementele bine conturate ale unui curaj nешovăielnic, ale unei voințe de neclintit, ale unei mîndrii îndărătnice, pe care disciplina avea s-o prefacă poate în respect de sine, și un dispreț adînc pentru multe lucruri care, cercetate de aproape, s-ar fi dovedit poate pătate de minciună. Avea și afecțiuni, deși încă înțepătoare și neplăcute, cum sînt fructele cele mai gustoase înainte de a se coace. Față de atîtea însușiri, își spunea Hester, răul moștenit de copilă de la mama ei trebuia într-adevăr să fie mare, pentru ca din micul spiriduș să nu iasă odată o femeie demnă.

Impulsul irezistibil al lui Pearl de a da tîrcoale enigmei pe care o ascundea litera stacojie părea să fie o trăsătură înnăscută a firii ei. Încă din perioada cînd conștiința abia începuse să i se trezească, fetița o urmărise ca și cum aceasta ar fi fost adevărata ei menire. Hester își închipuise adesea că, înzestrînd-o pe copilă cu această înclinație pronunțată, providența urmărea un anume scop, de judecată și pedeapsă ; dar niciodată pînă atunci nu-i venise în minte să se întrebe dacă de acest scop nu putea fi legat de asemenea un altul : acela al unei binefăcătoare îndurări. Dacă ar privi-o pe mica Pearl nu numai ca pe un copil al pămîntului, ci și ca pe un mesager al cerului și i-ar arăta credință și încredere, oare misiunea fetiței nu ar putea fi aceea de a alina suferința ce îngheța inima mamei prefăcînd-o în mormînt, și de a o ajuta să biruie pasiunea, odinioară atît de sălbatică, dar nici acum moartă sau adormită, ci doar întemnițată în aceeași inimă sepulcrală ?

Acestea erau cîteva din gîndurile care se agitau cu atîta putere în mintea lui Hester, încît i se părea că cineva i le-ar fi șoptit cu adevărat la ureche. Și în tot acest timp mica Pearl stătea lîngă dînsa, ținîndu-i mîna între mînuțele ei, cu fața ridicată în sus, și punîndu-i mereu și mereu aceleași întrebări stăruitoare.

— Ce înseamnă litera asta, mamă ? Și de ce o porți ? Și de ce își ține pastorul mîna pe inimă ?

„Ce să-i răspund ?“ se întrebă Hester în gînd. „Dacă acesta e prețul simpatiei copilei, nu-l pot plăti.“

Spuse apoi cu glas tare :

— Prostuță mică, de ce-mi tot pui întrebările astea? Sînt multe lucruri pe lume despre care copiii nu trebuie să întrebe. Ce știu eu despre inima pastorului? Cît despre litera stacojie, o port de dragul firelor ei de aur.

În tot cursul celor șapte ani, Hester Prynne nu renegase niciodată simbolul de pe pieptul ei. Poate că acest semn era talismanul unui duh aspru și sever dar totuși ocrotitor, care acum însă avea s-o părăsească deoarece recunoscuse că, în pofida stricteții cu care veghease asupra inimii ei, un rău nou se strecurase într-însa, sau răul cel vechi nu fusese niciodată izgonit din ea. Cît despre mica Pearl, seriozitatea îi pieri repede din obraz.

Totuși, copila nu găsi cu cale să renunțe la întrebările ei. De două sau trei ori pe cînd se întorceau acasă, și tot de atîtea ori în timpul mesei sau cînd Hester o culca în pat, și o dată chiar cînd păruse să fi adormit de-a binelea, Pearl își ridică privirea cu o sclipire răutăcioasă în ochi.

— Mamă, spuse ea, ce înseamnă litera stacojie?

Iar a doua zi, primul semn pe care copila îl dădu că se trezise fu acela de a-și înălța capul de pe pernă și de a pune cealaltă întrebare, pe care o legase în chip atît de inexplicabil de iscodirile ei cu privire la litera stacojie.

— Mamă, mamă! De ce-și ține pastorul mîna pe inimă?

— Taci din gură, copilă neascultătoare! răspunse mama ei cu o asprime pe care nu și-o îngăduise niciodată pînă atunci. Nu mă sîcîi, sau te încui în cămara neagră!

XVI

O plimbare în pădure

Hester Prynne rămase neclintită în hotărîrea ei de a dezvălui reverendului Dimmesdale, cu prețul oricăror suferințe prezente sau al oricăror urmări viitoare pentru el,

adevărata identitate a omului ce se strecurase în intimitatea lui. Timp de cîteva zile căută însă în zadar un prilej de a se apropia de pastor în cursul uneia din plimbările singuratice pe care, după cum știa ea, avea obiceiul să le facă în lungul țărmurilor peninsulei sau pe colinele păduroase din împrejurimi. Nu că ar fi putut să provoace vreun scandal sau să primejduiască curățenia neprihănită a bunului renume de care se bucura preotul, dacă l-ar fi vizitat în cabinetul lui de studii, unde și pînă atunci mulți penitenți mărturisiseră păcate tot atît de întunecate poate ca acela a cărui mărturie era litera stacojie. Dar în parte pentru că se temea de amestecul ascuns sau fățiș al bătrînului Roger Chillingworth, în parte pentru că vina ce-o apăsa pe conștiință o făcea să vadă un motiv posibil de bănuială acolo unde nimeni nu l-ar fi văzut, și în parte pentru că pastorul cît și ea aveau să simtă nevoie de spațiul vast al naturii ca să poată respira în timpul convorbirii — pentru toate aceste motive Hester nu se gîndi nici un moment să se întîlnească cu el într-un cadru mai intim, ci numai sub cerul liber.

În cele din urmă află lîngă patul unui bolnav, unde reverendul Dimmesdale fusese chemat să facă o rugăciune, că plecase pentru a-l vizita pe apostolul Eliot [1] în mijlocul indienilor convertiți. Avea să se întoarcă probabil la o anumită oră în după-amiaza zilei următoare. A doua zi deci Hester porni din timp, luînd-o și pe mica Pearl, care era nelipsită din toate expedițiile maică-si, oricît de incomodă ar fi fost prezența ei.

Curînd cele două drumețe lăsară în urmă peninsula și intrară în ținuturile dinlăuntrul țării, unde drumul lor se reduse la o cărare ce se pierdea în taina pădurii virgine. Aceasta o cuprindea atît de strîns, înălțîndu-se neagră și deasă de o parte și de alta, și lăsa cu atîta zgîrcenie să se vadă cerul, încît îi păru lui Hester o imagine fidelă a pustietății morale în care rătăcea de atîta vreme. Ziua era rece și întunecată. Pe cer se întindea o pînză de nori

[1] Este vorba de John Eliot (1604—1690), preot american din perioada colonială, cunoscut pe atunci sub numele de „apostolul indienilor". Învățînd limba pieilor-roșii, traducînd în ea unele rugăciuni și predicînd în această limbă, i-a convertit pe mulți la creștinism.

cenuşii agitaţi uşor de briză, astfel că din cînd în cînd o rază tremurătoare se juca stingheră în lungul cărării. Dar acest joc fugar înveselea totdeauna doar capătul îndepărtat al vreunei lungi perspective deschise prin pădure. Raza jucăuşă — palidă şi sfioasă în mijlocul gravităţii predominante a priveliştii — se retrăgea pe măsură ce Hester şi Pearl se apropiau, făcînd locurile unde zburdase să le apară şi mai triste, tocmai pentru că speraseră să le găsească scăldate în lumină.

— Mamă, spuse mica Pearl, vezi, soarele nu te iubeşte. Fuge şi se ascunde cînd vede pe pieptul tău ceva care-l sperie. Uite, iarăşi se joacă acolo, departe. Rămîi aici şi lasă-mă să alerg şi să-l prind. Nu sînt decît o copilă. N-are să fugă de mine, căci nu port încă nimic pe piept !

— Şi am nădejde că n-ai să porţi nicicînd, zise Hester.

— Şi de ce nu, mamă ? întrebă Pearl oprindu-se brusc în clipa cînd voise s-o pornească în goană. N-are să vină singur semnul cînd am să fiu mare ?

— Fugi, copilo, îi răspunse mama ei, şi prinde raza de soare ! Altfel o să plece îndată !

Pearl porni alergînd şi, după cum Hester văzu cu un zîmbet, prinse cu adevărat lumina soarelui ; stătea rîzînd în mijlocul ei, scăldată în splendoare şi sclipind de vioiciune după alergătura grăbită. Lumina stărui în jurul copilei stinghere, fericită parcă de a avea o asemenea tovarăşă de joacă, pînă cînd mama ajunse destul de aproape pentru a intra la rîndul ei în cercul magic.

— Bagă de seamă, acum are să plece, spuse Pearl clătinînd din cap.

— Uite ! răspunse Hester zîmbind. Pot să-mi întind mîna şi să apuc o bucăţică de rază.

Cînd încercă însă s-o facă, lumina dispăru ; sau, judecînd după expresia radioasă care juca pe obrazul lui Pearl, mama ei şi-ar fi putut închipui că fetiţa o absorbise şi avea s-o împrăştie din nou ca să le lumineze calea, cînd se vor cufunda în vreo umbră mai întunecoasă. Nici o altă însuşire a firii lui Pearl nu-i dădea impresia mai puternică a unei forţe noi, pe care n-o moştenise de la ea, ca această neistovită vioiciune spirituală ; nu avea nimic în ea din acea tristeţe bolnăvicioasă pe care în zilele

noastre aproape toți copiii o moștenesc împreună cu alte metehne de la strămoșii lor. Poate că și această agerime deosebită nu era decît o boală, un reflex al energiei nestăvilite cu care se împotrivise Hester nenorocirilor ce o copleșiseră înainte de nașterea copilei. Era desigur un dar îndoielnic, care împrumuta caracterului fetiței un luciu metalic și dur. Îi lipsea — ceea ce unor oameni le lipsește în tot cursul vieții lor — o suferință care s-o miște adînc și să-i dea putința de a compătimi. Dar pentru aceasta Pearl avea încă destulă vreme.

— Vino, copila mea ! spuse Hester aruncîndu-și ochii în jur, în locul unde Pearl stătuse liniștită în lumina soarelui. O să ne așezăm mai departe în pădure ca să ne odihnim.

— Nu sînt obosită, mamă, răspunse fetița. Dar așază-te tu și spune-mi o poveste.

— O poveste, copilă ? spuse Hester. Despre ce ?

— Ei, o poveste despre Omul Negru, răspunse Pearl agățîndu-se de rochia maică-si și ridicînd spre ea o privire pe jumătate serioasă pe jumătate ștrengărească. Cum umblă prin pădurea asta ținînd în brațe o carte, o carte mare și grea, cu închizători de fier ; și cum Omul Negru cel urît întinde cartea împreună cu un condei de fier tuturor oamenilor pe care-i întîlnește aici în pădure, ca să-și scrie cu sîngele lor numele în ea. Și pe urmă le pune semnul lui pe piept ! Spune, l-ai întîlnit vreodată pe Omul Negru, mamă ?

— Cine ți-a spus povestea asta, Pearl ? o întrebă maică-sa, recunoscînd în vorbele fetiței o superstiție răspîndită pe vremea aceea.

— Bătrîna din colțul de lîngă cămin, acolo, în casa unde ai stat de veghe azi-noapte, spuse copila. Dar credea că dorm cînd a vorbit despre asta. Zicea că mii și mii de oameni l-au întîlnit în pădure și s-au iscălit în cartea lui, și-i poartă acum semnul. Și pe urmă, că uricioasa doamnă Hibbins e dintre oamenii lui. Și a mai spus, mamă, că litera stacojie de pe pieptul tău este semnul Omului Negru și că sclipește ca o flacără roșie cînd îl întîlnești la miezul nopții aici în pădurea întunecoasă. E adevărat, mamă ? Vii noaptea aici ca să te întîlnești cu el ?

— Te-ai deșteptat vreodată noaptea și ai văzut că maică-ta era plecată? întrebă Hester.

— Nu-mi aduc aminte, zise copila. Dar dacă ți-e frică să mă lași singură în colibă, ai putea să mă iei cu tine. Aș veni cu plăcere! Spune-mi, spune-mi o dată! E adevărat că umblă pe aici Omul Negru? Și l-ai întîlnit vreodată? Și semnul ăsta e al lui?

— Ai să-mi dai pace dacă am să-ți spun? o întrebă maică-sa.

— Da, dacă îmi spui tot, răspunse Pearl.

— O dată în viața mea l-am întîlnit pe Omul Negru, zise mama ei, și litera asta roșie e semnul lui.

Stînd de vorbă așa, ele pătrunseră destul de adînc în pădure ca să fie la adăpost de privirile vreunui drumeț care ar fi trecut întîmplător pe cărare. Se așezară pe un morman de mușchi, care cu un secol în urmă fusese un pin gigantic ce-și înălța semeț vîrful în văzduh, în timp ce rădăcinile și trunchiul rămîneau în umbra întunecoasă. Aleseseră o mică vîlcea, ale cărei pante acoperite cu frunziș se ridicau lin de o parte și de alta și prin mijlocul căreia curgea un pîrîiaș peste un pat de frunze moarte și înecate. Din copacii aplecați asupra lui atîrnau ici și colo crengi mari care opreau curentul, silindu-l să formeze pe alocuri vîrtejuri și mici ochiuri negre, în vreme ce în părțile unde apa curgea mai repede se putea vedea pe fund o dungă de prundiș și de nisip sclipitor. Dacă îți lăsai ochii să alunece în lungul pîrîului, mai puteai zări o vreme în pădure lumina reflectată de apele lui, pierzîndu-i însă orice urmă în mijlocul vălmășagului de trunchiuri și desiș, de unde răsărea din cînd în cînd o stîncă mare acoperită toată de licheni cenușii. Acești copaci și aceste blocuri de granit urmăreau parcă să facă mai tainic cursul pîrîiașului, temîndu-se poate ca nu cumva, cu limbuția lui neistovită, să destăinuiască vești din inima bătrînului codru, sau să-și oglindească mărturisirile pe fața netedă a unui iezer. Într-adevăr, tot furișîndu-se mai departe, pîrîiașul nu-și întrerupea gîngureala prietenoasă, molcomă, liniștitoare, dar plină de melancolie, asemenea glasului unui copilaș ce-și petrece anii fragezi fără jocuri și fără veselie în mijlocul unor oameni triști și al unor impresii sumbre.

— Pîrîule ! Pîrîu nătîng şi plicticos ! strigă Pearl după ce-i ascultase o vreme murmurul. De ce eşti atît de posac ? Mai înveseleşte-te puţin şi nu tot plînge şi ofta.

Dar pîrîul văzuse atîtea lucruri triste în cursul scurtei sale vieţi printre arborii pădurii, încît nu se putea împiedica să povestească despre ele şi nu părea să aibă altceva de spus. Pearl era şi ea asemenea pîrîului, căci curentul vieţii ei ţîşnise dintr-un izvor tot atît de tainic şi cursese printre privelişti tot atît de întunecate şi de posomorîte. Spre deosebire însă de pîrîu, ea îşi urma drumul jucînd, zburdînd şi ciripind voios.

— Ce spune, mamă, pîrîiaşul ăsta trist ? întrebă ea.

— Dacă ai avea tu însăţi un necaz, îi răspunse maică-sa, ţi-ar povesti poate despre el, aşa cum îmi povesteşte mie despre al meu ! Dar aud paşi pe cărare, Pearl, de parcă cineva îşi face drum printre crengi. Du-te să te joci şi lasă-mă să stau de vorbă cu acela ce se apropie.

— E Omul Negru, mamă ? întrebă Pearl.

— Du-te şi te joacă, fetiţa mea, repeta maică-sa. Dar nu te afunda prea mult în pădure. Şi ia seama să te întorci îndată ce te-oi striga.

— Da, mamă, răspunse Pearl. Dar dacă e Omul Negru, de ce nu mă laşi să rămîn o clipă, ca să-l văd cu cartea lui mare sub braţ ?

— Pleacă, prostuţo, spuse mama nerăbdătoare. Nu e nici un Om Negru ! Îl poţi vedea acum printre copaci. E pastorul !

— Da, adevărat, zise Pearl. Şi îşi ţine mîna pe inimă, mamă ! Face asta pentru că Omul Negru i-a pus semnul acolo, atunci cînd şi-a scris numele în carte ? Dar de ce nu-l poartă afară, pe piept, ca tine, mamă ?

— Du-te acum, copila mea, şi-am să te las să mă sîcîi altă dată, cît ai să vrei. Dar nu te depărta prea mult ; rămîi destul de aproape de pîrîu ca să-i poţi auzi şopotul.

Copila porni cîntînd pe lîngă pîrîu, silindu-se să amestece accente mai vesele cu glasul lui melancolic. Dar mica apă curgătoare nu se lăsa mîngîiată şi îşi depăna mai departe povestea neînţeleasă despre triste şi tainice întîmplări petrecute în adîncul codrului întunecat, sau profeţii pline de jale despre lucruri ce aveau să se mai întîmple. De aceea Pearl, a cărei mică viaţă era şi aşa destul de întu-

necată, renunţă să mai asculte pîrîiaşul plîngăreţ, apucîndu-se să culeagă viorele și anemone de pădure, cum și cîteva căldăruşe roşii pe care le găsi în crăpăturile unei stînci înalte.

După ce spiriduşul ei de fetiţă plecă, Hester Prynne făcu vreo cîţiva paşi înspre cărarea ce trecea prin pădure, oprindu-se totuşi în umbra deasă a copacilor. Îl văzu pe pastor înaintînd pe cărare, singur-singurel, și sprijinindu-se pe un băţ pe care şi-l tăiase la o margine a potecii. Arăta speriat și vlăguit, şi expresia lui trăda o descurajare care niciodată nu fusese atît de vizibilă în plimbările sale prin preajma aşezării sau în vreo altă împrejurare cînd socotea că ar putea fi observat. Aici însă, în adînca izolare a pădurii, ea însăși în stare să deprime chiar și o inimă mai puţin mîhnită, această stare jalnică ieșea la iveală cu o înspăimîntătoare claritate. Era ceva apatic în umbletul lui, ca și cum n-ar fi avut nici o pricină să-și continue drumul şi nici n-ar fi simţit dorinţa s-o facă, ci ar fi fost dimpotrivă fericit — dacă mai putea fi fericit de vreun lucru — să se culce la pămînt lîngă rădăcina celui mai apropiat copac și să rămînă acolo pe vecie. Frunzele căzute ar fi putut să-l acopere, iar pămîntul să se adune treptat şi să formeze o moviliţă peste trupul lui, indiferent dacă ar mai fi fost sau nu viaţă în el. Moartea era un lucru prea inevitabil pentru ca s-o dorească sau să se ferească de ea.

Cît despre Hester Prynne, ea nu vedea la pastorul Dimmesdale nici un semn de suferinţă adevărată și adîncă, în afară de faptul că, aşa cum băgase de seamă mica Pearl, îşi ţinea mîna pe inimă.

XVII

Pastorul şi enoriaşa lui

Oricît de încet umbla pastorul, aproape că trecuse pînă ce Hester Prynne să prindă destul glas ca să-i atragă atenţia. În cele din urmă ea izbuti.

— Arthur Dimmesdale ! spuse ea încet la început ; apoi mai tare, dar cu voce răgușită : Arthur Dimmesdale !

— Cine mă cheamă ? făcu pastorul.

Tresărind, își îndreptă spatele ca un om surprins într-o stare de spirit în care nu dorea să aibă martori. Apoi își aruncă cu teamă privirea în direcția de unde venise vocea, ca să zărească nedeslușit sub copaci o formă îmbrăcată în veșminte atît de închise la culoare și conturîndu-se atît de palid în penumbra în care cerul cenușiu și frunzișul des scăldau această oră de amiază, încît nu-și putu da seama dacă era o femeie sau o umbră. Poate că drumul vieții îi era bîntuit de o stafie scăpată din gîndurile lui.

Se apropie cu un pas și descoperi litera stacojie.

— Hester ! Hester Prynne, spuse el. Tu ești ? Mai ești în viață ?

— Da, răspunse ea. În viața de care am avut parte în ăști șapte ani ! Dar tu, Arthur Dimmesdale, mai trăiești ?

Nu era de mirare că fiecare din ei punea astfel la îndoială existența reală, trupească a celuilalt, ba chiar propria lor existență. Atît de stranie era întîlnirea lor în pădurea întunecoasă, încît semăna cu prima revedere în lumea de dincolo de mormînt a două suflete care fuseseră strîns legate între ele în viața pămîntească, dar care acum stăteau față-n față speriați, temîndu-se unul de altul, nefamiliarizați cu noua lor stare și nici deprinși cu contactul între ființe dezincarnate. Fiecare o fantomă și înfricoșat de cealaltă fantomă ! Erau speriați și de ei înșiși, pentru că acest minut critic le trezea conștiința și dezvăluia fiecăreia din cele două inimi trecutul și încercările ei, așa cum viața n-o face decît în asemenea momente de adîncă tulburare. Sufletul își vedea imaginea în oglinda clipelor fugare. Temător și tremurînd, supunîndu-se parcă încet și în silă unei constrîngeri, Arthur Dimmesdale întinse mîna, rece ca moartea, și o atinse pe aceea, de asemenea înghețată, a lui Hester Prynne. Dar oricît de rece ar fi fost această atingere, ea împrăștie ceea ce era mai dureros în întrevederea lor. Simțeau acum măcar că aparțineau aceleiași lumi.

Fără a mai rosti vreo vorbă și fără ca vreunul din ei să aibă inițiativa, ci printr-un fel de acord tacit, pătrunseră împreună în umbra pădurii, din care se ivise Hester, și se așezară pe mormanul de mușchi, unde ea și cu Pearl șezuseră mai înainte. Cînd glasul le reveni, se mărginiră la început să schimbe, ca doi cunoscuți oarecare, reflecții

sau întrebări banale despre cerul întunecat, despre furtuna ce amenința și despre sănătatea fiecăruia. Se apropiară astfel pas cu pas de temele ce mocneau în străfundurile inimilor lor. Înstrăinați de atîta vreme din pricina soartei și a împrejurărilor, aveau nevoie de aceste cuvinte indiferente, spuse la întîmplare, care s-o ia înainte și să deschidă ușile convorbirii, astfel încît gîndurile lor reale să poată trece pragul.

După o vreme pastorul o privi în ochi pe Hester Prynne.

— Hester, spuse el, ai găsit pacea ?

Ea zîmbi cu tristețe, uitîndu-se în jos spre pieptul ei.

— Dar tu ? întrebă ea.

— Nu ! Nimic decît deznădejde ! răspunse el. Puteam să mă aștept la altceva, fiind ceea ce sînt și ducînd viața pe care o duc ? De-aș fi un ateu, un om lipsit de conștiință, un mizerabil cu instincte grosolane și brutale, aș fi găsit pacea de mult, ba poate chiar n-aș fi pierdut-o niciodată ! Dar așa cum stau lucrurile cu sufletul meu, toate bunele însușiri pe care le-am putut avea la început, cele mai alese daruri ale Domnului au devenit unelte de tortură spirituală. Hester, sînt tare nenorocit !

— Oamenii te venerează, spuse Hester. Și sînt sigură că le aduci tot binele de care au nevoie ! Oare asta nu e o mîngîiere pentru tine ?

— Mai multă suferință, Hester ! Doar mai multă suferință, răspunse preotul cu un zîmbet amar. În ce privește binele pe care par să-l fac, nu cred în el. Nu e decît o nălucire. Ce poate face un suflet pierdut ca al meu pentru răscumpărarea altor suflete, sau un suflet pătat pentru purificarea altora ? Cît despre venerația oamenilor, cît aș vrea să se prefacă în dispreț și ură ! Crezi poate, Hester, că e o mîngîiere faptul că sînt silit să stau pe amvon și să întîmpin atîtea priviri ridicate spre mine, ca și cum aș răspîndi lumina cerului, să-mi văd turma însetată de adevăr sorbindu-mi cuvintele de parcă Sfîntul Duh ar vorbi prin ele, iar apoi să privesc în mine și să recunosc neagra realitate pe care ei o divinizează ? Am rîs adesea cu amărăciune și durere în inimă de deosebirea adîncă între ceea ce par și ceea ce sînt ! Iar diavolul rîde și el de ea !

— Ești nedrept cu tine, spuse Hester cu blîndețe. Te-ai căit adînc și amarnic. Păcatul a rămas în urma ta, în zile

de mult trecute. Viaţa ta de azi nu e mai puţin sfîntă decît pare în ochii oamenilor. Oare nu e adevăr în pocăinţa pecetluită şi dovedită prin atîtea fapte bune ? Şi de ce nu ţi-ar dărui ea pacea ?

— Nu, Hester, nu ! răspunse preotul. Asta nu e o pocăinţă adevărată, ci una rece şi moartă, şi nu mă poate ajuta ! De pedeapsă am avut parte îndeajuns ! Dar n-am simţit nici o căinţă ! Altminteri, aş fi lepădat de mult veşmintele acestea de sfinţenie mincinoasă şi m-aş fi arătat oamenilor aşa cum mă vor vedea la Judecata de Apoi. Fericită eşti tu, Hester, care porţi făţiş pe piept litera stacojie ! A mea arde în taină ! Nu ştii ce uşurare înseamnă pentru mine, după chinul acestor şapte ani de înşelăciune, să mă uit în ochii cuiva care ştie ce sînt în realitate ! De-aş avea măcar un singur prieten — sau de-ar fi chiar cel mai mare duşman al meu ! — la care, cînd sînt scîrbit de laudele tuturor, să mă pot duce în fiecare zi pentru a mă arăta aşa cum sînt, cel mai josnic dintre păcătoşi, cred că asta mi-ar putea ţine sufletul în viaţă. Chiar şi acest grăunte de adevăr m-ar salva ! Dar aşa, totul e minciună — şi deşertăciune — şi moarte !

Hester Prynne se uită în obrazul lui, dar şovăi să vorbească. Totuşi, împărtăşindu-i cu atîta vehemenţă emoţii îndelung înăbuşite, el îi oferea cel mai nimerit prilej ca să-i strecoare ceea ce voia să-i spună. Îşi stăpîni deci teama şi vorbi.

— Prietenul pe care tocmai ţi l-ai dorit, spuse ea, omul care să plîngă cu tine asupra păcatului tău, îl ai în mine, părtaşa ta. Şi iarăşi şovăi, dar izbuti să rostească cu un efort : Cît despre duşman, îl ai de mult şi locuieşti cu el sub acelaşi acoperiş.

Pastorul sări în sus, luptîndu-se să respire şi strîngîndu-şi inima de parcă ar fi vrut să şi-o smulgă din piept.

— Cum ? Ce-ai zis ? strigă el. Un duşman ! Şi sub acoperişul meu ! Ce vrei să spui ?

Hester Prynne îşi dădea seama acum pe deplin de răul imens pe care i-l făcuse acestui bărbat nenorocit, lăsîndu-l atîţia ani — cînd chiar un singur moment ar fi însemnat prea mult — la discreţia unui om ale cărui intenţii nu puteau fi decît răuvoitoare. Însăşi vecinătatea duşmanului său, sub orice mască s-ar fi ascuns el, era de ajuns ca să

tulburc sfera magnetică a unei făpturi atît de sensibile ca Arthur Dimmesdale. Odinioară Hester fusese mai puțin conștientă de acest fapt ; sau poate că, înăsprită de propriile ei chinuri, îl lăsase pe pastor pradă unui destin pe care-l socotea mai ușor de îndurat decît pe al ei. Dar iată că din noaptea aceea de veghe, toate simțămintele ei față de pastor se îndulciseră și se întăriseră. Citea acum mai limpede în inima lui. Nu se îndoia că prezența neîntreruptă a lui Roger Chillingworth, otrava tainică a răutății lui, care infecta toată atmosfera ce-l înconjura, și amestecul lui autorizat, ca medic, în toate infirmitățile fizice și morale ale pastorului fuseseră folosite într-un scop nefast. Medicul ținuse conștiința bolnavului într-o stare de continuă iritare, al cărei rost era nu să vindece printr-o suferință binefăcătoare, ci să dezorganizeze și să corupă ființa lui spirituală. Rezultatul, pe lumea aceasta, nu putea fi decît nebunia, iar pe cealaltă, veșnica înstrăinare de bine și de adevăr, demența fiind tocmai forma terestră a acestei înstrăinări.

Spre o asemenea pierzanie îl împinsese ea pe omul pe care odinioară îl iubise cu atîta patimă — și de ce n-am spune-o, îl mai iubea și acum încă ! Hester simțea că jertfirea bunului renume al pastorului și moartea însăși, după cum îi spusese lui Roger Chillingworth, ar fi fost infinit preferabile soartei de care era răspunzătoare. Și acum, mai degrabă decît să aibă de mărturisit această vină grea, ar fi fost bucuroasă să se întindă pe patul de frunze veștede și să moară acolo, la picioarele lui Arthur Dimmesdale.

— O, Arthur, strigă ea, iartă-mă ! În toate celelalte lucruri m-am silit să fiu sinceră. Sinceritatea a fost singura virtute pe care o puteam păstra, și am păstrat-o și la cea mai grea strîmtoare ; doar cînd binele, viața și renumele tău erau în joc, am consimțit la o înșelătorie. Minciuna însă nu e niciodată bună, chiar dacă alternativa este moartea ! Nu înțelegi ce vreau să spun ? Bătrînul acela — vraciul ! — cel căruia i se zice Roger Chillingworth ! — mi-a fost soț !

Pastorul o privi o clipă cu acea pasiune violentă care — împletită în multe chipuri cu însușirile sale mai înalte, mai pure și mai blînde — înfățișa de fapt latura firii lui pe care diavolul o revendica și prin care căuta să cucerească și restul. Niciodată Hester nu întîlnise o privire

mai mînioasă, mai sălbatică. Într-o clipă, ea fu martora unei sumbre transfigurări. Dar caracterul acestui om fusese atît de slăbit de suferință, încît chiar și puterile care-i mai rămăseseră nu erau capabile decît de o luptă trecătoare. Se prăbuși la pămînt și își îngropă obrazul în palme.

— Ar fi trebuit s-o știu, murmură el. De fapt, o știam ! Oare taina nu mi-a fost dezvăluită prin repulsia pe care am simțit-o cînd l-am văzut pentru întîia oară, și apoi ori de cîte ori îl vedeam ? De ce n-am înțeles ? O, Hester Prynne, nici nu bănuiești cît de îngrozitor e lucrul acesta ! Nu-ți dai seama de rușinea, de cruzimea, de înfiorătoarea hidoșenie a expunerii unei inimi bolnave și vinovate tocmai ochiului care nu putea decît să se desfete privind-o ! Femeie, femeie, tu ești cea care porți răspunderea ! Nu pot să te iert !

— Trebuie să mă ierți ! strigă Hester aruncîndu-se lîngă el pe frunzele moarte. Lasă-l pe Dumnezeu să pedepsească. Tu trebuie să ierți !

Năpădită de un val de tandrețe deznădăjduită, îl cuprinse brusc cu brațele și-i strînse capul la piept, fără să-i pese că obrazul lui zăcea pe litera stacojie. Degeaba se căzni el să se desprindă. Hester nu-l lăsă, temîndu-se să n-o privească iarăși cu asprime. Întreaga lume o privise tot timpul încruntată ; vreme de șapte ani această femeie singuratică îndurase toate privirile dușmănoase fără a-și lăsa o singură dată în jos ochii-i triști, dar neînfricați. Cerul își arătase și el dezaprobarea, si totuși ea nu murise. Dar era peste puterile ei să îndure uitătura mîniată a acestui om palid, slab, vinovat și copleșit de suferință, și să mai rămînă în viață !

— Nu vrei să mă ierți ? repetă ea mereu și mereu. Nu vrei să-ți uiți mînia ? Nu poți să mă ierți ?

— Te iert, Hester, răspunse în cele din urmă pastorul cu voce stinsă, care trăda o durere fără margini dar nici o urmă de mînie. Te iert pe deplin. Dumnezeu să ne ierte pe amîndoi ! Nu sîntem, Hester, cei mai păcătoși de pe lume. Este unul mai mare încă decît preotul întinat ! Răzbunarea acelui bătrîn a fost mai neagră decît păcatul meu. A pîngărit cu sînge rece sfințenia unei inimi omenești. Nici tu, nici eu, Hester, n-am făcut nicicînd aceasta !

— Nicicînd, nicicînd ! şopti ea. Ceea ce am făcut purta în sine o sfinţire. Aşa am simţit noi ! Ne-am spus-o unul altuia ! Ai uitat ?

— Taci, Hester ! spuse Arthur Dimmesdale, ridicîndu-se. Nu, n-am uitat !

Se aşezară din nou amîndoi, unul lîngă altul şi mînă-n mînă, pe trunchiul acoperit de muşchi al copacului căzut. Viaţa nu le adusese niciodată un ceas mai încărcat de tristeţe ; ajunseseră în punctul spre care se îndreptase vreme atît de lungă drumul lor, întunecîndu-se tot mai mult pe măsură ce înainta. Şi totuşi, acest ceas era pătruns de o vrajă care-i făcea să-l prelungească şi să dorească a-l mai vedea durînd o clipă, apoi alta şi iarăşi alta. Pădurea, sumbră şi pînă atunci, începu să foşnească, străbătută de o rafală. Crengile se clătinau greoi deasupra capetelor lor, în timp ce un copac bătrîn şi solemn gemea mîhnit, povestind parcă altuia istoria tristă a perechii ce şedea la picioarele lui, sau prevestind nenorociri ce aveau să vie. Şi totuşi zăboveau. Ce sinistră părea cărarea din pădure ce ducea înapoi la aşezare unde Hester Prynne trebuie să reia povara oprobriului ei, iar pastorul, găunoasa aparenţă a bunului său nume ! Mai stăruiră o clipă. Nicicînd o lumină, oricît de aurie, nu avusese mai multă vrajă pentru ei decît penumbra acestei păduri întunecate. Aici, unde numai ochii lui o vedeau, litera stacojie nu avea nevoie să se înfigă arzător în pieptul femeii ce căzuse ! Aici, unde numai ochii ei îl vedeau, Arthur Dimmesdale, mincinos faţă de Dumnezeu şi de oameni, putea un moment să fie sincer !

Un gînd neaşteptat îl făcu să tresară.

— Hester, exclamă el, mă încearcă o nouă spaimă ! Roger Chillingworth ştie de gîndul tău de a-mi destăinui cine e el cu adevărat. Va păstra el mai departe taina noastră ? Ce cale va lua acum răzbunarea lui ?

— Are o fire ciudat de închisă, răspunse Hester îngîndurată, şi uneltirile ascunse ale răzbunării lui i-au întărit această trăsătură. Nu-mi vine să cred că va trăda secretul nostru. Va căuta, fără îndoială, alte mijloace ca să-şi potolească patima-i neagră.

— Dar eu ? Cum am să pot trăi mai departe răsuflînd același aer cu acest dușman de moarte ? exclamă Arthur Dimmesdale, ghemuindu-se de groază și apăsîndu-și înfrigurat mîna pe piept, gest care devenise la el involuntar. Cugetă pentru mine, Hester ! Ești tare. Hotărăște în locul meu !

— Nu trebuie să mai trăiești alături de omul acela, spuse Hester încet și apăsat. Inima ta nu trebuie să mai rămînă sub privirea lui răuvoitoare.

— Ar fi mai rău decît moartea, răspunse pastorul. Dar cum să mă feresc de el ? Ce cale îmi stă deschisă ? Să mă întind iarăși pe aceste frunze uscate, pe care m-am aruncat cînd mi-ai spus cine e ? Să mă prăbușesc aici și să mor pe loc ?

— Vai, ce s-a ales de tine ! spuse Hester cu ochii scăldați în lacrimi. Vrei să mori doar de slăbiciune ? Căci nu văd altă pricină !

— Judecata lui Dumnezeu e deasupra mea, răspunse preotul cu conștiința apăsată. Nu mă pot lupta cu ea, e prea puternică.

— Cerul ți-ar arăta mila lui, reluă Hester. Numai să vrei să te folosești de ea.

— Fii tu tare în locul meu ! răspunse el. Sfătuiește-mă ce să fac.

— Oare lumea e atît de mică ? exclamă Hester Prynne ațintindu-și privirea adîncă asupra pastorului și exercitînd instinctiv o putere magnetică asupra spiritului acestui bărbat atît de zdruncinat și de deprimat, încît era gata să se prăbușească. Oare universul se mărginește la acest oraș, care pînă de curînd nu era decît o întindere pustie acoperită de frunze și nu mai puțin singuratică decît aceea ce ne înconjoară ? Unde duce cărarea de colo ? Înapoi la colonie, spui tu ! Da, dar duce și în partea cealaltă ! Se afundă mai adînc și mai adînc în sălbăticie, ștergîndu-se cu fiecare pas, pînă ce, la cîteva mile de aici, frunzele îngălbenite nu mai lasă să se vadă nici o urmă a pașilor omului alb. Acolo ai fi liber ! O călătorie atît de scurtă te-ar duce dintr-o lume în care ai fost nespus de nenorocit în alta în care ai mai putea să fii fericit ! Nu e destulă

umbră în pădurea asta nemărginită ca să-ți ascundă inima de privirile lui Roger Chillingworth ?

— Da, Hester, dar numai sub frunzele căzute ! răspunse pastorul cu un zîmbet trist.

— Și mai este calea largă a mării ! urmă Hester. Ea te-a adus aici. Dacă te hotărăști, tot ea te poate duce înapoi. În țara noastră natală, fie într-un sat retras, fie în întinsa Londră, sau poate în Germania, în Franța, în însorita Italie ! Acolo ai scăpa de puterea și de privirile lui ! Ești legat oare de toți acești oameni cu inimi de piatră și de părerile lor ? Au ținut prea mult în robie pînă acum tot ce e mai bun în tine !

— Cu neputință ! răspunse pastorul, ca și cum i-ar fi cerut prin vorbele ei să înfăptuiască un vis. Nu mă simt în stare să plec ! Zdrobit și păcătos cum sînt, nu am alt gînd decît să-mi tîrăsc mai departe trupul pe pămînt, acolo unde providența m-a așezat. Chiar dacă sufletul mi-e pierdut, vreau totuși să fac tot ce pot pentru alte suflete omenești ! Nu îndrăznesc să părăsesc postul meu, cu toate că sînt un străjer necredincios, a cărui răsplată sigură va fi moartea și necinstea, atunci cînd trista lui strajă va ajunge la capăt.

— Te-a zdrobit povara acestor șapte ani de suferință, răspunse Hester, ferm hotărîtă să-i insufle propria ei energie. Dar ai s-o lași toată în urma ta ! N-o să-ți mai stînjenească pașii cînd ai să pornești înainte pe cărarea din pădure, și nici n-ai să împovărezi cu ea corabia, dacă ai să vrei mai degrabă să treci marea. Lasă toate aceste ruine în urmă, aici unde s-a întîmplat nenorocirea. Nu te mai gîndi la ele ! Ia totul de la capăt ! Ți-ai sleit oare toate mijloacele pentru că ai dat greș o dată ? O, nu ! Viitorul e încă plin de încercări și izbînzi. A mai rămas destulă fericire de care să te poți bucura ! A mai rămas destul bine de făcut ! Schimbă această viață mincinoasă pe o viață adevărată. Fii, dacă sufletul te îndeamnă la o asemenea misiune, dascălul și apostolul oamenilor-roșii. Sau — cum se potrivește mai bine cu firea ta — fii un învățat, un înțelept printre cei mai renumiți înțelepți ai lumii civilizate. Predică ! Scrie ! Făptuiește ! Fă orice, numai nu te culca aici ca să mori ! Leapădă-ți numele de Arthur

Dimmesdale şi fă-ţi un altul, unul mare, pe care să-l poţi purta fără teamă sau ruşine. De ce să înduri mai departe, fie chiar numai o zi, chinuri care îţi mistuie viaţa, care te fac prea slab ca să poţi voi şi lucra, care îţi vor răpi pînă şi puterea de a te căi ! Ridică-te şi pleacă !

— O, Hester ! strigă Arthur Dimmesdale, în ochii căruia o lumină fugară, iscată de înflăcărarea ei, se aprinse şi se stinse, vorbeşti de fugă unui om căruia i se taie genunchii ! Trebuie să mor aici ! Nu mai am nici puterea, nici curajul să mă avînt singur în lumea largă, străină, plină de greutăţi.

Era în aceste cuvinte ultima expresie a descurajării unui spirit nimicit. Îi lipsea puterea de a întinde mîna după o soartă mai bună care părea atît de apropiată.

Repetă cuvîntul :

— Singur, Hester !

— N-ai să pleci singur ! răspunse ea în şoaptă.

Şi în clipa aceea, totul fusese spus.

XVIII

Un val de lumină

Arthur Dimmesdale o privi pe Hester cu o expresie plină de speranţă şi bucurie, dar şi de teamă, ba aproape de spaimă, în faţa cutezanţei aceleia ce rostise ceea ce el nu sugerase decît vag, dar nu îndrăznise să şi spună.

Ea însă, înzestrată din naştere cu un spirit curajos şi activ, şi, de atîta vreme nu numai despărţită de societate, ci şi izgonită din rîndurile ei, se deprinsese cu o libertate de gîndire de care pastorul era cu totul străin. Rătăcise fără ţintă şi călăuză într-o sălbăticie morală deopotrivă de vastă, de încurcată şi de sumbră ca pădurea virgină în întunecimea căreia purtau acum această convorbire ce avea să le hotărască viitorul. Se simţea oarecum acasă, cu mintea şi inima, în locurile pustii prin care hoinărea tot atît de liber ca indianul sălbatic în pădure. Ani îndelungaţi,

contemplase ca o străină instituţiile omeneşti şi orînduirile preoţilor şi legiuitorilor, privindu-le pe toate cu ochi critic, fără mai mult respect decît simţea indianul pentru gulerașul scrobit al preotului, pentru roba judecătorului, pentru stîlpul infamiei, pentru spînzurătoare, pentru cămin sau biserică. Soarta de care avusese parte îi eliberase cugetul. Litera stacojie îi îngăduise accesul la ţinuturi unde alte femei nu îndrăznesc să calce. Rușinea, deznădejdea, singurătatea! Aceştia fuseseră dascălii ei aspri şi sălbatici; şi o făcuseră să devină tare, dar îi dăduseră şi multe învăţături greșite.

Pastorul, dimpotrivă, nu trecuse niciodată prin încercări care să-l facă să nesocotească legile îndeobşte acceptate, cu toate că într-un singur caz încălcase atît de îngrozitor una dintre cele mai sfinte legi. Acesta însă fusese un păcat izvorît din pasiune, nu unul de principiu, și nici chiar de intenţie. Din acea vreme nenorocită, își supraveghease cu un zel și o atenţie bolnăvicioasă nu actele — căci acestea erau ușor de controlat — ci fiecare val de emoţie și fiecare gînd. Aflîndu-se, ca toţi pastorii din acea vreme, în fruntea organizaţiei sociale, era cu atît mai înlănţuit de regulile, principiile și chiar prejudecăţile acesteia. Ca preot, era inevitabil strîns în chingile tagmei sale. Ca om care păcătuise o dată, dar a cărui conștiinţă era ţinută veşnic trează și dureros de vie de chinul unei răni nevindecate, s-ar fi putut spune că pășea mai sigur pe calea virtuţii decît dacă n-ar fi păcătuit nicicînd.

Se părea deci că pentru Hester Prynne, cei șapte ani de ostracizare şi rușine aproape că nu fuseseră decît o pregătire pentru acest ceas. Dar Arthur Dimmesdale? Dacă un asemenea om ar fi căzut a doua oară în păcat, ce scuză s-ar fi putut găsi pentru a-i atenua crima? Nici una, sau cel mult aceea că era zdrobit de o lungă și nemăsurată suferinţă; că mintea îi era întunecată și tulburată de remușcarea ce-l frămînta; că între a fugi ca un criminal recunoscut și a rămîne ca un ipocrit, alegerea era prea grea pentru conștiinţa lui; că era omenesc să caute a evita primejdia morţii și a rușinii și uneltirile de nepătruns ale unui vrăjmaș; în sfîrșit, că în faţa acestui sărman pelerin care-și urma — slab, bolnav și nenorocit — cărarea tristă

și pustie, mijise o licărire de afecțiune și de simpatie umană, o viață nouă și adevărată în locul grelei pedepse pe care o ispășea. Și pentru a spune necruțătorul și tristul adevăr, o fisură pe care vinovăția a făcut-o o dată în sufletul omenesc nu se mai închide pînă la moarte. Cu oricîtă grijă ai păzi-o, pentru ca în atacurile viitoare vrăjmașul să nu pătrundă iarăși în cetate, nici prin vechea breșă, nici pe vreo altă cale aleasă în locul aceleia unde a reușit întîi, zidul rămîne însă șubred, și dușmanul îi dă tîrcoale în apropiere, în dorința de a reînnoi victoria trecută.

Lupta — dacă a existat una — nu are nevoie să fie descrisă. Ajunge să spunem că pastorul se hotărî să fugă, și nu singur.

„Dacă din toți acești șapte ani", gîndi el, „mi-aș putea aminti o singură clipă de pace și nădejde, aș fi gata să sufăr mai departe de dragul acestei dovezi de milă a cerului. Dar de vreme ce sînt osîndit fără scăpare, de ce nu m-aș folosi de alinarea dăruită condamnatului înainte de execuție ? Și dacă acest drum duce cu adevărat spre o viață mai fericită, așa cum Hester caută să mă convingă, nu încape îndoială că nu întorc spatele unui viitor mai bun urmîndu-l. De altminteri, cum să mai trăiesc fără dînsa ? Are atîta putere în ea ca să ajute, atîta duioșie ca să mîngîie ! O, Doamne, către care nu cutez să-mi ridic ochii, mă vei ierta tu însă ?"

— Vei pleca ! spuse Hester liniștită cînd privirile li se întîlniră.

După ce hotărîrea fu astfel luată, pastorul simți cum o stranie bucurie îi năpădește cu lumina ei tremurătoare pieptul chinuit. Era înviorarea pe care o simte un prizonier abia evadat din temnița propriei sale inimi, cînd respiră aerul proaspăt, liber al unui ținut neizbăvit, necreștinat și fără lege. Cugetul i se înălță parcă dintr-un salt, făcîndu-l să simtă cerul mai aproape decît în anii îndelungați de suferință cît fusese silit să se tîrască pe pămînt. Cum era o fire adînc religioasă, nu se putea ca în starea lui de spirit să nu fie și o nuanță de evlavie.

— Simt iarăși bucurie ? exclamă el cu mirare. Socoteam că sămînța ei pierise de mult în mine. O, Hester, ești îngerul meu bun ! Îmi pare că m-am aruncat, bolnav, pătat de păcat și copleșit de mîhnire, pe aceste foi veștede și că

m-am ridicat ca născut din nou, plin de noi puteri ca să-l laud pe acela ce s-a arătat milostiv cu mine. Viaţa mai bună a şi început ! De ce n-am găsit-o mai devreme ?

— Să nu privim înapoi, răspunse Hester Prynne. Trecutul s-a dus ! De ce am zăbovi în el ? Uită-te aici ! O dată cu acest semn, mă lepăd şi de el, de parcă n-ar fi fost nicicînd.

Cu aceste cuvinte, Hester desfăcu copca ce prindea litera stacojie şi, smulgîndu-şi-o de pe piept, o aruncă departe printre frunzele uscate. Semnul misterios căzu pe marginea pîrîului. Zburînd cu o palmă mai departe, ar fi căzut în apă, adăugînd şi mai multă jale micului şuvoi, pe lîngă povestea neînţeleasă pe care acesta nu înceta s-o şoptească. Dar litera stacojie zăcea pe pămînt, sclipind ca un giuvaer pierdut. Poate că vreun nefericit drumeţ avea s-o ridice cîndva, urmînd să fie apoi urmărit de stranii imagini ale păcatului, de o sfîrşeală la inimă şi de un inexplicabil nenoroc.

Cînd semnul dispăru de pe pieptul ei, Hester scoase un oftat lung şi adînc, cu care povara de ruşine şi teamă îi pieri din gînd. Ce minunată uşurare ! Acum de-abia, cînd se simţea liberă, îşi dădu seama cît de grea fusese această povară. Urmînd un alt impuls, ea îşi scoase boneta care-i ascundea părul. Şi acesta i se revărsă pe umeri, negru şi abundent, plin de umbre şi lumini în bogăţia lui, dînd trăsăturilor ei un farmec blînd şi dulce. În jurul gurii şi în ochi îi juca un zîmbet luminos şi duios, ce părea să izvorască din străfundurile feminităţii ei. O roşeaţă vie îi aprindea obrajii, multă vreme atît de palizi. Toată feminitatea, tinereţea şi plenitudinea frumuseţii ei se înapoiară din ceea ce bărbaţii numesc un trecut ireparabil, reunindu-se cu nădejdile din anii ei de feciorie şi cu o fericire necunoscută pînă atunci, în cercul magic al acelei ore. Şi, ca şi cum întunecimea ce învăluia pămîntul şi cerul n-ar fi fost decît efluviul acestor două inimi omeneşti, ea dispăru o dată cu mîhnirea lor. Ca un zîmbet al cerului, razele soarelui se revărsară deodată printre nori, inundînd pădurea întunecată cu o adevărată ploaie de lumină, înveselind frunzişul verde, îmbrăcîndu-l în aur pe cel îngălbenit şi căzut şi sclipind pe trunchiurile cenuşii ale bătrînilor copaci. Tot ce fusese pînă atunci cufundat în umbră, era acum plin

de strălucire. Albia pîrîiaşului putea fi urmărită după scînteierea lui veselă pînă departe în inima misterioasă a pădurii, care ascundea acum numai bucurie.

Astfel natura — această natură sălbatică, păgînă a pădurii, nicicînd subjugată încă de legile omeneşti şi nici luminată de un adevăr mai înalt — lua parte la fericirea celor două suflete ! Iubirea, fie ea nouă, fie trezită dintr-un somn de moarte, răspîndeşte totdeauna lumină, căci ea umple inima de atîta strălucire, încît aceasta se revarsă asupra lumii înconjurătoare. Chiar dacă pădurea ar fi rămas întunecată, ea ar fi părut luminoasă în ochii lui Hester şi în aceia ai lui Arthur Dimmesdale.

Hester îl privi fremătînd de o nouă bucurie.

— Trebuie s-o cunoşti pe Pearl ! spuse ea. Pe mica noastră Pearl ! Ai văzut-o — da, ştiu că ai mai văzut-o — dar o vei vedea acum cu alţi ochi. E un copil ciudat ! Abia dacă o înţeleg ! Dar ai s-o iubeşti mult, ca şi mine, şi ai să mă sfătuieşti cum trebuie să mă port cu ea.

— Crezi că se va bucura să mă cunoască ? întrebă pastorul cam nesigur. Ocolesc de multă vreme copiii, căci simt adesea la ei o neîncredere şi o silă de a se apropia de mine. Mi-a fost chiar teamă de mica Pearl !

— Vai, ce trist ! răspunse mama. Dar sînt sigură că te va iubi mult, şi tu pe ea la fel. Am s-o chem ! Pearl ! Pearl !

— O văd pe copilă, zise pastorul. E acolo, destul de departe, dincolo de pîrîu, într-o rază de lumină. Crezi aşadar că mă va iubi ?

Hester zîmbi şi o strigă din nou pe Pearl, care stătea în adevăr la oarecare distanţă, aşa cum o descrisese pastorul, arătînd ca o vedenie sclipitoare, înconjurată de un mănunchi de raze ce cădeau asupra ei prin bolta de frunziş. Razele jucau încoace şi încolo, făcînd silueta ei să apară cînd nedesluşită, cînd clar vizibilă, cînd ca a unui copil adevărat, cînd ca duhul unui copil, după cum lumina se depărta sau revenea. Cînd auzi glasul mamei sale, fetiţa o porni încet spre ea prin pădure.

Pearl nu se plictisise cît timp maică-sa stătuse de vorbă cu pastorul. Pădurea mare şi neagră — oricît de severă le-ar fi părut acelora ce aduceau în sînul ei păcatele şi grijile lumii — deveni, pe cît putu, tovarăşa de joacă a

copilei singuratice. Cît era ea de întunecată, își luă înfățișarea cea mai prietenoasă ca s-o primească. Îi oferi boabe de merișor — dintre acelea crescute în toamna trecută dar care nu se coc decît primăvara și care atîrnau acum roșii ca niște picături de sînge printre frunzele îngălbenite. Pearl le culese, încîntată de aroma lor de fructe sălbatice. Micii locuitori ai pădurii abia dacă se osteniră să se dea la o parte din calea ei. E drept că o potîrniche urmată de zece pui îi ieși amenințător înainte, dar se căi îndată de înverșunarea ei și cloncăni către puișori să nu le fie frică. Un porumbel cocoțat singur pe o cracă joasă o lăsă pe Pearl să ajungă pînă la el, scoțînd doar un gîngurit care putea fi și de bun venit și de neliniște. Din înălțimea copacului unde-și avea scorbura, o veveriță trăncăni către copilă — fără să se poată spune dacă era mîniată sau înveselită, căci veverița e un mic personaj atît de coleric și de plin de umor, încît e greu de recunoscut în ce toane se află — și-i aruncă o nucă în cap. Era o nucă din anul trecut, roasă în parte de dinții ei ascuțiți. O vulpe, trezită din somn de pașii ușori ai fetiței pe frunzele veștede, se uită curioasă la ea, nefiind sigură dacă era mai bine să se furișeze mai departe, sau să-și reia picoteala. S-ar părea că pînă și un lup — dar aici povestea începe să nu prea fie vrednică de crezare — se apropie, mirosi rochia fetiței și lăsă să-i mîngîie cu mîna capul sălbatic. Ceea ce pare sigur e că pădurea-mumă, împreună cu jivinele pe care le hrănea, recunoscură o sălbăticie înrudită în mica odraslă a neamului omenesc.

Se cuvine să spunem însă că Pearl se arătase mai blîndă aici decît pe străzile mărginite cu iarbă ale așezării sau în coliba mamei. Florile păreau să observe aceasta, și multe din ele îi șopteau pe cînd trecea : „Culege-mă ca să te împodobești, frumoasă copilă, culege-mă ca să te împodobești !" — și, ca să le facă pe plac, Pearl culese zorele, și anemone, și căldărușe, și cîteva rămurele cu mugurii cei mai fragezi, pe care copacii bătrîni le întindeau spre ea. Își împodobi cu ele părul și gîtul, prefăcîndu-se într-o mică nimfă sau driadă, sau în vreo altă ființă dintre acelea care populau pădurile din vechime. Era travestită în acest chip cînd auzi glasul mamei ei și se întoarse încet spre ea.

Încet, căci îl vedea pe pastor !

XIX

Copila pe malul pîrîului

— Îţi va fi foarte dragă, repetă Hester Prynne, şezînd alături de pastor şi observînd-o pe mica Pearl. N-o găseşti frumoasă ? Şi uite cu ce îndemînare firească s-a împodobit cu florile acelea sălbatice ! De-ar fi cules din pădure mărgăritare, diamante şi rubine, ele nu i-ar fi putut sta mai bine. E o copilă minunată ! Dar ştiu cui îi seamănă !

— Află, Hester, spuse Arthur Dimmesdale cu un zîmbet neliniştit, că această drăgălaşă copilă, care umblă totdeauna cu paşi mărunţi pe lîngă tine, m-a tulburat adesea. Mi se părea — o, Hester, ce îngrozitor e să te temi de acest gînd ! — mi se părea că trăsăturile mele se repetă în parte în obrazul ei, şi aceasta în chip atît de izbitor încît lumea ar putea să le recunoască. Dar în primul rînd, îţi seamănă ţie.

— Nu, nu ! Nu în primul rînd ! răspunse mama cu un zîmbet drăgăstos. Nu mai e mult şi n-o să mai trebuiască să te temi că s-ar putea recunoaşte a cui este copila. Dar ce ciudată şi frumoasă arată cu florile sălbatice în păr ! S-ar zice că vreuna din zînele pe care le-am lăsat în vechea şi scumpa noastră Anglie a împodobit-o ca să ne întîmpine.

Cu un simţămînt pe care nici unul din ei nu-l încercase vreodată pînă atunci, şedeau alături urmărind înceata înaintare a fetiţei. Pearl părea să întruchipeze legătura ce-i unea. De şapte ani era oferită lumii ca hieroglifă vie a tainei pe care ei se străduiau atît de mult s-o ascundă şi care era toată cuprinsă în acest simbol, toată atît de limpede de desluşit, doar să fi existat un profet sau un magician capabil să citească scriitura de foc ! În Pearl erau întruniţi amîndoi. Oricare ar fi fost vina lor trecută — cum s-ar fi putut ei îndoi că viaţa şi viitorul lor pe pămînt erau legate între ele, cînd aveau în faţa ochilor atît uniunea materială cît şi ideea sub semnul căreia se întîlniseră şi aveau să rămînă împreună pe vecie ? Gînduri ca acestea — şi poate şi altele pe care nu şi le mărturiseau sau lămureau — dădeau un caracter aproape sacru copilei ce se apropia.

— Să nu arăţi nimic neobişnuit — nici pasiune, nic înfrigurare — în felul cum ai să-i vorbeşti, îi şopti Hester Fetiţa noastră e uneori schimbătoare şi ciudată ca un spiriduş. Şi îndeosebi nu suferă dovezile de simţire, cînd nu le înţelege pe deplin pricina şi rostul. Dar e o copilă în stare de afecţiuni puternice ! Mă iubeşte şi te va iubi !

— Nu-ţi poţi închipui, spuse pastorul uitîndu-se cu coada ochiului la Hester Prynne, cît de mult se teme inima mea de această întîlnire şi cît de mult tînjeşte după ea Dar, după cum ţi-am mai spus, copiii nu se apropie lesne de mine. Nu mi se urcă pe genunchi, nu-mi şoptesc la ureche, nu răspund la zîmbetele mele, ci se ţin deoparte măsurîndu-mă ciudat. Chiar şi pruncii, cînd îi iau în braţe încep să plîngă amarnic. Pearl însă a fost drăguţă cu mine de două ori în scurta ei viaţă ! Prima din ele o cunoşti bine ! Cea de a doua a fost atunci cînd ai adus-o cu tine în casa bătrînului şi asprului guvernator.

— Şi ne-ai apărat cu atîta bărbăţie pe mine şi pe ea răspunse mama. Îmi aduc aminte, şi Pearl îşi va aduce aminte şi ea. Nu te teme de nimic ! Poate să se arate ciudată şi sfioasă la început, dar va prinde curînd dragoste de tine !

Între timp Pearl ajunsese la marginea pîrîului şi stătea pe celălalt mal, uitîndu-se în tăcere la Hester şi la pastor care, aşezaţi tot pe trunchiul acoperit de muşchi aşteptau sosirea ei. Tocmai în locul unde se oprise, pîrîu forma din întîmplare o mică baltă, atît de limpede şi de liniştită încît reflecta perfect mica ei făptură, cu întreaga-frumuseţe pitorească în găteala de flori şi de ghirlande dar într-un chip mai fin şi mai spiritualizat decît realitatea. Această imagine, aproape identică cu Pearl cea vie părea să împrumute copilei înseşi ceva din caracterul e misterios şi intangibil. Era ceva straniu în felul cum stătea Pearl aţintindu-i cu privirea prin întunecimea ce învăluia pădurea, ea însăşi scăldată într-o rază a soarelui, atrasă parcă printr-o anumită simpatie. Dedesubt, în pîrîu, stătu o altă copilă — alta şi totuşi aceeaşi — luminată şi ea de o rază aurie. Hester se simţi în chip nedeslușit şi chinuitor înstrăinată de Pearl, ca şi cum aceasta, în hoinăreala e prin pădure, ar fi ieşit din sfera în care ea şi cu mama e

trăiau împreună, încercînd acuma în zadar să se întoarcă într-însa.

Era și adevăr, și nălucire în această impresie ; copila și mama erau despărțite, dar din vina lui Hester, nu a lui Pearl. Cît timp copila lipsise de lîngă ea, un altul fusese admis în lumea lăuntrică a mamei și îi schimbase atît de mult aspectul, încît Pearl, hoinara ce se întorcea, nu-și mai găsea locul obișnuit și abia dacă știa unde se află.

— Am impresia ciudată, spuse impresionabilul pastor, că pîrîul acesta e o graniță între două lumi și că n-ai să te mai întîlnești nicicînd cu Pearl a ta. Sau poate că ea e unul din acele duhuri care — așa cum știm din poveștile copilăriei noastre — e oprit să treacă peste o apă curgătoare ? Zorește-o, rogu-te, căci zăbava asta mă face să tremur de nerăbdare.

— Vino, copila mea dragă ! spuse Hester pe un ton încurajator, întinzîndu-și brațele. Ce înceată ești ! Nu te-am văzut nicicînd atît de leneșă pînă acum. E aici un prieten al meu, care trebuie să-ți fie și ție prieten. Vei avea parte de acum înainte de o dragoste de două ori mai mare decît aceea pe care maică-ta ți-o putea dărui singură ! Sări peste pîrîu și vino la noi. Știi doar să sări ca o căprioară.

Fără să răspundă nimic la aceste cuvinte pline de îndemn, Pearl rămase de cealaltă parte a pîrîului. Își ațintea ochii scînteietori și sălbatici cînd asupra mamei ei, cînd asupra pastorului, sau îi îmbrățișa pe amîndoi într-o privire, ca pentru a descoperi și a-și explica sieși legătura dintre ei. Dintr-un motiv de neînțeles, Arthur Dimmesdale, simțind privirea copilei oprindu-se asupra lui, își duse — cu acel gest atît de obișnuit, încît devenise involuntar — mîna la inimă. Iar Pearl, luînd un aer ciudat de autoritar, întinse deodată brațul, ținîndu-și arătătorul îndreptat spre pieptul mamei ei. Iar dedesubt în oglinda pîrîului, imaginea însorită și încununată de flori a micii Pearl făcea la fel.

— Ce copil ciudat ești, spuse Hester. Hai, vino încoace !

Pearl nu încetă să arate cu degetul spre pieptul mamei, cu o încruntare pe care contrastul cu trăsăturile ei copilărești o făcea cu atît mai impresionantă. Cum Hester con-

tinua să-i facă semn, zîmbindu-i cu o expresie neobişnuit de radioasă, copila bătu din picior, cu o privire şi un gest şi mai poruncitoare. În apa pîrîului, imaginea fantastic de frumoasă, cu reflexul frunţii încruntate, a degetului întins şi a gestului poruncitor, sublinia înfăţişarea micii Pearl.

— Grăbeşte-te, Pearl, sau mă supăr ! strigă Hester Prynne care, deşi deprinsă cu asemenea purtări din partea fetiţei, ar fi dorit ca măcar de data asta, Pearl să se arate mai ascultătoare. Sări peste pîrîu, copilă rea ce eşti, şi aleargă încoace, sau vin eu să te iau !

Dar Pearl, tot atît de nepăsătoare faţă de ameninţările mamei ca şi faţă de rugăminţile ei, fu apucată brusc de un acces de mînie şi începu să gesticuleze violent, sucindu-se şi zbătîndu-se într-un fel neînchipuit. Însoţi această izbucnire sălbatică de ţipete pătrunzătoare, pe care pădurea le repetă în numeroase ecouri, astfel încît, cu toate că era singură în furia ei copilărească şi absurdă, o mulţime ascunsă părea să-i acorde simpatie şi încurajare. Şi în pîrîu se văzu din nou imaginea fantomatică a lui Pearl, încununată şi încinsă cu flori, bătînd furioasă din picior şi gesticulînd sălbatic, fără a înceta să-şi ţină arătătorul întins spre pieptul lui Hester.

— Ştiu ce o doare pe copilă, murmură Hester către pastor, pălind în ciuda tuturor eforturilor ei de a-şi ascunde tulburarea şi necazul. Copiii nu se împacă nici cu cea mai mică schimbare în înfăţişarea obişnuită a celor pe care îi au zilnic în faţa ochilor. Pearl simte lipsa unui lucru pe care m-a văzut purtîndu-l totdeauna.

— Rogu-te, răspunse pastorul, dacă ai vreun mijloc să linişteşti copila, fă-o de îndată ! În afară de mînia otrăvită a unei bătrîne vrăjitoare ca doamna Hibbins, adăugă el căutînd să zîmbească, nimic nu mă îngrozeşte mai mult decît o astfel de izbucnire pătimaşă la un copil. La frumuseţea fragedă a lui Pearl, ca şi la acea zbîrcită vrăjitoare, o astfel de furie face o impresie supranaturală. Potoleşte-o dacă ţii la mine !

Hester se întoarse iar spre Pearl, împurpurîndu-se la faţă şi trăgînd ruşinată cu coada ochiului spre pastor ; apoi oftă adînc, şi înainte de a avea timp să deschidă gura, roşeaţa făcu loc unei palori de moarte.

— Pearl, spuse ea cu un aer trist, uită-te la picioarele tale! Acolo! În fața ta! De partea asta a apei!

Copila își îndreptă privirea spre locul arătat și văzu acolo litera stacojie, zăcînd pe pămînt atît de aproape de marginea pîrîului, încît cusătura de aur se oglindea în el.

— Adu-o încoace, spuse Hester.

— Vino tu s-o ridici! răspunse Pearl.

— S-a mai văzut vreodată un asemenea copil! murmură Hester către pastor. Ah, mai am multe să-ți povestesc despre ea! Dar, ca să spun adevărul, are dreptate în ce privește acest semn respingător. Trebuie să mai îndur puțină vreme tortura lui — doar cîteva zile încă — pînă cînd vom fi părăsit acest ținut care va rămîne în amintirea noastră ca un vis rău. Pădurea nu e în stare să-l ascundă! Oceanul cel adînc îl va primi din mîna mea și-l va înghiți pentru totdeauna!

Cu aceste cuvinte, înaintă pînă la marginea pîrîului, ridică litera roșie și și-o prinse iar de piept. Deși cu o clipă mai înainte spusese că va arunca semnul în apa oceanului, simți că era pradă unei fatalități de neînlăturat cînd destinul o sili astfel să reia simbolul cel înfricoșător. Îl aruncase în spațiul fără margini, respirase liberă cîteva clipe, și iată că infamia stacojie sclipea din nou în vechiul ei loc! Astfel, o faptă rea, simbolizată sau nu printr-o emblemă, îmbracă totdeauna forma unui blestem! Hester își strînse apoi păru-i bogat și-l ascunse sub bonetă. Ca și cum litera stacojie ar fi avut în ea puterea vrăjită de a veșteji frumusețea, căldura și strălucirea feminității ei pieriră asemenea unei lumini ce se stinge, și o umbră cenușie păru să i se aștearnă peste chip.

După ce această sinistră schimbare se înfăptuise, Hester întinse mîna spre Pearl.

— Mă recunoști acum, copila mea? întrebă ea pe un ton de mustrare, dar cu glas scăzut. Vrei să treci pîrîul și s-o recunoști pe maică-ta, acum că poartă semnul ei de rușine, acum că e iarăși tristă?

— Da, acum vreau! răspunse copila, sărind peste apă și repezindu-se s-o strîngă în brațe pe Hester. Acum ești într-adevăr mama mea, iar eu mica ta Pearl!

Intr-un acces de tandrețe neobișnuit, trase spre dînsa capul maică-si și o sărută pe frunte și pe amîndoi obrajii. Dar apoi — în virtutea unui fel de nevoi care o împingea totdeauna să amestece în orice mîngîiere pe care se întîmpla s-o dăruiască o picătură de amărăciune — Pearl își ridică încă o dată capul și sărută și litera stacojie !

— Nu e frumos ce faci ! spuse Hester. După ce mi-ai arătat puțină dragoste, îți bați joc de mine !

— De ce șade pastorul acolo ? întrebă Pearl.

— Te așteaptă ca să-ți spună bună ziua, răspunse mama. Vino și roagă-l să te binecuvînteze ! Te iubește, micuța mea, și o iubește și pe mama ta. Nu vrei să-l iubești și tu ? Vino ! I-e dor să te vadă lîngă el !

— Ne iubește ? întrebă Pearl, uitîndu-se pătrunzător în ochii maică-si. O să ne întoarcem toți trei, mînă-n mînă, în oraș ?

— Nu acum, copila mea, răspunse Hester. În curînd însă o să umble mînă-n mînă cu noi. Vom avea o casă și un cămin al nostru, și ai să șezi pe genunchii lui, și are să te învețe o sumedenie de lucruri și o să te iubească mult. Nu-i așa că ai să-l iubești și tu ?

— Și are să-și țină veșnic mîna pe inimă ? întrebă Pearl.

— Prostuță mică, ce înseamnă întrebarea asta ? exclamă mama ei. Vino și cere-i binecuvîntarea.

Dar fie din gelozia pe care orice copil răsfățat o simte instinctiv față de un rival primejdios, fie din vreun alt capriciu, Pearl nu voi să se apropie de preot. Mama ei fu nevoită să recurgă la forță ca s-o aducă pînă la el ; copila se împotrivea și își manifesta sila prin schimonoseli ciudate, din care poseda încă de la vîrsta cea mai fragedă un repertoriu bogat, astfel încît fizionomia ei mobilă lua o serie de înfățișări diferite, una mai răutăcioasă decît cealaltă. Pastorul, cuprins de o jenă dureroasă, dar nădăjduind că un sărut ar putea avea efectul unui talisman care să-i deschidă calea spre inima copilei, se aplecă și o sărută pe frunte. În clipa aceea, însă, Pearl se smulse de lîngă maică-sa și, alergînd spre pîrîu, se lăsă în genunchi la marginea lui, unde își scăldă fruntea pînă cînd sărutul nedorit fu cu totul spălat, topindu-se în apa ce

aluneca înainte. Rămase apoi deoparte observîndu-i în tăcere pe Hester și pe pastor, care discutau măsurile impuse de noua lor situație și de punerea grabnică în aplicare a proiectelor lor.

Și acum, întrevederea fatidică ajunsese la capăt. Vîlceaua avea să fie lăsată singurătății ei printre copacii bătrîni și întunecați care, cu nenumăratele lor glasuri, aveau să șoptească îndelung despre ceea ce se petrecuse acolo, fără ca vreun muritor să știe mai mult prin aceasta. Iar melancolicul pîrîu avea să adauge această nouă poveste la nesfîrșitele taine cu care mica lui inimă era atît de împovărată și despre care sporovăia neîncetat, fără ca șopotul lui să devină cîtuși de puțin mai vesel decît în veacurile ce trecuseră.

XX

Pastorul în dilemă

Pastorul o porni spre oraș și, în timp ce se depărta luînd-o înaintea lui Hester Prynne și a micii Pearl, aruncă o privire înapoi, așteptîndu-se aproape să vadă trăsăturile nedeslușite și contururile neclare ale mamei și ale copilului evaporîndu-se încet în lumina crepusculară a pădurii. Noua schimbare din viața lui nu putea s-o accepte dintr-o dată, ca reală. Dar Hester, înveșmîntată în rochia-i cenușie, stătea tot acolo, lîngă trunchiul de copac pe care într-un trecut îndepărtat vreo furtună îl culcase la pămînt și pe care de atunci vremea nu încetase să-l acopere cu mușchi, astfel încît aceste două ființe nefericite și purtînd pe umeri cea mai grea povară din lume să poată ședea acolo împreună și să găsească pentru un ceas odihnă și mîngîiere. Pearl era și ea acolo, și acum că intrusul plecase, se apropie sărind de la malul pîrîului și își reluă vechiul loc lîngă mama ei. Așadar, pastorul nu dormise și nu visase!

Pentru a-și alunga din minte aceste impresii confuze și echivoce care îl chinuiau și-l nelinișteau în chip atît de

straniu, el își rememoră, precizîndu-le, planurile pe care le făcuseră împreună în vederea plecării. Stabiliseră că lumea veche, cu orașele și mulțimile ei, ofereau un adăpost și un ascunziș mai bun decît ținuturile sălbatice ale Noii Anglii sau chiar întreaga Americă, unde nu aveau de ales decît între un wigwam indian sau cele cîteva așezări europene împrăștiate ici și colo de-a lungul coastei. Fără a mai vorbi de sănătatea pastorului, prea șubredă ca să poată îndura greutățile vieții în pădure, și de darurile lui naturale, de cultura și întreaga lui dezvoltare, care nu-l puteau face să se simtă la el acasă decît în mijlocul unei civilizații rafinate ; și cu cît nivelul acelei civilizații avea să fie mai ridicat, cu atît avea să fie mai potrivit pentru el. Îi întărea în această alegere întîmplarea fericită că în port era ancorată o corabie, unul din acele vase suspecte, numeroase pe vremea aceea, care chiar dacă nu se îndeletniceau fățiș cu pirateria, cutreierau oceanul într-un chip izbitor de dezinvolt. Corabia sosise de curînd din Marea Antilelor și trebuia să plece peste trei zile spre Bristol. Hester Prynne care, prin activitatea ei voluntară de soră de caritate, îl cunoscuse pe căpitan și echipajul vasului, era în măsură să asigure îmbarcarea în cea mai mare taină a două persoane și a unui copil, așa cum era mai mult decît de dorit în împrejurările date.

Pastorul se informase cu cel mai viu interes pe lîngă Hester asupra momentului precis cînd vasul avea să ridice ancora. Plecarea urma să aibă loc probabil peste patru zile. „Data asta se nimerește cum nu se poate mai bine !“ își spusese el atunci. De ce anume socotea reverendul Dimmesdale atît de fericită această împrejurare, e un lucru pe care n-am fi vrut să-l dăm în vileag. Totuși, pentru a nu ascunde nimic cititorului, îi vom spune că peste trei zile avea să țină predica festivă la sărbătoarea alegerii noului guvernator ; și cum era un prilej care înfățișa o dată însemnată în viața unui pastor din Noua Anglie, n-ar fi putut găsi un chip și un moment mai potrivit pentru a-și încheia cariera ecleziastică. „Măcar nu se va spune despre mine“, gîndea acest om exemplar, „că am nesocotit vreo îndatorire obștească, sau că mi-am îndeplinit-o rău !“ Trist lucru ca o introspecțiune atît de adîncă și de ascuțită ca aceea a bietului pastor să-l facă să se înșele în

chip atît de amarnic! Am avut și vom mai avea poate de spus lucruri mai rele despre dînsul, dar nici unul, ne temem, care să denote o atît de jalnică slăbiciune, constituind o dovadă atît de vizibilă și totodată atît de irecuzabilă a bolii perfide care îl rodea de mult și-i atacase însăși substanța caracterului. Nici un om nu poate purta multă vreme două fețe, una pentru el însuși și una pentru mulțime, fără a ajunge în cele din urmă să nu mai poată deosebi care din ele e cea adevărată.

Starea de surescitare a pastorului Dimmesdale după întrevederea sa cu Hester îi dădea o energie fizică neobișnuită, mînîndu-l cu pași grăbiți spre oraș. Cărarea din pădure îi părea acum mai sălbatică, mai plină de obstacole naturale grosolane, mai puțin călcată de piciorul omului decît atunci cînd o străbătuse la dus. Dar sărea peste locurile mocirloase, se strecura prin desișul încîlcit, urca povîrnișurile, cobora grăbit în vîlcele, pe scurt învingea toate greutățile drumului cu un neistovit avînt, de care se mira și el. Cum să nu-și aducă aminte cu ce lipsă de vlagă, cu cîte opriri ca să-și tragă sufletul, cît de anevoios se tîrîse abia cu două zile înainte prin aceleași locuri? Cînd se apropie de oraș, priveliștile familiare ce i se ofereau ochilor i se părură schimbate. Parcă nu le-ar fi părăsit abia ieri sau alaltăieri, ci de zile sau chiar ani! Era negreșit aceeași uliță, așa cum și-o amintea, cu toate cotiturile ei; erau aceleași case, cu ciudățeniile lor, cu inevitabila puzderie de frontoane ascuțite și cu cîte o giruetă în vîrf, acolo unde memoria lui se aștepta s-o găsească. Și totuși, nu putea scăpa de această supărătoare și insistentă senzație de schimbare. Același lucru se întîmpla cu cunoscuții și cu toate siluetele familiare pe care le întîlnea în micul oraș. Nu arătau nici mai bătrîni, nici mai tineri; bărbile celor în vîrstă nu erau mai albe, și nici copilașii care ieri se mai tîrau în patru labe nu se țineau pe picioare acum; îi era cu neputință să-și dea seama de ce se deosebeau de oamenii spre care îndreptase cu atît de puțin timp înainte o privire de despărțire — și totuși un simț lăuntric părea să-i spună că se schimbaseră. Fu puternic izbit de aceeași impresie cînd trecu pe sub zidurile casei de rugăciuni. Clădirea i se păru atît de stranie și totodată atît de familiară, încît mintea pastorului Dim-

mesdale oscilă între două idei : fie că pînă atunci o văzuse doar în vis, fie că visa acum despre ea.

Fenomenul acesta, sub diferitele forme pe care le îmbrăca, nu indica o schimbare exterioară, ci o bruscă și adîncă schimbare lăuntrică la însuși spectatorul acestor scene familiare. Răstimpul unei singure zile produsese asupra lui efectul unui șir lung de ani. Voința proprie a pastorului, aceea a lui Hester și destinul ce se țesea între ei săvîrșiseră această transformare. Era același oraș ca înainte, dar pastorul ce se întorcea din pădure nu mai era același. Ar fi putut spune prietenilor ce-l salutau : „Nu sînt omul drept care mă luați ! Pe acela l-am lăsat în urmă în pădure, retras într-o vîlcea ascunsă, lîngă un trunchi de copac acoperit de mușchi și aproape de un fir de apă melancolic ! Duceți-vă să-l căutați acolo pe pastorul vostru și vedeți dacă trupul lui sleit, fața-i slabă, fruntea palidă și încrețită de durere n-au fost lepădate acolo ca niște boarfe !" Prietenii săi ar fi protestat fără îndoială : „Tu ești omul acela !", dar ei ar fi fost aceia care s-ar fi înșelat, nu el.

Înainte ca reverendul Dimmesdale să ajungă acasă, forul lui lăuntric îi dădu și alte dovezi despre revoluția ce intervenise în sfera lui de gîndire și simțire. În adevăr, nimic altceva decît o schimbare totală de dinastie și de cod moral în acest regat interior nu putea să explice noile impulsuri ce-l asaltau, spre marea lui spaimă, pe nefericitul pastor. La fiecare pas era îndemnat la vreo acțiune ciudată, nestăpînită, răutăcioasă, despre care simțea că ar fi totodată involuntară și voită, săvîrșită împotriva firii lui, dar izvorînd parcă dintr-o realitate intimă, mai adîncă decît aceea ce se împotrivea impulsului. De pildă, întîlni pe unul din consilierii parohiei sale. Bunul bătrîn i se adresă cu afecțiunea părintească și bunăvoința patriarhală pe care vîrsta lui venerabilă, firea lui cinstită și pioasă cît și poziția lui în sînul bisericii îi dădeau dreptul s-o arate, dar totodată cu respectul adînc, ba aproape cu adorația cuvenită deopotrivă demnității ecleziastice și prestigiului personal al pastorului. Niciodată nu s-a văzut vreun exemplu mai frumos al felului cum maiestatea vîrstei și a înțelepciunii se pot împăca cu ascultarea și respectul datorate unui om recunoscut ca superior fie în

ierarhia socială, fie în cea spirituală. Totuși, în cursul celor cîteva clipe cît reverendul Dimmesdale stătu de vorbă cu venerabilul bătrîn cu barba căruntă, avu nevoie de toată stăpînirea de sine ca să nu dea glas cîtorva blasfemii care îi trecură prin minte cu privire la Cina cea de Taină. Tremura vargă și obrazul îi deveni palid ca cenușa de teamă să nu-l ia gura pe dinainte rostind gînduri groaznice cu un consimțămînt pe care totuși nu-l dăduse. Și chiar cu această spaimă în inimă, își putu cu greu reține rîsul imaginîndu-și ce împietrit ar fi rămas bătrînul și prea cucernicul consilier în fața impietății pastorului !

Alt incident de aceeași natură : străbătînd grăbit strada, reverendul Dimmesdale o întîlni pe cea mai în vîrstă enoriașă a parohiei, o bătrînă doamnă dintre cele mai cuvioase, un adevărat model de virtute : săracă, văduvă, stingheră și cu o inimă atît de plină de amintiri despre soțul și copiii morți și despre prietenii ei de altădată, pe cît e de plin de pietre funerare un cimitir. Dar toate aceste motive de tristețe care ar fi putut s-o copleșească aproape că deveniseră un izvor de bucurie austeră pentru bătrînul ei suflet evlavios, datorită mîngîierilor credinței și adevărurilor Scripturii, cu care se hrănise neîncetat timp de peste treizeci de ani. Iar de cînd reverendul Dimmesdale o luase sub ocrotirea lui spirituală, sărmana bătrînică nu cunoscuse o mai mare mîngîiere pămîntească — care nici n-ar fi fost mîngîiere dacă n-ar fi avut și atîta har ceresc în ea — decît aceea de a-l întîlni, fie din întîmplare, fie în chip voit, pe pastorul ei, și de a fi întărită prin cîteva cuvinte calde, binecuvîntate de adevăr biblic, revărsate de pe buzele lui multiubite în urechea ei cam surdă, dar care asculta cu extatică atenție. De astă dată însă, în momentul cînd își apropie buzele de urechea bătrînei, reverendul Dimmesdale — așa cum era dorința marelui vrăjmaș al sufletelor — nu fu în stare să-și aducă aminte de nici un citat din Scriptură și nici de vreun alt lucru, în afară de un scurt și viguros argument — care în clipa aceea i se părea de necombătut — împotriva nemuririi sufletului omenesc. Dacă acest argument ar fi în mintea bătrînei sale enoriașe, sărmana ar fi rămas de bună seamă moartă pe loc, ca sub efectul unei puternice otrăvi. Ceea ce-i șopti cu adevărat, pastorul nu-și putu aminti nici-

odată după aceea. Poate că în cuvintele sale domnise o atît de fericită încîlceală, încît ori mintea bietei văduve nu le putuse înțelege limpede, ori providența o făcuse să le înțeleagă în felul ei. Fapt e că atunci cînd pastorul se uită înapoi, văzu la dînsa o expresie de recunoștință extatică, care-i lumina fața zbîrcită și cenușie ca un reflex al cetății cerești.

Și iarăși, un al treilea exemplu. După ce o părăsi pe bătrîna enoriașă, întîlni pe cea mai tînără dintre ele. Era o fată de curînd convinsă — prin însăși predica ținută de reverendul Dimmesdale în dumineca de după noaptea lui de veghe — să schimbe plăcerile trecătoare ale vieții pe speranța în lumina cerească, lumină care avea să strălucească cu atît mai tare cu cît viața ei se va întuneca și care, în cele din urmă, avea să aurească bezna adîncă prin eterna ei splendoare. Era frumoasă și pură ca un crin înflorit în rai. Pastorul știa bine că în sanctuarul inimii ei neprihănite, care împrumuta religiei căldura dragostei și dragostei o puritate religioasă, fecioara îi păstra imaginea cu evlavie, ascunsă parcă după perdele albe. Desigur că satana însuși o făcuse pe biata fată să plece în după-amiaza aceea de lîngă maică-sa și o adusese în calea acestui om atît de greu ispitit sau — să nu spunem mai degrabă ? — atît de pierdut și de deznădăjduit. Cînd fata se apropie, demonul șopti pastorului să lase să cadă în sînul ei gingaș o sămînță a răului, care va produce în curînd flori întunecate și va da fructe negre. Era atît de conștient de puterea lui asupra acestui suflet feciorelnic, care se încredea nespus de mult în el, încît se simțea în stare să pustiască dintr-o singură privire plină de păcat toată nevinovăția ei și să trezească din acea singură privire forțele opuse. Dar după o luptă mai grea decît toate pe care le dusese pînă atunci, își ascunse fața cu sutana lui și trecu repede înainte fără a da vreun semn că ar recunoște-o, lăsînd-o pe tînăra fată să-i tălmăcească purtarea cum o putea. Ea își scrută conștiința care, ca și buzunarul sau sacul ei de lucru, era plină de nimicuri inofensive, și se găsi vinovată — sărăcuța de ea ! — de o mie de greșeli închipuite, ceea ce o făcu a doua zi dimineața să se apuce de treburile casnice cu ochii umflați.

Înainte ca pastorul să aibă timpul de a-și sărbători izbînda asupra acestei ultime ispite, fu apucat de o altă poftă mai năstrușnică și aproape tot atît de îngrozitoare: aceea — ne rușinăm s-o spunem — de a se opri în mijlocul străzii și de a învăța un grup de copii de puritani, care se jucau acolo și abia dacă știau să vorbească, cîteva cuvinte foarte urîte. După ce respinsese și această idee nesăbuită ca nedemnă de haina ce o purta, întîlni un marinar beat, din echipajul corăbiei sosite din Antile. Și acum că învinsese cu atîta bărbăție toate celelalte ispite, bietul pastor Dimmesdale rîvnea măcar să dea mîna cu acest derbedeu nespălat și să se recreeze cu cele cîteva glume în doi peri pe care orice marinar dezmățat le are în rezervă, și cu o ploaie de înjurături bune, deschise, zemoase, răcoritoare și pline de hulă la adresa cerului! Dacă trecu cu bine și prin această din urmă încercare, faptul se datora nu atît principiilor lui sănătoase, cît bunului său gust firesc și, mai mult încă, deprinderii de a păstra o rigidă și solemnă ținută preoțească.

„Oare de ce m-or fi urmărind atîtea ispite? se întrebă în cele din urmă pastorul, oprindu-se în loc pe stradă și lovindu-se cu palma pe frunte. Să fi înnebunit, sau să fi căzut cu totul pradă diavolului? Am încheiat vreo învoială cu el, acolo în pădure, și am iscălit-o cu sîngele meu? Și mă silește acum s-o îndeplinesc, împingîndu-mă la tot soiul de blestemății pe care închipuirea lui spurcată le poate născoci."

Se povestește că în momentul în care reverendul Dimmesdale își punea aceste întrebări izbindu-se cu mîna pe frunte, bătrîna doamnă Hibbins, binecunoscuta vrăjitoare, ar fi trecut pe lîngă el. Avea un aer impunător, cu pieptănătura-i înaltă, rochia somptuoasă de catifea și gulerul cu crețuri, scrobit cu faimoasa crohmală galbenă, al cărei secret i-l împărtășise buna ei prietenă, Ann Turner, înainte ca această cinstită doamnă să fi fost spînzurată pentru uciderea lui Sir Thomas Overbury. Că citise sau nu gîndurile pastorului, asta nu se știe, dar vrăjitoarea se opri, se uită cu viclenie în obrazul lui, zîmbi răutăcios și, deși nu prea avea obiceiul să întrețină legături cu preoții, intră în vorbă cu el.

— Așadar, sfinția-ta a făcut o vizită în pădure, spuse vrăjitoarea dînd din cap și clătinîndu-și pieptănătura înaltă. Data viitoare, fii bun și dă-mi de veste înainte, și am să fiu mîndră să te însoțesc. Nu vreau să mă laud, dar cuvîntul meu are o mare greutate, astfel că un străin poate să se bucure de o bună primire din partea potentatului pe care-l știi.

— Vă mărturisesc, doamnă, răspunse pastorul înclinîndu-se respectuos, așa cum înaltul rang al cucoanei și buna lui creștere i-o porunceau, vă mărturisesc pe onoare și conștiință că sînt cu totul nedumerit asupra înțelesului cuvintelor pe care le-ați rostit. N-am fost în pădure ca să caut nici un potentat și nici nu am de gînd să mă duc vreodată acolo pentru a cîștiga bunăvoința unui asemenea personaj. Singurul meu scop, și cred că e de ajuns, a fost ca să-l salut pe cucernicul meu prieten, apostolul Eliot, și să mă bucur împreună cu el de multele și nepreţuitele suflete cîștigate asupra păgînității.

— Ha, ha, ha! chicoti bătrîna vrăjitoare tot clătinîndu-și cocul înspre pastor. Știu, știu, așa sîntem siliți totdeauna să vorbim în timpul zilei! Văd că cunoști bine tainele meseriei. Dar la miezul nopții și în pădure, vom sta de vorbă altfel împreună.

Și o porni semeață înainte, nu fără a-și întoarce capul de cîteva ori și a-i zîmbi, ca pentru a arăta că-i unea o legătură tainică.

„M-am vîndut oare demonului, pe care — dacă ceea ce se spune e adevărat — hîrca asta vicleană, cu scrobeala ei galbenă și rochia de catifea, l-a ales drept stăpîn?“ se întrebă în gînd pastorul.

Bietul pastor! Tîrgul pe care-l încheiase era foarte asemănător! Ademenit de un vis de fericire, se lăsase nesilit de nimeni, ca niciodată pînă atunci, în voia a ceea ce știa bine că este un păcat mortal. Și otrava acestui păcat se răspîndise repede în toată ființa lui morală, paralizîndu-i impulsurile binecuvîntate și trezind la viață noianul pornirilor rele. Dispreț, amărăciune, dușmănie neprovocată, dorință de a face rău de dragul răului, batjocorirea a tot ce era bun și sfînt — toate se treziseră ispitindu-l, deși îl înfricoșau. Iar întîlnirea lui cu bătrîna doamnă Hibbins, dacă a avut loc cu adevărat, nu făcea

decît să dovedească simpatia și bunăvoința lui față de păcătoși și de lumea spiritelor pervertite.

Ajunsese în răstimp la locuința lui de la marginea cimitirului și, urcînd în grabă scara, se refugie în cabinetul lui. Pastorul era mulțumit că ajunsese la adăpost, înainte de a se fi trădat în ochii lumii prin vreuna din straniile și răutăcioasele excentricități la care se simțise neîncetat împins pe cînd străbătuse străzile. Intră în camera atît de familiară și își roti privirea peste cărți, ferestre, cămin, peste pereții acoperiți cu tapiserii, încercînd același simțămînt de înstrăinare care-l stăpînise pe tot parcursul de la vîlceaua din pădure pînă în oraș, și de acolo pînă acasă. Aici studiase și scrisese ; aici petrecuse zile de post și nopți de veghe, ieșind din ele mai mult mort decît viu ; aici se silise să se roage ; aici îndurase zeci de mii de chinuri ! Iată acolo Biblia, în toată bogăția vechiului text ebraic, din paginile căreia Moise și profeții îi vorbiseră și în care vocea lui Dumnezeu răsuna din toate părțile ! Acolo, pe masă, cu o pană înnegrită de cerneală lîngă ea, se afla o predică neterminată, întreruptă la mijlocul unei fraze, în momentul cînd, cu două zile înainte, gîndurile îi încetaseră să se reverse pe foaia de hîrtie. Știa că el, pastorul cu obrajii trași și palizi, era acela care făcuse și suferise toate acestea și care scrisese pînă în acel loc predica pentru ziua alegerii ! Dar avea impresia că stătea deoparte și că privea vechiul său Eu cu o curiozitate plină de dispreț și de milă, și totuși pe jumătate invidioasă. Eul acela dispăruse. Din pădure se întorsese un alt om, mai înțelept, îmbogățit cu cunoașterea unor taine ascunse, la care naivitatea vechiului său Eu n-ar fi putut ajunge niciodată. Dar ce amară era această cunoaștere !

În timp ce era cufundat în aceste cugetări, cineva bătu în ușa cabinetului de studii, și pastorul spuse „Intră !" nu fără teamă că ar putea să vadă ivindu-se un duh rău ! Și așa se și întîmplă ! Cel ce intră era bătrînul Roger Chillingworth. Pastorul rămase nemișcat — alb la față și fără glas — cu o mînă pe Biblia ebraică și cu cealaltă pe inimă.

— Bine ai venit, reverendul meu, spuse medicul. Cum îi merge acelui bărbat cucernic care este apostolul Eliot ? Dar îmi pari cam palid, prietene. Nu cumva călătoria aceasta prin locuri sălbatice a fost prea grea pentru sfin-

ția ta? Nu socotești că ajutorul meu te-ar putea îmbărbăta și întări în vederea predicii de ziua alegerii?

— Nu, nu cred, răspunse reverendul Dimmesdale. Călătoria mea, revederea cu sfîntul apostol de acolo și aerul curat pe care l-am respirat mi-au făcut bine, după ce am stat închis atîta vreme în chilia aceasta. Cred că n-o să mai am nevoie de leacurile dumitale, bunul meu doctor, oricît de binefăcătoare ar fi ele și de prietenoasă mîna ce mi le întinde.

În tot acest timp, Roger Chillingworth se uita la pastor cu atenția și seriozitatea unui medic față de pacientul lui. În ciuda însă a acestei aparențe exterioare, preotul era aproape convins că bătrînul știa sau cel puțin bănuia despre întrevederea sa cu Hester Prynne. Ceea ce însemna că medicul își dădea seama că în ochii pastorului el nu mai era un prieten devotat, ci cel mai aprig dușman. Cum amîndoi știau, deci, atît de mult unul despre altul, ar fi fost, pare-se, firesc ca lucrul să-și găsească măcar în parte expresia în cuvintele lor. E ciudat însă cîtă vreme trece adesea înainte ca gîndurile să se întrupeze în cuvinte și cu cîtă îndemînare se pricep două persoane, care doresc să evite un anumit subiect, să se apropie de el, retrăgîndu-se apoi fără să-l atingă. Astfel pastorul nu avea nici o teamă că Roger Chillingworth ar putea traduce în cuvinte poziția reală în care se găseau unul față de celălalt. Totuși medicul, în felul lui viclean, se strecură înfricoșător de aproape de acel secret.

— N-ar fi mai bine, spuse el, să te folosești astă-seară de slaba mea pricepere? Crede-mă, scumpe prietene, trebuie să ne dăm toată silința să te întărim în vederea predicii. Oamenii așteaptă lucruri mari de la dumneata, temîndu-se ca nu cumva într-un an preotul lor să-i părăsească.

— Da, să-i părăsească plecînd în altă lume, răspunse pastorul cu o pioasă resemnare. Facă cerul să fie o lume mai bună! Căci, la drept vorbind, nu prea mă aștept să petrec lîngă turma mea anotimpurile fugare ale încă unui an! Cît despre leacurile dumitale, prea bunule doctor, în starea mea de azi nu am nevoie de ele.

— Mă bucur că aud asta, răspunse vraciul. Poate că leacurile mele, folosite atîta vreme în zadar, încep în sfîr-

șit să lucreze. Fericit aș fi, și vrednic de recunoștința Noii Anglii, de-aș izbuti în această vindecare.

— Îți mulțumesc din toată inima, grijuliul meu prieten, zise reverendul Dimmesdale cu un zîmbet grav. Îți mulțumesc și nu-ți voi putea răsplăti binefacerile decît prin rugăciuni.

— Rugăciunile unui om de bine sînt cea mai bogată răsplată, răspunse bătrînul Roger Chillingworth luîndu-și rămas bun. Sînt galbenii Noului Ierusalim, purtînd pe ei însăși pecetea Regelui.

Rămas singur, pastorul chemă un slujitor al casei și ceru să i se aducă puțină mîncare, pe care o înghiți cu nesaț. Aruncînd apoi în foc paginile predicii festive scrise mai înainte, începu îndată să scrie una nouă, cu o revărsare atît de năvalnică de gînduri și emoții, încît se crezu cu adevărat inspirat, mirîndu-se numai că cerul găsea cu cale să transmită muzica măreață și solemnă a adevărurilor sale eterne printr-un instrument atît de rău ales. Lăsînd însă acest mister să se dezlege singur sau să rămînă pe veci nedezlegat, își duse mai departe sarcina cu un zel înflăcărat și extatic. Și astfel noaptea trecu repede, ca un fugaci înaripat pe care ar fi gonit pastorul. Zorii mijiră și priviră roșind printre perdele ; și, în sfîrșit, soarele răsări și aruncă în încăpere o rază aurie, care nimeri drept în ochii orbiți ai preotului. Ședea acolo, cu pana tot între degete și cu nenumărate foi de hîrtie, acoperite cu slove, în urma lui !

XXI

Sărbătoarea Noii Anglii

Dis-de-dimineață, în ziua cînd noul guvernator urma să-și ia în primire postul din mîinile poporului, Hester Prynne și mica Pearl sosiră în piața orașului, care încă de la această oră matinală era invadată de o mulțime numeroasă de meseriași și de alți locuitori de rînd ; printre ei se vedeau de asemeni multe siluete grosolane, a căror

îmbrăcăminte din piele de cerb arătă că aparţineau aşezărilor de pădure din împrejurimile micii metropole a coloniei.

În această zi de sărbătoare obştească, ca în orice altă împrejurare din ultimii şapte ani, Hester purta o rochie de stofă aspră cenuşie, care nu numai prin culoarea ei, ci şi printr-o anumită ciudăţenie greu de descris a croielii, făcea să dispară persoana ei fizică şi contururile să i se şteargă, în timp ce litera stacojie o smulgea iarăşi din penumbra nedesluşită, făcînd-o să apară sub aspectul moral pe care îl definea însăşi lumina răspîndită de acest semn. Chipul ei, familiar de atîta vreme locuitorilor oraşului, respira calmul de totdeauna. Era ca o mască, sau mai degrabă ca liniştea încremenită a trăsăturilor unei moarte, tristă asemănare ce se putea explica prin faptul că Hester era într-adevăr moartă, nemaiavînd nici o pretenţie de a fi compătimită şi părăsind astfel o lume căreia mai părea să-i aparţină.

Poate că în ziua aceea obrazul ei avea totuşi o expresie ce nu mai fusese văzută pînă atunci şi care, de altminteri, nu era încă destul de pronunţată pentru a fi descoperită, afară doar dacă vreun privitor înzestrat cu simţuri supranaturale i-ar fi citit întîi în inimă şi ar fi căutat apoi o schimbare corespunzătoare în fizionomia şi atitudinea ei. Un om cu un asemenea dar de a pătrunde tainele sufleteşti ar fi putut observa că, după ce răbdase timp de şapte ani nefericiţi privirile mulţimii ca o necesitate, o penitenţă şi o tortură impusă de o religie austeră, li se expunea ultima oară din libera ei voinţă, pentru a preface într-un fel de triumf ceea ce fusese o nesfîrşită suferinţă. „Priviţi pentru ultima dată litera stacojie şi pe cea care o poartă", ar fi putut spune Hester mulţimii ce vedea în ea victima şi sclava ei pe viaţă. „Nu mai e mult şi va fi departe de voi ! Doar cîteva ceasuri încă, şi adîncimea misterioasă a oceanului va stinge şi ascunde pe veci simbolul pe care l-aţi făcut să ardă pe pieptul ei !"

Dar nu ar însemna să atribuim o inconsecvenţă prea neverosimilă firii omeneşti, dacă am bănui că Hester încerca un sentiment de regret în momentul cînd era pe punctul să se elibereze de suferinţa care fusese atît de

strîns legată de însăși ființa ei. Nu putea ea oare să simtă dorința irezistibilă de a sorbi cu nesaț o ultimă și adîncă înghițitură din cupa de absint și aloe, care îi amărîse neîncetat anii cei mai buni ai feminității ei ? Vinul vieții, care avea să fie de acum înainte oferit buzelor ei într-o cupă cizelată și aurită, trebuia într-adevăr să fie tare, dulce și îmbătător pentru ca să n-o facă să tînjească lîncezind după drojdia amară ce-i fusese administrată ca un tonic de neasemănată putere.

Pearl era gătită în culori de o vaporoasă veselie. Cu greu s-ar fi putut ghici că această apariție sclipitoare și radioasă își datora viața acelei triste forme cenușii, sau că imaginația atît de somptuoasă și totodată atît de delicată care concepuse găteala copilei era aceeași care îndeplinise sarcina, poate mai grea, de a împrumuta o notă atît de deosebită veșmîntului simplu al mamei. Rochia micii Pearl i se potrivea atît de bine, încît părea să fie emanația sau fireasca manifestare exterioară a caracterului ei ; ar fi fost atît de imposibil de a o separa de ea ca de a lipsi aripa unui fluture de strălucirea ei multicoloră sau petala unei flori frumoase de splendoarea coloritului ei. La fel ca la acestea, găteala copilei făcea una cu însăși ființa ei. În această zi memorabilă, dispoziția lui Pearl avea în ea o ciudată neliniște și agitație, asemenea sclipirii unui diamant ce scînteiază și lucește cu fiecare palpitație a pieptului pe care-l împodobește. Copiii iau totdeauna parte în mod instinctiv la emoțiile celor de care sînt legați ; ei au îndeosebi un simț subtil pentru orice tulburare, ori schimbare iminentă în împrejurările vieții casnice. Așa și Pearl, care era nestemata de pe pieptul neliniștit al mamei, trăda prin dispoziția ei febrilă înfrigurarea pe care nimeni n-o putea descoperi în trăsăturile nemișcate ale lui Hester.

Această efervescență o făcea să fîlfîie ca o păsărică, mai degrabă decît să umble lîngă mama ei. Scotea neîncetat țipete sălbatice, nearticulate și deseori stridente. Cînd ajunseră în piață, deveni și mai agitată observînd zarva și forfoteala care animau acel loc, ce semăna de obicei cu pajiștea întinsă și pustie din fața primăriei unui sat mai curînd decît cu centrul negustoresc al unui oraș.

— Ce înseamnă asta, mamă ? strigă ea. De ce s-au lăsat toți oamenii azi de lucru ? E o zi de jocuri pentru toată

lumea ? Uite-l pe fierar ! Şi-a spălat faţa plină de funingine şi şi-a pus hainele de duminică, şi arată de parcă ar vrea să petreacă, numai de l-ar învăţa cineva cum s-o facă ! Şi iată-l pe domnul Brackett, bătrînul temnicer, care dă din cap şi-mi zîmbeşte. De ce face asta, mamă ?

— Îşi aduce aminte că te-a văzut cînd erai un prunc, copila mea, răspunse Hester.

— Pentru asta n-ar trebui să dea din cap şi să zîmbească, negriciosul, fiorosul şi urîtul cela de bătrîn ! spuse Pearl. Să-ţi facă ţie semn din cap, dacă vrea, căci tu eşti îmbrăcată în cenuşiu şi porţi slova roşie. Dar uite, mamă, cîţi oameni străini s-au adunat ! Şi indieni, şi marinari ! Ce caută cu toţii în piaţă ?

— Aşteaptă să vadă cortegiul, spuse Hester. Căci o să treacă guvernatorul, şi dregătorii, şi pastorii, şi toţi oamenii mari, cu muzica şi soldaţii în frunte.

— Şi are să fie şi pastorul printre ei ? întrebă Pearl. Şi are să-mi întindă iarăşi braţele ca atunci cînd m-ai dus la el de la malul pîrîului ?

— Da, are să fie şi el, drăguţa mea, răspunse mama. Dar astăzi n-are să-ţi dea bună ziua ; şi nici tu nu trebuie să-l saluţi.

— Ce om ciudat şi trist e pastorul ! spuse copila vorbind parcă cu sine. În toiul nopţii ne cheamă la el şi ne ţine pe amîndouă de mînă, ca atunci cînd am stat împreună cu el, acolo pe platformă ! Şi în fundul pădurii, unde doar bătrînii copaci pot să audă şi o fîşie de cer să vadă, stă de vorbă cu tine, şezînd pe un morman de muşchi ! Şi îmi dă un sărut pe frunte, pe care pîrîiaşul abia de poate să-l spele ! Dar aici, la lumina soarelui şi în mijlocul tuturor oamenilor, nu ne cunoaşte şi nici noi nu trebuie să-l cunoaştem ! Da, e un om ciudat şi trist, şi îşi ţine mereu mîna pe inimă !

— Taci, Pearl ! Nu înţelegi încă lucrurile astea, îi spuse maică-sa. Nu te mai gîndi la pastor, ci uită-te în jurul tău şi vezi ce bucuroasă e astăzi toată lumea. Copiii au venit de la şcoală, iar cei mari din ateliere sau de pe ogoare ca să se veselească. Căci astăzi un om nou începe să-i cîrmuiască, şi de aceea — cum e datina omenirii încă de cînd s-a născut cel dintîi popor — sînt fericiţi şi petrec,

ca și cum un an bun și auriu va avea în sfîrșit să înceapă în această sărmană lume veche !

Era așa cum spunea Hester : o veselie neobișnuită lumina fețele oamenilor. În această perioadă festivă a anului — consacrată de pe atunci și care avea să fie păstrată încă aproape două veacuri — puritanii concentrau tot ce socoteau îngăduit slăbiciunii omenești ca bucurie și petreceri publice, împrăștiind astfel pînă într-atît norul ce-i întuneca de obicei, încît pe durata acestei unice sărbători abia dacă păreau mai puțin gravi decît cea mai mare parte a celorlalte comunități într-o perioadă de grea calamitate.

Dar poate că exagerăm nuanța cenușie sau neagră care caracteriza, fără îndoială, atmosfera și moravurile vremii. Mulțimea ce umplea piața din Boston nu moștenise din naștere austeritatea puritană. Acești oameni se născuseră în Anglia și părinții lor trăiseră în splendoarea însorită a epocii elisabetane, într-o vreme în care viața engleză, privită în întregime, pare să fi fost mai impunătoare, mai măreață și mai veselă decît tot ce cunoscuse vreodată omenirea. Dacă ar fi urmat gusturile lor ereditare, coloniștii din Noua Anglie ar fi serbat toate evenimentele de însemnătate obștească prin focuri de artificii, banchete, spectacole pompoase și procesiuni. Și nici nu le-ar fi fost cu neputință să îmbine cu prilejul acestor ceremonii maiestuoase distracțiile plăcute cu solemnitatea și să împodobească, am putea zice, cu o broderie sclipitor de barocă mantia de paradă cu care o națiune se îmbracă la festivități. O slabă tentativă de acest fel putea fi observată în modul de a serba ziua cînd începea anul politic al coloniei. În cazurile stabilite pentru instalarea anuală a dregătorilor din Noua Anglie se putea discerne un palid reflex al unui fast rămas încă viu în memorie, o repetare, lipsită de culoare și diluată de mai multe ori, a ceea ce strămoșii noștri văzuseră în mîndra și bătrîna Londră, dacă nu chiar la o încoronare regală, dar măcar la investitura unui nou lord-primar. Părinții și întemeietorii coloniei — oamenii de stat, preoții și militarii — considerau pe atunci ca o datorie să adopte fastul și pompa care, potrivit vechii tradiții, erau privite ca ținuta cuvenită pentru mai-marii vieții publice și sociale. Toți apăreau pentru a

defila într-o procesiune solemnă prin fața ochilor poporului, conferind astfel demnitatea necesară înjghebării modeste a unui guvern atît de proaspăt.

Tot cu acest prilej, oamenii erau autorizați, dacă nu îndemnați, să se destindă de pe urma sîrguinței neobosite și severe cu care se dedicau muncilor aspre de tot felul, ce păreau să facă corp cu religia lor. E drept că aici nu se găsea nici una din distracțiile ce se ofereau cu atîta dărnicie voioșiei poporului în Anglia din vremea reginei Elisabeta sau a regelui Iacob : nici spectacole teatrale pentru popor ; nici barzi cu harpe, care să recite vechi balade ; nici flașnetari, care să-și joace maimuța în sunetul muzicii ; nici scamatori cu trucurile lor de pretinsă vrăjitorie ; nici măscărici, care să înveselească mulțimea cu glumele lor vechi, poate de secole, dar care tot mai stîrneau haz, pentru că recurgeau la sursele permanente ale umorului vulgar. Toți acești meșteri în diferite ramuri ale distracțiilor populare ar fi fost respinși cu asprime nu numai de disciplina rigidă a legii, dar și de sentimentul general, care dă legii puterea. Cu toate acestea, marea și cinstita față a poporului zîmbea, poate cam sever, dar totuși zîmbea. De altfel jocurile nu lipseau ; erau acelea la care coloniștii asistaseră și luaseră parte pe vremuri la iarmaroacele de la țară sau pe pajiștile comunale ale satelor din Anglia și pe care socotiseră nimerit să le păstreze și pe acest nou pămînt, de dragul curajului și al virilității ce le caracterizau. Ici și colo pe întinsul pieții se puteau vedea întreceri de trîntă după diferitele feluri practicate în ținuturile Cornwall și Devonshire ; într-un colț se desfășura o luptă amicală cu bastoane ; iar ceea ce stîrnea interesul cel mai mare era faptul că pe estrada stîlpului infamiei, pomenită atît de des în aceste pagini, doi maeștri de scrimă se pregăteau să înceapă o demonstrație de luptă cu sabia lată și cu scutul. Dar, spre marea decepție a mulțimii, această exhibiție fu întreruptă de armașul orășenesc, care nu înțelegea să îngăduie ca maiestatea legii să fie violată printr-o asemenea folosire abuzivă a unuia din locurile consacrate ei.

Poate că nu mergem prea departe afirmînd că în fond, coloniștii — dat fiind că pe vremea aceea se găseau încă într-un prim stadiu de viață morocănoasă și că se trăgeau

din părinți care, în zilele lor, știuseră să fie veseli — ar suporta bine, în ceea ce privește petrecerea sărbătorilor, o comparație cu descendenții lor, chiar dintr-o epocă cum e a noastră, despărțită de a lor printr-un interval atît de lung. Urmașii lor imediați, adică generația de după primii emigranți, au căzut în cel mai negru puritanism și au întunecat în așa măsură obrazul nației, încît toți anii care s-au scurs de atunci n-au ajuns să-l însenineze. Ne mai rămîne să învățăm din nou arta uitată a veseliei.

Tabloul de viață umană pe care-l oferea piața, cu toate că nuanța sa dominantă era cenușiul, cafeniul sau negrul mohorît al emigranților englezi, era totuși înviorat de o oarecare diversitate de culori. Un grup de piei-roșii — gătiți cu portul lor sălbatic alcătuit din sumane de piele de cerb, ciudat brodate, cingători ornate cu scoici și podoabe de cap făcute din pene ; vopsiți pe obraz cu ocru roșu sau galben și înarmați cu arcuri, cu săgeți și cu sulițe cu vîrfuri de silex — se ținea deoparte cu un aer de inflexibilă gravitate, pe care nici puritanii nu l-ar fi putut întrece. Dar oricît de sălbatici ar fi fost acești barbari vopsiți, ei nu formau elementul cel mai sălbatic al tabloului. Meritul acesta l-ar fi putut revendica mai degrabă cei cîțiva marinari ai vasului sosit din Marea Antilelor, care coborîseră pe uscat pentru a asista la petrecerile din ziua alegerii. Erau aventurieri descreierați, cu o înfățișare brutală, cu fețele arse de soare și bărbile zbîrlite ; pantalonii lor largi și scurți erau strînși în jurul mijlocului cu curele late, avînd adesea drept cataramă o placă grosolană de aur și susținînd totdeauna un cuțit lung sau o sabie. Sub pălăriile lor cu borurile late, făcute din foi de palmier, scînteiau niște ochi care, chiar în momente de bună dispoziție și de veselie, aveau o expresie de ferocitate bestială. Acești indivizi neînfricați călcau fără scrupule regulile de bună purtare cărora le erau supuși toți ceilalți oameni : fumau tutun pînă și sub nasul pedelului, cu toate că fiecare pufăială ar fi costat un șiling pe orice cetățean ; trăgeau, de cîte ori le venea pofta, cîte o dușcă de vin sau de rachiu din plosca lor, întinzînd-o apoi cu generozitate gloatei uimite ce-i înconjura. Era o trăsătură foarte caracteristică a moralității ce domnea în acea

vreme, oricît de rigidă am socoti-o astăzi, că neamului marinăresc i se trecea cu vederea nu numai șotiile ce și le permitea pe uscat, ci și isprăvile mult mai nesăbuite pe care le săvîrșea atunci cînd se afla în propriul său element. Marinarul din epoca aceea ar fi în zilele noastre foarte aproape de a fi trimis în fața judecății ca pirat. Nu încăpea îndoială, de pildă, că însuși echipajul vasului despre care e vorba, deși nu era alcătuit din cele mai înrăite exemplare ale confreriei nautice, se făcuse vinovat, cum am spune noi, de acte de prădăciune împotriva comerțului spaniol, care ar fi deschis tuturor membrilor săi perspectiva ștreangului în fața unui tribunal modern.

Dar în acele vremuri depărtate marea se umfla, fierbea și spumega după bunul ei plac, supusă cel mult vînturilor furtunoase, fără ca legile oamenilor să intervină prea mult în domeniul ei. Piratul putea renunța oricînd la îndeletnicirile lui pe mare pentru a deveni într-o bună zi, pe uscat, un om cinstit și pios ; și nici măcar în toiul carierei lui aventuroase și lipsite de scrupule, nu era privit ca un personaj cu care era dezonorant să întreții legături de afaceri sau chiar să ai vreun contact întîmplător. Așa se face că vechii puritani, cu mantiile lor negre, gulerele scrobite și pălăriile țuguiate, zîmbeau cu indulgență urmărind purtarea zgomotoasă și dezmățată a acestor lupi-de-mare înveseliți ; și nimeni nu arătă nici uimire, nici dezaprobare cînd un cetățean atît de onorabil ca bătrînul Roger Chillingworth, vraciul, își făcu apariția în piață stînd de vorbă familiar cu căpitanul acelei corăbii suspecte.

Acesta din urmă era, fără îndoială, personajul cel mai bătător la ochi și mai elegant, în ce privește ținuta, dintre cei ce puteau fi văzuți în mulțime. Purta o sumedenie de panglici pe costumul lui și un șiret de aur la pălărie, care era pe deasupra împodobită și cu un lanț de aur și încununată de o pană. Spada îi atîrna de mijloc, iar pe frunte se vedea cicatricea unei lovituri de sabie, pe care, judecînd după pieptănătura lui, căuta mai degrabă s-o pună în valoare decît s-o ascundă. Un locuitor de pe uscat ar fi putut cu greu să se arate cu un asemenea costum și un asemenea obraz, și încă cu un aer atît de semeț, fără a fi supus unui interogatoriu sever în fața unui magistrat și a fi condamnat

probabil la amendă sau la închisoare, sau poate chiar pus în butuci și expus oprobriului public. La căpitanul corăbiei, însă, toate acestea erau privite ca ținînd de calitatea lui; asemenea solzilor lucitori ai unui pește.

După ce se despărți de medic, căpitanul vasului ce pleca la Bristol se apucă să hoinărească în piață pînă ce ajunse din întîmplare lîngă locul unde se afla Hester Prynne; părînd s-o recunoască, nu șovăi să intre în vorbă cu ea. Ca de obicei — oriunde s-ar fi găsit Hester — în jurul ei se formase un mic spațiu gol, un fel de cerc magic, în care, cu toate că la cîțiva pași lumea se înghesuia și se înghiontea, nimeni nu îndrăznea sau nu dorea să pătrundă. Era un semn vădit al izolării morale în care o închidea litera stacojie pe nefericita ființă ce o purta; și aceasta, datorită în parte propriei ei rezerve și în parte faptului că oamenii se retrăgeau instinctiv în fața ei, deși în vremea din urmă o făceau cu mai puțină ostilitate. De astă dată însă, și poate pentru prima oară, această împrejurare fu de folos, căci îngădui lui Hester și căpitanului să vorbească între ei fără a fi auziți; și reputația lui Hester Prynne în opinia oamenilor se schimbase atît de mult, încît convorbirea ei cu un asemenea personaj n-ar fi putut stîrni mai puțin scandal nici chiar dacă ar fi fost purtată de matroana cea mai renumită pentru riguroasa ei moralitate.

— Așadar, doamnă, spuse căpitanul, va trebui să poruncesc să se pregătească încă o cabină pe lîngă cele pe care le-ați tocmit! Deci, nici o teamă de scorbut sau tifos în călătoria aceasta! Cu chirurgul vasului și cu acest nou doctor, singura primejdie poate veni din doctorii și hapuri, cu atît mai mult cu cît am la bord o mulțime de spițerii pe care le-am dobîndit de pe un vas spaniol.

— Ce vrei să spui? întrebă Hester mai speriată decît lăsa să se vadă. Mai ai un pasager?

— Cum, nu știți, exclamă căpitanul, că medicul de acolo — Chillingworth îi zice — are de gînd să guste plăcerile călătoriei pe corabia mea împreună cu dumneavoastră? Ba da, trebuie s-o știți, căci mi-a spus că ține de grupul dumneavoastră și că e bun prieten cu domnul despre care mi-ați vorbit — acela care se află în primejdie din pricina ursuzilor ăstora de cîrmuitori puritani.

— Se cunosc bine într-adevăr, răspunse Hester cu un aer calm, cu toate că era în culmea consternării. Au locuit multă vreme împreună.

Convorbirea dintre căpitan și Hester Prynne se mărgini la atît. Dar în clipa aceea, ea îl zări chiar pe Roger Chillingworth, care stătea în colțul cel mai depărtat și-i zîmbea ; un zîmbet care — de la celălalt capăt al pieții întinse și agitate, și peste toată trăncăneala și toate rîsetele, printre gîndurile, toanele și interesele de tot soiul ale gloatei — îi trimetea un mesaj tainic și înfiorător.

XXII

Cortegiul

Înainte ca Hester să-și poată aduna gîndurile și să aibă răgazul de a chibzui ce se impunea să facă în fața acestei noi și neliniștitoare situații, sunete de muzică militară se auziră apropiindu-se dintr-o stradă lăturalnică. Ele anunțau apropierea cortegiului de dregători și cetățeni în drum spre biserică, unde — potrivit unui uz stabilit încă de pe atunci și totdeauna respectat după aceea — reverendul Dimmesdale urma să țină predica alegerii.

Curînd capul cortegiului se ivi după colț și înaintă încet și solemn de-a curmezișul pieții. Întîi venea muzica. Era alcătuită din felurite instrumente, poate nu prea bine acordate între ele și cîntînd fără multă artă, dar atingea totuși înaltul scop pentru care armonia de trîmbițe și tobe se adresează mulțimii : acela de a conferi un caracter mai măreț și mai eroic spectacolului ce se desfășoară în fața ochilor ei. La început mica Pearl bătu din palme, dar după o vreme scăpă de agitația febrilă care o ținuse în continuă fierbere toată dimineața și începu să privească în tăcere, părînd să fie purtată în sus de talazurile unduioase și umflate ale sunetului, asemenea unei păsări de mare plutind pe valuri. Curînd însă luminile sclipitoare pe care soarele le aprindea pe arme și pe platoșele lucioase ale companiei

de soldați ce venea în urma muzicii și forma garda de onoare a cortegiului o readuseră la dispoziția de dinainte. Acest corp de ostășime — care și-a perpetuat pînă azi existența colectivă, păstrîndu-și de-a lungul veacurilor faima-i străveche și plină de cinste — nu era format din mercenari. În rîndurile lui slujeau gentilomi care simțeau în ei pulsațiile unui spirit marțial și căutau să întemeieze un fel de colegiu militar, unde să poată învăța, ca într-o confrerie de cavaleri ai ordinului templierilor, știința și, în măsura în care exercițiile pașnice le-o îngăduiau, practicile războiului. Înalta prețuire ce se acorda pe atunci tagmei ostășești se recunoștea în ținuta mîndră a fiecărui membru al companiei. Unii dintre ei, de altminteri, își cîștigaseră prin faptele lor de arme din Țările-de-Jos sau de pe alte cîmpuri de bătaie din Europa dreptul legitim la faima și gloria soldățească. În afară de aceasta, întreaga ceată, cu platoșele de oțel și cu panașele ce se clătinau pe coifurile lucioase, producea un efect strălucitor, pe care nici o paradă a vremurilor mai noi n-ar putea să-l egaleze.

Și totuși onorabilii demnitari civili, care veneau imediat în urma escortei militare, erau mai vrednici de privirile unui observator chibzuit. Chiar atitudinea și mersul lor purtau pecetea unei măreții în fața căreia pasul falnic al războinicilor părea vulgar, dacă nu absurd. Era o epocă cînd ceea ce numim talent se bucura de mult mai puțină considerație decît azi, în timp ce elementele masive, care dau stabilitate și demnitate caracterului, erau mult mai prețuite. Poporul preluase prin moștenire sentimentul respectului, care la urmașii lui — dacă în general mai supraviețuiește — există în proporții mult mai reduse și cu o putere simțitor scăzută, în ce privește alegerea și aprecierea oamenilor din viața publică. Schimbarea poate însemna un bine sau un rău, sau poate, în parte, și bine și rău. În acele vremuri vechi, colonistul englez stabilit pe țărmurile neprimitoare ale Americii — după ce lăsase în urmă regi, nobili și toate treptele unei ierarhii înfricoșătoare, în timp ce facultatea și nevoia de a venera erau încă vii în el — acorda această venerație părului nins și frunților brăzdate de vîrstă, integrității îndelung încercate, înțelepciunii cum-

pănite, experienţei avînd o nuanţă de tristeţe, într-un cuvînt tuturor acelor însuşiri de seriozitate şi greutate care trezesc ideea durabilităţii şi intră în noţiunea generală de respectabilitate. De aceea, primii cîrmuitori pe care i-a ales poporul în acele începuturi — un Bradstreet, un Endicott, un Dudley, un Bellingham şi cei de o seamă cu ei — par să fi fost lipsiţi de strălucire şi să se fi distins mai degrabă printr-o sobră cumpăneală decît prin agerimea minţii. Aveau curaj şi tărie de voinţă ; şi în vremuri de greutăţi sau primejdii, se puneau cu pieptul pentru binele poporului, ca un şir de stînci ce înfruntă asaltul valurilor furtunoase. Aceste trăsături de caracter erau limpede exprimate în feţele pătrate şi în statura vînjoasă a noilor dregători. În privinţa demnităţii naturale a ţinutei lor, ţara-mamă n-ar fi avut de ce să se ruşineze dacă aceşti bărbaţi de frunte ai unei adevărate democraţii ar fi fost admişi în Camera lorzilor sau în Consiliul privat al suveranului.

Imediat după dregători păşea tînărul şi eminentul pastor, din gura căruia urma să fie auzită predica festivă. Aparţinea unei tagme în care valorile intelectuale erau mult mai răspîndite decît în viaţa politică, căci — lăsînd la o parte motivele mai înalte — ea oferea, prin respectul mergînd pînă la adorare acordat membrilor ei de către comunitate, satisfacţii destul de puternice pentru a atrage spre ea ambiţiile cele mai nemăsurate. Pînă şi puterea politică — ca, de pildă, în cazul lui Increase Mather [1] — era la îndemîna unui preot eminent.

Toţi aceia ce-l priveau acum pe reverendul Dimmesdale observau că niciodată de cînd pusese pentru prima dată piciorul pe pămîntul Noii Anglii, mersul şi expresia lui nu fuseseră atît de energice ca acum, cînd înainta în cortegiu. Pasul nu-i mai era şovăielnic ca în alte prilejuri ; spatele nu-i era încovoiat şi nici mîna nu se odihnea pe piept, ca un semn de rău augur. Totuşi, dacă cineva ar fi observat mai atent înfăţişarea pastorului, şi-ar fi dat seama că puterea ce emana din el nu părea să fie de natură tru-

[1] Pastor american (1639—1723) din Boston, care s-a bucurat de o mare influenţă în colonia Massachusetts.

pească. Poate că era de esență spirituală și insuflată de un înger. Poate că trebuia privită ca expresie a exaltării datorate acelui tonic puternic care nu-și are izvorul decît într-o cugetare intensă și îndelungată. Sau poate temperamentul lui sensibil era înviorat de muzica zgomotoasă și pătrunzătoare care se înălța spre cer ridicîndu-l pe undele ei. Cu toate acestea, privirea îi era atît de absentă, încît te puteai întreba dacă reverendul Dimmesdale auzea măcar muzica. Trupul îi era, neîndoielnic, prezent, înaintînd cu o forță neobișnuită. Dar unde-i era spiritul ? Retras departe în adîncurile propriului său domeniu, el căuta cu un efort supranatural să rînduiască o altă procesiune, și anume cortegiul maiestuos al gîndurilor care aveau în curînd să purceadă de acolo. Și astfel pastorul nu vedea nimic, nu auzea nimic, nu știa nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui ; dar puterea spirituală susținea trupul slab și-l ducea înainte, fără a-i simți povara și transformîndu-l și pe el în spirit. Oameni înzestrați cu o minte ieșită din comun, care suferă de o boală, sînt capabili uneori de un asemenea efort uriaș, în care își cheltuiesc viața mai multor zile, rămînînd apoi ca și morți un timp tot atît de îndelungat.

Hester Prynne, care îl privea fix pe pastor, simțea cum o cuprinde o apăsătoare tristețe, fără a-i putea desluși însă nici originea, nici cauza ; îi părea doar nespus de depărtat de propria ei lume și cu totul inaccesibil. Se așteptase măcar să poată schimba o privire de recunoaștere cu el. Se gîndea la pădurea întunecată, la vîlceaua singuratică, la dragostea și teama lor, și la trunchiul de copac acoperit de mușchi pe care șezuseră mînă-n mînă, împletind cuvintele lor triste și pătimașe cu șopotul melancolic al pîrîului. Cît de legați se simțiseră atunci, cît de adînc se înțeleseseră ! Era oare același om ? Abia dacă-l recunoștea ! Învăluit parcă în sunetul muzicii, trecea mîndru prin fața ei împreună cu întregul cortegiu de bărbați impunători și venerabili, atît de inaccesibil în demnitatea funcției lui și încă și mai inaccesibil în lumea depărtată și lipsită de simțire a gîndurilor în care-l vedea cufundat acum ! Simțea o adîncă durere la gîndul că totul nu fusese desigur decît o iluzie și că nu putea exista nici o legătură reală între ei, oricît ar fi visat la ea. Și era atîta feminitate în Hester, încît

anevoie îi putea ierta — mai ales acum cînd pasul greu al destinului lor se auzea tot mai aproape, mai aproape, mai aproape! — faptul că era în stare să se retragă atît de deplin din universul lor comun, în timp ce ea dibuia în întuneric, întinzîndu-şi mîinile reci, fără a-l găsi.

Pearl, fie că ghicea simţămintele mamei şi le împărtăşea, fie că simţea ea însăşi îndepărtarea şi intangibilitatea pastorului, rămase în tot timpul procesiunii neliniştită, agitîndu-se încoace şi încolo ca o pasăre înainte de a-şi lua zborul. Cînd întregul cortegiu trecuse, fetiţa îşi ridică privirea spre Hester.

— Mamă, spuse ea, pastorul ăsta era acelaşi care m-a sărutat lîngă pîrîu?

— Linişte, micuţa mea! şopti mama. Nu trebuie să tot vorbim în piaţă despre ceea ce ni s-a întîmplat în pădure.

— Nu eram sigură că e el, atît de schimbat arăta, urmă copila. Altminteri aş fi alergat şi i-aş fi cerut să mă sărute acum, în faţa tuturor oamenilor, aşa cum a făcut acolo, printre copacii bătrîni şi negri. Ce-ar fi zis pastorul, mamă? Şi-ar fi apăsat mîna pe inimă şi s-ar fi uitat urît la mine, şi m-ar fi gonit?

— Ce-ar fi putut să spună, fetiţa mea? răspunse Hester. Decît că nu e vreme de sărutat şi că piaţa nu e locul potrivit pentru asta. E mai bine, Pearl, că nu ai vorbit cu el.

O altă nuanţă a sentimentului inspirat de reverendul Dimmesdale fu exprimată de o persoană a cărei excentricitate — sau, mai curînd nebunie — o împinse la un lucru pe care puţini dintre locuitorii oraşului ar fi îndrăznit să-l facă, anume de a intra în vorbă, în faţa lumii, cu aceea care purta litera stacojie. Era doamna Hibbins care, gătită în chip pompos cu un triplu guler încreţit, cu pieptar brodat şi rochie de catifea grea, şi sprijinindu-se pe un baston cu mîner de aur, ieşise din casă pentru a vedea cortegiul. Cum această cucoană bătrînă avea reputaţia (care mai tîrziu avea s-o coste chiar viaţa) de a juca un rol de frunte în toate faptele de magie neagră ce se săvîrşeau neîncetat, mulţimea se dădu la o parte în faţa ei, temîndu-se parcă de atingerea rochiei, ca şi cum aceasta ar fi dus ciuma în faldurile ei.

somptuoase. Cînd fu văzută intrînd în vorbă cu Hester Prynne, groaza inspirată de doamna Hibbins se îndoi — în ciuda bunăvoinței cu care atîția oameni o priveau acum pe Hester — și mulțimea se retrase în grabă din acea parte a pieții unde se aflau cele două femei.

— Ei, cine și-ar fi putut închipui una ca asta ! îi șopti bătrîna doamnă lui Hester. Acest slujitor al Domnului ! Sfîntul ăsta pe pămînt, cum îl socotesc oamenii și cum — trebuie s-o mărturisesc — și arată ! Oare cine, din toți cei ce l-au văzut mergînd în cortegiu, ar crede că nu e mult de cînd a șters-o din cabinetul lui de studii, rumegînd — mă pun chezașă — un text ebraic din Scriptură, ca să respire puțin aer proaspăt în pădure ? He, he, știm noi ce înseamnă asta, Hester Prynne ! Zău, nu-mi vine să cred că e același om. Am văzut eu umblînd în urma muzicii și alți membri ai bisericii, care au jucat cîndva în tact cu mine, ținîndu-se poate de mînă cu vreun vrăjitor indian sau vreun vraci lapon, cînd scripcarul era cineva pe care-l știu eu bine. În fine, astea nu-s decît nimicuri pentru o femeie care cunoaște lumea. Dar pastorul acesta ! Ești sigură, Hester, că e același bărbat cu care te-ai întîlnit pe cărarea din pădure ?

— Nu știu, doamnă, ce vreți să spuneți, răspunse Hester Prynne. Știa că doamna Hibbins nu e în toate mințile, dar se simți totuși ciudat de tulburată, ba chiar înspăimîntată auzind-o cum afirma fără sfială că atîtea persoane (printre care și ea însăși) întrețineau legături personale cu necuratul. Nu se cade să vorbesc cu ușurință despre un asemenea învățat și evlavios propovăduitor al Cuvîntului, cum e reverendul Dimmesdale !

— Ptiu, femeie, mai bine ai tăcea ! strigă bătrîna amenințînd-o cu degetul pe Hester. Crezi că după ce am fost de atîtea ori în pădure, nu sînt în stare să-i recunosc pe cei care au fost și ei acolo ? Da, îi recunosc pe toți, chiar dacă nu le-a rămas în păr nici o frunză din ghirlandele de flori sălbatice pe care le-au purtat pe cînd dănțuiau. Pe tine te cunosc, Hester, căci văd semnul. Oricine îl poate vedea la lumina soarelui, iar în întuneric strălucește ca o flacără roșie. Îl porți fățiș, așa încît nu încape nici o îndoială în privința lui. Dar pastorul acela ! Lasă-mă să-ți spun la ureche : cînd Omul Negru vede pe unul din slujitorii săi,

care și-a pus iscălitura și pecetea, dar șovăie să-și recunoască legămîntul, ca reverendul Dimmesdale, el știe să rînduiască lucrurile în așa fel încît semnul să fie dezvăluit ziua-n amiaza mare ochilor tuturora! Oare ce caută să ascundă pastorul ținîndu-și totdeauna mîna pe inimă? Ce zici, Hester Prynne?

— Ce ascunde, bună doamnă Hibbins? întrebă cu aprindere mica Pearl. Nu cumva ai văzut dumneata?

— Lasă asta, drăguța mea! răspunse doamna Hibbins, făcînd o adîncă reverență. Ai să vezi și tu într-o bună zi. Se spune, copila mea, că te tragi din Craiul văzduhului! Vrei să ieși călare cu mine, într-o noapte senină, ca să-l vezi pe taică-tău? Vei afla atunci de ce-și ține pastorul mîna pe inimă!

Și cu un rîs strident, care răsună în toată piața, ciudata bătrînă plecă.

Între timp, rugăciunea preliminară fusese rostită în biserică, iar acum se auzea vocea reverendului Dimmesdale care își începea cuvîntarea. Un sentiment irezistibil o îndemna pe Hester să nu se depărteze. Cum edificiul sacru era prea înțesat pentru ca vreun ascultător să mai încapă, își făcu loc chiar lîngă platforma stîlpului infamiei. Locul era destul de apropiat pentru ca întreaga predică să ajungă pînă la urechile ei, sub forma unui murmur nedeslușit dar cu accente variate, în care se recunoșteau bine intonațiile atît de caracteristice ale vocii pastorului.

Acest glas era în el însuși un dar prețios, căci chiar și un ascultător care n-ar fi înțeles nimic din limbajul predicatorului ar fi fost totuși legănat numai de ton și de cadență. Ca orice altă muzică, glasul emana pasiune, patetism și emoțiile cele mai adînci sau mai gingașe într-o limbă familiară oricărei inimi, oriunde ar fi fost ea educată. Cu toate că sunetul vocii era înăbușit de pereții bisericii, Hester asculta cu atîta încordare, încît predica dobîndea pentru dînsa un înțeles cu totul independent de cuvintele pe care nu le putea percepe. Dacă le-ar fi auzit mai deslușit, ele n-ar fi constituit poate decît un mijloc mai grosolan, care ar fi întunecat sensul spiritual. Cîteodată vocea ajungea pînă la ea ca un murmur surd, asemenea adierii unui vînt ce se domolește; apoi se umfla treptat, cîștigînd în dulceață și putere, pînă cînd volumul

ei părea s-o învăluie pe Hester, înălţînd-o într-o atmosferă de sfîntă înfiorare şi solemnă grandoare. Dar oricît de maiestuoasă ar fi devenit uneori vocea, ceva ca un vaier adînc vibra neîncetat în ea : o expresie, puternică sau stinsă, de înfricoşare, geamătul parcă sau strigătul de durere al omenirii, care făcea să vibreze o coardă sensibilă în toate inimile. Din cînd în cînd, tot ce putea fi auzit era acest adînc accent de suferinţă abia perceptibil, ca un oftat în mijlocul unei tăceri mîhnite. Dar chiar cînd glasul pastorului devenea poruncitor, cînd se înălţa ca un vînt irezistibil, cînd atingea amploarea şi puterea maximă, umplînd biserica în aşa chip încît ameninţa să-şi facă drum prin zidurile masive ale bisericii şi să se răspîndească în aer liber — chiar şi atunci cel ce asculta cu atenţie putea distinge acelaşi strigăt de durere. Ce era aceasta ? Era plînsetul unei inimi omeneşti împovărate de suferinţă şi vinovate poate, care îşi dezvăluie taina — fie ea un păcat sau o jale adîncă — marii inimi a omenirii, implorîndu-i în fiecare clipă, prin fiecare din accentele ei, şi niciodată în zadar, compătimirea şi iertarea ! Acest vaiet adînc şi continuu era acela care împrumuta cuvintelor pastorului atîta putere.

În tot acest timp, Hester stătea nemişcată ca o statuie la piciorul eşafodului. Chiar dacă vocea pastorului n-ar fi ţintuit-o acolo, ar fi simţit totuşi forţa magnetică de neînvins a acestui loc în care începuse viaţa ei de ruşine. Avea sentimentul — prea nedeslușit ca să se prefacă în gînd, dar care o apăsa pe suflet — că toată viaţa ei, cea trecută şi cea viitoare, era legată de locul acesta, singurul ce-i dădea unitate.

Mica Pearl o părăsise între timp pe maică-sa şi se juca în voie prin piaţă. Înveselea mulţimea mohorîtă prin fiinţa ei sclipitoare şi capricioasă, la fel cum o pasăre cu penele viu colorate luminează un întreg copac cu rămurişul întunecat, sărind încoace şi încolo, pe jumătate vizibilă şi pe jumătate ascunsă în penumbra frunzişului des. Avea mişcări mlădioase, dar adesea repezite şi neregulate ; ele trădau vioiciunea neastîmpărată a firii ei, care azi era de două ori mai agitată, vibrînd sub înrîurirea neliniştii de care era cuprinsă maică-sa. De cîte ori vedea vreun lucru care-i aţîţa curiozitatea veşnic trează şi hoinară, zbura în-

tr-acolo și punea, ca să zicem așa, stăpînire pe acel om sau acel lucru — în măsura în care-l dorea — ca și cum ar fi fost bunul ei, fără însă a ceda în schimb nici cea mai mică fărîmă din libertatea ei de mișcare. Puritanii o urmăreau cu privirea, și chiar dacă zîmbeau, înclinau totuși să vadă în ea o odraslă a demonului, din cauza farmecului de nedescris al frumuseții pe care o iradia această mică și excentrică făptură de o atît de scînteietoare vioiciune. Alerga la cîte un indian sălbatic și-l privea în față, iar el descoperea într-însa o fire și mai sălbatică decît a lui. De acolo, cu aceeași neînfricare înnăscută, dar cu o neîncredere bănuitoare tot atît de caracteristică, se repezea în mijlocul unui grup de marinari — sălbaticii oacheși ai oceanului, așa cum pieile-roșii erau sălbaticii uscatului. Ei o priveau cu uimire și admirație, ca și cum un strop din spuma mării ar fi luat forma unei fetițe și ar fi primit suflet din valurile fosforescente ce scînteiază noaptea sub proră.

Unul din acești lupi-de-mare — însuși căpitanul care stătuse de vorbă cu Hester Prynne — fu atît de fermecat de înfățișarea lui Pearl, încît încercă să pună mîna pe ea și să-i fure o sărutare. Dar văzînd că era tot atît de greu s-o atingi ca și să prinzi un colibri în zbor, își scoase de la pălărie lanțul de aur răsucit în jurul ei și-l aruncă copilei. Pearl și-l încolăci îndată cu atîta dibăcie în jurul gîtului și mijlocului încît, o dată așezat acolo, părea să facă parte dintr-însa și era greu să ți-o închipui fără acest lanț.

— Mi se pare că mama ta e femeia de acolo, cea cu litera stacojie, îi spuse marinarul. Vrei să-i dai o veste din partea mea ?

— Vreau, dacă vestea mi-o plăcea, răspunse Pearl.

— Atunci spune-i, reluă omul, că am vorbit din nou cu bătrînul acela cocoșat și negru la față, cu doctorul, și că-și ia sarcina să-l aducă cu dînsul la bord pe prietenul său, domnul despre care știe maică-ta. Așa că spune-i să nu se îngrijească decît de ea și de tine. Vrei să-i spui asta, pui de vrăjitoare ce ești ?

— Doamna Hibbins zice că tatăl meu e Craiul văzduhului ! strigă Pearl cu un zîmbet mucalit. Dacă mă mai faci vrăjitoare, am să te spun lui și are să trimită o furtună pe urmele corăbiei tale !

După ce mai alergă puţin de-a curmezişul pieţii, copila se întoarse la mama ei şi-i comunică ce-i spusese căpitanul. Tot curajul, tot calmul, toată tăria, toată statornicia lui Hester aproape că o părăsiră cînd văzu înaintea ei trăsăturile întunecate şi fioroase ale destinului neîndupleeat care, în momentul cînd părea că din labirintul nenorocului se deschidea pentru ea şi pastor o ieşire, i se punea în cale cu un rînjet cîinos.

În timp ce mintea îi era frămîntată de groaznica şi uluitoarea veste dată de căpitan, mai fu supusă şi unei alte încercări. În mulţimea adunată în piaţă se găsea şi un mare număr de oameni veniţi din împrejurimi, care auziseră adesea despre litera stacojie şi, în urma a zeci de zvonuri false sau exagerate, îşi făcuseră o idee înspăimîntătoare despre ea, fără s-o fi văzut însă niciodată cu ochii lor. După ce isprăviseră cu toate celelalte distracţii ce li se ofereau, aceşti oameni se înghesuiau acum în jurul lui Hester cu o grosolană indiscreţie. Dar cu toată bădărănia şi lipsa lor de scrupule, nu îndrăzniră să depăşească un cerc de cîţiva stînjeni în jurul ei. Se opriră la această distanţă, ţintuiţi parcă de puterea de repulsie ce emana din misteriosul simbol. La fel şi ceata marinarilor care, văzînd îmbulzeala oamenilor şi aflînd despre înţelesul literei stacojii, se apropiară şi îşi vîrîră feţele lor tăbăcite de corsari în cercul privitorilor. Chiar şi indienii, atinşi parcă de reflexul rece al curiozităţii omului alb, se strecurară prin mulţime şi îşi aţintiră ochii negri ca de şarpe pe pieptul lui Hester, închipuindu-şi poate că purtătoarea acestei embleme, cu broderia ei strălucitoare, trebuia să fie o personalitate de rang înalt în mijlocul poporului ei. În sfîrşit, locuitorii oraşului (al căror interes pentru litera atît de cunoscută se trezi încet din nou, molipsindu-se de curiozitatea celorlalţi) se îndreptară alene spre acelaşi loc, torturînd-o pe Hester Prynne poate mai mult decît tot restul gloatei cu privirile lor reci, de mult deprinse cu semnul ruşinii. Hester văzu şi recunoscu aceleaşi feţe ale grupului de matroane care, cu şapte ani în urmă, aşteptaseră ieşirea ei pe poarta închisorii ; nu lipsea decît una, cea mai tînără şi singura care-i arătase compătimire, şi a cărei rochie de înmormîntare o cususe Hester în răstimp. În acest ceas din urmă, cînd se afla atît de aproape de

momentul în care avea să se lepede de semnul arzător, acesta devenise în chip straniu centrul unei noi atenții și fierberi care-l făcea să-i roadă pieptul în chip mai dureros decît oricînd începînd din ziua cînd și-l pusese pentru prima oară.

În timp ce Hester stătea în acest cerc magic de infamie, în care cruzimea vicleană a osîndei ei părea s-o fi închis pentru totdeauna, admirabilul predicator privea de pe amvon un auditoriu subjugat pînă în adîncul sufletului de puterea cuvîntului său. Cucernicul preot în biserică ! Femeia cu litera stacojie în piață ! Ce închipuire ar fi fost atît de lipsită de respect, încît să presupună că amîndoi purtau același mistuitor stigmat !

XXIII

Revelarea literei stacojii

Glasul elocvent, pe undele căruia sufletele evlavioșilor fuseseră înălțate ca pe valurile umflate ale mării, amuți în sfîrșit. Urmă un moment de adîncă tăcere, ca după rostirea unui oracol. Apoi se auzi un murmur și o mișcare reținută, de parcă ascultătorii, eliberați de un farmec care-i transportase în regiunile înalte ale unui alt cuget, se întorceau la ei înșiși, încă plini de uimire și de sfîntă spaimă. În clipa următoare mulțimea începu să se reverse prin ușile bisericii. Acum că totul se sfîrșise, simțeau nevoia să respire un alt aer, mai potrivit pentru a întreține aspra viață terestră la care reveneau, decît acea atmosferă ce fusese prefăcută de predicator în cuvinte de foc, încărcate cu aroma îmbătătoare a gîndirii lui.

În aerul liber, dădură cu toții glas încîntării lor. Ulița și piața răsunau de la un capăt la altul de laude despre pastor. Cei ce-l ascultaseră nu se puteau liniști pînă ce nu-și spuneau unul altuia ceea ce fiecare știa mai bine decît era în stare să exprime sau să audă. După mărturia lor unanimă, nicicînd vreun om nu vorbise într-un spirit atît de înțelept, atît de înalt și atît de sfînt ca acela ce le

grăise în acea zi ; nicicînd inspirația divină nu se manifestase mai vădit în cuvintele unui muritor decît în ale acestuia. Aproape că putuse fi văzută această inspirație coborînd asupra lui, punînd stăpînire pe el, înălțîndu-l neîncetat deasupra cuvîntării scrise pe care o avea înaintea lui și însuflîndu-i idei ce trebuie să-i fi părut la fel de minunate ca și auditoriului său. Subiectul predicii părea să fi fost raportul dintre dumnezeire și comunitățile omenești, cu referire specială la Noua Anglie pe care o întemeiau aci, în sălbăticie. Iar cînd se apropiase de sfîrșit, un duh profetic parcă pătrunsese în el, supunîndu-l tot atît de poruncitor ca pe vechii proroci ai Israelului țelurilor sale, cu singura deosebire că, în timp ce patriarhii iudei preziseseră judecarea și nimicirea țării lor, el prevestise poporului nou-adunat al Domnului un destin înălțător și glorios. Dar în timpul acestei perorații, ba chiar al întregii predici, răsunase în surdină și un ton profund mîhnit, patetic, care nu putea fi interpretat decît ca părerea de rău firească a unui om ce știa că în curînd avea să moară. Da, pastorul lor pe care-l iubeau atît de mult și care, la rîndul lui, îi iubea atît de mult pe toți încît nu putea porni spre cer fără un suspin, avea presimțirea morții sale timpurii, convingerea că în scurtă vreme avea să-i lase în urmă înlăcrimați ! Simțămîntul acesta al șederii sale atît de trecătoare pe pămînt împrumutase un suprem accent predicii, ce produsese un efect atît de puternic. Era ca și cum un înger, înălțîndu-se spre cer, și-ar fi scuturat o clipă aripile sclipitoare peste mulțime — umbră și totodată strălucire — revărsînd asupra ei o ploaie de adevăruri de aur.

Astfel sosise pentru reverendul Dimmesdale — așa cum se întîmplă celor mai mulți dintre oameni în diferitele lor domenii de activitate, cu toate că de obicei nu-și dau seama decît mult mai tîrziu — acel ceas al vieții, mai strălucit și mai triumfal decît toate pe care le trăise înainte sau pe care putea să le mai aibă de trăit. Se afla pe culmea cea mai semeață, pînă la care darurile minții, bogăția științei, puterea elocinței și o reputație de nepătată pietate îl puteau ridica pe un pastor din această epocă timpurie a Noii Anglii, cînd tagma preoțească reprezenta ea singură un piedestal înalt. Aceasta era poziția pe care o ocupa pas-

torul cînd, la sfîrşitul predicii sale festive, îşi apleacă fruntea pe pernele amvonului. În acest timp, Hester Prynne stătea lîngă estrada stîlpului infamiei, şi litera stacojie tot îi mai ardea pe piept!

Acum se auzi din nou duduitul muzicii şi pasul cadenţat al gărzii militare ieşind pe uşa mare a bisericii. Cortegiul urma să se îndrepte spre primăria oraşului, unde un banchet avea să încheie ceremoniile zilei.

Din nou deci şirul de venerabili şi falnici părinţi ai oraşului fu văzut punîndu-se în mişcare pe drumul larg pe care mulţimea îl deschidea retrăgîndu-se respectuos de o parte şi de alta, în timp ce guvernatorul şi dregătorii, bătrînii sfetnici, cucernica preoţime şi toţi bărbaţii de rang şi renume înaintau prin mijlocul ei. Cînd ajunseră în piaţă, prezenţa lor fu salutată printr-o aclamaţie furtunoasă. Aceasta — deşi forţa şi volumul ei puteau negreşit să se datoreze în parte încrederii naive pe care oamenii din acea vreme o aveau în cîrmuitorii lor — era înţeleasă ca o irezistibilă izbucnire a entuziasmului stîrnit la ascultători de şuvoiul de înaltă elocvenţă care le răsuna încă în urechi. Fiecare simţea impulsul în forul lui interior şi-l primea totodată de la vecinul lui. În biserică, acest impuls mai putuse fi stăpînit; sub cerul liber, însă, oamenii îi dădeau frîu liber, astfel că aclamaţiile răsunau pînă hăt-departe. Se aflau întrunite acolo destule fiinţe omeneşti şi destulă simţire exaltată şi unanimă pentru a produce acest vuiet uriaş, mai impresionant decît sunetele de orgă ale furtunii, sau tunetul, ori mugetul mării; această rumoare imensă, formată din nenumărate voci şi izvorîtă din acel impuls obştesc, se contopea într-o singură voce amplă, aşa cum toate inimile nu făceau decît una. Nicicînd un asemenea strigăt de bucurie nu se mai înălţase de pe pămîntul Noii Anglii! Nicicînd pe pămîntul Noii Anglii vreun om nu fusese cinstit de semenii lui mai mult decît predicatorul!

Dar ce se întîmpla în acest timp cu el? Nu strălucea în jurul capului său un fel de aureolă? Transfigurat cum era de un foc lăuntric şi divinizat de admiratorii săi extaziaţi, oare paşii cu care înainta în cortegiu călcau într-adevăr praful terestru?

Pe cînd șirurile de demnitari militari și civili treceau înainte, toți ochii erau îndreptați spre locul unde pășea pastorul. Pe măsură ce o parte după alta a mulțimii izbutea să-l vadă în chip fugar, vuietul aclamației slăbea pînă ce devenea un murmur. Ce slab și palid arăta în mijlocul triumfului său! Energia — sau mai degrabă inspirația divină ce-l susținuse în timp ce proclama mesajul sacru care-și trăgea forța din cer — îl părăsise acum cînd își îndeplinise cu atîta credință rolul. Văpaia, care cu puțin înainte îi aprindea obrazul, se stinsese ca o flacără ce se prăbușește fără nădejde în spuza aproape moartă. Abia dacă mai părea fața unui om viu, atît îi era de cadaverică nuanța; abia dacă mai era viață în acest om care se tîra vlăguit, clătinîndu-se, dar totuși nu cădea!

Unul din confrații lui — venerabilul John Wilson — observînd în ce stare era reverendul Dimmesdale după ce valul de gîndire și simțire de care fusese purtat se retrăsese, înaintă grăbit pentru a-i oferi sprijinul său. Cu un gest tremurător, dar hotărît, pastorul respinse brațul bătrînului. Își urmă mersul, dacă poate fi numită astfel o mișcare ce semăna mai degrabă cu efortul nesigur al unui copil mic spre care maică-sa își întinde brațele ca să-l îmbie. Acum, oricît de încet s-ar fi mișcat picioarele sale, ajunsese în fața binecunoscutei platforme, înnegrită de intemperii, unde odinioară, într-un trecut de care-l despărțeau toți acești ani lugubri, Hester Prynne înfruntase privirile infamante ale lumii. Și iat-o și pe Hester acolo, ținînd-o de mînă pe mica Pearl! Iar pe pieptul ei ardea litera stacojie! Pastorul se opri în loc, cu toate că fanfara continua să cînte marșul maiestuos și triumfal care ritma pașii cortegiului. Sunetele muzicii îl îndemnau să înainteze — să înainteze spre ospăț! — dar el stătea pe loc.

Guvernatorul Bellingham nu încetase în cursul ultimelor momente să-l urmărească cu o privire îngrijorată. Își părăsi chiar locul în cortegiu și se apropie de reverendul Dimmesdale ca să-l ajute, de teamă ca acesta să nu se prăbușească. Dar în expresia pastorului era ceva care-l făcu pe înaltul dregător să se tragă înapoi, cu toate că nu era omul care să asculte ușor de vagile semnale pe care o minte le adresează alteia. Mulțimea privea spre reverendul Dim-

mesdale cu evlavie și uimire. Această slăbiciune pămîntească nu-i apărea decît ca un alt aspect al puterii cerești cu care era înzestrat pastorul ; și n-ar fi socotit că divinitatea săvîrșește o minune prea mare pentru un om atît de sfînt, dacă acesta s-ar fi înălțat în fața ochilor, devenind din ce în ce mai nedeslușit și mai strălucitor, topindu-se în cele din urmă în lumina cerului !

Pastorul se îndreptă spre stîlpul infamiei și își întinse brațele.

— Hester, spuse el, apropie-te. Vino, mica mea Pearl !

Privirea ce-o îndreptă spre ele era înspăimîntătoare ; dar avea totodată în ea ceva duios și un straniu aer triumfător. Cu mișcările-i de pasăre, care erau una din caracteristicile ei, copila zbură spre el și-și petrecu brațele în jurul genunchilor lui. Încet, ca împinsă de o soartă de care nu putea scăpa în ciuda împotrivirii ei, Hester Prynne făcu și ea cîțiva pași, dar se opri înainte de a ajunge lîngă el. În clipa aceea Roger Chillingworth își croi drum cu înfrigurare prin mulțime, sau poate răsări din ținutul subpămîntean — căci atît de negru, de tulburat și de rău arăta — pentru a-și trage victima înapoi de la ceea ce avea de gînd să facă ! Oricum ar fi, bătrînul vraci se repezi înainte și-l apucă de braț pe pastor.

— Oprește-te, smintitule ! Ce vrei să faci ? șopti el. Fă-i semn femeii aceleia să se dea înapoi ! Gonește copila ! Totul se va îndrepta ! Nu-ți întina faima și nu pieri în necinste ! Te pot scăpa ! Vrei să acoperi de rușine sfînta tagmă de care ții ?

— Ha, ispititorule ! Vii prea tîrziu ! răspunse pastorul înfruntîndu-i privirea cu spaimă dar și cu hotărîre. Puterea nu mai îți e ce a fost ! Cu ajutorul lui Dumnezeu, am să-ți scap în sfîrșit din gheare !

Și întinse iarăși mîna spre femeia cu litera stacojie.

— Hester Prynne, strigă el pe un ton grav și pătrunzător, în numele Celui atît de înfricoșător și de milostiv care-mi dă în această clipă din urmă harul să săvîrșesc ceea ce — spre greul meu păcat și nespusa mea suferință — m-am oprit să fac acum șapte ani, vino acum la mine și sprijină-mă cu vlaga ta ! Da, cu vlaga ta, Hester, dar călăuzită de vrerea pe care Dumnezeu mi-a dăruit-o !

Acest bătrîn nenorocit și înșelat se împotrivește cu toată puterea lui — cu puterea lui și a diavolului ! Vino, Hester, vino ! Ajută-mă să urc pe platforma asta !

Lumea era în fierbere. Bărbații de rang și cin înalt care stăteau mai aproape de pastor se simțiră atît de cuprinși de uimire și atît de nedumeriți de ceea ce vedeau, atît de incapabili de a lua drept bună explicația ce se oferea minții lor în chip firesc, sau de a găsi alta, încît rămaseră spectatori muți și înmărmuriți ai judecății pe care providența era pe cale s-o pornească. Îl văzură pe pastor rezemat de umărul lui Hester, care-și petrecuse brațul în jurul mijlocului lui pentru a-l sprijini, apropiindu-se de platformă și urcînd treptele, în timp ce strîngea între degete mîna micuță a copilei născute din păcat. Bătrînul Roger Chillingworth pășea în urma lor, ca unul ce era strîns legat de drama de vinovăție și suferință în care toți jucaseră un rol, și era deci îndreptățit să fie de față la scena finală.

— Să fi căutat pe toată întinderea pămîntului, șușoti el privindu-l întunecat pe pastor, și tot n-ai fi putut găsi un loc destul de ascuns — fie el oricît de înalt sau oricît de jos — ca să-mi scapi din mînă, în afară de această platformă.

— Lăudat fie Acela ce m-a adus pînă aici ! răspunse pastorul.

Tremura însă și se întoarse spre Hester cu o expresie de îndoială și de teamă în privire, pe care zîmbetul palid de pe buze nu izbutea s-o ascundă.

— Nu e mai bine așa, murmură el, decît cum am visat împreună în pădure ?

— Nu știu ! Nu știu ! răspunse ea repede. Mai bine ? Da, dacă am putea muri amîndoi, și mica Pearl o dată cu noi !

— Tu și cu Pearl rămîneți în seama lui Dumnezeu, răspunse pastorul, și Dumnezeu e milostiv ! Lasă-mă acum să-i împlinesc voia, așa cum m-a făcut s-o văd limpede în fața ochilor. Căci eu, Hester, mă sting. Lasă-mă așadar să-mi iau cît mai repede asupră-mi rușinea !

Sprijinit în parte de Hester Prynne și ținînd-o de mînă pe mica Pearl, reverendul Dimmesdale se întoarse spre vrednicii și venerabilii cîrmuitori ; spre cuvioșii preoți,

fraţii lui ; spre poporul a cărui mare inimă era înfricoşată, dar gata să se reverse de înlăcrimată compătimire, de parcă ar fi simţit că adînca taină a unei vieţi — taină în care păcatul se împletea cu chinul şi căinţa — avea să-i fie, în sfîrşit, dezvăluită. Soarele, abia trecut de zenit, îşi arunca razele asupra pastorului, dînd siluetei sale un relief puternic, acum cînd se desprindea de tot ce e ţărînă pentru a-şi mărturisi vina în faţa Judecăţii Veşnice.

— Popor al Noii Anglii, strigă pastorul cu o voce ce se înălţa deasupra oamenilor — sonoră, solemnă şi maiestuoasă, dar străbătută neîncetat de un tremur şi întretăiată uneori ca de un ţipăt, izbucnit din străfundurile unui abis de jale şi remuşcare — voi care m-aţi iubit, voi care m-aţi socotit sfînt, priviţi-mă, aveţi în faţa voastră pe cel mai mare păcătos din lume ! În sfîrşit ! În sfîrşit ! Iată-mă pe locul unde ar fi trebuit să stau încă acum şapte ani, alături de această femeie al cărei braţ, mai mult decît bruma de putere cu care m-am tîrît pînă aici, mă împiedică în această clipă de spaimă să mă prăbuşesc cu faţa la pămînt ! Priviţi slova stacojie pe care o poartă Hester ! V-aţi cutremurat cu toţii în faţa ei ! Oriîncotro şi-ar fi îndreptat paşii, oriunde, copleşită de această nefericită povară, ar fi putut nădăjdui să găsească odihnă, semnul de pe piept arunca în jurul ei un licăr alburiu care isca groază şi silă. Dar în mijlocul vostru se află un om al cărui semn al păcatului şi ruşinii nu v-a înfiorat nicicînd !

Aici păru că pastorul avea să lase nedestăinuit restul secretului său. El îşi învinse însă slăbiciunea trupească şi, încă şi mai mult, sfîrşeala inimii care încerca să-l copleşească. Se scutură de orice sprijin şi cu o privire pătimaşă, înaintă cu un pas faţă de femeie şi copilă, şi urmă cu un fel de înverşunare, pînă într-atît era de hotărît să spună totul :

— Acest semn, omul acela îl purta pe el ! Ochiul lui Dumnezeu îl vedea ! Îngerii îl arătau mereu cu degetul ! Diavolul îl cunoştea bine şi-l rodea fără istov cu gheara lui aprinsă ! El însă îl ascundea cu viclenie şi umbla printre voi cu faţa mîhnită a unui om cu cugetul curat, silit să trăiască într-o lume plină de păcat în care ducea lipsa neamurilor lui cereşti ! Acum, în ceasul morţii, iată-l în

fața voastră ! Vă cere să priviți iarăși slova stacojie a lui Hester ! Și vă spune că, în pofida tainicei ei grozăvii, ea nu e decît umbra a ceea ce poartă el pe piept și că însuși acest semn roșu nu e decît o închipuire a chinurilor ce i-au mistuit adîncul inimii. E vreunul printre voi care să pună la îndoială judecata Domnului asupra unui păcătos ? Priviți ! Priviți groaznica ei mărturie !

Și cu un gest convulsiv, își desfăcu la piept veșmîntul sacerdotal. Atunci, revelația se săvîrși ! Dar respectul ne interzice s-o descriem. O clipă, privirile mulțimii cuprinse de groază se concentrară asupra înspăimîntătorului miracol, în timp ce pastorul, cu o roșeață triumfală în obraz, stătea drept ca un om care, într-un acces de extremă durere, cîștigase o victorie. Apoi se prăbuși pe platformă ! Hester îl ridică de mijloc și-i sprijini capul pe pieptul ei. Bătrînul Chillingworth îngenunche lîngă el, cu o privire stinsă, cu o față încremenită din care viața părea să fi pierit.

— Mi-ai scăpat din mînă ! repetă el de cîteva ori. Mi-ai scăpat din mînă.

— Dumnezeu să te ierte ! spuse pastorul. Ai păcătuit cumplit !

Și își întoarse privirea muribundă de la bătrîn, ațintind-o asupra femeii și a copilei.

— Micuța mea Pearl, spuse el cu voce slabă — și pe față i se ivi un zîmbet blînd și dulce, ca al unui cuget ce se cufundă într-o odihnă adîncă ; ba nu, acum că se ușurase de povara lui, părea aproape a dori să glumească cu copila — drăguța mea Pearl, vrei să mă săruți acum ? Acolo, în pădure, n-ai vrut ! Acum, însă, vrei ?

Pearl îl sărută pe buze. Parcă se rupsese un farmec. Sfîșietoarea scenă, în care această copilă sălbatică jucase și ea un rol, trezise întreaga ei simțire, și lacrimile care îi căzură pe obrazul tatălui ei erau o chezășie că avea să crească în mijlocul bucuriilor și durerilor omenești nu pentru a se război fără preget cu lumea, ci pentru a trăi în ea ca femeie. Față de mama ei, de asemenea, misiunea lui Pearl de mesageră a suferinței se sfîrșise.

— Hester, spuse pastorul, adio !

— N-o să ne revedem ? șopti ea plecîndu-și capul și lipindu-și fața de a lui. N-o să ne petrecem împreună viața noastră nemuritoare ? Vezi bine, vezi bine, ne-am izbăvit unul pe altul prin suferințele pe care le-am îndurat amîndoi ! Privirea ta ce se stinge strălucind trebuie să pătrundă adînc în veșnicie ! Spune-mi ce vezi !

— Tăcere, Hester, tăcere ! spuse el cu glas tremurător și solemn. Legea pe care am călcat-o — păcatul dezvăluit aci în chip atît de înfiorător — să-ți fie singurul gînd ! Mi-e teamă ! Mi-e teamă ! Poate că din clipa cînd l-am uitat pe Dumnezeul nostru, cînd am nesocotit evlavia pe care fiecare o datorăm sufletului celuilalt, era zadarnic să mai nădăjduim că ne vom putea întîlni într-o uniune veșnică și curată. Dumnezeu știe, și e milostiv ! Și-a arătat îndurarea, mai presus de orice, în încercările mele, făcîndu-mă să sufăr pe piept acest chin arzător ; trimițîndu-mi-l pe acest om întunecat și groaznic, ca să ațîțe neîncetat focul ce mă mistuia ; aducîndu-mă aici ca să mor în fața poporului de această moarte triumfală și rușinoasă ! Dacă unul din aceste chinuri ar fi lipsit, aș fi fost pierdut pe vecie ! Sfințească-se numele Lui. Facă-se voia Lui ! Adio !

Și cu aceasta pastorul își dădu suflarea. În mijlocul mulțimii, rămasă mută pînă atunci, se produse o surdă rumoare de spaimă, smerenie și uimire — singurul glas, ca un murmur, care însoțea, înăbușit și greoi, sufletul plecat.

XXIV

Încheiere

Mai tîrziu, cînd oamenii avuseseră timp să-și pună în ordine gîndurile cu privire la scena descrisă, versiunile despre cele petrecute lîngă stîlpul infamiei erau felurite.

Cei mai mulți dintre spectatori susțineau că văzuseră pe pieptul nefericitului pastor *litera stacojie* — imaginea

exactă a semnului purtat de Hester Prynne — săpată în carnea lui. Cît despre originea ei, explicațiile erau diferite, toate neputînd fi însă decît simple presupuneri. Unii afirmau că, chiar din ziua cînd Hester Prynne purtase pentru prima oară semnul infamant, reverendul Dimmesdale începuse o acțiune de penitență — pe care o urmărise apoi în atîtea alte chipuri zadarnice — supunîndu-se singur unor flagelări și torturi îngrozitoare. Alții socoteau că stigmatul nu se ivise decît mult mai tîrziu, atunci cînd bătrînul Roger Chillingworth, magician iscusit, îl provocase cu ajutorul unor droguri fermecate și otrăvite. Alții, în sfîrșit — cei mai în măsură să aprecieze marea sensibilitate a pastorului și influența miraculoasă a spiritului său asupra trupului — își împărtășeau în șoaptă convingerea că înfiorătorul semn fusese produs de dintele remușcării, care-l rosese neîncetat pornind din străfundurile inimii, pînă ce judecata înfricoșătoare a cerului ajunsese să se manifeste în exterior prin apariția vizibilă a literei. Cititorul este liber să aleagă între aceste explicații. În ce ne privește, am dat cu privire la această minune toate lămuririle pe care le-am putut culege ; și acum că ele și-au îndeplinit rolul, am fi bucuroși să ștergem urma adîncă pe care acest subiect a lăsat-o în mintea noastră, unde îndelungate meditații l-au întipărit cu o supărătoare claritate.

Este totuși ciudat că anumiți oameni, care fuseseră martorii întregii scene și susțineau că nu-și desprinseră nici o clipă ochii de la reverendul Dimmesdale, afirmau sus și tare că pe pieptul său — la fel ca pe acela al unui nou-născut — nu se văzuse nici cel mai mic semn. Pretindeau de asemenea că ultimele cuvinte ale pastorului n-ar fi recunoscut cîtuși de puțin, fie chiar prin cea mai îndepărtată aluzie, că el ar fi avut vreo legătură cu vina pentru care Hester Prynne purta de atîta vreme litera stacojie. După spusele acestor martori respectabili, pastorul, simțindu-se pe moarte și dîndu-și seama totodată că venerația mulțimii îl așeza în rîndurile sfinților și ale îngerilor, dorise să-și dea suflarea din urmă în brațele acelei femei căzute, pentru a arăta lumii cît de puțină valoare are în fața Domnului chiar și cel mai drept dintre drepți. După ce-și cheltuise viața în străduințe pentru binele su-

fletesc al omenirii, făcuse din moartea lui o parabolă pentru a întipări în mintea admiratorilor săi marea și trista învățătură că în ochii nemărginitei purități, sîntem cu toții deopotrivă de păcătoși. Voise să le arate că pînă și cel mai evlavios dintre noi nu se ridică deasupra semenilor săi decît atît cît să recunoască mai limpede mila divină care-și coboară privirea spre noi și să respingă cu mai multă hotărîre iluzia meritului omenesc, care năzuiește temerar spre înălțimi. Fără a căuta să contestăm un adevăr atît de măreț, să ne fie îngăduit a nu vedea în această versiune despre viața și sfîrșitul pastorul Dimmesdale decît o pildă a acelei fidelități îndărătnice cu care prietenii unui om — și mai ales aceia ai unui pastor — îi apără reputația, chiar dacă dovezi limpezi, ca lumina soarelui căzînd pe litera stacojie, îl arată ca o biată creatură, fățarnică și pătată de păcat, a țărînei.

Izvorul după care ne-am călăuzit cu precădere — un manuscris vechi întocmit pe baza relatărilor unor persoane care o cunoscuseră pe Hester Prynne sau auziseră povestea de la martori oculari — confirmă pe deplin punctul de vedere exprimat în paginile ce preced. Printre numeroasele învățăminte care se desprind din nefericita experiență a bietului pastor, o vom formula numai pe aceasta : „Fiți sinceri ! Fiți sinceri ! Fiți sinceri ! Arătați deschis lumii dacă nu ce e mai rău în voi, măcar vreo trăsătură din care să se poată deduce ce e mai rău !“

Nimic nu fu mai izbitor decît schimbarea ce se produse aproape îndată după moartea pastorului Dimmesdale în înfățișarea și comportarea bătrînului cunoscut sub numele de Roger Chillingworth. Toată vigoarea și energia lui, toată forța lui vitală și intelectuală părură să-l părăsească dintr-o dată, în așa măsură încît se veșteji în adevăratul înțeles al cuvîntului, se chirci și pieri, ca să zicem așa, vederii oamenilor, ca o buruiană smulsă din rădăcini care se usucă la soare. Acest nenorocit își redusese principiul însuși al vieții lui la urmărirea și înfăptuirea sistematică a răzbunării ; și cînd, prin cel mai deplin triumf, țelul lui fusese atins și pornirea cea rea rămăsese fără obiect, pe scurt cînd nu mai avea în față nici o lucrare a diavolului de săvîrșit pe pămînt, nu-i mai rămase acestui muritor dezumanizat decît să plece acolo unde stăpînul lui avea să

găsească destule sarcini pentru el și să-i plătească simbria cuvenită. Să ne arătăm însă îndurători față de aceste umbre, de care ne-am ocupat destulă vreme și atît de amănunțit — fie că e vorba de Roger Chillingworth, fie de cei asemenea lui. Ar fi un subiect curios de cercetare și studiere acela de a stabili dacă ura și iubirea nu sînt în fond unul și același lucru. Fiecare din ele, în cea mai dezvoltată formă a lor, presupune un grad ridicat de intimitate și de cunoaștere a inimii ; fiecare face pe un individ să depindă de alt individ în hrana lui sufletească sau spirituală. Atît cel ce iubește cu pasiune cît și cel ce urăște nu mai puțin pătimaș se simt deopotrivă de pierduți și părăsiți cînd obiectul pasiunii lor dispare. Din punct de vedere filozofic deci, cele două pasiuni par esențial identice, cu singura deosebire că, din întîmplare, una ne apare scăldată într-o strălucire cerească, iar cealaltă într-o lumină sumbră și sinistră. În lumea duhurilor, bătrînul medic și pastorul — care fuseseră fiecare victima celuilalt — au văzut poate rezerva lor de ură și antipatie prefăcîndu-se, fără știrea lor, într-o comoară de dragoste.

Să lăsăm însă deoparte această discuție, căci mai avem să-i comunicăm cititorului un fapt material. La moartea bătrînului Roger Chillingworth (care a intervenit în același an), o însemnată avere, aflată în Noua Anglie cît și în cea veche, a revenit prin testamentul său, ai cărui executori au fost guvernatorul Bellingham și reverendul Wilson, micii Pearl, fiica lui Hester Prynne.

Și astfel Pearl, spiridușul, odrasla demonului, așa cum unii oameni au continuat s-o privească, deveni una dintre cele mai bogate moștenitoare de atunci în Lumea Nouă. S-ar putea ca această împrejurare să fi produs o simțitoare schimbare în opinia publică ; și dacă mama și copila ar fi rămas acolo, de bună seamă că la vîrsta măritișului, mica Pearl ar fi putut amesteca sîngele ei sălbatic cu spița celui mai zelos dintre puritani. Dar la puțină vreme după moartea medicului, femeia cu litera stacojie dispăru și, o dată cu ea, și mica Pearl. Timp de mulți ani, cu toate că la intervale rare cîte un zvon nesigur își făcea drum peste ocean, ca un lemn aruncat pe țărm de valuri și nepurtînd pe el decît inițialele unui nume, nu sosi nici o știre cu adevărat demnă de crezare. Istoria literei stacojii se trans-

formă în legendă. Dar vraja ei își păstră puterea, făcînd ca atît platforma pe care murise bietul pastor, cît și coliba de pe malul mării unde locuise Hester Prynne să inspire și mai departe spaimă trecătorilor. În preajma acestui din urmă loc, cîțiva copii care se jucau văzură într-o după-amiază o femeie înaltă, îmbrăcată într-o rochie cenușie, apropiindu-se de ușa colibei. De-a lungul anilor ce trecuseră, această ușă nu mai fusese deschisă niciodată ; dar fie că femeia o descuie, fie că lemnul putred și fierul cedară de la sine, fie că trecu prin ele ca o umbră — ea intră.

În prag femeia șovăi și se întoarse pe jumătate, căci poate gîndul de a pătrunde singură, acum cînd totul era atît de schimbat, în căminul în care avusese parte odinioară de o viață încărcată de atîta suferință, era mai trist și mai chinuitor decît putea să îndure. Și deși șovăiala ei nu ținu decît o clipă, totuși fu îndeajuns pentru a lăsa să se vadă o literă stacojie pe pieptul ei.

Așadar, Hester Prynne se înapoiase purtînd din nou semnul rușinii lepădat de mult ! Dar unde era mica Pearl ? Dacă mai era în viață, trebuia să fie în floarea tinereții și a frumuseții. Nimeni nu știa și nu a aflat vreodată cu o siguranță deplină dacă ciudata copilă cu aer de spiriduș coborîse prematur, fecioară încă, în mormînt, sau dacă firea ei dîrză și sălbatică devenise mai blîndă și mai docilă, făcînd-o în stare să cunoască o dulce fericire de femeie. Dar tot timpul cît mai trăi Hester, anumite indicii arătau că sihastra cu litera stacojie era obiectul dragostei și al interesului cuiva care locuia într-o țară străină. Primea scrisori cu peceți purtînd un blazon necunoscut în heraldica engleză. Coliba conținea obiecte de confort și lux, pe care Hester nu se gîndea niciodată să le folosească, dar pe care numai bogăția putuse să le procure și dragostea să le aleagă pentru ea. Erau și unele nimicuri : mici podoabe, mărturii frumoase ale unei credincioase și statornice amintiri, care fuseseră negreșit lucrate de degete gingașe, sub impulsul unei inimi iubitoare. Iar o dată, Hester fu văzută brodînd o rochiță de copilaș cu o fantezie atît de bogată și atîta strălucire de aur și argint încît, dacă un prunc gătit în acest fel ar fi fost înfățișat comu-

nităţii noastre care se îmbrăca în culori atît de stinse, el ar fi stîrnit un adevărat scandal.

Într-un cuvînt, unii flecari credeau pe atunci, şi domnul inspector Pue care a făcut cercetări cu un secol mai tîrziu credea şi el — ba aceasta e convingerea fermă şi a unuia dintre urmaşii săi mai noi — că Pearl nu numai că trăia, dar era măritată şi fericită, că se gîndea mereu la mama ei şi că ar fi primit-o cu bucurie în casa ei pe această mamă amărîtă şi singuratică.

Dar aici, în Noua Anglie, viaţa avea mai mult rost pentru Hester Prynne decît în ţinutul necunoscut unde îşi găsise Pearl un cămin. Aici căzuse în păcat; aici îşi trăise suferinţa; aici trebuia să ispăşească mai departe. De aceea se întorsese şi-şi reluase — din propria-i voinţă, căci nici chiar cel mai aspru judecător din acea epocă de fier nu i-ar fi impus-o — simbolul a cărui sumbră istorie am povestit-o. Şi nu şi l-a mai scos niciodată de pe piept. Dar, în cursul anilor de trudă, meditaţie şi jertfire de sine din care era făcută viaţa lui Hester, litera stacojie încetă de a mai fi un stigmat care-i atrăgea dispreţul şi duşmănia lumii, şi deveni un simbol privit cu milă şi teamă, dar şi cu respect. Şi cum Hester Prynne nu urmărea scopuri egoiste şi nu căuta nicidecum folosul şi plăcerea ei, oamenii îi încredinţau toate necazurile şi grijile, cerîndu-i sfatul ca uneia care cunoscuse ea însăşi atîtea suferinţe şi atîta zbucium. Femeile îndeosebi — ele, care treceau neîncetat prin încercările vreunei pasiuni rănite, irosite, jignite, neîmpărtăşite ori rătăcite şi vinovate, sau care purtau povara dureroasă a unei inimi ce nu se putea oferi pentru că nimeni n-o preţuia şi n-o dorea — veneau la căsuţa ei ca s-o întrebe de ce erau atît de nenorocite şi care ar fi leacul! Hester le mîngîia şi le sfătuia pe cît îi stătea în putinţă. Le asigura de asemenea că, după nestrămutata ei credinţă într-un viitor mai luminos cînd lumea avea să fie mai coaptă pentru aceasta, la vremea pe care cerul o va alege, un nou adevăr va fi revelat pentru a aşeza toate relaţiile dintre bărbat şi femeie pe un teren mai sigur de fericire reciprocă. Pe vremuri Hester se legănase cu iluzia deşartă că era poate chemată să fie un proroc, dar recunoscuse de mult că era cu neputinţă ca misiunea de a

revela tainicele adevăruri sacre să fie încredințată unei femei întinate de păcat, copleșite de rușine sau chiar împovărate de durerile unei vieți întregi. Îngerul și vestitorul revelației ce avea să vină trebuia, desigur, să fie o femeie, dar una nobilă, pură și frumoasă ; înțeleaptă pe deasupra, dar nu datorită unei sumbre suferințe, ci mulțumită unei bucurii cerești ; o femeie care să arate, prin mărturia autentică a unei vieți închinate cu succes acestui țel, cît de fericiți ne poate face amorul sacru !

Așa vorbea Hester Prynne, și-și arunca privirea în jos, spre litera stacojie. Și după mulți, mulți ani, un nou mormînt fu săpat alături de cel vechi, în cimitirul lîngă care a fost ridicată mai tîrziu bisericuța ce poartă numele de King's Chapel. Deși noul mormînt era vecin cu cel vechi și surpat, un spațiu le despărțea, ca și cum cenușa celor doi adormiți n-ar fi avut voie să se amestece. Dar o singură piatră le servea amîndurora. Dacă de jur împrejur se înălțau monumente împodobite cu blazoane, pe simpla lespede de șist — după cum un cercetător curios poate discerne și azi, bătîndu-și apoi capul în privința înțelesului — era săpată de asemenea forma unui blazon. Purta o inscripție a cărei formulă heraldică ar putea servi drept moto și drept rezumat legendei ce se încheie aci ; atît e de sumbră, fiind luminată doar de un singur punct strălucitor, mai lugubru decît umbra :

„Pe cîmp negru, litera A în roșu"

Cuprins

CITITORI,

Cărțile pe care doriți să le citiți le puteți procura adresînd o simplă carte poștală la secția „Cartea prin poștă" din orașul reședință de regiune, la următoarele adrese :

Regiunea ARGEȘ	— Librăria „Mihail Eminescu", Pitești, str. Victoriei nr. 89 Tel. 20—70
Regiunea BACĂU	— Librăria noastră, Bacău, str. Nic. Bălcescu nr. 1 Tel. 1.23.64
Regiunea BANAT	— Colectura bibliotecilor, Timișoara, str. Gh. Lazăr nr. 1
Regiunea BRAȘOV	— Librăria „G. Coșbuc", Brașov, str. Republicii nr. 29 Tel. 1.14.29
Regiunea BUCUREȘTI	— Librăria „Cartea prin poștă", București, Cal. Șerban Vodă, nr. 43 Tel. 23.97.05
Regiunea CLUJ	— Librăria universității, Cluj, str. Universității nr. 1 Tel. 1.42.67

Regiunea CRIŞANA	— Librăria noastră, Oradea, P-ţa Republicii nr. 8 Tel. 26.50
Regiunea DOBROGEA	— Librăria „Tomis“, Constanţa, Bd. Tomis nr. 69
Regiunea GALAŢI	— Librăria Centrală, Galaţi, str. Republicii nr. 39
Regiunea HUNEDOARA	— Librăria noastră, Deva, P-ţa Unirii nr. 4
Regiunea IAŞI	— Librăria Centrală, Iaşi, P-ţa Unirii Bloc 4 A.
Regiunea MARAMUREŞ	— Librăria „Dacia“, Satu Mare, str. Horia nr. 6 Tel. 17—34
Regiunea MUREŞ-AUTONOMĂ MAGHIARĂ	— Librăria Universală, Tg. Mureş. P-ţa Trandafirilor nr. 20 Tel. 21.81
Regiunea OLTENIA	— Librăria Centrală, Craiova, str. Popa Şapcă nr. 2
Regiunea PLOIEŞTI	— Librăria „I. L. Caragiale“, Ploieşti, P-ţa 16 Februarie Tel. 1.32.21
Regiunea SUCEAVA	— Librăria „Ciprian Porumbescu. Suceava, str. Ştefan cel Mare Bl. 1, tel. 24—27

Prin comenzi anticipate obţineţi cartea de care aveţi nevoie, imediat după apariţie.

Cărţile comandate se livrează imediat contra ramburs în numerar sau, pentru biblioteci, întreprinderi, etc. prin virament.

Redactor responsabil : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

Dat la cules 25.03.1967. Bun de tipar 31.05.1967. Apărut 1967. Tiraj 30.140 ex. broşate. Hîrtie ziar plan de 50 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 15,22. Coli tipar 16. A. nr. 1.415. C.Z. pentru bibliotecile mari 89. C.Z. pentru bibliotecile mici 89—31=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 70 212 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România